

S. KUŁAKOWSKI

PIERWSZA KSIĄŻKA
DO NAUKI
JĘZYKA ROSYJSKIEGO

Fr. Kochan



K S I A ɻ N I C A A T L A S
LWÓW — WARSZAWA

I 2973

S. KUŁAKOWSKI

PIERWSZA KSIĄŻKA
DO NAUKI
JĘZYKA ROSYJSKIEGO



K S I A Ż N I C A A T L A S

ZJEDNOCZONE ZAKŁADY KARTOGR. I WYDAWNICZE

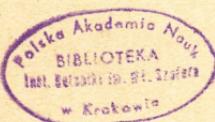
TOW. NAUCZ. SZKÓL ŚR. I WYŻSZ. S. A.

LWÓW — WARSZAWA

1934

Pierwsza książka do nauki
języka rosyjskiego

0016-93960/8



81833

2446

ZAKŁADY GRAFICZNE E. I D-RA K. KOZIAŃSKICH w WARSZAWIE

PRZEDMOWA.

Wykładając język rosyjski od szeregu lat na wyższych uczelniach polskich, stale odczuwałem brak podręcznika. Zabrätem się więc do opracowania książki do nauki języka rosyjskiego dla Polaka. Materiał językowy podzieliliem na dwie części: pierwsza zawiera deklinację, zaś druga (mająca niebawem ukazać się w druku) — konjugację. Obydwie stanowią całość. Główny nacisk kładłem na zjawiska językowe. Teksty, odpowiednio dobrane, są podstawą nauczania; z tych tekstów wynikają prawidła gramatyczne, charakterystyczniejsze zjawiska językowe. Preparacje do czytanek mają za zadanie nie tylko ułatwienie w zrozumieniu, lecz i skierowanie uwagi ucznia na osobliwości mowy rosyjskiej i akcentacji. To też uważałem za niezbędne podanie w preparacjach głównych form, przy czym niektóre zjawiska zostały uwzględnione powtórnie.

W porozumieniu z wybitnymi slawistami postanowiłem skorzystać z nowej, zreformowanej pisowni rosyjskiej. Zamiar mój został zaakceptowany przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na podstawie opinii instytucji naukowych polskich. Reforma pisowni rosyjskiej została zaprojektowana przez Akademię Umiejętności w Petersburgu jeszcze w r. 1904, uzupełniona i wprowadzona w życie na wiosnę r. 1917.

W toku pracy korzystałem z cennych wskazówek p. Profesora Dr. Stanisława Słońskiego oraz z łachowych porad p. Profesora Stanisława Szobera i Docenta Wolnej Wszechnicy Polskiej, p. Stefana Saskiego, którym za to składam wyrazy prawdziwej, serdecznej wdzięczności.

AUTOR.

Warszawa. Grudzień, 1932 roku.

Ze względów technicznych nie została zaznaczona akcentacja dużych liter samogłoskowych, dużego i małego ə oraz n. Z tego względu wyrazy, zawierające wyżej wskazane litery, których akcentacja nie została zaznaczona, należy akcentować na początkowych samogłoskach albo na ə lub n.

Duże i małe ē nie są zaznaczone akcentem. Duże ē ma kształt zwykłego E.

A l f a b e t **(Алфавит)**

littery (буквы)	brzmienie (звукание; дзві́ек — звук).
A. а.	a.
Б. б.	b. p. (na końcu wyrazów i przed spółgłoskami bezdźwięcznymi).
В. в.	w. f. (na końcu wyrazów i przed spółgłoskami bezdźwięcznymi).
Г. г.	g. k-ch. (na końcu wyrazów i przed spółgłoskami bezdźwięcznymi).
Д. д.	d. t. (na końcu wyrazów i przed spółgłoskami bezdźwięcznymi).
Е. е.	je. (po samogłoskach i na początku wyrazów). 'e. (w środku wyrazów po spółgłoskach z wyjątkiem ue, je, ue, które oznaczają ce, ze, sze).
Ё. ё.	jo. (po samogłoskach i na początku wyrazów). 'o. (w środku wyrazów po spółgłoskach).
Ж. ж.	ž. sz. (na końcu wyrazów).
З. з.	z. s. (na końcu wyrazów i przed spółgłoskami bezdźwięcznymi).
И. и.	i.
Ї. ї.	j. (po samogłoskach; niegłoskowy składnik dwugłoski).

K. k.	k.
	g. (przed spółgłoskami dźwięcznymi).
JL. l.	l. (przed <i>a</i> , <i>o</i> , <i>u</i> , <i>e</i> , <i>ɛ</i> ; przed spółgłoskami pisze się <i>łb</i>).
	ł. (przed <i>a</i> , <i>y</i> , <i>u</i> , <i>o</i> ; przed spółgłoskami pisze się bez <i>v</i>).
M. m.	m.
H. n.	n.
O. o.	o.
P. p.	p.
	b. (przed spółgłoskami dźwięcznymi).
P. p.	r.
C. c.	s.
	z. (przed spółgłoskami dźwięcznymi).
T. t.	t.
	d. (przed spółgłoskami dźwięcznymi).
Y. y.	u.
Φ. φ.	f.
	w. (przed spółgłoskami dźwięcznymi).
X. x.	ch.
Ц. ц.	c.
Ч. ч.	cz. (miękkie, prawie równe polskiemu <i>č</i>).
Ш. ш.	sz.
Щ. щ.	szez. (miękkie, prawie równe polskiemu <i>ść</i>).
ы.	y.
ь.	' (oznacza miękkość poprzedzającej spółgłoski z wyjątkiem <i>-mb</i> , <i>-ub</i> , które oznaczają ż i sz twardę).
Э. э.	e.
Ю. ю.	ju. (po samogłoskach i na początku wyrazów). 'u. (po spółgłoskach).
Я. я.	ja (po samogłoskach i na początku wyrazów). 'a (po spółgłoskach).
	Znak twardy („twiordyj znak“) ь, w nowej pisowni ro-

syjskiej na końcu wyrazów nie jest używany; w środku wyrazów złożonych bywa zastępowany przez apostrof ', albo pozostaje; np.: объяснение albo об'яснение.

Wymowa i akcent (Выговор и ударение)

Spółgłoski (Согласные).

Dźwięczne: б, в, д, з, ж, г, л, м, н, р, - , - .
(Звонкие)

Bezdźwięczne: н, ф, т, с, ш, кх, - , - , - , ч, ў, ѹ, ѵ.
(Глухие)

Spółgłoski oznaczone przez litery ч, ѿ, są zawsze miękkie (мягкие), spółgłoski zaś oznaczone przez litery ж, ѿ, ѵ są zawsze twardye (твёрдые); np.:

час — godzina — wymawia się cziás
щавέль — szczaw — wymawia się szczawiél
желéзо — żelazo — wymawia się żeliézo
шéлест — szmer — wymawia się széliest
цéлый — cały — wymawia się célyj.

Samogłoski (Гласные).

Miękkość poprzedzającej spółgłoski oznacza się literami:
я, ю, ё, е; to zn.:

я		oznacza	а		z poprzedzającą
ю			ы		
ё			о		
е			е		

spółgłoską miękką.

Np.: вáнуть — więdnąć; грáнуть — zagrzmieć; ловлю — лapię; рóмка — kieliszek; лéд — lód; тёмный — ciemny; человéк — człowiek; телéра — wóz i t. d.

Litera ѿ oznacza zawsze і z poprzedzającą spółgłoską miękką (сíний — granatowy; рису́нок — rysunek i t. d.).

Litera ѿ oznacza ѿ z poprzedzającą spółgłoską twardą (сын — syn; пустыня — pustynia, puszcza).

Po literach *u*, *u* piszemy *a*, *o*, *y*, chociaż spółgłoski te są zawsze miękkie (часы — godziny; свечá — świeca; ща-вéль — szczaw; прощáть — wybaczać; чудо — cud; чу́т-кий — czuły; свечóй albo свечёй — świecą; мечом albo мечём — mieczem; щúка — szczupak; тащý — ciągnę; плющом, albo плющем — bluszzem; прашóй, albo пра-щéй — proszą i t. d.).

Po literach *ж*, *ш*, *ч*, litera *u* wymawia się jak *y* (*u*) (цифра — liczba; жизнь — życie; широкий — szeroki i t. d.).

Po literach *ж*, *ш*, pisze się też *ě*, chociaż oznaczają one spółgłoski twarde (жёлтый — żółty; шёлк — jedwab i t. d.).

Na początku sylaby (t. j. na początku wyrazu lub w środku po samogłosce):

<i>я</i>	oznacza	<i>ja</i>
<i>ю</i>		<i>ju</i>
<i>ě</i>		<i>jo</i>
<i>е</i>		<i>je</i>

Np.: приятный — przyjemny; ясный — jasny; боюсь — boję się; южный — południowy; прием — przyjęcie; ёлка — jodła, choinka; воевать — wojować; если — jeżeli i t. d.

Litera ə oznacza *e* na początku wyrazów; np.: этот, эта, это (ten, ta, to), w wyrazach złożonych: поэтому (z tego powodu), niekiedy także w środku lub na końcu wyrazów: диета — dieta; поэма — poemat; портмонэ — portmonetka i t. d.; są to wyrazy zapożyczone z języków obcych. Tego samego pochodzenia jest wiele wyrazów mających literę ə na początku (экипаж — powóz; эгоист — egoista i t. d.).

Z tego, co powiedziano, wynika, że samogłoski w języku rosyjskim oznaczamy literami: *a*, *я*; *ə*, *е*; *и*, *ү*; *o*, *ě*; *y*, *ю*.

Samogłoski nieakcentowane tracą pierwotną pełnię głosu, co wpływa na zmianę barwy samogłoskowej: wszystkie te samogłoski ulegają mniejszej lub większej redukcji. Tu wystarczy powiedzieć, że *o* i *a* w pozycji po akcencie, lub

dalej, niż o jedną zgłoskę przed akcentem, ulegają bardzo silnej redukcji i wymawiają się mniej więcej jak bardzo krótkie u.

Wymowy ich nauczyć się można tylko bezpośrednio na drodze obserwacji słuchowej.

Tak samo rzeczą praktyki jest ustalenie miejsca akcentu w każdym poszczególnym wyrazie, ponieważ akcent w języku rosyjskim nie jest stały, lecz ruchomy.

Pisownia (Правописание)

Pisownia rosyjska ulegała w ciągu wieków parokrotnym zmianom. Najpoważniejszą reformę ortografii rosyjskiej przeprowadził cesarz Piotr Wielki. Na skutek jego rozporządzenia litery alfabetu cyrylicznego, pochodzącego prawdopodobnie od uczniów św. Cyryla i św. Metodego (apostołów chrześcijaństwa wśród Słowian), uległy „latynizacji“. Ale po tej reformie język rosyjski nie posiadał stałej pisowni, dopóki członek rosyjskiej Akademii Umiejętności, Jakób Grot, w połowie w. XIX nie wprowadził pewnego ujednóstajnienia.

W późniejszych czasach cały szereg pedagogów podniósł kwestię zreformowania i ułatwienia pisowni; przyczyniło się to nareszcie do zwołania w r. 1904 specjalnej komisji ortograficznej przez Akademię Umiejętności w Petersburgu.

Z komisji tej, złożonej ze znanych przedstawicieli świata naukowego i pedagogicznego, wylonił się komitet (dla opracowania projektu reformy) w osobach członków Akademii Umiejętności: F. Fortunatowa, A. Sobolewskiego, A. Szachmatowa, E. Korsza, i profesorów: J. Baudouina de Courtenay, R. Brandta i N. Kulmanna.

Komitec powziął następującą uchwałę (która została rozszerzona przez ten sam komitet w 1912 r., a następnie opracowana na szerszą skalę przez konferencję ortograficzną



Akademji Umiejętności w dn. 11 maja 1917 r. i w tem opracowaniu zatwierdzona przez Ministerstwo Oświaty za czasów Rządu Tymczasowego).

1) Zostają usunięte z alfabetu litery: *n*, *ъ*, *ө*, *i* (oraz *v*, która ma kształt greckiej litery tak samo, jak *ε*; *v* brzmi *u*).

2) Przedrostki z literą *з* przed bezdźwięcznymi spółgłoskami zmieniają *з* na *c*.

3) Przymiotniki w rodzaju męskim i nijakim mają w dopełniaczu l. p. końówki: *-ого*, *-его* (zamiast: *-аго*, *-яго* i t. d.), zbliżające pisownię do wymowy.

4) Przymiotniki wszystkich trzech rodzajów kończą się w mianowniku (ewent. bierniku) l. mn. na: *-ье*, *-е* (nie wyróżniając rodzaju żeńskiego), zgodnie z brzmieniem.

5) Zaimki: *они*, *одни* mogą być używane w tej postaci graficznej dla wszystkich trzech rodzajów, zgodnie z brzmieniem.

Konferencja Akademii Umiejętności z dn. 11 maja 1917 r. znacznie pogłębiła ten projekt reformy pisowni i uchwała co następuje:

1) Wszędzie zamiast *n* pisać *e* (еда, ехать i t. d.), zamiast *ө* — *ø* (Фомá, Фёдор i t. d.), zamiast *i* — *u* (nie mówiąc o literze *v*, która zastąpiona zostaje przez literę *u*) (здáние, Иоáнн i t. d.).

2) Litera *ъ* na końcu wyrazów i w częściach wyrazów złożonych zostaje zniesiona; pozostaje w środku wyrazów (пожáр, конéц, объяснéние i t. d.).

3) W wypadkach, gdy litera *e* ma oznaczać dźwięk *o* miękkie (*jo*) pisze się *ě* (лёд, тёмный, нěс i t. d.).

4) Przedrostki *из-*, *воз-*, *раз-*, *роз-*, *низ-*, *без-*, *чрез-*, *чéрез-*, pisać z literą *з* przed samogłoskami i dźwięcznymi spółgłoskami; przed spółgłoskami bezdźwięcznymi pisać z literą *c* (возвázание — восстáние, низойтý — ниспóсланный i t. d.).

5) Końówki *-аго*, *-яго* dopełniacza l. p. rodzaju męskie-

go i nijakiego (oraz biernika — przy rzeczownikach żywotnych rodzaju męskiego) przymiotników, imiesłowów odmiennych, liczebników i zaimków, zastąpione zostają przez końcówki *-ого*, *-его* (zam. доброго — доброго; zam. си́наго — синего i t. d.).

6) Końcówki *-ыя*, *-иа*, mianownika i biernika l. mn. rodzaju żeńskiego i nijakiego przymiotników, imiesłowów odmiennych, liczebników i zaimków zastąpione zostają przez końcówki *-ые*, *-ие* (zam. добрыя — добрые; зам. си́ния — синие i t. d.).

7) Zamiast онъ w mianowniku l. mn. rodzaju żeńskiego pisać: онí.

8) Zamiast однъ, однъхъ, однъмъ, однъми, pisać: однý, однýх, однýм, однýми.

9) W dopełniaczu l. p. rodzaju żeńskiego zamiast ея — pisać: еë.

10) Przy przenoszeniu wyrazów z jednego wiersza do następnego kierować się należy następującymi zasadami:

a) spółgłoska przed samogłoską ostatniej sylaby powinna być przeniesiona (голо-вá, бáш-ня i t. d.);

b) grupa spółglosek na początku wyrazu nie może być oddzielona od samogłoski (стра-дáние, пре-пáтствие i t. d.);

c) litera ў przed spółgłoską pozostaje przy poprzedzającej samogłosce (край-ний, лéй-ка i t. d.);

d) spółgłoska albo ў na końcu wyrazu nie mogą być oddzielone od poprzedzającej samogłoski (кал-кáн, та-лáнт; край i t. d.);

e) przedrostki przed spółgłoskami powinny pozostać w wierszu całkowicie (пере-ходить, раз-решить i t. d.).

11) Przysłówki, składające się z połączenia przyimków z rzeczownikami, przymiotnikami lub liczebnikami, można pisać łącznie lub rozłącznie (to zn. z podziałem na dwie części, z których te przyimki się składają): в даль lub вдаљ, с вéрху lub свéрху i t. d.

Te postanowienia pozostają w związku z poprzednią uchwałą Komisji Akademii Umiejętności ogłoszoną w 1912 r. Dołączono do nich jeszcze kilka postanowień, a mianowicie:¹⁾

1) W wyrazach, gdy po *ж*, *ч*, *ш*, *щ*, *у* pisano *e* (obecnie — *ě*) o ile na tę głośkę pada akcent — należy pisać zamiast *e* literę *o*:

- a) w wyrazach: свежо́, хорошо́, плечо́, горячо́ i t. d.;
- b) w końcówkach przynimków -о́й (чужо́й, чужо́го, о чужо́м; большо́й, большо́го, о большо́м i t. d.);
- c) w nazwiskach na -ов (Ершо́в, Грачо́в, Рыжо́в i t. d.);
- d) w przyrostku -ок (снежо́к, порошо́к, сверчо́к i t. d.);
- e) w końcówkach narzędnika l. p. rzeczowników (но́жо́м, межо́й; палашо́м, душо́й; ключо́м, свечо́й; плющо́м, пращо́й i t. d.);
- f) w środku wyrazów, jeżeli *o* znajduje się na końcu sylaby otwartej (mó-рох, chó-порный, щó-лок i t. d.).

2) W takich samych wypadkach zamiast *e* należy pisać *ě*:

- a) jeżeli odnośna samogłoska jest pod akcentem w środku sylaby zamkniętej (жёсткий, счёт, о чём, шёлк i t. d.);
- b) w końcówkach czasowników -ешь, -ёт, -ём, -ёте (бережёшь, бережёт, бережём, бережёте, течёшь i t. d.); tutaj pisanie *ě* jest niezależne od charakteru poprzedzającej spółgłoski; np.: берёшь, берёт i t. d.);
- c) w formach l. p. rodzaju męskiego czasu przeszłego od czasownika идти — итти (шёл oraz złożonych, np.: пришёл, нашёл i t. d.);
- d) w wyrazie *ещё*;
- e) w imiesłowach odmiennych czasu przeszłego strony biernej na -ен, -ённый (решён, решённый; сбережён, сбережённый i t. d.).

1) Te późniejsze uchwały nie wszystkie zostały wprowadzone w życie; są w użyciu dowolnym.

3) Przez napisanie *o* po *ж*, *ч*, *ш*, *щ*, zaznaczamy różnicę gramatyczną i semajjologiczną (značeniovą) wyrazów podobnych do siebie graficznie (чорт — чόрта, oraz чертá — черты; женá — жены, oraz жоны — жон i t. d.).

4) Po literze *u* należy zawsze pisać *o*, jeżeli głoska, oznaczona przez tą literę jest pod akcentem (лицó, колъцó, яйцó, — лицóm, колъцóm, яйцóm i t. d.).

5) Litera *ь* (miękkii znak) zostaje zachowana we wszystkich wypadkach, w których była używana dotychczas (oznaczając miękkość poprzedzającej spółgłoski) — to znaczy, że należy pisać: речь, режь, ходишь i t. d. (*ж*, *щ* oznaczają głoski twardie).

Tak zwana „stara pisownia“ była używana z nielicznymi wyjątkami do r. 1918; lecz i obyczczas cały szereg książek i czasopism poza granicami Rosji drukuje się według tej pisowni, co nadaje tak zw. nowej pisowni zupełnie zbyteczne zabarwienie polityczne oparte na podstawie, że rząd Z. S. R. R. zabraonił używania „starej pisowni“.

Różnice pomiędzy językiem polskim a rosyjskim (Различия между языками русским и польским)¹⁾

A K C E N T A C J A.

1.

trawa	травá	kupiec	купéц
murawa	муравá	pastuch	пастúх

1) Tablice niniejsze zostały opracowane na podstawie książki (W. J. Choroszewskiego) — „Russkij bukwar“ dla polskich dietiej — Warszawa 1876 (patrz recenzję prof. J. Baudouina de Courtenay w czasop. „Kazanskie Uniwersyteckie Izwiestija“ r. 1877 — 78 i osobno).

pila	пилá	kułak	кулák
igla	иглá	łysina	лысина
uzda	уздá	sukno	сукнó
karaś	карáсь	ulica	улица
baran	барáн	skala	скалá
baranina	барáнина	dusza	душá
wino	вино	dawno	давнó
rybak	рыбáк	zima	зимá

2.

owca	овцá	wdowa	вдовá
koza	коzá	bogacz	богáч
kozioł	коzёл	potop	потóп
sowa	совá	pożar	пожáр
osa	ocá	towar	тováр
noga	ногá	jagoda	ягода
socha	соxá	okno	окнó
kosa	косá	koniec	конéц
woda	водá	ona	она
rosa	росá	moja	мой
sosna	соснá	twoja	твой
kora	корá	swoja	свой
smola	смолá	oni	онý

INNE RÓZNICE.

3. (ó — o).

Bóg	Бог	rój	рой
róg	рог	trójca	трóйца
stóg	стог	trójka	трóйка
twaróg	творóг	bród	брóд
mój	мой	ród	род
twój	твой	naród	нарóд
swój	свой	niewód	нéвод
bój	бой	stół	стол
wódka	вóдка	ból	боль

łódka	лóдка	sól	соль
sposób	спóсоб	mól	моль
nóż	нож	lód	лёд
nóżka	нóжка	miód	мёд
wybór	вы́бор	żółty	жёлтый
góra	горá	żółta	жёлтая
rów	ров	żólte	жёлтое
wóz	воз	który	котóрый
mózg	мозг	która	котóрая
wół	вол	które	котóрое

4. (ć — тъ).

pisać	пиcать	plakać	плáкать
czytać	читáть	bić	бить
uczyćć	учить	szyc	шить
dać	дать	myć	мыть
dawać	давáть	jechać	éхать
brać	брать	żyć	жить
pić	пить	ciotka	тётка
jeść	есть	ciocia	тётя
spać	спать	gośc	гость
prosić	просíть	kość	кость
cień	тень	cicho	тихо
sieć	сеть	ciemny	тёмный
pościel	постéль	ciepły	тёплый
śmierć	смерть	ojciec	отéц
radość	ráдость	nauczyciel	учítель
starość	стáрость	chcieć	хотéть
kościół	костёл	ciebie	тебя

5. (dz—дъ).

chodzić	ходíть	siedzieć	сидéть
wodzić	водíть	dzień	день
dzielić	делíть	dzieci	дéти
sadzić	садíть	miedź	меди

rodzić	роди́ть	gdzie	где
budzić	буди́ть	dziki	дикый
widzieć	ви́деть	dziegieć	дёготь
jeździć	ездить	nadzieja	наде́жда

6. (*rz* — *p*).

tworzyć	твори́ть	orzech	орех
wierzyć	вéрить	grzyb	гриб
rzemień	ремéнь	grzywa	грива
rzepa	répa	pierzyna	пери́на
rzeka	рекá	orzeł	орёл
morze	мóре	rzemiosło	ремесло
starzec	стáрець	rzeszoto	решето
grzech	грех	strzelać	стрелять
przynosić	приносíть	krzemień	кремéнь
przyjechać	приеха́ть	krzywy	кривой
krzyk	крик	gorzki	горький
pryczyna	причина	trzy	три
przyjaciel	прия́тель	trzeci	трéтий

7. (*q* — *y*; *ę* — *y*).

dąb	дуб	tępy	тупо́й
dębowy	дубóвый	gęsty	густо́й
żąb	зуб	mąż	муж
ręka	рукá	mądry	мúдрый
rączka	рúчка	mądrość	мúдрость
sęk	сук	mędrzec	мудрец
gąbka	гúбка	sąd	суд
pęk	пук	sędzić	суди́ть
gołąb	гóлубь	sędzia	судья
gołąbka	голúбка	żoładz	жóлудь
gęś	гусь	macić	мутить
gasiennica	гúсеница	mętny	мútный
męka	мýка	kasać	куса́ть
męczyć	мýчить	dąć	дуть

mąka	мука	gasnąć	гаснуть
mączny	мучной	głęboki	глубокий

8. (*ię—я; iq—я*).

pięć	пять	mięta	мята
piąty	пятый	pięta	пятá
dziewięć	девять	ciężki	тяжкий
dzieciąty	девятый	dziecioł	дятел
dziesięć	дέсять	pamięć	память
dziesiąty	десятый	cielęcina	телятина
pięćdziesiąt	пятьдесят	język	язык
miać	мáть	jęczmień	ячмéнь
zmięty	мáтый	imię	имя
wziąć	взять	plemię	плéмя
wzięty	взятый	ciemię	тéмя
miesiąc	мéсяц	wymię	вымя
zając	заяц	brzemię	брéмя
rząd	ряд	strzemię	стрéмя
żać	жать	ziębnąć	зябнуть
złoty	сжáтый	często	чáсто
święty	святóй	trząść	трястí
mięso	мáсо	zacząć	начáть
mięsny	мясной	nająć	нанáть
zięć	зять	przyjąć	принáть

9. (*wq—у; we—у*).

wąż	уж	węgorz	úгорь
wąsy	усы	wegiel	úголь
wąsiki	úсики	węzel	úзел
wąsaty	усатый	węzelek	узелóк
wąski	úзкий	węda	удá
zwęzic	сузить	wędka	úдочка

10. (*ia—е; ie—е; a—е*).

wiara	véra	cały	цéлый
wierny	вérный	całować	целовать

miara	мéra	rzadki	рédкий
mierzyc	мéрить	chrzan	хрен
bialy	бéлый	strzała	стрелá
bielic	белýть	obiad	обéд
swiat	свет	siarka	сéра
las	лес	wianek	венóк
siano	сéно	wieniec	венéц
gniew	гнев	widzial	вýдел
snieg	снег	leciał	летéл
slepy	слепóй	śmiały	смéлый
smialy	смéлый	wiatr	вéтер
lato	léто	wisial	висéл
klatka	клéтка	blady	блéдный
slad	след	szary	сéрый
piana	пéна	kwiaty	цветы
zelazo	желéзо	kwiatek	цветóк
kolano	колéно	gwiazda	звéздá
polano	полéно	sasiad	сосéд
ciało	téло	poniedzialek	понедéльник
ciasto	тéсто	miedz	меди
ciasny	тéсный	mial	мел
sciana	стенá	chciał	хотéл
siatka	сéтка	piasek	песóк
gniady	гнедóй	wiadro	ведró

11. (*je—o*).

jeden	одíн	jesiotr	осётр
jezioro	óзеро	jesień	бóсень
jeleń	олéнь	jesienny	осéнний

12. (*lo—o.lo; ro—opo*).

słoma	солóма	głowa	головá
kłoda	колóда	głownia	головиá
głos	гóлос	głód	гóлод
kłos	кóлос	głodny	голóдный

włos	вóлос	chłód	хóлод
włosek	волосóк	płótno	полотнó
młodość	мóлодость	prom	паром
młody	молодóй	słowiк	соловéй
młotek	молотóк	broda	бородá
złoto	зóлото	brodawka	бородáвка
złoty	золотóй	zdrowie	здравье
groch	горóх	zdrowy	здравый
droga	дорóга	strona	сторонá
drogi	дорогóй	mróz	морóз
droga	дорогáя	próg	порóг
proch	пóрох	krótki	корóткий
krowa	корóва	brózda	бороздá
sroka	сорбóка	prózny	порóжний
wrona	ворóна	wróbel	воробéй

13. (*rze—epe; rzo—epë*).

brzeg	бéрег	wrzód	вéред
drzewo	дéрево	środa	средá
wrzeciono	веретенó	trzeć	терéть
przed	пéред	przeć	перéть
srebro	серебрó	umrzeć	умерéть
brzoza	берёза		

14. (*dl—л; tl—л*).

sadło	сáло	jodła	ель
mydło	мы́ло	jodłowy	елóвый
szydło	шíло	padł	пал
żądło	жáло	kradł	крапл
kropidło	кропи́ло	szedł	шёл
widły	вýмы	jadł	ел
wędzidło	удíло	wiódł	вёл
modlitwa	молитва	miótł	мёл

skrzydło
gardło

крылó
гóрло

plótł
kwitł

плёл
цвёл

15. (*sl—c; zl—z; bl—b; rl—p; gl—g; kl—k*).

pasł
róśl
lazł
wiózł
przeziąbł
tarł
parł

пас
рос
лез
вёз
прозáб
тёр
пёр

niósł
gryzł
umarł
strzygł
mógł
piekł
ciekł

нëс
грыз
умер
стриг
мог
пёк
тëк

16. (*m—мл; b—бл; p—пл; r—рл; w—вл*).

ziemia
drzemie
karmię
karmienie
grabię
lubię
rąbię
osłabiam
osłabiony
konopie
śpię
sypię
szczypię

земля́
дремлю́
кормлю́
кормление
грáбли
люблю́
рублю́
ослаблю́
ослáбленный
конопля́
сплю
сыплю
щиплю

kupię
kupiony
oślepiam
oślepony
żóraw
paw
łowie
stawię
postawiony
sprzeciwiam się
żdziwiony

куплю́
ку́пленный
ослепляю́
ослеплённый
журáвль
павлín
ловлю́
стáвлю
постáленны
сопротивля-
юсь
удивлённый

17. (*dz—ж*).

sadza
miedza
cudzy
przedza
rdza
rodzę

сáжа
межá
чужой
прýжа
ржá-
чина)
рожý

gładzę
sądzę
widzę
między
pobudzam
wrodnomy
nagradzam

глáжу
сажу́
выйду
мéжду
побуждаю
врождённый
награждаю

urodzaj	урожай	dogadzam	уго́ждáю
chodzię	хожу́	pochodzenie	происхождé-
wodzę	вожу́	nagrodzony	ние
wynagrodzenie	вознаграждé- ние		награждённый

18. (*dz--z; c--k*).

noga	ногá	na mące	на мукé
o nodze	о ногé	butelka	бутылка
sługa	слугá	na butelce	на бутылке
o śladze	о слугé	rybak	рыбáк
trwoga	тревóга	rybacy	рыбакí
w trwodzë	в тревóге	pustelnik	пустынник
rzeka	рекá	pustelnicy	пустынники
ku rzece	к рекé	męka	мúка
mąka	мука	o mące	о мýке

19. (*c—u; c—uc; c—u*).

noc	ночь	oświęcać	освещáть
nocny	ночнóй	poświęcać	посвяще́ть
wlec	влечь	obracam	обраща́ть
móc	мочь	gorący	горячий
pomóc	помóчь	niosący	несúщий
ciec	течь	idący	идúщий
tysiąc	тысяча	pijacy	пьющий
chcę	хочу́	proszacy	прося́щий
młocę	молочу́	świeca	свечá

20. (*ar—pa; le—el; lo—ol; lu—ol i in*).

słońce	сóлнце	marmur	мráмор
słoneczko	сóлнышко	marmurowy	мраморный
dług	долг	dłoní	ладбнь
żarł	жрал	drzwi	двéри
śledź	сельдь	drzwiczki	двéрцы

Ćwiczenie w pisaniu (Упражнение в письме)

I. Litery. (Буквы).

Drukowane (Печатные).

Pisane (Писанные).

А — а	<i>A - a</i>
Б — б	<i>B - b</i>
В — в	<i>B - b, b̄</i>
Г — г	<i>G - g</i>
Д — д	<i>D - d, g</i>
Е — е	<i>E - e</i>
Ё — ё	<i>Ё - ё</i>
Ж — ж	<i>Z - z, zh</i>
З — з	<i>Z - z, zh</i>
И — и	<i>U - u</i>
Й — й	<i>Y - y</i>
К — к	<i>K - k</i>
Л — л	<i>L - l</i>
М — м	<i>M - m</i>
Н — н	<i>N - n</i>

Drukowane (Печатные).

О — **о**

П — **п**

Р — **р**

С — **с**

Т — **т**

У — **у**

Ф — **ф**

Х — **х**

Ц — **ц**

Ч — **ч**

Ш — **ш**

Щ — **щ**

— **ъ**

— **ы**

— **ь**

Э — **э**

Ю — **ю**

Я — **я**

Pisane (Писанные).

O — *o*

P — *n*

P — *p*

C — *c*

T — *m*

Y — *y*

Z — *f*

X — *x*

Y — *z*

U — *ch*

U — *sh*

— — *ie*

— — *ee*

— — *e*

Z — *z*

ZO — *io*

X — *aa*

II. Teksty. (Тексты).

§ 1.

Роса пада на траву. Рена роса
в огороде. Трава ростёт на пасе.
Дорога ведёт в лес. Лес стоит сте-
ной. Едут на телеге по лесу. Тёпл-
ная вода глубокая. Малый снег сер.
Простая дорога коротка.

Ćwiczenie.

Wypisać wyrazy: Трава, трава; Рёпа, репа; Огорбд,
огород; Роса, роса; Полье, полье; Дорога, дорога; Лес, лес;
Стеня, стена; Телега, телега; Вода, вода; Снег, снег.

§ 2.

Росы утром хлодны. Малёга стучит
по дороге. Ясный бёгер вёст хлодыи.
Железная дорога тянется далеко. Земля
отдыхает бёгерам. На лугу целый
день бесстатья косы. Маворонок вьётся
в небе. Гуйную голову никак не испра-

вшю. Эти люди не стоят внимания.
Щедрой человек седё бывает врагом.
Чёлый день летает светит санце.

Ćwiczenie.

Wypisać wyrazy: Утром, утром; Ясный, ясный; Эти, эти; На, на; Цéлый, цéлый; Желéзная, желéзная; Глúпая, глúпая; Щéдрый, щéдрый; Хóлод, хóлод; Человéк, чело-вéк; Земля, земля.

§ 3.

Змей шуршит в траё. Шумит
наше синее море. Мой и своим умам.
Сóлнышко всех грёет. Не спешай я-
зыкаи, а спешай дёлан. Что посёешь
то и пожнёши. Ходишь сибку кру-
тые горки. Без хозяина да и сирота.
Мыло сéро; да моёт бéло. За прáв-
ду стой горóй.

Ćwiczenie.

Wypisać wyrazy: Без, без; Бывает, бывает; Змей,
змей; Шумит, шумит; Мыло, мыло; Сóлнышко, сóлнышко;
Язык, язык; Стóй, стóй; Горóй, горóй; Шуршит, шуршит;
За, за.

§ 4.

Фáбрика рабóтает. Фонарí горят
веселá. В леу́пáгет фíлин. Здоров
и маю́т так и весел. Август вось-
мой месяц года. Ежí живут в су-
хих листьях. Ерш подгáлся ска-
расéй. Искáть прáвды недóйтесь-
ся. Конь бежит быстро. Шумít
лес перед бýреj. Юркая мышь жив-
ёт в порé. Ченок виждит. Чáль-
самый жáркий месяц.

Ćwiczenie.

— Wypisać wyrazy: Дойщется, дойщется; Искать,
искать; Ежí, ежí; Ерш, ёрш; Шумít, шумít; Август,
август; Иóль, иóль; Юркая, юркая; Фíлин, фíлин; Мéсяц,
месяц; Фáбрика, фáбрика; Конь, конь.

§ 5.

Чуркáя сторона́-мáгеха. Де́чу брé-
мя, а потéхе час. Гонí коня́ некнú-
тáи, а овсаи. Присáмышик-теплю;

при матери-добрó: Чем богаты,
тем и рады. Пурпурная ворона и
кустá боится. Вспомни в сорó-
ну, а попал в коробу. Два сапо-
га, одна пара. Эта девица-на все
руки мастерича: юница-ра-
зумница, про то знаёт вся юница.
Птице-крылья, человеку-разум.
Без кота-мышам мастериница.
Юность дана один раз в жизни.
Красивая ютка крякает.

Ćwiczenie.

Wypisać wyrazy: Чужая, чужая; Мачеха, мачеха;
Умница, умница; Чем, чем; Знаёт, знаёт; Юность, юность;
Пара, пара; Рады, рады; Вся, вся; Час, час; Потеха,
потеха; Богаты, богаты; Время, время; Тепло, тепло;
Крылья, крылья; Крякает, крякает; Красивая, красивая.

§ 6.

Чи да жаша-піща наша. Ру-
жавицю за пясан, а он их лішет.

Ріда ішает где шіубже, а головею
где луже. Как ни искать, как
ни считать, а душа луже всего.
Слово неворобей: волетит - не
поймашо. Терёт ручеек в яс-
ной денёк - говорят и лопотят,
а что сказать хотят - не знаю.
Одна пчела немногого патаскает
меду. Беру пилу, пилю сук. У зверя
зібди, а у птицы - клюв. Всех круж-
кам приберу - весь мир примирию.
Старая тетеря - не великá потеря.
Свои руки - ряди, а чужие далёко.
Хорошо на мир - хорошо и вдали.

Ćwiczenie.

Wypisać wyrazy: Щи, щи; Ищет, Ѵщет; Считать,
считать; Ручеек, ручеек; Глубже, глубже; Понимаешь,
понимаешь; Воробей, воробей; Злой, злой; Искать, искать;
Пчелá, пчелá; Потеря, потеря; Руки, руки; Чужие,
чужие; Приберу, приберу; Примирию, примирию.

Teksty i gramatyka (Тексты и грамматика)

I.

КОТ И МЫШИ.

Стáло мышáм плохó жить от котá. Что ни день, то двух, трёх заéст; ма́ло ему́ воробьёв. Сошли́сь раз мы́шки у окна и стáли судíть, как им от смéрти спастись. Судíли — ничегó¹⁾ не моглý приду́мать. Вот однá мы́шкой и сказáла: «я вам скажу́, как нам от котá спастись; ведь нам потому́ и плохó, что мы не знаем когда он к нам идёт. Нáдо коту́ на шéю звонóк надéть, чтобы он гре-мéл. Тогда всякий раз, как он бúдет от нас близко, мы услыши́м и уйдём». «Это-бы хорошо», сказáла стáрая мышь, «да нáдо кому́-нибúдь звонóк на котá надéть. Приду́мала ты хорошо, а вот навяжи звонóк коту́ на шéю, тогда мы тебе спасибо скáжем». Тут появíлся кот у стены, а мыши укры́лись в норé и ушлý в поле. Мы́шам лúчше жить в дерéвне, чем в горóде. Сильней котá звéря нет.

Pytania. (Вопросы).

Почему́ мы́шки гíбнут от котá? Правильно-ли сказáла однá из мы́шек, отчегó²⁾ оñí гíбнут? Почему́ предложéние мы́шки надéть на шéю коту́ звонóк не бы́ло прýнято?

Odpowiedzi piésmienne.
(Отвéты пíсьменно).

Zjawiska językowe.

Odmiana (Deklinacja) rzeczowników. (Склонéние имён существительных).

Wymowa: ¹⁾ nieziewó, ²⁾ atcziewó.

1. Przypadki (падежи).

1. Именительный — *mianownik* (= звательный — *wolacz*).
2. Родительный — *dopełniacz*.
3. Дательный — *celownik*.
4. Винительный — *biernik*.
5. Творительный — *narzędnik*.
6. Предложный — *miejscownik*.
(основа — *temat*, окончание — *końcówka*).

2. Rodzaj męski (мужской род).

- 1) Кто бченъ преследовал мышей? — Кот (*kot*)/Кот-ы.
- 2) Кого¹⁾ боятся²⁾ мыши? — Кот-á/Кот-óв.
- 3) Кому́ надо повесить на шею звонок? — Кот-ý/
Кот-ám.
- 4) Кого мыши слышат издалекá? — Кот-á/Кот-óв.
- 5) Кем испуганы мыши? — Кот-óм/Кот-áми.
- 6) О ком еще долго будут судить мыши? — О кот-é/
О кот-áх.

Кот — *rzeczownik* *rodzaju męskiego* (имя существительное мужского³⁾ рода) о темате твердым (твёрдой основы), то zn. jeżeli темат *rzeczownika* *kończy się* *głoską twardą*.

Liczba pojedyńcza — единственное число; **liczba mnoga** — множественное число.

Odmiana *rzeczownika* *rodzaju męskiego* о темате мягким (мягкой⁴⁾ основы), то zn. jeżeli темат *rzeczownika* *kończy się* *głoską miękką*: зверь (*zwierzę*).

Wymowa: ¹⁾ kawó, ²⁾ bojácca, ³⁾ málezkowa, ⁴⁾ miáhkoj.

Liczba pojedyncza
(Единственное число).

1. зверь.
2. звér-я.
3. звér-ю.
4. звér-я.
5. звér-ем.
6. о зvép-e.

Liczba mnoga
(Множественное число).

1. зvép-и.
2. звер-éй.
3. звер-ýм.
4. звер-éй.
5. звер-ýми.
6. о звер-ýх.

3. Rodzaj żeński (женский род).

- 1) Что держит крышу? — Стен-á (ściana)/Стéн-ы.
- 2) Чего¹⁾ нельзя пробить лбом? — Стен-ý/Стен.
- 3) Чему́ надо дать прочный фундамент? — Стен-é/
Стéн-ам.
- 4) Что надо складывать с известью? — Стénу/Стéн-ы.
- 5) Чем ограждается²⁾ наш сад? — Стен-óй/Стен-áми.
- 6) О чём думает каменщик? — О стen-é/O стen-áx.

Стенá — rzeczownik rodzaju żeńskiego (имя существительное женского³⁾ рода) o temacie twardym (твёрдой основы).

Odmiana rzeczownika rodzaju żeńskiego o temacie miękkim (мягкой⁴⁾ основы): дерéвн-я (wieś).

Liczba pojedyncza
(Единственное число).

1. дерéвн-я.
2. дерéвн-и.
3. дерéвн-е.
4. дерéвн-ю.
5. дерéвн-ей.
6. о дерéвн-е.

Liczba mnoga
(Множественное число).

1. дерéвн-и.
2. деревéнь.
3. деревн-ýм.
4. дерéвн-и.
5. деревн-ýми.
6. о деревн-ýх.

Wymowa: ¹⁾ cziewó, ²⁾ ogrązdájingga, ³⁾ ženskowa, ⁴⁾ miáhkoj.

4. Rodzaj nijaki (срédний род).

- 1) Что бывает в кáждой кóмнате? — Окн-ó (okno)/Окн-а.
- 2) Чегó¹⁾ нет в этой кóмнате? — Окн-á/Окón (albo ókon).
- 3) Чему́ должно быть всегдá място? — Окн-ý/Oкн-ам.
- 4) Что мы ча́сто открываем? — Окн-ó/Oкн-а.
- 5) Чем освежа́ется²⁾ кóмната? — Окн-óм/Oкн-ами.
- 6) О чём надо пóмнить, когда стрóят? — Об окн-é/Об óкн-ах.

Окнó — rzeczownik rodzaju nijakiego (имя существи́тельное срédнего³⁾ рóда) o temacie twardym (твёрдой оснóвы).

Odmiana rzeczownika rodzaju nijakiego o temacie miękkim (мягкой⁴⁾ оснóвы): пóле (pole).

Liczba pojedyncza
(Единственное числó).

1. пóл-e.
2. пóл-я.
3. пóл-ю.
4. пóл-e.
5. пóл-ем.
6. о пóл-e.

Liczba mnoga
(Множественное числó).

1. пол-я.
2. пол-éй.
3. пол-ýм.
4. пол-ý.
5. пол-ýми.
6. о пол-ýх.

5. O rzeczownikach żywotnych i nieżywotnych.

W rzeczownikach żywotnych rodzaju męskiego (obu liczb), forma biernika jest równa formie dopełniacza, w nieżywotnych zaś — forma ta jest równa formie mianownika.

W rzeczownikach żywotnych rodzaju żeńskiego zasada powyższa dotyczy tylko form liczby mnogiej.

Wymowa: ¹⁾ cziewó, ²⁾ oswieżájeca, ³⁾ sriédniewa, ⁴⁾ miálkoj.

P r z y k l a d y:

I. Rzeczowniki rodzaju męskiego:

кот, dopełn. кот-á; 1. mn. mian. кот-ý, dop. кот-óв.

звонок, dopełn. звонк-á; 1. mn. mian. звонк-ý, dop. звонк-óв.

Rzeczownik żywotny:

мышь видит кота — мыши видят кота (biernik = dopełn.).

Rzeczownik nieżywotny:

надо коту надеть на шею звонок; надо котам надеть на шеи звонки (biernik = mianownik).

II. Rzeczowniki rodzaju żeńskiego:

мышк-а, dop. мышк-и; 1. mn. mian. мышк-и, dop. мышек.
стен-á, dop. стен-ý; 1. mn. mian. стéн-ы, dop. стен.

Rzeczownik żywotny:

кот ловит мышку (końcówka biernika nie odpowiada końcowce mianownika i dopełniacza); коты ловят мышек (biernik = dopełn.).

Rzeczownik nieżywotny:

каменщик кладёт стены (końcówka biernika nie odpowiada końcowkom mianownika i dopełniacza); каменщики кладут стены (biernik = mianownik).

6. O rzeczownikach, które się nie odmieniają.

Rzeczowniki pochodzące z języków obcych, a zakończone samogłoską, nie odmieniają się; np.:

такси́ — такسówka

пэнснэ — binokle

пальто — palto

купе — przedział w wagonie

i t. p.

Również nie odmieniają się nazwiska obce, kończące się na samogłoskę; np.:

Дюма́ — Dumas

Золá — Zola

Гюго — Hugo.

Рекамье́ — Récamier

Гейне — Heine

i inne.

Rzeczowniki tej grupy, używane jedynie w liczbie mnóstwa, odmieniają się:

джўнгл-и — дўзungle, dop. джўнгл-ей
Альп-ы — Alpy, dop. Альп и т. р.

Ćwiczenie. (Упражнение).

Wypisać wszystkie rzeczowniki z czytanek «Кот и мыши», określić rodzaj i temat każdego z nich.

II.

КРЕСТЬЯНИН И ВОЛЧИЦА.

Басня.

Czytać według wzoru: jamb. O budowie wiersza rosyjskiego patrz rozdział „Ćwiczenie w czytaniu“.

Все гóворят, что ў волкóв
Обычай Ѵздавна такóв:
Что плохó где лежít — укрáсть
И отрывáть пошире пасть.
И никогда не бу́дет тóлку,
Когда просить о мíре вóлка.

Ведь зúбы для того даны,
Чтоб вóлки были всéм страшны.
Они приходят часто в гости,
Жрут мясо, разгрызают кóсти;
Судьба и вóлку шлёт дары
И долгожданные пиры.

Однажды нóчью у огня
Крестьянин пас в лесу коня,
А кóни всé волкóв боятся,
И нечего тут удивляться.
Но летом вóлка не видать:
Не хочет сыйти нападать.

И всё-же мόжет грéх случиться:
Пришлá голóдная волчíца
И, нéсмот्रя на кóнский хрáп,
Со всéх к коню пустýлась лáп.
Крестьянина тóже нé герóй:
Ему извéстен вóлчий вóй.

Не взя́в с собóю и ножá,
Он шёл в ночных сторожá
И нóчью, пьяный чéрез краý,
Господский сторожíл сарай.
Тепéрь, со страху зáмирая,
Коня он отогнáл к сараю.

Ружьá крестьянина нé имéл,
Волчицу головней огréл,
И тá, покинув място бóя,
Бежала тóтчас от героя
Сказать товарищам свойм,
Что кóнь и цéл, и нéвредим.

Прийдёт крестьянину бедá
Такая лéтом и́ногда.
Мы вóлку нíкогда не вérim:
Ведь лéтом звéрь остался звéрем,
Но есть у кáждого из нас
Огónь на звéря прозапáс.

Pytania. (Вопросы).

Какой обычай у волков? О чём не надо просить волка? Для чего¹⁾ даны зубы волку? Куда пришли однажды волки и что делали? Что делал крестьянин в лесу? Отчего²⁾ волки не нападают лéтом? Что сделала голодная волчица? Что делал крестьянин? Куда отогнал он коня? Что сделал крестьянин с волчицей? Что сделала волчица? Почему мы волку не верим?

Odpowiedzi piśmienne. (Ответы письменно).

Zjawiska językowe.

1. Typy akcentacji w odmianie rzeczowników rodzaju męskiego.

I. Akcent w odmianie rzeczowników rodzaju męskiego może być **stalym**, to zn. że może się utrzymywać na tej samej zgłosce we wszystkich formach liczby pojedyńczej i mnogiej; npz.:

a) na temacie; np.:

спор (spór)	спór-ы
спór-а	спór-ов
спór-у i t. d.	спór-ам i t. d. (temat twardy).
capáй (szopa)	capá-и
capá-я	capá-ев
capá-ю i t. d.	capá-ям i t. d. (temat miękki).

b) na końcówce; np.:

стол (stól)	стол-ы
стол-á	стол-óв
стол-ý i t. d.	стол-ám i t. d. (temat twardy).
царь (cesarz)	цар-ы
цар-я	цар-éй
цар-ю i t. d.	цар-ям i t. d. (temat miękki).

II. Akcent zmienny bywa trzech typów; np.:

a) 1. p. — na temacie:

дар (dar)
дár-а
дár-у i t. d.

l. mn. — na końcówce:

дар-ы
дар-ов
дар-ам i t. d.

(temat twardy).

бой (bój)

бо-я

бо-ю i t. d.

b) I. p. — na temacie:

зуб (ząb)

зуб-а

зуб-у i t. d.

гость (gość)

гост-я

гост-ю i t. d.

c) I. p. — na końcówce:

конь (koń)

кон-я

кон-ю i t. d.

бо-й

бо-ёв

бо-ям i t. d.

(temat miękki).

l. mn. w mianowniku (dla rzeczników nieżywotnych i w bierniku) — na temacie, w innych przypadkach — na końcówce:

зуб-ы

зуб-ов

зуб-ам i t. d.

(temat twardy).

гост-и

гост-ей

гост-ям i t. d.

(temat miękki).

l. mn. — w mianowniku (dla rzeczników nieżywotnych i w bierniku) — na temacie, w innych przypadkach — na końcówce:

кон-и

кон-ей

кон-ям i t. d.

(temat miękki).

Według tego wzoru odmienia się jeszcze wyraz гвоздь (gwóźdż).

Zasadniczo przy odmianie rzeczników rodzaju męskiego akcent jest stałym. Zorientowanie się w akcentacji utrudnia znaczna ilość wyrazów jednozgłoskowych.

I. a) Do typu спор/сарай należą rzeczniki:

jednozgłoskowe:

брак — małżeństwo

брать — brat

брус — belka
взгляд — spojrzenie
вкус — smak
звук — dźwięk
стан — obóz, postawa
wielozgłoskowe:

амбáр — śpichlerz
барáн — baran
великáн — olbrzym
вопрóс — pytanie
зáпах — zapach
кармáн — kieszeń
нарód — naród
огорód — ogród warzywny
ораз вýrazy:

на -ик (дворник — dozorca; здробniałe na -ик: клó-
чик — mały klucz i t. p.; jeżeli końcowa zgłoska nie jest
akcentowaną);

на -ot/-et, -ót/-ët (грóхот — grzechot, лépet — belkot,
поворót — zakrét, водомёт — wodotrysk);

на -ок/-ек (йнок — mnich — dop. йнока, замок — za-
mek — dop. замка, человéк — człowiek — dop. человéka);

на -иц (мéсяц — miesiąc; jeżeli końcowa zgłoska nie
jest akcentowaną);

на -еи (сýтец — perkal — dop. сýтца; jeżeli końcowa
zgłoska nie jest akcentowaną) i inne.

b) Natomiast do typu стол/царь należy znacznie więcej
rzeczowników:

односложковые:

альт — alt

бас — bas

бинт — bandaż

боб — bob

бык — byk

стон — jęk
труп — trup
храм — świątynia
хмель — chmiel
иinne;

перевóз — przewóz
пóдвиг — czyn
стакáн — szklanka
тулýш — kożuch

госудáрь — właściciel, pan
дéятель — działacz
житель — mieszkaniec i in.

вол — wól
волхв — czarodziej

вред — szkoda

герб — herb

гриб — grzyb

двор	dwór, podwórze	слон	слоń
дрозд	drozd	сноп	snop
кит	wieloryb	стол	stół
клещ	kleszcz	столб	słup
клоп	pluskwa	стыд	wstyd
клык	kieł	суд	sąd
ключ	źródło	сук	sęk
крот	kret	таз	miednica
крюк	hak	труд	praca
лист	liść	ум	rozum
луч	promień	ус	wąs
меч	miecz	холм	pagórek
мост	most	холст	płótno
мяч	piłka	цеп	cerp
нож	nóż	чиж	czyż
паж	paż	шип	kolec
пласт	warstwa	шнур	sznur
плот	träffa	шут	błazen
плут	oszust	щит	tarcza
плющ	bluszczy	дождь	deszcz
полк	pulk	рай	kraj
пост	post, posterunek	куль	wóz
пруд	staw	нуль	zero
раб	niewolnik	пай	udział
ряд	rzząd	путь	droga
серп	sierp	рубль	rubel i in.
скот	bydło		
wielozgłoskowe:			
бурáв	świdér	этáж	piętro
живót	brzuch	ячméнь	jęczmień
камýш	szuwar	каráсь	karaś
карандáш	ołówek	корóль	król
осéтр	jesiotr	миндáль	migdał i in.
oraz wyrazy z końcowemi zgłoskami akcentowanemi:			

на -óк/-ěк (игróк — gracz — dop. игрока, кулёк — worek — dop. кульк-á);
на -áц (пáящ — раjac);
на -éц (беглéц — uciekinier);
на -ёж (грабёж — rabunek);
на -у́ч/-ю́ч (сургúч — laki do pieczęci);
на -а́ч/-áч (богáч — bogacz);
на -а́р/-áр (гончáр — garnciarz; столя́р — stolarz);
на -о́р/-ё́р (топóр — topór, siekiera; костёр — ognisko — dop. костrá);
на -ы́ръ/-у́ръ (монасты́рь — klasztor; снитýрь — gil);
на -а́к/-áк (кушáк — pas; пустáк — drobiazg);
на -ы́к/-у́к (язы́к — język, mowa; старíк — starzeć);
на -у́г/-ю́г, -у́к/-ю́к (утóг — żelazko do prasowania; борсúк — borsuk);
на -у́н/-ю́н (болтúн — gaduła);
на -ы́ль/-у́ль (костыль — kula do nogi; фити́ль — knot) i in.

II. a) Do typu дар/бой należy stosunkowo mało wyrazów:

jednozgłoskowe:

бал	bal	ряд	rząd
вал	wał	сад	ogród
верх	wierzch	сыр	ser
вес	waga	торг	targ
долг	dług	час	godzina
дуб	dąb	чин	stopień służbowy
жир	thłuszcz	шаг	krok
мозг	mózg	шкаф	szafa
нос	nos		—
пар	para	рой	rój
пол	подлога	слой	warstwa
пуд	pud	строй	szyk bojowy i in.

oraz rzeczowniki z końcówką w mianowniku liczby mnogiej *-а/-и* (patrz: Nr. II, § 2-h) i inne.

b) Do typu зуб/гость należy też ograniczona ilość rzeczowników:

jednozgłoskowe:

бес — czart, bies	клуб — klub
бог — бóg	круг — крëг
вид — видок, wygląd	трус — тчóрз
волк — wilk	
вор — злодziej	гусь — гëш
гром — grzmot	зверь — zwierz i in.
жук — chrząszcz	

wielozgłoskowe:

вéтер — wiatr	нóготь — paznokieć
кóготь — pazur	óкунь — okoń
кóзырь — atut	пéрстень — pierścionek
кóрень — korzeń	у́толь — węgiel i in.
лáпоть — chodak	

2. Uwagi dotyczące końcówek odmiany rzeczowników rodzaju męskiego.

a) Po głoskach oznaczanych literami *к*, *г*, *х* w mianowniku liczby mnogiej końcówka brzmi miękko: — *u*; npr.:

доп. l. p. мian. l. mn.

ученик (uczeń),	ученик-á;	ученик-í,	доп. ученик-óв
враг (wróg),	враг-á;	враг-í,	„ враг-óв
страх (strach),	стрáх-а;	стрáх-и,	„ стрáх-ов it.p.

b) Ponieważ głoski oznaczane przez litery *у*, *и* są **miękkie**, końcówki przy odmianie wyrazów z tematowem *у*, *и* brzmią miękko; pisownia końcówek w niektórych przypadkach nie odpowiada brzmieniu; npr.:

l. p.

1. ключ (klucz);	claveц (kleszcz);	1. ключ-й	claveц-й
2. ключ-á	claveц-á	2. ключ-éй	claveц-éй

3. ключ-ý

4. ключ

5. ключ-óm

6. о ключ-é

клещ-ý

клещ-á

клещ-óm

о клещ-é

3. ключ-ám

4. ключ-ý

5. ключ-ámi

6. о ключ-áx

клещ-ám

клещ-éй

клещ-áми

о клещ-áх.

Jeżeli akcentowany jest **temat**, końówka narzędnika liczby pojedynczej brzmi — *em*; nprz.:

нéуч (nieuk) — нéуч-ем;

тováriш (towarzysz) — товáриш-ем.

c) Ponieważ głoski, oznaczane przez litery *ж*, *и* są **twarde**, końówkami przy odmianie wyrazów z tematowaniem *ж*, *и* brzmią twardo; pisownia końcówek w niektórych przypadkach nie odpowiada brzmieniu; nprz.:

1. p.

ноj (nóž),	камыš (szuwat);	ноj-ý	камыш-ý
ноj-á	камыш-á	ноj-éй	камыш-éй
ноj-ý	камыш-ý	ноj-ám	камыш-ám
ноj	камыš	ноj-ý	камыш-ý
ноj-óm	камыш-óm	ноj-ámi	камыш-ámi
о ноj-é	о камыш-é	о ноj-áx	о камыш-áx.

1. mn.

Jeżeli akcentowany jest **temat**, końówka narzędnika liczby pojedynczej brzmi — *em*; np.:

стóрож (stróż) — стóрож-ем;

обóрвыш (obdartus) — обóрвыш-ем.

Wyraz стóрож w mianowniku liczby mnogiej ma końówkę *-a* zamiast *-u*: сторож-á.

d) Jeśli temat rzeczowników kończy się głoską *-u* (która jest zawsze **twarda**), to końówka narzędnika liczby pojedynczej brzmi pod akcentem *-om*, a w pozycji nieakcentowanej *-em*; nprz.:

конéц (koniec) — концом; ale нéмец (niemiec) — нéмц-ем,
купéц (kupiec) — купц-ом; „, мéсяц (miesiąc) — мéсяц-ем

W dopełniaczu liczby mnogiej rzeczowniki z tematowaniem *u* mają końówkę *-oe* (jeżeli akcent pada na końówce) albo

-*еъ* (jeżeli akcent pada na temat): конц-óв, купц-óв, але
немц-ев, мέсяц-ев.

e) Rzeczowniki na -ай, -ей, -ой, -үй mają w dopełniaczu liczby mnogiej w pozycji nieakcentowanej końówkę -еъ; w pozycji akcentowanej -ёъ:

capáй (szopa), dop. capá-я; 1. mn. mian. capá-и, dop. capá-ев

змéй (smok), dop. змé-я; 1. mn. mian. змé-и, dop. змé-ев
геро́й (bohater), dop. геро́-я; 1. mn. mian. геро́-и, dop. геро́-ев

поцелу́й (pocałunek), dop. поцелу́-я; 1. mn. mian. поце-
лú-и, dop. поцелу́-ев.

Ale: слой (warstwa) dop. слó-я; 1. mn. mian. сло-ý, dop.
сло-ёв

роі (rój), dop. рó-я; 1. mn. mian. ро-ý, dop. ро-ёв i t. p.

Rzeczownik край (brzeg, kraj), dop. крá-я, w liczbie
mnogiej ma: mian. кра-ý, dop. кра-ёв.

Do tejże grupy rzeczowników należą imiona własne osób
na -ей, -ий; npz.:

Димитрий (Dymitr), dop. Димитри-я; 1. mn. mian. Ди-
митри-и, dop. Димитри-ев

Андрéй (Andrzej), dop. Андрé-я; 1. mn. mian. Андрé-и,
dop. Андрé-ев i t. d.

f) W **dopełniaczu cząstkowym** (l. p.) oznaczającym część
podzielonej całości występuje często zamiast normalnej koń-
ówka -а/-я końówka -ы/-ю; dopełniacz taki używa się przy
rzeczownikach, oznaczających miarę lub przy przysłówkach
mnogo (dużo), ма́ло (mało) i t. p.:

сáхар-у — cukru лéс-у — lasu, drzewa

шоколáд-у — czekolady сítц-у — perkalu

горóх-у — grochu хвóрост-у — chróstu

мёд-у — miodu песк-ý — piasku

пéрц-у — pieprzu вóск-у — wosku

чеснок-ý — czosnku льд-у — lodu

ко́нъяк-ý — koniaku
яд-у — trucizny
снег-у — śniegu
льн-у — lnu
табак-ý — tytoniu

шёлк-у — jedwabiu i t. p.
—
клé-ю — kleju
чá-ю — herbaty
крá-ю — brzegu
и t. p.

Do tejże grupy należy szereg rzeczowników oznaczających pojęcia abstrakcyjne; nprz.:

блéск-у — blasku
слúх-у — słuchu
стрáх-у — strachu
кríк-у — krzyku

тóлк-у — sensu
шум-у — szumu, hałasu
смéх-у — śmiechu i t. p.
—
зно-ю — upału i t. p.

g) Również w połączeniu z przyimkami *из(z)*, *до(do)*, *от(od)*, *без(bez)*, *c(z)*, normalna końcówka dlopelniacza I. p. *-a/-я* zastępowana jest w niektórych rzeczownikach przez *-y/-ю*; wyrażenia te oznaczają miejsce, powód, sposób; nprz.:
из дом-у до дом-у от хóлод-у без тóлк-у с хóлод-у
из лес-у до лес-у от гóлод-у без шум-у с гóлод-у
из год-у i t. p. от стрáх-у без стрáх-у со стрáх-у
из вид-у от смéх-у без кríк-у с кrá-ю
i t. p. i t. p. i t. p. i t. p.

Pewna ilość rzeczowników, nie posiadających akcentu na końcówce, ma w miejscowości liczby pojedyńczej po przyimkach *на(na)*, *в(w)* (na oznaczenie miejsca) zamiast końcówki *-e* — końówkę *-y/-ю*, przyczem akcent zostaje przeniesiony z tematu na końówkę; nprz.:

на пол-ý — na podłodze	в год-ý — w roku, na rok
на берег-ý — na brzegu	в полк-ý — w pułku
на мост-ý — na moście	в лес-ý — w lesie
на луг-ý — na łące	в долг-ý — w długu
на снег-ý — na śniegu	в снег-ý — w śniegu
на мед-ý — na miodzie	в мед-ý — w miodzie
на угл-ý — na rogu	в угл-ý — w kącie

на шелк-ý — на jedwabiu в шелк-ý — w jedwabiу
i t. p. i t. p.

на кра-ю — na brzegu i t. p. в кра-ю w kraju
в ра-ю — w raju
в бо-ю — w bitwie i t. p.

h) Niektóre rzeczowniki, akcentowane w liczbie pojedynczej ma temacie, zaś w liczbie mnogiej — na końcówce, mają w **mianowniku liczby mnogiej** końówkę: -á/-á zamiast -u/-u; npz.:

берег (brzeg)	бера-á	вечер (wieczór)	вечер-á
гróд (miasto)	город-á	купол (kupała)	купол-á
снег (śnieg)	снег-á	жемчуг (perła)	жемчуг-á
гóлос (głos)	голос-á	парус (żagiel)	парус-á
остров (wyspa)	остров-á	бок (bok)	бок-á
глаз (oko)	глаз-á	шёлк (jedwab)	шелк-á
слог (zgłoska, sylaba)	слог-á	пóезд (pociąg)	поезд-á
рòг (róg)	рог-á	тóрмаз (hamulec)	тормаз-á
лут (iąka)	луг-á	стог (stóg)	стог-á
пóвар (kucharz)	повар-á	лес (las)	лес-á
pérepel (przepiórka)	пере- цел-á	стóрож (stróż)	сторож-á
век (wiek, stulecie)	век-á	тéтерев (cietrzew)	тетерев-á
пóгреб (piwnica)	погреб-á	хóлод (chłód)	холод-á
ястреб (jastrząb)	ястреб-á	рукáв (rękaw)	рукав-á
кóлокол (dzwon)	коло-	чéреп (czaszka)	череп-á
	i t. p.		
	кол-á		

край (kraj, brzeg) — кра-й пíсарь (pisarz biurowy) —
якорь (kotwica) — якор-ý писар-ý
учитель (nauczyciel) — учи- пéкарь (piekarz) — пекар-ý
тел-ý

сóболь (soból) — собол-ý i t. p.

i) Szereg rzeczowników tej kategorii ma dwie formy **mianownika liczby mnogiej** dla dwóch różnych znaczeń; npz.:

хлеб (chleb) — хлеб-ы (chleb pieczony i bochenki)
i хлеб-á (zboże);

образ (obraz święty, obraz poetycki) — óбраз-ы (obrazy poetyckie) i образ-á (obrazy święte);

цвет (kolor) — цвет-ý (kwiaty) i цвет-á (kolory);

мех (futro) — мех-ý (miechy kowalskie) i мех-á (futra).

пояс (pas) — пояс-ы (strefy geograficzne) i пояс-á (pasy) i in.

Jedną formę dla dwóch znaczeń ma rzeczownik:

час (godzina) — час-ý (godziny) i час-á (zegar).

Dwie formy bez różnicy w znaczeniu mają:

год (rok) — гód-ы (lata) i год-á (dop. год-óв);

волос (włos) — волос-ы (włosy) i волос-á (dop. волос);

вéтер (wiatr) — вéтр-ы (wiatry) i ветр-á (dop. вéтр-ов i ветр-óв);

округ (okrąg) — óкруг-и (okręgi) i округ-á (dop. округ-óv);

дом (dom) — дóm-ы (domy) i дом-á (dop. дóm-ов i дом-óv);

гром (grzmot) — грóm-ы (grzmoty) i гром-á (dop. гром-óv). (patrz: Nr. IV, § 1-c).

k) Taką samą końcówkę -á/-í w **mianowniku liczby mnogiej** mają rzeczowniki obcego pochodzenia, jak npz.:

вéер (wachlarz) — веер-á;

ку́чер (woźnica, stangret) — кучер-á;

нóмер (numer) — номер-á;

дóktor (lekierz) — доктор-á;

профéссор (profesor) — профессор-á;

дирéктор (dyrektor) — директор-á;

инспéктор (inspektor) — инспектор-á;

áдрес (adrés) — адрес-á;

лéктор (lektor) — лектор-á;

пáспорт (paszport) — паспорт-á;

réктор (rektor) — ректор-á;

кónсул (konsul) — консул-á;
мáклер (makler) — маклер-á;
редáктор (redaktor) — редактор-á i t. p.

пúдель (puđel) — пудел-ý;
вéксель (weksel) — вексел-ý;
штéмпель (stempel, pieczętka) — штемпел-ý;
флигель (oficyna) — флигел-ý i t. p.

Wyjątki stanowią:

минíстр (minister) — минíстр-ы;
президéнт (prezydent) — президéнт-ы;
студéнт (student) — студéнт-ы.

Niektóre rzeczowniki żywotne rodzaju męskiego, użyte w liczbie mnogiej z przyimkiem *s* (*w*) w pewnych specjalnych wyrażeniach (w związku z pewnymi czasownikami) mają formę **biernika** równą **mianownikowi** (a nie, jak zwykle, dopełniaczowi); npr.: попасть в (trafić do) офицéры, записаться в (zapisać się do) студénty, выбrать в (obrać na) президénty i t. p.

1) Niektóre wyrazy obce, jak sолдáт (żołnierz), драгýн (dragon), рекрут (rekrut), гренадéр (grenadjer), улáн (ulan), сапéр (saper), кирасíр (kirasjer) i in. odmieniają się normalnie, ale w liczbie mnogiej mają: солдáт-ы — dop. солдáт; драгýн-ы — dop. драгýн i t. p.

Tak samo odmieniają się:

глаз (око)	— l. mn. мian.	глаз-á,	dop.	глаз.	
раз (raz)	— „	„	раз-ý,	„	раз.
чулóк (pończocha)	— „	„	чулк-ý,	„	чулóк.
сапóг (but)	— „	„	сапог-ý,	„	сапóг.
вóлос (włos)	— „	„	вóлос-ы	i	волос-á, dop. во- лóс i t. p.

Nie mają również końcówki *-ов/-ев* w dopełniaczu liczby mnogiej następujące rzeczowniki:

I. nazwy niektórych narodów, jak: грузин (gruzin) — грузин, осетин (osetin) — осетин, түрок (turek; dop. түрк-а) — түрок i t. p. oraz цыгán (cygan) — цыгán (mian. цыгán-e obok цыгán-ы) i болгáрин (bułgar) — болгáр (mian. болгáр-ы);

II. rzeczowniki z przyrostkiem *-ániun/-ániin* (patrz Nr. IV § 1-l).

Ćwiczenie. (Упражнение).

Przełożyć piśmiennie na język rosyjski zdania następujące: Wśród towarzyszów bywa dużo sporów. Los cesarzów jest ciężki. Dary ziemii są niezliczone. Koń wieśniaka (chłopa) boi się zębów wilczycych i pędzi do szopy. Bohaterom przysługuje chwała. Miasta Niemeów są bardzo kulturalne.

III.

ПОЕЗДКА В ГОРОД.

В этом году было много снегу. На лугу по берегам реки и ручьёв высокие щапки стогов были занесены с одной стороны. Толстый слой льда покрывал реку и канавы. Я выехал перед обедом в город. Надо было заехать к кузнецу, чтобы подковать коня. А в городе надо было купить чай, сахару и табаку. Как только я выехал на дорогу, мой конь испугался, увидав зайца, перебегавшего¹⁾ мой путь. «Не к доброму» подумал я, но поехал один, отогнав домой бежавшего²⁾ за мной пса. Было холодно, и пар валил из-за рта. Серый зимний день не ворожил бури. Скоро дом пропал из виду. Городов у нас очень мало, края пустынные, ехать надо несколько часов, чтобы встретить деревню, но я живу под городом.

Снег занес все пути и дороги, далёкие леса стояли за туманом. Только изредка попадались большие сучья,

Wymowa: ¹⁾ pieriebiegawszewa, ²⁾ bieżawszewa.

вóткнутые в снег, чтобы указывать дорогу. Тúчи стелились веерами по небу; на снегу не было видно дороги — только виднелись следы от саней. С ветром мелкий снег бил в лицо.

В городе я купил все, что надо, повидался с друзьями; при этом доктора мне говорили, что я в такую погоду могу заболеть. Затем я поехал обратно. Тем временем поднялась выйга. Последние дома города уже исчезли. Сразу стало темнее, кругом в поле не было огней. Тут я подумал о зайце, перебежавшем дорогу, о теплом угле, о сне. Но думать было некого¹⁾. Братья недаромсоветовали не ехать, а я даже отца не послушал; надеясь остановиться²⁾ у соседей или у кого³⁾ — нибудь из дворян нашего⁴⁾ округа, я ударил коня и смело поехал.

Pytania. (Вопросы).

Где и как были занесены высокие шапки стогов? Что покрывало реки и канавы? Куда и зачем я выехал? Почему испугался мой конь? Что я сделал, когда заяц перебежал дорогу? Много ли у нас городов? Где я живу? Почему были вонты сучья в снег? Что было видно кругом? Что я делал в городе? Что произошло на обратном пути и о чём я думал? Кто мне советовал не ехать? На что я надеялся?

Odpowiedzi piśmienne.
(Ответы письменно).

Zjawiska językowe.

Oboczność (wymiana) samogłosek w odmianie rzeczowników rodzaju męskiego.

W niektórych rzeczownikach rodzaju męskiego przy odmianie zostaje opuszczone tematowe *o* lub *e*, występujące w mianowniku liczby pojedynczej:

Wymowa: ¹⁾ nęcziewa, ²⁾ ostanowicza, ³⁾ kawó-nibud', ⁴⁾ nászewa.

a) o (po spółgłosce twardej) — —:	
рот (usta) — рт-а	замок (замек do drzwi) —
лоб (czolo) — лб-а	замк-á
сон (sen) — сн-а	цветок (kwiat) — цветк-á
звонок (dzwonek) — звонк-á	замок (zamek) — зáмк-а
посоль (poseł) — посл-á	i t. p.

Ale: йнок — mnich — йнока, вóйлок — filc — вóй-
лока i t. p.

b) o (po spółgłosce miękkiej) — —:

орёл (orzeł) — орл-á,
овёс (owies) — овс-á,
осёл (osioł) — осл-á,
пёс (pies) — пс-а,
костёр (ognisko) — костр-á i t. p.

Ale: осётр — jesiotr — осетр-á i t. p.

W niektórych wypadkach po zaniku samogłoski po-
przedzająca spółgłoska pozostaje miękką; miękkość ta ozna-
cza się na piśmie przez ь; npr.:

лёд (lód) — льд-а,
лён (len) — льн-а i t. p.

c) o (po spółgłosce twardej) — —:

огонь (ogień) — огн-я,
уголь (węgiel) — угл-я,
(Staroruskie: огнь, угль).
угол (róg, kat) — угл-á i t. p.

d) e — —:

вéтер (wiatr) — вéтр-а,
пépel (popiół) — пéпл-а i t. p.
(Staroruskie: ветр, пепел).

e) e (po spółgłosce miękkiej) — —:

корéнь (korzeń) — корн-я	пень (pień) — пн-я
грéбень (grzebień) — грéбня	отéц (ojciec) — отц-á
камéнь (kamień) — камня	нéмец (niemiec) — нéмц-а

кремéнь (krzemień) — кремн-áй сýтец (perkal) — сýтц-а
день (dzień) — дн-я японец (japończyk) — япон-
ц-а i t. p.

W kilku wyrazach spółgłoska *l* pozostaje miękką i pisze się -ль; npz.: лев (lew) — льв-а.

Ale: кузнéц (kowal) — кузнец-á,
мертвéц (nieboszczyk, zmarły) — мертвец-á,
близнéц (bliźnie) — близнец-á,
жнец (żniwiarz) — жнец-á i t. p.

f) Po zaniku *e*(=je), poprzedzonego przez samogłoskę, pozostaje *j*, oznaczone na piśmie przez ѹ:

китáец (chińczyk) — китайц-а,
гвардéeц (gwardzista) — гвардейц-а,
боéц (bojownik) — бойц-а i t. p.

Tak samo: зáяц (zajęc; wymawia się: зáец) — зáйц-а.

g) Po zaniku *o*(ë), poprzedzonego przez samogłoskę, pozostaje *j* oznaczone na piśmie przez ѹ:

заём (pożyczka) — зáйм-а; наём (wynajem) — найм-а i t. p.

h) W odmianie rzeczowników na -ей po zaniku *e* zostaje miękkość poprzedzającej spółgłoski tematowej, oznaczana na piśmie przez ѹ; npz.: -ъя, -ъю, -ъя, ѿѣм, -ъе, (l. p.); -ъи, -ъёв, -ъям, -ъёв, -ъями, -ъях (l. mn.); npz.: воробéй (wróbel) — воробъ-á i t. d.; l. mn. воробъ-í — воробъ-ёв i t. d.

соловéй (słowik) — соловъ-á i t. d.; l. mn. соловъ-í — соловъ-ёв i t. d.

муравéй (mrówka) — муравъ-á i t. d.; l. mn. муравый — муравъ-ёв i t. d.

ручéй (strumień) — ручъ-á i t. d.; l. mn. ручъ-í — ручъ-ёв i t. d.

úлей (ul) — úль-я i t. d.; l. mn. úль-и — úль-ев i t. d.

чи́рей (czyrak, wrzód) — чиръ-я i t. d.; l. mn. чиръ-и — чиръ-ев i t. d.

(Zwrócić uwagę na akcentację).

Ćwiczenie. (Упражнение).

Przełożyć piśmiennie na język rosyjski zdania:

W tym roku było dużo szarych (cérych) dni. Trzeba było kupić lnu, węgla, owsa i perkalu. W polu nie było widać ognia. W lasach jest (есть) dużo słowików. Warstwa lodu pokrywała w zimie (зимой) strumienie. Było widać ogień z pod (из-под) popiołu. Długo (дольго) jechałem, nie było widać końca wsi.

IV.

ЗИМНИЙ ПУТЬ.

Из-году в год вы́о́га засыпает снегом берега реки, одевает в белые меха землю. Ветры развеивают веерами полосы снега над полями, где весной растут хлеба. На мосту тоже много снегу, и даже камни шоссе покрываются¹⁾ так, что не видно рвов. Все пути скрываются²⁾ под снегом, когда становится³⁾ санный путь. Я не знаю лучшей поры года для охоты на зайца. Чёткие следы зайцев лежат по всем местам, где растут кусты. Эти кусты стоят в мелких комьях снега, и крестьяне говорят, что это зайцы играют в снежки. Но в этих толках нет толку. Снегок порошит, и все дворяне выезжают на охоту. Но мой соседи не любят, когда их спрашивают, сколько они убивают зайцев. Это первая радость зимы в деревне. Но путник ночью в поле знает, сколько злобного смеха в такойочной вы́о́ге и как легко⁴⁾ можно заблудиться⁵⁾ и замерзнуть в поле.

Pytania. (Вопросы).

Przełożyć na język rosyjski pytania następujące: Kiedy zamieć zasypuje śniegiem brzegi rzeki? Gdzie jest dużo śniegu? Jaka poga roku jest najlepsza do polowania na zajace? Co mówią włościanie (chłopi)? Co robi szlachta? O czem myślą podróżnik w nocy na polu?

Odpowiedzi piśmiennie.

(Ответы письменно).

Wymowa: ¹⁾ pokrywająca, ²⁾ skrywająca, ³⁾ stanowica, ⁴⁾ lekko, ⁵⁾ zabłudzica.

Zjawiska językowe.

1. Odmiana nieprawidłowa rzeczowników rodzaju męskiego.

a) Rzeczowniki:

брат (brat),	dop. брат-а	tworzą liczbę mnoga w sposób następujący	брать-я
комóк (kłébek),	„ комк-á		кóмъ-я
брус (belka),	„ бру́с-а		брúсь-я
сук (sék),	„ сук-á		сúчъ-я
клок (strzep),	„ клок-á		клóчъ-я
кол (kol),	„ кол-á		кóль-я
прут (pręt),	„ прут-á		прútъ-я
клин (klin),	„ клин-а		клинь-я
крюк (hak),	„ крюк-á		крючъ-я
обод (obręcz),	„ обод-а		обóдъ-я
кóлос (kłos),	„ кóлос-а		колóсь-я
хлопóк (platek śniegu),	„ хлопк-á		хлóпъ-я
стул (krzesło),	„ стул-а		стуль-я

i odmieniają się w liczbie mnogiej według wzoru:

1. брат-я (licz. pojed. брат — dop. брат-а i t. d.),
2. брат-ев
3. брат-ям
4. брат-ев
5. брат-ями
6. о брат-ях.

b) Rzeczowniki: воробéй (wróbel), соловéй (słowiak), муравéй (mrówka), ручéй (strumień), уléй (ul), чирéй (czyrak, wrzód) odmieniają się według wzoru:

- | | |
|------------------|--------------------|
| 1. p. 1. воробéй | I. mn. 1. воробь-ý |
| 2. воробь-á | 2. воробь-ёв |
| 3. воробь-ю | 3. воробь-ям |
| 4. воробь-á | 4. воробь-ёв |
| 5. воробь-ём | 5. воробь-ями |
| 6. о воробь-é | 6. о воробь-ях, |

(W odmianie wyrazów: ýле́й, чире́й — akcent pozostaje na temacie, według czego końcówka narzędzinika l. p. brzmi -ем, zaś dopełniacza l. mn. -ев).

c) Kilka rzeczowników: камень (kamień), ýголь (węgiel), зуб (ząb), лист (liść) ma w liczbie mnogiej formy podwójne,

albo bez różnicę w znaczeniu:

l. p. dop. камн-я — l. m. мian. камн-и і камен-я,
dop. камн-éй і камен-ев

„ „ угл-я — l. mn. мian. угл-и і уголь-я,
dop. угл-éй і уголь-ев

albo z różnicą w znaczeniu:

„ „ зуб-а — l. mn. мian. зубы (zęby) і зубъ-я,
(zęby u piły, w grabiach, w grzebieniu),
dop. зуб-ов і зубъ-ев

„ „ лист-á — l. mn. мian. лист-ы (arkusze) і листъ-я
(liście), dop. лист-ов і листъ-ев.

d) Rzeczowniki: друг (przyjaciel) — dop. дру́г-а, муж (mąż) — dop. мұ́ж-а, князь (książę) — dop. кня́з-я, зять (zięć) — dop. зят-я, дёверь (szwagier — brat męża) — dop. дёвер-я odmieniają się w liczbie mnogiej w sposób następujący:

1. друг-я	муж-я	княз-я	зять-я
2. друг-éй	муж-éй	княз-éй	зят-éй
3. друг-ям	муж-ям	княз-ям	зять-ям
4. друг-éй	муж-éй	княз-éй	зят-éй
5. друг-ыми	муж-ыми	княз-ыми	зять-ыми
6. о друг-ях	о муж-ях	о княз-ях	о зять-ях
1. девер-я	девер-я	4. девер-éй	
2. девер-éй	девер-éй	5. девер-ыми	
3. девер-ям	девер-ям	6. о девер-ях	

Wyraz муж w znaczeniu „człowiek męski“ albo „mąż stanu“ i t. p. w liczbie mnogiej odmienia się prawidłowo:

муж-й, ale w dopełniaczku ma formę na -eū, to zn. муж-é́м (cel. муж-ám i t. d.).

e) Rzeczowniki сын (syn) — dop. сына oraz кум (kum, kmotr) — dop. кумы w liczbie mnogiej odmieniają się z przyrostkiem — ов —:

1. сын-овъ-я́	кум-овъ-я́
2. сын-ов-е́й	кум-ов-е́й
3. сын-овъ-я́м	кум-овъ-я́м
4. сын-ов-е́й	кум-ов-е́й
5. сын-овъ-я́ми	кум-овъ-я́ми
6. о сын-овъ-я́х	о кум-овъ-я́х.

Wyraz сын w znaczeniu „syn kraju“, „syn ziemi“ w liczbie mnogiej ma odmianę prawidłową: сын-ý — dop. сын-óв i t. d.

f) Rzeczownik путь (droga) odmienia się w sposób następujący:

1. p. 1. путь	l. mn. 1. пут-ý
2. пут-ý	2. пут-е́й
3. пут-ý	3. пут-я́м
4. путь	4. пут-ý
5. пут-ём	5. пут-я́ми
6. о пут-ý	6. о пут-я́х.

g) Rzeczownikowi l. p. человéк (człowiek) — dop. человék-a w liczbie mnogiej, podobnie jak w języku polskim, odpowiada wyraz люд-и (ludzie), odmieniający się w sposób następujący:

1. люд-и
2. люд-е́й
3. люд-я́м
4. люд-е́й
5. людь-мí
6. о люд-я́х

Z form nieistniejącej prawidłowej liczby mnogiej wyrazu człowiek używa się jedynie dopełniacz (bez końcówki -ов) w połączeniu z liczebnikami; np.: пять человек (pięć osób), двадziesiąt osób (dwadzieścia osób) i t. p.

h) Rzeczownik червяк (robak) — dop. червяк-á w liczbie mnogiej ma rzadko używaną odmianę prawidłową: червяк-ý — dop. червяк-óv i t. d.

Odwrotnie, wytaż червь (robak) — dop. черв-ý, rzadko się używa w liczbie pojedyńczej, natomiast stale się używa jako liczba mnoga do wyrazu червяк:

- | | |
|------------|---------------|
| 1. чéрв-и | 4. черв-éй |
| 2. черв-éй | 5. черв-áми |
| 3. черв-áм | 6. о черв-áх. |

i) Kilka rzeczowników w liczbie mnogiej ma inne znaczenie, niż w liczbie pojedyńczej; npz.:

бег (bieg) — dop. бér-a; l. mn. бег-á (wyścigi),

снежок (drobny śnieg) — dop. снежк-á; l. mn. снежк-ý
(śnieżki),

толк (sens) — dop. тóлк-a; l. mn. тóлк-и (sądy, gawędy),
вес (waga) — dop. вéc-a; l. mn. вес-ý (waga do ważenia).

k) Rzeczowniki: сосéд (sasiad) — dop. сосéд-a i чéрт (czart) — dop. чéрт-a w liczbie pojedyńczej odmieniają się według wzoru tematów twardych, zaś w liczbie mnogiej — według wzoru tematów miękkich:

- | | |
|---------------|------------|
| 1. сосéд-и | чéрт-и |
| 2. сосéд-ей | черт-éй |
| 3. сосéд-ям | черт-áм |
| 4. сосéд-ей | черт-éй |
| 5. сосéд-ами | черт-áми |
| 6. о сосéд-ях | о чéрт-áх. |

l) Rzeczowniki z przyrostkiem *-анин/-янин*, jak: англичанин (anglik), крестьянин (chłop), христианин (chrześcijanin), мещанин (mieszczanin), гражданин (obywatel), дворянин (szlachcic), армянин (ormianin) i t. p. w liczbie pojedyńczej odmieniają się według wzoru tematów twardych, zaś w liczbie mnogiej — według wzoru następującego:

- | | |
|---------------|------------|
| 1. англичán-e | крестьян-е |
| 2. англичán | крестьян |

3. англичán-ам	крестьян-ам
4. англичán	крестьян
5. англичán-ами	крестьян-ами
6. об англичán-ах	о крестьян-ах
1. христиán-е	дворян-е
2. христиán	дворян
3. христиán-ам	дворян-ам
4. христиán	дворян
5. христиán-ами	дворян-ами
6. о христиán-ах	о дворян-ах i t. p.

W liczbie mnogiej rzeczownika гражданы́н akcentowana jest pierwsza zgłoska wyrazu: грáждан-е, грáждан i t. d.

Wyraz цыгáн (cygan) odmienia się w liczbie mnogiej na wzór rzeczowników z przyrostkiem *-анин/-янин*, t. zn.: цыгáн-е — dop. цыг-áн i t. d.

m) Kilka rzeczowników z przyrostkiem *-ин*, które w liczbie pojedyńczej odmieniają się prawidłowo według wzoru tematów twardych, w liczbie mnogiej odmienia się nieprawidłowo:

татáрин (tatar) — dop. татáрин-а; l. mn. мian. татáр-ы — dop. татáр i t. d.

барíн (pan) — dop. бáрин-а; l. mn. мian. бáр-е — dop. бар i t. d.

боярíн (bojar) — dop. боярин-а; l. mn. мian. бояр-е — dop. бояр i t. d.

хозяйин (gospodarz) — dop. хозяин-а; l. mn. мian. хо-зяев-а — dop. хозяев i t. d.

господíн (pan) — dop. господин-а; l. mn. мian. господ-á — dop. госпóд i t. d.

Ale: болгáрин (bułgar) — dop. болгáрин-а; l. mn. мian. болгáр-ы — dop. болгáр i t. d.

n) Wyraz Христóс (Chrystus) odmienia się tak:

1. Христóc
2. Христ-á
3. Христ-ý
4. Христ-á
5. Христ-óm
6. о Христ-é

Zwrócić uwagę na to, że od wyrazu Христóc używa się forma wołacza: Христ-é. Tak samo forma wołacza używa się od wyrazów: Господь (Pan Bóg, dop. Господ-а) — Господи, огaz Бог (Bóg, dop. Bórg-a) — Бож-е.

o) Rzeczowniki, oznaczające młode zwierzęta albo dzieci a utworzone za pomocą przyrostków -ónok/-ёнок jak: медвеж-ónok (niedźwiadek), кот-ёнок (kocię), жереб-ёнок (źrebię), ут-ёнок (kaczatkę), порос-ёнок (prosię), реб-ёнок (dziecko) i t. d., w liczbie pojedyńczej mają odmianę normalną: медвежónк-а, котёнк-а, i t. d., zaś liczbę mnogą tworzą z przyrostkiem -át/-áт: медвеж-át-а (dop. медвеж-át), кот-јát-а (dop. кот-јát), жереб-јát-а (dop. жереб-јát), реб-јát-а (dop. реб-јát) i t. d.

p) Wyrazy внук (wну́k) i щенóк (szczećenie) — dop. внýк-а, щенк-á mają w liczbie mnogiej formy podwójne: внýк-и (dop. внýк-ов) i внуч-át-а (dop. внуч-át), щенк-й (dop. щенк-ов) i щен-јát-а (dop. щен-јát).

2. Przymiotniki rodzaju męskiego o znaczeniu rzeczowników.

Szereg przymiotników rodzaju męskiego ma znaczenie rzeczowników, ale zachowuje odmianę przymiotnikową; npz.:

a) 1. p.

1. пожáрн-ый (strażak)	полицéйск-ий (policjant)	прохóж-ий (przechodzień)
2. пожáрн-ого ¹⁾	полицéйск-ого ²⁾	прохóж-его ³⁾
3. пожáрн-ому	полицéйск-ому	прохóж-ему

Wymowa: ¹⁾ pożárnawa, ²⁾ policéjskowa, ³⁾ prachóžewa.

4. пожáрн-ого	полицéйск-ого	прохóж-его
5. пожáрн-ым	полицéйск-им	прохóж-им
6. о пожáрн-ом	о полицéйск-ом	о прохóж-ем
1. mn.		
1. пожáрн-ые	полицéйск-ие	прохóж-ие
2. пожáрн-ых	полицéйск-их	прохóж-их
3. пожáрн-ым	полицéйск-им	прохóж-им
4. пожáрн-ых	полицéйск-их	прохóж-их
5. пожáрн-ыми	полицéйск-ими	прохóж-ими
6. о пожáрн-ых	о полицéйск-их	о прохóж-их.

Na wzór пожáрн-ый odmieniają się учён-ый (uczony) i знаком-ый (znajomy) i in.

b) 1. p.

1. портн-óй (krawiec)	1. портн-ýе
2. портн-óго ¹⁾	2. портн-ýх
3. портн-óму	3. портн-ýм
4. портн-óго	4. портн-ýх
5. портн-ýм	5. портн-ýми
6. о портн-óм	6. о портн-ýх.

Na wzór портн-ый odmieniają się: городов-ый (pol-ecjant), родн-ый (krewny), больн-ый (chory) i in.

Ćwiczenie. (Упражнение).

Przełożyć piśmiennie zdania następujące: Z roku na rok ziemia drzemie pod śniegiem. Na polach rośnie zboże. Zamykam oczy i pograżam się we śnie. Na drzewach sterczą sęki. Na łąkach rosną krzaki. Moi przyjaciele jadą na polowanie. Mam kilka psów, które ze mną polują na zajęce.

V.

ВОЗВРАЩЕНИЕ ИЗ ГОРОДА.

Я выехал из города по дорóге домóй.

От вéтра на глазá набегáли слёзы; снег бил, вéтер жужжал вокрýг ушéй, тóчно рой пчёл или пúли проно-

Wymowa: ¹⁾ partnówa.

сíлись над землёй. Зарí за вы́гой я не ви́дел. Ни деревéнь — ни уса́деб. В такóй вéтер не тóлько руки и ноги, но и ду́шу, как-бúдто, пробива́ет насквóзь.

Снег сýпало всю́ду, и я егó¹⁾ чу́вствовал на шее, хотя был теплó одéт. Тысячи ѹгол колóли лицó и, расстáяв, повисáли кáплями на бородé и усáх. Я сбýлся, на-конéц, с дорóги и пустíл коня́ по ветру, имéя надéжду, что он сам довезёт менá до какóй-нибúдь уса́дьбы или деревни. Отвернúвшись спинóй к вéтру, я ничегó²⁾ не ви́дел кругом и погрузíлся в сон. Разбудил меня́ лай псов. Это была́ уса́дьба сосéда, который с сыновья́ми и дочерьми жил в нéскольких верстáх от нас. В тёплой кóмнате я почúвствовал себя́ как в раю, а то-бы пропа́л ни за копéйку. Кóля и Пéтя, Мария и Лíдия встрéтили меня́ как брата, и средí этих юношей и дéвушек я пónял, что спáсся от смéрти.

Лёжа в кровáти, я слýшал, как в степí гуляла бúря, и легкó³⁾ думалось о любви к человéку.

Pytania. (Вопросы).

Что жужжало вокrúг ушéй? Чегó⁴⁾ не было ви́дно кругом? Что пробива́ет насквóзь вéтер? Как я чу́вствовал себя́ в бýрю? Что я сдéлал и что менá разбудíло? Кудá я приéхал? Кто менá встрéтил? Что бы́ло со мной потóм?

Odpowiedzi piśmienne.
(Отвéты пíсьменно).

Zjawiska językowe.

1. Typy akcentacji w odmianie rzeczowników rodzaju żeńskiego.

I. Akcent w odmianie rzeczowników rodzaju żeńskiego może być **stałym**, to zn., że pozostaje na tej samej zgłosce we wszystkich formach liczby pojedyńczej i mnogiej:

Wymowa: ¹⁾ jewó, ²⁾ nicewó, ³⁾ lehkó, ⁴⁾ cziewó.

a) **na temacie**; nprz.:

корóв-а (krowa)	корóв-ы
корóв-ы i t. d.	корóв i t. d. (temat twardy).
пúл-я (kula)	пúл-и
пúл-и i t. d.	пúль i t. d. (temat miękki).

b) **na końcówce** (nieliczne rzeczowniki); nprz.:

похвал-á (chwała)	похвал-ý
похвал-ý i t. d.	похвал i t. d. (temat twardy).
стать-ý (artykuł)	стать-ý
стать-ý i t. d.	стат-éй i t. d. (temat miękki).

II. Akcent **zmienny** bywa czterech typów; nprz.:

a) l. p. we wszystkich l. mn. — w mianowniku (dla przypadkach — na końcówce, rzeczown. nie żywotnych i w bierniku — na temacie: bierniku)—na temacie, w pozostałych przypadkach — na końcówce:

1. рук-á (ręka)	1. ру́к-и
2. рук-ý	2. рук
3. рук-é	3. рук-áм
4. ру́к-у	4. ру́к-и
5. рук-óй	5. рук-áми
6. о рук-é	6. о рук-áх (temat twardy).
1. земл-á (ziemia)	1. зéмл-и
2. земл-ý	2. земéль
3. земл-é	3. зéмл-ям
4. зéмл-ю	4. зéмл-и
5. земл-éй	5. зéмл-ями
6. о земл-é	6. о зéмл-ях (temat miékki).

b) l. p. — na końcówce: l. mn. — w mianowniku (dla rzeczn. nieżywotnych i w bierniku) na temacie, w pozostałych przypadkach — na końcówce:

1. слез-á (łza)

2. слез-ý

3. слез-é

4. слез-ý

5. слез-óй

6. о слез-é

1. скамь-ý (ławka)

2. скамь-ý

3. скамь-é

4. скамь-ó

5. скамь-ëй

6. о скамь-é

1. слёз-ы

2. слёз

3. слез-áм

4. слёз-ы

5. слез-áми

6. о слез-áх

(temat twardy).

1. скáмь-и

2. скам-éй

3. скамь-ýм

4. скáмь-и

5. скамь-ýми

6. о скамь-ýх

(temat twardy).

c) l. p. — na końcówce: l. mn. — na temacie:

гроз-á (burza)

гроз-ý

гроз-é i t. d.

зар-ý (zorza)

зар-ý

зар-é i t. d.

гróz-ы

гроз

гróz-ам i t. d.

(temat twardy).

зóр-и (zwrócić uwagę)

зорь (na oboczność: a-o)

зóр-ям i t. d.

(temat miękki).

d) l. p. — na temacie:

1. дерéвн-я (wieś)

2. дерéвн-и

l. mn. — w mianowniku (dla rzeczn. nieżywotn. i w bierniku) — na temacie, w pozostałych przypadkach — na końcówce:

1. дерéвн-и

2. деревéнь

- | | |
|---------------------|--|
| 3. дерéвн-е | 3. деревн-ýм |
| 4. дерéвн-ю i t. d. | 4. дерéвн-и i t. d.
(temat miękki). |

Tak samo odmienia się wyraz дól-я (część, los) używany w l. mn. jedynie w znaczeniu „część”; l. mn. brzmi: дól-и, дол-éй i t. d.

I. a) Do typu корóва/пúля należą wszystkie rzeczowniki, akcentowane na temacie jak: выбóra (zawieja), граñица (granica), нáня (niañia) i t. p.

b) Do typu похвалá/статья należą rzeczowniki akcentowane na końcówce (oprócz níżej wymienionych), jak княжná (księżna), простынá (prześcieradło) i t. p.

II. a) Do typu рукá/землá należy wiele rzeczowników; np.:

бородá — brodá	полá — poła ubrania
бороздá — brózda	полосá — pas, prążek
водá — woda	порá — pora
вожжá — lejce (l. mn. вóжжи)	росá — rosa
головá — głowa	сковородá — patelnia
горá — góra	сохá — socha
губá — warga	спинá — plecy
доскá — deska	средá — środa, środowisko
душá — dusza	сторонá — strona
железá — gruczoł	строкá — wiersz
зимá — zima	стенá — ściana
кocá — kosa	ценá — cena
ногá — nogá	щекá — policzek (biern. l. p. щёку; l. mn. щёки) i inne.
норá — nora	

b) Natomiast nieznaczna ilość rzeczowników należy do typu слезá/скамьá:

волнá — fala	свечá — świeca
головнá — głownia	серъя́ — kolczyk
грядá — grzeda	сиротá — sierota

нуждá — potrzeba, nędza i inne
ораз wyrazy na -иная (глубинá — głębokość, вышина — wysokość).

c) Rzeczowników typu грозá/заря jest znacznie więcej; np.:

ветлá	— iwa (l. mn. вётл-ы)	корчмá	— karczma
веснá	— wiosna (l. mn. вёсн-ы)	пилá	— piła
верстá	— wiorsta (l. mn. вёрст-ы)	рекá	— rzeka
вдовá	— wdowa	семья́	— rodzina
войнá	— wojna	скалá	— skala
деснá	— dziąsła (l. mn. дëсн-ы)	скулá	— kość
дырá	— dziura	policzkowa	
женá	— żona (l. mn. жён-ы albo жóny)	струнá	— struna
иглá	— igła (dop. l. mn. югол)	судьбá	— los
игrá	— zabawa (dop. l. mn. югор)	судья́	— sędzia
избá	— chata (dop. l. mn. изб)	трубá	— trąba
икрá	— kawior (икры — łydki)	тюрьмá	— więzienie
козá	— koza	(dop. l. mn. тюрем)	
копнá	— kopa	уздá	— uzda i inne
oraz wyrazy na -отá (высотá — wysokość, кислотá — kwas).			

2. Uwagi dotyczące końcówek odmiany rzeczowników rodzaju żeńskiego.

a.) Po spółgłoskach oznaczanych literami *κ*, *ε*, *x* występuje zawsze *u* na miejscu *u*; to też rzeczowniki rodzaju żeńskiego, których tematy zakończone są wymienionymi spółgłoskami, odmieniają się w sposób następujący:

	l. p.			l. mn.	
1.	рук-á	ног-á	свáх-a	1. рýк-и	нóг-и
2.	рук-ý	ног-ý	свáх-и	2. рук	ног
3.	рук-é	ног-é	свáх-e	3. рук-ám	ног-ám
4.	рýк-у	нóг-у	свáх-у	4. рýк-и	нóг-и
					свáх

5. рук-о́й ног-о́й свáх-о́й 5. рук-áми ног-áми свáх-ами
 6. о рук-é о ног-é о свáх-e 6. о рук-áx о ног-áx о свáх-ах.

b) Ponieważ głoski, oznaczane literami *u*, *u* są **miękkie**, końcówki przy odmianie wyrazów z tematowymi *u*, *u* brzmią miękko; pisownia końcówek w niektórych przypadkach nie odpowiada brzmieniu; nprz.:

l. p.		l. mn.
1. свеч-á (świeca)	пращ-á (proca)	1. свéч-и
2. свеч-ý	пращ-ý	2. свеч-éй
3. свеч-é	пращ-é	3. свеч-ám
4. свеч-ý	пращ-ý	4. свéч-и
5. свеч-óй	пращ-óй	5. свеч-áми
6. о свеч-é	о пращ-é	6. о свеч-áx
		о пращ-áx

W dopełniaczu liczby mnogiej wyraz свечá ma, oprócz wskazanej, formę: свеч.

Jeżeli akcentowany jest temat, końówka narzędnika liczby pojedyńczej brzmi -eū, zaś dopełniacz liczby mnogiej jest bezkońcowkowy; nprz.:

- l. p. встрéч-a (spotkanie) — dop. встрéч-и, нарз. встрéч-éй,
 рóщ-a (gaj) — dop. рóщ-и, нарз. рóщ-éй,
 l. mn. встрéч-и — dop. встреч, cel. встрéч-ам,
 рóщ-и — dop. рош, cel. рóщ-ам.

c) Ponieważ głoski, oznaczane literami *ж*, *ж* są **twarde**, końcówki przy odmianie wyrazów z tematowymi *ж*, *ж* brzmią twarde; pisownia końcówek w niektórych przypadkach nie odpowiada brzmieniu; nprz.:

l. p.		l. mn.
1. меж-á (miedza)	душ-á (dusza)	1. меж-ý
2. меж-ý	душ-ý	2. меж
3. меж-é	душ-é	3. меж-ám
4. меж-ý	душ-у	4. меж-ý
5. меж-óй	душ-óй	5. меж-áми
6. о меж-é	о душ-é	6. о меж-áx
		о душ-áx

Jeżeli akcentowany jest temat, końówka narzędzinika liczby pojedyńczej brzmi *-eū*; nprz.:
kráj-a (krajobraz) — kráj-ej, grúš-a (gruszka) — grúš-ej.

d) Jeżeli temat rzeczownika kończy się gloską *u*, która jest zawsze **twardą**, to końówka narzędzinika liczby pojedyńczej brzmi pod akcentem *-óū*, a w pozycji nieakcentowanej *-eū*; nprz.:

птиц-a (ptak) — птиц-ej; l. mn. птиц-ы,
столиц-a (stolica) — столиц-ej; l. mn. столиц-ы.

Ale: пыльц-á (pyłek kwiatowy) — пыльц-бý; рысц-á (kłusik) — рысц-óй.

e) Rzeczowniki zmé-я (żmija), шле-я (szleja), стá-я (stado ptaków), шé-я (szyja) i t. p., mają w dopełniaczku liczby mnogiej formy bezkońcówkowe: zméj, шлеj, стай, шей i t. p.

f) Rzeczowniki na *-ья*, nprz.: семь-я (rodzina), скамь-я (ławka), свинь-я (świnia), стать-я (artykuł) i t. p. mają w dopełniaczku liczby mnogiej formy następujące: сем-éj, скам-éj, свин-éj, стат-éj i t. p.

Końówka narzędzinika liczby pojedyńczej brzmi: *-eū*: сем-еj, скам-еj i t. p.

Jeżeli w rzeczownikach tego typu akcent w mianowniku liczły pojedyńczej pada na temat, nprz.: лгунь-я (kłamczyni), гость-я (gość płci żeńskiej), w dopełniaczku liczby mnogiej te wyrazy mają formy następujące: лгуний, гостий. Końówka narzędzinika liczby pojedyńczej brzmi: *-ej*: лгунь-ej, гость-ej i t. p.

g) Szereg rzeczowników o tematach miękkich w dopełniaczku liczby mnogiej (bezkońcówkowym) traci miękkość spółgłoski tematowej *u* (zachodzi również oboczność: — — *e, u — e, ü — e*); nprz.:

песн-я (pieśń)	—	песен	бáрышн-я (panna) — бáрышен
бáшт-я (wieża)	—	бáшen	часóвн-я (kaplica) — часóвен

пáшн-я (pole orne)—пáшен колокóльн-я (dzwonnica) —
[колокóлен
сótн-я (setka) — сótен богоадéльн-я (przytulek) —
[богоадéлен
бáсн-я (bajka, baśn) — бáсен бóйн-я (rzeźnia) — бóен i t. p.
обéдн-я (msza) — обéден

W wymowie czasami miękkość pozostaje: piesień, báseń, paszeń i t. d.

Ćwiczenie. (Упражнение).

Przełożyć piśmiennie na język rosyjski zdania następujące: Śnieg leciał jak stado białych ptaków. Na brodzie i włosach wisiały krople, ponieważ śnieg topniejąc zasypywał wszystko. Pojechałem do miasta, aby kupić świec. O kilka wiorst od nas mieszkał jeden z naszych sąsiadów. Koń znajduje latem wszędzie dużo pożywienia.

VI.

ЭКСКУРСИЯ НА МОРЕ.

Прóшлым лéтом мы были на морскóм берегú, в э́кску́рсии. Пáпа дал мне дéнег, и я поéхал. В поéздке принимáли учáстие нéсколько студéнтов и студéнтоў, много гимназíстов и гимназíсток. В путý мы говорíли о том, какóй спорт интереснее, какие в Америке гимнастíческие ста-дионы. Гимнастику любят одинáково и в университéте, и в гимнáзии, и в наро́дной шкóле.

Мы забыли о свойх профессорáх, учителях, учительницах, потому что аудитóрии и клáссы порýдочно на-доéли.

Когдá-же мы увиðели сýнне мóре, и чáек, и тýчи над мóрем, мы забыли dáже о родных и знакóмых, котóрым со-биráлись писáть откры́тки.

«Посмотрите на этот корáбль», сказáл студéнт поли-техникума: «он был и в Австрáлии, и в Японии»...

«Нет», перебыл я егó¹⁾): «горáздо лúчше идти по морю не на пáруснике, а на парохóде; шкúна или фрегáт бýли сто лет назáд; дреднáут или крéйсер — это я понимаю».

В гáвани нé было ни дреднáутов, ни крейсерóв, ни миноно́сцев, но я хотéл показáть, что знаю, какиé бывáют на мóре судá воéные, крóмे торгóвых.

Мой друг Пéтя позвáл менá купáться²⁾.

«Умéешь ли ты пла́вать?», спросíл он менá, раздéлся, надéл купáльный костýом и поплыл. Я сдéлал тó-же сáмое. Мы отплыли далекó. С бéрега нам закричали: «Стой! кудá плывёшь? Там глубóкое място!» — «Мóкрые ку́ры!», крикнул мой това́рищ. Не успéли мы оглянúться³⁾, как попáли на глубóкое място. Тут мы подумали, что лúчше быть на мелí или на берегу.

Не знаю, скóлько секúнд, минút или часóв прошлó; я очнúлся уже на берегу, где вокрúт нас стояли студéнты. Какой-то колле́га из Коммéрческого Инститúта, котóрого⁴⁾ я вчera прозвáл в шúтку коммерса́нтом, спас менá от смéрти, а тепéрь сам смеялся: «Вот напишú я вáшим матерýм, они́ вас вы́пороть мóгут, и я помогу́!» К нам по-дошёл полицéйский:

«Как вáши фами́лии и именá?»

Нáдо бýло состáвить протокóл.

«А потóм вас к стáрости, к воевóде, под суд», грозíл нам студéнт: «чтóбы слúшались стáрших».

«А мы ráзве вам младшиe?», обýделись мы с Пéтей.

«Хорошó, что живýми ушлý», сказáл полицéйский.

Хýже бýло то, что про наш «рекóрд» узнали студéнтки и гимназýстки. Они́ прозвáли нас спортсмénами.

«Сáми вы спортсмénки, тóлько и умеете в тénnis иг-
рать, дýски метáть, а вот ворóта в футбóлле запицáли-

Wymowa: 1) jewó, 2) kupácca, 3) aglanúcca, 4) katórawa.

бы, фехтовали-бы и бóксом заняли́сь», говори́ли мы им в отвéт.

Так наша экскúрсия могла кончиться¹⁾ смéртью.

Pytania. (Вопросы).

Где мы бы́ли прóшлым лéтом? Кто мне дал дéнег? Кто прини-
мал учáстие в экскúрсии? О чём мы говори́ли в путí? О чём мы за-
бы́ли? Что нам надоéло? Что мы уви́дели на берегу? О ком мы за-
бы́ли? Какие корабли мы ви́дели? Какие есть пáрусники и парохó-
ды, воéнныe и торгóвые судá? О каких судáx я хотéл еще расска-
зать? Кудá позвáл менé Пéтя? Что мы сдéлали? Что нам кричáли
с бéрга и что мы отвéтили? Кудá мы попáли и как тону́ли? Что
было потóм? Кто нас спас? Как смея́лся над наими студéнт? Кто со-
стáвил протокóл? Чем гроził нам студéнт? Что сказáл полицéй-
ский? Как прозвáли нас студéнтки и гимназíстки? Что мы говори́ли
им в отвéт?

Odpowiedzi piésmienne.
(Отвéты пíсьменно).

Zjawiska jézykowe.

1. Obocznosć (wymiana) samogłosek w odmianie rzeczowników rodzaju żeńskiego.

W dopełniaczu liczby mnogiej niektórych rzeczowni-
ków rodzaju żeńskiego występuje tematowe *o* lub *e*, których
niema w pozostałych przypadkach.

- a) *v* — *e*: свáдьба (wesele) — свáдеб
усáдьба (dwór) — усáдеб
њáнька (niańka) — нánek
деньгá (pieniądz) — дéнег i t. p.

Pod akcentem: серыгá (kolczyk) — серéг, ale судьбá
(los) — судéб.

- b) *ü* — *e*: чáйка (mewa) — чáек

Wymowa: ¹⁾ kóńczicca.

бóйня (rzeźnia) — бóен
копéйка (kopiejka) — копéек
канарéйка (kanarek) — канарéек
ка́ймá (szlak) — каём (pod akcentem na
miejscu ū występuje ē) i t. p.

c) — — o (po spółgłosce twardej):

иглá (igła) — ётоль
шútka (żart) — ётток
кúхня (kuchnia) — кўхонъ
рóзга (rózga) — розог
пálka (łaska) — палок
ку́кла (lalka) — кукол
поéздка (podróż) — поездок
откры́тка (pocztówka) — открыток
кухáрка (kucharka) — кухарок i t. p.

d) — — o (ě pod akcentem, po spółgłosce miękkiej):
сестrá (siostra) — сестёр i t. p.

e) — — e: дéвочка (dziewczynka) — девочек
бáрышня (panna) — бáрышен
бáсня (bajka) — бáсен
бáшня (wieża) — бáшен
сótня (setka) — сóтен
пéсня (pieśń) — пéсен
пáшня (pole orne) — пáшен
соchá (sosna) — сóсен
земля́ (ziemia) — земель
дерéвня (wieś) — деревéнь
оглóбля (hołoba) — оглóбелъ i t. p.

f) Przy przeniesieniu akcentu z końcówki na temat, tematowe e zmienia się na ē (zachodzi również oboczność:
— — e):

веснá (wiosna) — вёсн-ы — вёсен

деснá (dziąsła) — дёсн-ы — дёсен i t. p.
рот.: сестрá (siostra) — сёстр-ы — сестрёп
женá (żona) — жён-ы — жён albo жón-ы—
жон i t. p.

2. Odmiana nieprawidłowa rzeczowników rodzaju żeńskiego.

Szereg rzeczowników z końcówkami *-a/-я* ma znaczenie rodzaju męskiego:

юнош-a (młodzieżec) — dop. юнош-и; l. mn. mian. юнош-и,
dop. юнош-ей

сирот-á (sierota) — dop. сирот-ы; l. mn. mian. сирот-ы, dop.
сирот-, cel. сирот-ам

пáп-a (tatuś) — dop. пáп-ы; l. mn. mian. пáп-ы, dop. пап,
cel. пáпам

невéж-а (grubijanin) — dop. невéж-и; l. mn. mian. невéж-и,
dop. невéж, cel. невéж-ам

ханж-á (świętoszek) — dop. ханж-и; l. mn. mian. ханж-и,
dop. ханж-е́й, cel. ханж-ам

вельмóж-а (magnat) — dop. вельмóж-и; l. mn. mian. вель-
мóж-и, dop. вельмóж, cel. вельмóж-ам

слуг-á (sluga) — dop. слуг-и; l. mn. mian. слуѓ-и, dop. слуг,
cel. слуѓ-ам

бродяг-а (włóczęga) — dop. бродяг-и; l. mn. mian. бродяг-и,
dop. бродяг, cel. бродяг-ам

воевóд-а (wojewoda) — dop. воевóд-ы; l. mn. mian. воевóд-ы,
dop. воевóд, cel. воевóд-ам

стáрост-а (starosta) — dop. стáрост-ы; l. mn. mian. стáро-
ст-ы, dop. стáрост, cel. стáрост-ам

дáд-я (stryj lub wuj) — dop. дáд-и; l. mn. mian. дáд-и,
dop. дáд-ей, cel. дáд-ям

судь-á (sędzia) — dop. судь-и; l. mn. mian. сúдь-и, dop.
сúд-ей, cel. сúдь-ям i t. p.

Do rzeczowników tej grupy należą zdrobniałe imiona własne i osobowe jak, nprz.:

Серёжа (od Серéй — Sergiusz),

Сáша (od Алексáндр — Aleksander),

Пéтя (od Пётр — Piotr),

Кóля (od Николáй — Mikołaj) i t. p.

oraz niezdrobniałe imiona własne rodzaju męskiego z końcówką *-a*; nprz.: Фомá (Tomasz) i t. p.

Również niektóre niezdrobniałe imiona własne rodzaju męskiego odmieniają się według wzoru odmiany rzeczownika rodzaju żeńskiego Итáли-я (patrz niżej): Захáри-я (Zacharjasz) — dop. Захáри-и i t. d. Или-я albo Иль-я (Eljasz) — dop. Или-й albo Иль-й i t. d.

Według wzoru deklinacji żeńskiej odmieniają się też niektóre zdrobniałe rzeczowniki powszelite (osobowe) rodzaju męskiego; nprz.:

мальчишк-а (chłopak) — dop. — и; l. mn. mian. мальчишк-и — dop. мальчишек

парнишк-а (chłopeczysko) — dop. — и; l. mn. mian. парнишк-и, dop. парнишек i t. p.

b) Nazwy krajów, jak Итáлия (Włochy), Гермáния (Niemcy), Франция (Francja), Россíя (Rosja), Англия (Anglia), Испáния (Hiszpania) i t. p. odmieniają się według wzoru:

1. Итáли-я

4. Итáли-ю

2. Итáли-и

5. Итáли-ей

3. Итáли-и

6. об Итáли-и.

Rzeczowniki żeńskie (obcego pochodzenia) na *-ия*, nprz.: экскýрси-я (wycieczka), революци-я (rewolucja), арми-я (armia), наци-я (narodowość), мólни-я (piorun), полицii-я (policja), религи-я (religja) i t. p. odmieniają się według wzoru:

l. p.	1. áрми-я	l. mn.	1. áрми-и
	2. áрми-и		2. áрмий
	3. áрми-и		3. áрми-ям
	4. áрми-ю		4. áрми-и
	5. áрми-ей		5. áрми-ями
	6. об áрми-и		6. об áрми-ях.

Tak samo odmieniają się imiona własne na — *-ия*: Мары́-я, Софы́-я, Лиды́-я i t. d.

c) Wyraz куриц-а (kura; dop. куриц-ы) w liczbie mnogiej traci przyrostek — *иц*: кур-ы (dop. кур).

d) Dopełniacz liczby mnogiej niektórych rzeczowników ma końcówkę — *ей*:

возж-á albo возж-á (lejce)	— возж-éй albo возж-éй
тёт-я (ciotka)	— тёт-ей
ноздр-á (nozdrze)	— ноздр-éй
дяд-я (stryj lub wuj)	— дяд-ей
дол-я (los)	— дол-ей
юнош-а (młodzieńiec)	— юнош-ей i t. p.

Tak samo:

судь-á (sędzia)	— сýд-ей.
-----------------	-----------

3. Odmiana rzeczowników rodzaju żeńskiego, zakończonych w mianowniku l. p. na spółgłoskę (bez końcówki).

a) Do tej odrębnej grupy należy szereg rzeczowników o akcentacji **stałej** lub **zmiennej**.

I. Stały akcent — na temacie:

l. p.	1. нить (nić)	l. mn.	1. нít-и
	2. нít-и		2. нít-ей
	3. нít-и		3. нít-ям
	4. нить		4. нít-и
	5. нít-ю		5. нít-ями
	6. о нít-и		6. о нít-ях.

Do tego typu należą rzeczowniki: дань (dań); тетрадь (zesztot); печаль (smutek); кровать (łóżko); болезнь (choroba); прелест (powab); мысль (myśl); жизнь (życie); казнь (egzekucja); сажень (sążenj) i in.

Do tego typu odmiany należy też wyraz яблоня albo яблонь (jabłonj).

II. **Akcent zmienny**, to zn.: w liczbie pojedyńczej — na temacie, w liczbie mnogiej — w mianowniku i w bierniku rzeczownika na temacie, w pozostałych przypadkach — na końcówce:

1. p. 1. кость (kość)

2. кóст-и

3. кóст-и

4. кóсть

5. кóсть-ю

6. о кóст-и

1. mn. 1. кóст-и

2. кост-éй

3. кост-ýм

4. кóст-и

5. кост-ýми

6. о кост-ýх.

Według tego wzoru odmieniają się rzeczowniki:

jednozgłoskowe:

боль — ból

брюв — brew (brwi)

весть — nowina

ветвь — gałąź

вещь — rzecz

власть — władza

горсть — garść

грудь — pierś

грусть — smutek

дверь — drzwi

десть — libra

дробь — ulamek, śrot

жердь — drażek

кисть — pędzel, kiść

клеть — chlew

связь — związek

сельдь — śledź

сень — sień

сеть — sieć

сласть — słodycz

снасть — przyrząd

соль — sól

сталъ — stal

стать — postać, kształt

степь — step

страсть — namiętność

тень — cień

третъ — trzecia część

трость — trzcina, laska

цель — cel

мель — mielizna

мышь — mysz

ночь — noc

печь — piec

плеть — bat

пыль — kurz

речь — mowa

wielozgłoskowe:

вёдомость — wiadomość

должность — posada

крепость — forteca

лошадь — koń

новость — nowina

область — kraj

площадь — plac

цепь — łańcuch

часть — część

честь — honor

шерсть — wełna

i inne.

Do tej grupy należy też rzeczownik Русь — Rus.

прóпастъ — przepaść

скóростъ — prędkość

стáростъ — starość

скáтерть — obrus

стéпень — stopień

чéтверть — ćwiartka

i inne.

b) Ponieważ głoski, oznaczane literami *u*, *u* są **miękkie**, końówkki przy odmianie wyrazów z tematowemi *u*, *u* brzmiały miękko; pisownia końcówek w niektórych przypadkach nie odpowiada brzmieniu; nprz.:

1. p. 1. ночь	вeщъ	1. mn. 1. нóч-и	вéш-и
(noc)	(rzecz)		
2. нóч-и	вéш-и	2. noch-éй	вещ-éй
3. нóч-и	вéш-и	3. noch-ám	вещ-ám
4. ночь	вeщъ	4. нóч-и	вéш-и
5. нóч-ю	вéш-ю	5. noch-ámi	вещ-ámi
6. о нóч-и	о вéш-и	6. о noch-áx	о вещ-áx.

c) Ponieważ głoski, oznaczane literami *ж*, *ж* są **twarde**, końówkki przy odmianie wyrazów z tematowemi *ж*, *ж* brzmiały twarde; pisownia w niektórych przypadkach nie odpowiada brzmieniu; nprz.:

1. p. 1. мышь (mysz)	блажь (krąbmość)	1. mn. 1. мыш-и	
2. мы́ш-и	блáж-и	2. мыш-éй	
3. мы́ш-и	блáж-и	3. мыш-ám	

4. мышь	блажь	4. мыш-éй
5. мышь-ю	блáжь-ю	5. мыш-áми
6. о мыш-и	о блáж-и	6. омыш-áх.

Od wyrazów na — жъ: блажь, лóжь (kłamstwo), рожь (zyto) l. mn. nie formuje się; w razie, gdyby taki wyraz odmieniał się w l. mn., końcówki odpowidały by końcówkom liczby mnogiej wyrazów na — ив.

d) Rzeczowniki: dверь, кость, лóшадь, oraz liczebnik ósème (osiem), który odmienia się jak kость, mają w nazwisku liczby mnogiej końcówkę — мý: кость-мý, дверь-мý, лошадь-мý; kость ma dwie formy: кость-мý i кост-ями. (Dop. od ósème brzmi: восьм-ý; akcent — na końcówce).

e) Po przykładach на, в, до w niektórych rzeczownikach tej grupy akcent w miejscowości l. p. przesuwa się z tematu na końcówkę; npz.:

на мел-ý —	на мелиźне	mian. мель, местн. о мéл-и
на печ-ý —	на piecu	mian. печь, местн. о пéч-и
в печ-ý —	в piecu	
до печ-ý —	до pieca	
на степ-ý —	на stepie	mian. степь, местн. о стéп-и
в степ-ý —	в stepie	
до степ-ý —	do stepu	
на кост-ý —	на kości	mian. кость, местн. о кóст-и
в кост-ý —	в kości	
до кост-ý —	do kości	

f) Wymianę tematowej samogłoski o z brakiem samogłoski (zerem) spostrzegamy w dwóch typach rzeczowników, należących do tej deklinacji:

I. l. p. 1. вошь (wesz)	рожь (zyto)	ложь (kłamstwo)
2.вш-и	рж-и	лж-и
3.вш-и	рж-и	лж-и
4. вошь	рожь	ложь

5. вóшь-ю рóжь-ю лóжь-ю
6. о вш-и о рж-и о лж-и

1. вш-и
2. вш-ей
3. вш-ам
4. вш-ей
5. вш-áми
6. о вш-ах.

w liczbie mnogiej odmienia się
jedynie wyraz вошь

(Ale w wyrazie дрожь — dreszcz — tematowe *o pozostaje:* dop. дрóж-и i t. d.).

II. I. p. 1. цéрковь (коściół)	любóвь (miłość)
2. цéркви	любв-ý
3. цéркви	любв-ý
4. цéрковь	любóвь
5. цéрковь-ю	любóвь-ю
6. о цéркви	о любв-ý
	1. цéркви
	2. церкв-éй
	3. церкв-áм
	4. цéркви
	5. церкв-áми
	6. о церкв-áх.

w liczbie mnogiej odmienia się
jedynie wyraz цéрковь:

Wyraz любовь nie traci tematowego *o*, jeżeli jest użyty jako **imię własne**.

Według wzoru цéрковь/любóвь odmieniają się: кровь (krew) i моркóвь (marchew), ale obydwa te wyrazy zachowują tematowe *o*: кровь — dop. кróв-и, моркóвь — dop. моркóв-и; w liczbie mnogiej wyrazy te nie używają się.

f) Rzeczowniki мать (matka) i дочь (córka) odmieniają się w sposób następujący:

I. p.		I. mn.	
1. мать	дочь	1. мáт-ер-и	дóч-ер-и
2. мáт-ер-и	дóч-ер-и	2. мат-ер-éй	доч-ер-éй

3. mát-ер-и	дóч-ер-и	3. мат-ер-áм	доч-ер-áм
4. мать	дочь	4. мат-ер-éй	доч-ер-éй
5. mát-ерь-ю	дóч-ерь-ю	5. мат-ер-áми	доч-ер-áми
			oraz дочерь-ый
6. о mát-ер-и	о дóч-ер-и	6. о мат-ер-áх	о доч-ер-áх.

4. Przymiotniki rodzaju żeńskiego o znaczeniu rzeczowników.

Szereg przymiotników rodzaju żeńskiego ma znaczenie rzeczowników, ale zachowuje odmianę przymiotników; npr.:

1. p. 1. górnichн-ая (pokójwka)	l. mn. 1. górnichн-ые
2. górnichн-ой	2. górnichн-ых
3. górnichн-ой	3. górnichн-ым
4. górnichн-ую	4. górnichн-ых
5. górnichн-ой	5. górnichн-ыми
6. о górnichн-ой	6. о górnichн-ых (temat twardy).

1. p. 1. перéдн-ая (przedpokój)	l. mn. 1. перéдн-ие
2. перéдн-ей	2. перéдн-их
3. перéдн-ей	3. перéдн-им
4. перéдн-ую	4. перéдн-ие
5. перéдн-ей	5. перéдн-ими
6. о перéдн-ей	6. о перéдн-ых (temat miękki).

Według wzoru górnichн-ая odmieniają się: гостин-ая (pokój gościnny), столов-ая (pokój stołowy), спальн-ая (pokój sypialny), убóрн-ая (toaleta), прачешн-ая (pralnia), кофéйн-ая (kawiarnia), знаком-ая (znajoma) i t. p. (tematy twardłe).

Wyrazów tego typu o temacie miękkim jest bardzo mało.

Wyrazy tego typu z końcówką akcentowaną odmieniają się podobnie, jak górnichн-ая i t. d., npr.: родн-ая

(кrewna) — доп. родн-ый, мясн-ая (скlep sprzedaje mięsa) — доп. мясн-ый, больн-ая (chora) — доп. больн-ый и т. п. (Wziąć pod uwagę wskazówki, tyczące odmiany rzeczowników żywotnych i nieżywotnych).

Ćwiczenie. (Упражнение).

Uzupełnić piśmiennie następujące zdania (przetłumaczywszy je poprzednio na język polski ustnie):

В нашой местности много (дворов). У меня нет (pieniędzy). Я напишь много (пocztówek). Ты выучил наизусть пять (bajek). В суде есть много (сédziów). Административные функции в провинциальных городах Польши исполняют (wojewody) и (starosty). Наш (Piotruš) поплыл далеко в море. Мы поедем в этом году (do Włoch). (Chory) лежит (w łóżku), которая стоит (w pokoju sypialnym). (W życiu ludzi) есть мало радости. (W piecu) пекут (chleby). Я купил шесть (liber) бумаги. Он не спал много (nocy). Мы продали пять пудов и десять фунтов (żyta). Он не любят (kłamstwa). (Matki) любят своих (córek). У моей (znajomej) нет (pokojówek) и (kucharek).

VII.

КАРАСЬ И ЕРИ¹⁾.

Бáсня.

Czytać według wzoru: chorej.

O budowie wiersza rosyjskiego patrz rozdział
„Ćwiczenie w czytaniu“.

Рáз карáсь с ершом сцепíлись,
Дóлго, кóроткó-ли бýлись —
Я не знаю, нé скажú,
Нó о дráке rássкажú.
Пíли óба té-же вíна
(Mné рассkáзыváť тут дlínno).
Нó винó здесь нé при чём:

Wymowa: ¹⁾ jórsz.

Ерш был старым цалячём
И божёств он не боялся,
Остриями больно дрался;
Закружилась голова —
Бросил подлые слова:
«Жаль, что нет у рыбы вёсел!
Карася-бы я подбросил,
И кухарке на окно
Он-бы трохнулся давно».
Ведь карась ерша умнее,
Но и ерш его сильнее:
Поскорей от всяких зол
Наш карась домой пошёл.
Обвязался, как младенец,
Там он сотней полотенец,
Много кушаньеёв сожрал
И неистово орал:
«Понесите на кладбище,
Где последнее жилище!
Нет и глаз, ушей и плеч —
Остаётся только речь.
Чем-же буду жить теперь я?
Потерял я даже перья!»
До того кричал карась,
Что гурьба детей взялась.
Эти милые ребята
Были карася внучата.
Даже рыбьи племена
Поднялись тогда от сна.
Но карась мгновенно ожила:
«Чем-же ты нас так встревожил
Этим глупым пустяком,
Не подумав ни о ком?»

Так сосéди зáвопíли:
«Вы с ершом так много пíли,
Что тепéрь мы кáждый чáс
Стéрежём от дра́ки вáс».
Кáрася́м такáя мýка;
Нó плывёт навстрéчу щúка;
Понатúживши́сь, онá
Прóглоти́ла крикунá.
Нé былó ей лúчшей пíщи.
Кáрасю тепéрь — кладбíще...
И навéк карáсь исчéз,
Нáтвóрив такíх чудéс.

Pytania. (Вопросы).

Как бýлись карáсь и ёрш? Кем был ёрш? Что сказáл ёрш? Кудá ушёл карáсь и что он сдéлал? О чём проси́л карáсь? Что потерáл карáсь в дра́ке? Кто пришёл на крик карася? Что сдéлали рыбы племенá? Как óжил карáсь и что сказáли ему сосéди? Что сдéлала щúка?

Odpowiedzi piśmienne.
(Отвéты пíсьменно).

Zjawiska językowe.

1. Typy akcentacji w odmianie rzeczowników rodzaju nijakiego.

I. Akcent w odmianie rzeczowników rodzaju nijakiego jest **staty**, to zn. pozostaje na tej samej zgłosce we wszystkich formach liczby pojedyńczej i mnogiej:

a) **na temacie**; npr.:

богáтств-o (bogactwo)	богáтств-a
богáтств-a	богáтств
богáтств-y i t. d.	богáтств-am i t. d. (temat twardy).

гадáни-е (wróżeńie)

гадáни-я

гадáни-ю i t. d.

гадáни-я

гадáний

гадáни-ям i t. d.

(temat miękki).

b) **na końcówce;** npz.::

божеств-ó (bóstwo)

божеств-á

божеств-ý i t. d.

божеств-á

божéств

божеств-ám i t. d.

(temat twardy).

остри-ё (ostrze)

остри-́я

остри-ю i t. d.

остри-я

острий

остри-ям i t. d.

(temat miękki).

II. **Akcent zmienny:**

A) w wyrazach **dwuzgłoskowych** akcent bywa dwóch typów; npz.:

a) l. p. — na temacie: l. mn. — na końcówce:

слóв-о (słowo)

слóв-а

слóв-у i t. d.

слов-á

слов

слов-ám i t. d.

(temat twardy).

пól-е (pole)

пól-я

пól-ю i t. d.

пол-я

пол-éй

пол-ям i t. d.

(temat miękki).

b) l. p. — na końcówce: l. mn. — na temacie:

вин-ó (wino)

вин-á

вин-ý i t. d.

вín-а

вин

вин-ам i t. d.

(temat twardy).

копь-ё (włócznia)

копь-́я

кóп-я

кóпий

копь-ю i t. d.

кóпъ-ям i t. d.

(temat miękki).

B) w wyrazach **trzygłoskowych** bywa trzech typów;
nprz.:

c) l. p. — na końcówce: l. mn. — cofa się o jedną
głoskę, na temat:

ремесл-ó (rzemiosło)

ремёсл-а

ремесл-á

ремёсл

ремесл-ý i t. d.

ремёсл-ам i t. d.

(temat twardy).

d) l. p. — na początkowej zgłosce wyrazu:
l. mn. — na końcówce:

зéркал-о (lustro)

зеркал-á

зéркал-а

зерка́л

зéркал-у i t. d.

зеркал-ám i t. d.

(temat twardy).

e) l. p. — na pierwszej zgłosce wyrazu: l. mn. — na drugiej zgłosce
(od początku):

óзер-о (jezioro)

озёр-а

óзер-а

озёр

óзер-у i t. d.

озёр-ам i t. d.

(temat twardy).

Wyraz ózero jest jedynym przykładem tego rodzaju akcentacji.

I. a) Do typu богáтство/тадáние należą rzeczowniki **dwuzgłoskowe** i **wielozgłoskowe** z końcówką — *e* (вéче — wiec, зéбранie narodowe, сóлнце — słońce, лóже — łóże, орудие — narzędzie i t. p.) oraz wielozgłoskowe z akcentowanymi tematami, jak: подмастéрье — czeladník, одéяло — kołdra i t. p.; dalej: на — *ство* (искústwo — sztuka, братство — braterstwo), на — *ниe* (страдáние — cierpienie), i zdrobniiale на — *ко* (сóлнышко — słoneczko).

b) Do typu божествó/остриё należą rzeczowniki

dwuzgłoskowe на — *вё* (бельё — белья, питьё — напой; por. бытиё — istnienie) oraz **trzechgłoskowe** на — *с्�тво* (веществó — substancja, существó — istota) i inne.

II. a) Do typu слово/пóle należą wyrazy **dwuzgłoskowe** akcentowane na temacie, jak: вóйско — wojsko, дéло — sprawa, мóре — morze.

b) Do typu винó/коньё należą wyrazy **dwuzgłoskowe** akcentowane na końcówce, jak: бревнó — belka, (dop. брёвен), ружьё — strzelba.

c) Do typu ремеслó należą rzeczowniki **trzechgłoskowe** akcentowane na końcówce, jak: долотó — dłuto, полотнó — płótno.

d) Do typu зéркало należą rzeczowniki **trzechgłoskowe** akcentowane na pierwszej zgłosce od początku, jak: кружево — koronka, облако — obłok, дéрево — drzewo (l. mn. деревá obok дерéвья).

2. Uwagi dotyczące końcówek odmiany rzeczowników rodzaju nijakiego.

a) Wyrazy z tematem *и* mają w mianowniku i bierniku liczby mnogiej końówkę — *u* (zamiast — *и*), chociaż w innych przypadkach brzmienie końcówek odpowiada odmianie tematów twardych; nprz.: яблок-о (jabłko) — яблок-и (dop. яблок), колéchk-о (pierścionek) — колéchk-и (dop. колéček), лык-о (łyko) — лык-и (dop. лык) i t. p.

Wyrazy: вóйск-о (wojsko) i óblak-о (obłok) mają w mianowniku liczby mnogiej końówkę — *a*, zaś wyraz: óblak-о w dopełniaczu liczby mnogiej — końówkę — *ов*: войск-á, доп. войск; облак-á, доп. облак-óv.

b) Ponieważ głoski, oznaczane literami *u*, *и* są **miękkie**, końówki przy odmianie wyrazów z tematowymi *и*, *и* brzmią miękko; pisownia końcówek w niektórych przypadkach nie odpowiada brzmieniu; nprz.:

l. p.		l. mn.	
1. вéч-e	жилíш-е	1. вéч-a	жилíш-а
(zebranie narod.) (mieszkanie)			
2. вéч-a	жилíш-а	2. вéч-ей	жилíш-
3. вéч-у	жилíш-у	3. вéч-ам	жилíш-ам
4. вéч-e	жилíш-е	4. вéч-a	жилíш-а
5. вéч-ем	жилíш-ем	5. вéч-ами	жилíш-ами
6. о вéч-e	о жилíш-е	6. о вéч-ах	о жилíш-ах.

Wyrazy z tematowem *и* nie mają w dopełniaczku liczby mnogiej końcówki zgodnie z odmianą tematów twardych: жилíш-е — жилíш; клáдбищ-е (cmentarz) albo клад-бíш-е — клáдбищ albo кладбíш i t. d.

c) Ponieważ zgłoski, oznaczane literami *ж*, *и*, *и* są **twarde**, końcówki przy odmianie wyrazów z tematowemi *ж*, *и*, *и* brzmią twardo; pisownia końcówek w niektórych przypadkach nie odpowiada brzmieniu; nprz.:

l. p.		l. mn.	
1. лóж-е (łożę)	сéрдц-е (serce)	1. лóж-а	сердц-á
2. лóж-а	сéрдц-а	2. лож	сердéц
3. лóж-у	сéрдц-у	3. лóж-ам	сердц-áм
4. лóж-е	сéрдц-е	4. лóж-а	сердц-á
5. лóж-ем	сéрдц-ем	5. лóж-ами	сердц-áми
6. о лóж-е	о сéрдц-е	6. о лóж-ах	о сердц-áх.

Wyraz сóлнц-е (słońce) ma w dopełniaczku liczby mnogiej formę: солнц (por. niżej § 3).

d) Jeżeli w rzeczownikach z wyżej wymienionymi spółgłoskami tematowemi akcent pada na końówkę, to w mianowniku liczby pojedynczej końówka pisze się *о* (przyczem po spółgłoskach miękkich wymawia się miękko: — *ë*), zaś w mianowniku liczby pojedynczej końówka pisze się — *ом*; nprz.: плеч-ó (ramię) — плеч-óм; яйц-ó (jajko) — яйц-óм (to zn. stosownie do odmiany tematów twardych).

Wyraz z tematem *u* — плеч-ó ma w dopełniaczku liczby pojedynczej dwie formy: плеч і плеч-éй.

e) Wyrazy пить-ё (parój) — dop. пить-́й oraz ружь-ё (strzelba) — dop. ружь-́й w liczbie mnogiej mają formy: мian. пить-́я, dop. питей, cel. пить-́ям i t. d. oraz ружь-я, ружей, ружь-ям i t. d.

f) Wyraz копь-ё (włócznia) — dop. копь-́я ma natomiast w dopełniaczku liczby mnogiej formę na — ий (mian. копь-я, dop. копий, cel. копь-ям i t. d.).

g) Rzeczowniki na — ue mają dopełniacz liczby mnogiej na ий (por. niżej) zaś w miejscowościu liczby pojedynczej, zamiast — e końówkę—u; nprz.: воскресéни-e (niedziela, zmartwychwstanie), 1. p. miejsc. о воскресéни-i, 1. mn. dop. воскресéний; гадáни-e (wróżeńie) — 1. p. miejsc. о гадáни-i, 1. mn. dop. гадáний; гуляни-e (spacer) 1. p. miejsc. о гуляни-i, 1. mn. dop. гуляний; имéни-e (majątek), 1. p. miejsc. об имéни-i, 1. mn. dop. имéний i t. p.

Istnieją skrócone formy rzeczowników na —ue: воскресéнь-e, гадáнь-e, гулянь-e, имéнь-e i t. p., odmieniające się w liczbie mnogiej tak: воскресéнь-я, воскресéний, воскресéнь-ям i t. d.

h) Rzeczowniki: плáть-e (ubranie), ýсть-e (ujście), угóдъ-e (dobr-a), кúшань-e (jedzenie; danie) mają w dopełniaczku liczby mnogiej końówkę—ев: плáть-ев, ýсть-ев, угóдъ-ев, кúшань-ев, chociaż używane są również formy dopełniacza liczby mnogiej na — ий (na wzór копь-я, dop. копий): плáтий, ýстий, угóдий, кúшаний.

Tak samo odmieniają się rzeczowniki, oznaczające pojęcia **zbiorowe** i używane jedynie w liczbie mnogiej, jak: лохмόть-я (łachmany), отрéпь-я (szmaty) i in.

i) Należy zwrócić uwagę na rzeczownik deklinacji никакiej o znaczeniu rodzaju męskiego: подмастéрь-e (czelad-

nik), odmieniający się na wzór rzeczowników, omówionych poprzednio (плáть-e i t. d.).

3. Oboczność (wymiana) samogłosek w odmianie rzeczowników rodzaju nijakiego.

W temacie dopełniacza liczby mnoższej niektórych rzeczowników rodzaju nijakiego występuje samogłoska *o* lub *e*, której niema w tematach pozostałych przypadków:

- a) *v* — *e*: ружъ-ё (karabin) — ружей
пить-ё (napój) — питей
письм-ó (list) — писем
кольц-ó (pierścinek) — колéц
крыльц-ó (ganek) — крылéц i t. p.
- b) *v* — *u*: копь-ё (włócznia) — кóпий i t. p.
- c) *ü* — *u*: яиц-ó (jajko) — яиц i t. p.
- d) — — *o*: зло (zło) — зол
окн-ó (okno) — óкон (albo окон)
волокн-ó (włókno) — волóкон (albo волокн) i t. p.
- e) — — *e*: крéсл-о (fotel) — крéсел
сéрдц-е (serce) — сердéц
полотénце (ręcznik) — полотéнец i t. p.

oraz rzeczowniki zdrobiałe na — *ko*, jak: яйчко (jajeczko) — яичек, словéchk-о (słówko) — словéček i t. p.

f) Przy przenoszeniu akcentu z końcówki na temat tematowe *e* zmienia się na *ë* (zachodzi również oboczność: — — *o* i — — *e*): стеклó (szkło) — стёкла, стёкол; зернó (ziarno) — зёрн-а, зёрен; веслó (wiosło) — вёсл-а, вёсел; бревн-ó (belka) — брёвн-а, брёвен; ведр-ó (wiadro) — вёдр-а, вёдер i t. p.

Natomiast rzeczowniki колес-ó (koło), веретен-ó (wrzećciono), решет-ó (rzeszoto), ремесл-ó (rzemiosło) z obocznością *e* — *o* (*ë* pod akcentem, z poprzedzającą spółgłoską miękką) w mianowniku l. mn.: колёс-а, веретён-а, решёт-а,

ремёсл-а — mają w dopełniaczu liczby mnogiej: колёс, ве-
ретён, решёт, ремёсл. W ostatnim wypadku oboczności — —
e nie zachodzi. Tak samo nie zachodzi oboczności w dopeł-
niaczu liczby mnogiej rzeczowników na — ство, jak: боже-
ств-ó (bóstwo), иску́сств-о (sztuka) i t. p. oraz rzeczownika
солнц-е (słońce): божеств, иску́сств, солнц.

4. Odmianna nieprawidłowa rzeczowników rodzaju nijkiego.

a) Rzeczowniki: óк-о (oko; więcej jest używany глаз,
rodz. męskiego) oraz ýх-о (uchło) odmieniają się w liczbie po-
jedynczej prawidłowo, zaś w liczbie mnogiej — tak:

- | | | | |
|----------|-------|-------------|-----------|
| 1. оч-и | уш-и | 4. оч-и | уш-и |
| 2. оч-éй | уш-éй | 5. оч-áми | уш-áми |
| 3. оч-ám | уш-ám | 6. об оч-áх | об уш-áх. |

b) Rzeczowniki: déрев-о (drzewo), пер-ó (pióro, łuska
u ryb), крыл-ó (skrzydło), звен-ó (ogniwo), полéñ-о (polano)
odmieniają się w liczbie pojedynczej prawidłowo, zaś w licz-
bie mnogiej — tak:

- | | | |
|----------------|--------------|------------|
| 1. дерéвъ-я | пérь-я | крыль-я |
| 2. дерéвъ-ев | пérь-ев | крыль-ев |
| 3. дерéвъ-ям | пérь-ям | крыль-ям |
| 4. дерéвъ-я | пérь-я | крыль-я |
| 5. дерéвъ-ями | пérь-ями | крыль-ями |
| 6. о дерéвъ-ях | о пérь-ях | о крыль-ях |
| 1. звéнь-я | полéнь-я | |
| 2. звéнь-ев | полéнь-ев | |
| 3. звéнь-ям | полéнь-ям | |
| 4. звéнь-я | полéнь-я | |
| 5. звéнь-ями | полéнь-ями | |
| 6. о звéнь-ях | о полéнь-ях. | |
- (por. плáть-е — плáть-я i t. p.).

Od wyrazów: déрев-о oraz крыл-ó używają się też for-
my prawidłowe 1. mn.: дерев-á, крыл-á.

c) Rzeczownik колéń-o (kolano; kolano w zdźble), odmieniający się prawidłowo w liczbie pojedyńczej, ma podwójne formy dla liczby mnogiej:

I. w znaczeniu „kolano“ —

1. колéń-и albo колéń-а
2. колéń-ей колéń
3. колéń-ям колéń-ам
4. колéń-и колéń-а
5. колéń-ями колéń-ами
6. о колéń-ях о колéń-ах

II. w znaczeniu „kolano w zdźble“ —

1. колéнь-я 4. колéнь-я
 2. колéнь-ев 5. колéнь-ями
 3. колéнь-ям 6. о колéнь-ях.
- (rog.: полéń-o — полéнь-я).

d) Rzeczownik сýdn-o (okrét), odmieniający się prawidłowo w liczbie pojedyńczej, ma w liczbie mnogiej następujące formy:

1. суд-á
2. суд-óв
3. суд-áм
4. суд-á
5. суд-áми
6. о суд-áх.

e) Rzeczowniki z mianownikami i biernikami l. p. nazywają się (imie), врém-я (czas), бréм-я (brzemień), плéм-я (plemię), стрéм-я (strzemię), плáм-я (promień), знáм-я (sztandar) odmieniają się w pozostałych przypadkach z przyrostkiem — ен — w temacie.

- | | | | |
|---------------|-------------|-------------|-------------|
| l. p. 1. юм-я | врém-я | брéм-я | плéм-я |
| 2. юм-ен-и | врém-ен-и | брéм-ен-и | плéм-ен-и |
| 3. юм-ен-и | врém-ен-и | брéм-ен-и | плéм-ен-и |
| 4. юм-я | врém-я | брéм-я | плéм-я |
| 5. юм-ен-ем | врém-ен-ем | брéм-ен-ем | плéм-ен-ем |
| 6. об юм-ен-и | о врém-ен-и | о брéм-ен-и | о плéм-ен-и |

1. стрéм-я	плáм-я	знáм-я
2. стрéм-ен-и	плáм-ен-и	знáм-ен-и
3. стрéм-ен-и	плáм-ен-и	знáм-ен-и
4. стрéм-я	плáм-я	знáм-я
5. стрéм-ен-ем	плáм-ен-ем	знáм-ен-ем
6. о стрéм-ен-и	о плáм-ен-и	о знáм-ен-и

l. mn.

1. им-ен-á	врем-ен-á	брем-ен-á	плем-ен-á
2. им-ён	врем-ён	брем-ён	плем-ён
3. им-ен-ám	врем-ен-ám	брем-ен-ám	плем-ен-ám
i t. d.	i t. d.	i t. d.	i t. d.
1. стрем-ен-á	плам-ен-á	зnam-ен-á	
2. стрем-ён	плам-ён	зnam-ён	
3. стрем-ен-ám	плам-ен-ám	зnam-ен-ám	
i t. d.	i t. d.	i t. d.	

Ale najczęściej: знамён-а, знамён, знамён-ам i t. d.

Rzeczownik сéм-я (siemie, nasienie) odmienia się również według tego wzoru, ale w dopełniaczku liczby mnogiej brzmi: семáн.

f) Rzeczownik дит-ý (dzięcko), mający w dalszych przypadkach liczby pojedyńczej przyrostek — ят —, odmienia się w sposób następujący:

l. p. 1. дит-ý	1. mn. 1. дé-ти
2. дит-ýт-и	2. дет-éй
3. дит-ýт-и	3. дéт-ям
4. дит-ý	4. дет-éй
5. дит-ýт-ей	5. детъ-ми
6. о дит-ýт-и	6. о дéт-ях.

5. Przymiotniki rodzaju nijakiego o znaczeniu rzeczowników.

Szereg przymiotników rodzaju nijakiego ma znaczenie

rzeczników, zachowując jednak odmianę przymiotnikową;
npr.:

- | | | | |
|-------|------------------------|--------|-----------------|
| l. p. | 1. живóтн-ое (zwierzę) | l. mn. | 1. живóтн-ые |
| | 2. живóтн-ого | | 2. живóтн-ых |
| | 3. живóтн-омъ | | 3. живóтн-ым |
| | 4. живóтн-ое | | 4. живóтн-ых |
| | 5. живóтн-ым | | 5. живóтн-ыми |
| | 6. о живóтн-ом | | 6. о живóтн-ых. |

Według tego wzoru odmieniają się: жарк-ое (pieczyste),
насеком-ое (owad), пирожн-ое (ciastko), oraz kilka przy-
miotników o znaczeniu abstraktów rzecznikowych, jak
знаком-ое (zname, znajome), родн-ое (bliskie, krewne, spo-
krewnione), далёк-ое (dalekie) i t. p. (Wziąć pod uwagę
wskazówki, tyczące odmiany rzeczników żywotnych i nie-
żywotnych).

Ćwiczenie. (Упражнение).

Przepisać i uzupełnić po rosyjsku następujące zdania:

Мы не лóбим пустых (**слов**); не (**слова**) цéнны, а (**sprawy людзи**). Каráсь и ёрш пíли много (wina). В долíне бы́ло четы́ре (**jeziora**). (**Mieszkaniа włościan**) малы и бедны. Осенью (**облóki**) прохóдят нíзко (nad ziemią). (W **niedziele**) мы поéдем на (**Spacer**). Он купíл женé семь (ubrań). В этой кóмнате дéсять (**okien**). Полк (**żołnierzy**) стрélał из (**karabinów**). Ты напísał много (**listów**). Из-за (**drzew**) не вíдно (**lasu**). В мóре мы вíдели мало (**okrętów**). Я не знáю (**imienia**) моего (znajomego). Нáши (**czasy**) тяжелы. В (**ogrodzie**) кáждое (**niedziela**) много (dzeci) и (**mianiek**). (Na lące) паслóсь много (**zwierząt**): (**koni**), корóв, (**owiec**), вólóv и бáráнов.

VIII.

ЗИМА В ГОРОДЕ.

Выпал пéрвый снег. Ещё нéсколько дней назáд куз-
нéц испрáвил наши сáни. Мы смотрéли, как он, захва-

ти́в в щи́пцы́ кусо́к же́ле́за, по́ложи́л е́го́¹⁾ в горн и, вы́нув кра́сным из отн́я, дольго ковáл на наковáльне моло́том. Затéм взял клеши́, вы́винтил болт из санéй и при- лáдил но́вый. Кúчер обеща́л посади́ть менé рядом с со- бóй в пéрвый раз. Я сел на кóзлы и смотрéл на дýшло, конéц котóрого²⁾ был окóван блестя́щей мéдью.

По обéим сторонам е́го³⁾ была впряженá па́ра рóслых конéй. Кúчер взял вóжжи в ру́ки. Откры́лись ворóта; по сторонам троттуáров стоя́ли доми́ща и дóмики. Вспу́гнутые ворóбушки разлетáлись из-под ног лошадéй, кúчер кричáл протя́жно «падí», ширóкие крúпы на́ших вороных колыхáлись, шléи сдвинулись на бок. Полозья рéзали стáлью мяткий⁴⁾ снег и скрипéли по мостово́й.

«Нáдо зáвтра осмотрéть бóрчики и пост्रóмки, да и сбрóю оглядéть», сказа́л он. Мы бы́стро понесли́сь под горку; снег тáял, теклý ручейкý. «Сóлнышко жárко свéтит; вот и тáет», замéтил я.

«Степáн, едем домóй», сказа́ли сзáди нас, и нáдо бы́ло чéрез пло́щадь с памятником возвращáться⁵⁾. «Ниче- гó»⁶⁾, утеша́л менé Степáн, «зáвтра заложу́ одинóчку, в оглóбли, тóлько хомут для одинóчки и дугу́ осмотрó, тогдá поéздим дольше, а то ещé ма́ло снéгу. Вот бы трóйкой прокатýться!»⁷⁾. Раскраснéви́шися и весёлье верну́лись мы домóй.

Pytania. (Вопро́сы).

Uložyé pišmienne pytania, uzupełniając je:

Кто испра́вил _____? Что ковáл и встáвил _____? Что обеща́л _____? Кудá я сел и на что _____? Кудá мы _____? Что сказа́л _____? Как мы _____ домóй? Что сказа́л _____?

Odpowiedzi piśmienne.

(Отвéты пíсьменно).

Wymowa: ¹⁾ jewó, ²⁾ katórawa, ³⁾ jewó, ⁴⁾ miáhkij, ⁵⁾ waz-wraszczácca, ⁶⁾ nícziewó, ⁷⁾ prakaticca.

Zjawiska językowe.

1. Rzeczowniki liczby mnogiej.

Szereg rzeczowników używa się wyłącznie w formach liczby mnogiej; prz.: щипц-ы (szczypce), ножниц-ы (nożyczki), ворот-а albo ворот-á (wrota), сан-и (samie), мощ-и (relikwie świętych), полóзъ-я (płozy sanek); odmiana:

1. щипц-ы	сán-и
2. щипц-ов	сан-éй
3. щипц-ам	сан-ám
4. щипц-ы	сán-и
5. щипц-ами	сан-áми
6. о щипц-ах	о сан-áх.

rodzaj męski, temat twardy
(por. кот-ы).

1. ножниц-ы
2. ножниц-
3. ножниц-ам
4. ножниц-ы
5. ножниц-ами
6. о ножниц-ах

rodzaj żeński, temat twardy
(por. стéн-ы).

1. ворот-á	albo ворот-а
2. ворót	ворót
3. ворот-ám	ворот-ам
4. ворот-á	ворот-а
5. ворот-ами	ворот-ами
6. о ворот-ах	о ворот-ах

rodzaj nijaki, temat twardy
(por. ókna).

rodzaj męski, temat miękki
(por. звéр-и).

мощ-и
мош-éй
мош-ám
мощ-и
мош-áми
о мош-áх.

rodzaj żeński, temat miękki
(u miękkie) (por. смéрт-и).

полóзъ-я
полóзъ-ев
полóзъ-ям
полóзъ-я
полóзъ-ями
о полóзъ-ях.

rodzaj nijaki, temat miękki
(por. дерéвья).

Inne rzeczowniki o formie liczby mnogiej:

1) rodzaju męskiego: штан-ы (spodnie) — dop. штан-ов; клещ-ы (obęgi) — dop. клещ-éй (l. p. клещ —

kleszcz); тóлк-и (gawędy) — dop. тóлк-ов (l. p. толк — sens); снежк-ý (śnieżki) — dop. снежк-óв (l. p. снежок — drobny śnieg); финáns-ы (finamse) — dop. финáns-ов; пóиск-и (poszukiwania) — dop. пóиск-ов; лохмόть-я (łachmany) — лохмόть-ев; хлóпь-я (platki) — dop. хлóпь-ев; очк-ý (okulary) — dop. очк-óв i in.

2) rodzaju żeńskiego: кóп-и (kopalnie) — dop. коп-éй; бréдн-и (brednie) — dop. брédн-ей; дróжж-и (drożdże) — dop. дрожж-éй; гýсл-и (gęsle) — dop. гýсл-ей; щ-и (kapuśnialk) — dop. щ-ей; дénьг-и (pieniądze) — dop. дéнег; брызг-и (bryzgi) — dop. брызг; салáзк-и (saneczki) — dop. салáзок; сýмерк-и (zmierzch) — dop. сýмерек; рóзвальн-и (samie do wożenia drzewa) — dop. рóзвальн-ей; брюк-и (spodnie) — dop. брюк; панталón-ы (spodnie) — dop. панталón; вýл-ы (widły) — dop. вил; грáбл-и (grabie) — dop. грáбель i in.

3) rodzaju nijakiego: черníл-а (atrament) — dop. черníл; дров-á (drzewo opałowe) — dop. дров; уст-á (usta) dop. уст; угóдъ-я (dobra) — dop. угóдий i in.

2. Rzeczowniki zgrubiałe, zdrobniałe i pieszczotliwe.

(Имена существительные увеличительные, уменьшительные и ласкательные).

a) Rzeczowniki **zgrubiałe** tworzą się za pomocą przyrostków: — úще (dla rodzajów męskiego i nijakiego), — úча (dla rodzaju żeńskiego) oraz — úна (wszystkie te rzeczowniki należą do rodzaju żeńskiego, to zn. że jeżeli podstawowy jest rzeczownik rodzaju męskiego, to wraz z nimiejszym przyrostkiem przechodzi do rodzaju żeńskiego); nprr.: дом (dom) — дом-ýще, дом-ýна; рук-á (ręka) — руч-ýща i t. p.

b) Rzeczowniki **zdrobniałe i pieszczotliwe** tworzą się za pomocą przyrostków 1) — ок, — ёк, — ек, — ик, — чик, — ышек, — ишек, — ушек (dla rodzaju męskiego); 2) — ка,

— чка, — енка, — ёнка, — сенька, — ушка (dla rodzaju żeńskiego); 3) — ко, — чко, — ышко, — ушко (dla rodzaju nijakiego); mprz.:

1) дом (dom) — дом-óк; ручéй (strumień) — ручеёк; платóк (chrustka) — платóчек; ключи (klucz) — клю́чик; воробéй (wróbel) — ворóб-ышек і ворóб-ушек; камень (kamień) — кам-ышек и кам-ушек i t. p.

2) гор-á (góra) — гор-ка, гор-оч-ка; рук-á (ręka) — ру́ч-ка, ру́ч-енка (руч-ёнка — przy zmianie akcentu); песн-я (pieśń) — пéсен-ка; мышь (mysz) — мыш-ка; одёж-а (ubranie) — одёж-ишкa и одёж-енка; избá (chałupa) — изб-ёнка, изб-ышка; ног-á (noga) — нож-енка (нож-ёнка przy przeniesieniu akcentu); мать (matka) — мат-ушка i t. p.

3) яблок-о (jabłko) — яблоч-ко; ухо (ucho) — ушкó; солнц-е (słońce) — солн-ышко; зерн-ó (ziarno) — зёрн-ышко i зёрн-ушко i t. p.

Zamiast przyrostków rodzaju męskiego —ишк, —ушк, niektóre rzeczowniki zdrobniałe mają przyrostki — ишика, — ушика, przechodząc do dekklinacji żeńskiej: сын (syn) — сын-ышка; соловéй (słowiök) — солов-ушка i t. p.

(Zwrócić uwagę na oboczność spółgłosek w wyżej wymienionych wyrzazach).

Ćwiczenie. (Упражнение).

Przepisać i uzupełnić zdania:

Без (okularów) (starcy) не möгут ни читáть, ни писáть. В Польше многое богáтых (копалń). (Lasy) кáждый (rok) дýбят на (drzewo opałowe). По сторонам улицы стоя́ли (domki) и (duże domy). Нáня поёт (piosenkę). (Wróbelki) перелетáют чéрез дорóгу. (Słoneczko) зи́мой свéтил, а не грéет.

IX.

УТРО В ДЕРЕВНЕ.

Прошлá корóткая, ясная, лéтняя ночь. День начи-нался ясным рассвéтом. Сóлнце ещë не показáлось,

а в селé Спáсском ужé дымíлись трóбы, скрипéли ворóта и раздавáлись голосá людéй и живóтных.

У однóй из кра́йних изб селá отворíлась калítka, и на ширóкую úлицу вы́шел худóй, высóкий старík. За-горéлое лицó его ¹⁾ было покрыто глубóкими морщýнами, на головé блестéла огрóмная лýсина, а на впáлую грудь спуска́лась дли́нная, пожелтéлая, как лён, бородá. Старík не́сколько раз перекрестился на цéрковь и внимáтель-но посмотрéл в ту стóрону, отку́да хотéло показáться ²⁾ ясное сóлнце. «Сейчáс взойдёт, порá выгонять скот», про-говорýл старík тýхо и с этими словáми скрылся в ка-лítку. Чéрез не́сколько минút он сно́ва вы́шел на úлицу в стáром сéром кафтáне и высóкой шляпе, с пастúшьим кнутóм на плечé и с дли́нным рóгом в рукáх. Он пере-крестился ещé раз, приложíл рог к губám, и вдоль по úлице понеслись рéзкие звóки. Крестья́не там и тут вы-ходíли на úлицу и шли на рабóту.

Pytania. (Вопросы).

Ułożyć ustnie i piśmiennie pytania w języku rosyjskim do czu-tanki «Утро в деревне» przy pomocy zaimków pytajacych: како́й (jaki), какáя (jaka), какбе (jakie), и кто (kto), что (co), oraz przy-słówka: кудá (dokąd).

Odpowiedzi piśmienne.
(Отвéты пíсьменно).

Zjawiska językowe.

Odmiana (Deklinacja) przymiotników. (Склонéние имён прилагáтельных).

1. **Liczba pojedyńcza.** (Еди́нственное числó).

a) **Rodzaj męski** (мýжеский род).

1) Како́й рассвéт бывáет лéтом? — Ясный/Лéтн-ий.

Wymowa: ¹⁾ jewó, ²⁾ pakazácca.

- 2) Какого¹⁾ рассвёта мы хотим? — Ясн-ого²⁾/Лётн-его³⁾.
3) Какому рассвёту радуются⁴⁾ люди? — Ясн-ому/
Лётн-ему.
4) Какой рассвёт я вижу? — Ясн-ый/Лётн-ий.
(przy rzeczownikach żywotnych biernik = dopełn.).
5) Каким рассвётом начинается⁵⁾ лётний день? —
Ясн-ым/Лётн-им.
6) О каком рассвёте мы говорим? — О ясн-ом/О лётн-ем.
Ясный — przymiotnik rodzaju męskiego (имя прилагательное мужского⁶⁾ рода) o temacie **twardym** (твёрдой основы) zaś —
Лётний — о темате **miękkim** (мягкой⁷⁾ основы).

b) **Rodzaj żeński** (женский род).

- 1) Какая прошла ночь? — Ясн-ая/Лётн-яя.
2) Какой ночи не будет осенью? — Ясн-ой/Лётн-ей.
3) Какой ночи радуются⁴⁾ люди? — Ясн-ой/Лётн-ей.
4) Какую ночь приносит ясный день? — Ясн-ую/Лётн-юю.
5) Какой ночью бывает много звёзд? — Ясн-ой/Лётн-ей.
6) О какой ночи пишут поэты? — О ясн-ой/О лётн-ей.
Ясная — przymiotnik rodzaju żeńskiego (имя прилагательное женского⁷⁾ рода) o temacie **twardym** (твёрдой основы) zaś —
Лётняя — о темате **miękkim** (мягкой⁸⁾ основы).

c) **Rodzaj nijaki** (срёдний род).

- 1) Какое утро началось в деревне? — Ясн-ое/Лётн-ее.
2) Какого¹⁾ утра мы хотим? — Ясн-ого²⁾/Лётн-его³⁾
3) Какому утру радуются люди? — Ясн-ому/Лётн-ему.
4) Какое утро я люблю? — Ясн-ое/Лётн-ее.
5) Каким утром бывает холодно? — Ясн-ым/Лётн-им.
6) О каком утре пойдут птицы? — О ясн-ом/О лётн-ем.

Wymowa: ¹⁾ kakkowa, ²⁾ jásnawa, ³⁾ létniewa, ⁴⁾ rádujusza,
⁵⁾ naczinájeca, ⁶⁾ mûžeskawa, ⁷⁾ žénskowa, ⁸⁾ miáhkoj.

Ясное — *przymiotnik roduzaju nijakiego* (имя прилагательное среднего¹⁾ рода) о temacie **twardym** (твёрдой основы), *zaś* —

Лётнее — о temacie **miękkim** (мягкой²⁾ основы).

2. **Liczba mnoga.** (Множественное число).

a) **Rodzaj męski** (мужской род).

1. Ясн-ые/Лётн-ие рассвёты.
2. Ясн-ых/Лётн-их рассвётов.
3. Ясн-ым/Лётн-им рассвётам.
4. Ясн-ые/Лётн-ие рассвёты.
(*przy rzeczown. żywotnych biernik = dopełn.*).
5. Ясн-ыми/Лётн-ими рассвётами.
6. О ясн-ых/О лётн-их рассвётах.

b) **Rodzaj żeński** (женский род).

1. Ясн-ые/Лётн-ие ночки.
2. Ясн-ых/Лётн-их ночёй.
3. Ясн-ым/Лётн-им ночам.
4. Ясн-ые/Лётн-ие ночки.
(*przy rzeczown. żywotnych biernik = dopełn.*).
5. Ясн-ыми/Лётн-ими ночами.
6. О ясн-ых/О лётн-их ночах.

c) **Rodzaj nijaki** (средний род).

1. Ясн-ые/Лётн-ие утра.
2. Ясн-ых/Лётн-их утр.
3. Ясн-ым/Лётн-им утрам.
4. Ясн-ые/Лётн-ие утра.
5. Ясн-ыми/Лётн-ими утрами.
6. О ясн-ых/О лётн-их утрах.

Akcentacja przymiotników jest stałą (na temacie).

Wymowa: 1) średniewa, 2) miękkoj.

3. Przymiotniki dzierżawcze (pochodzące od rzeczowników żywotnych).

Przymiotniki: человéчий, человéчья, человéчье (człowieczy, —cza, —cze) od человéк; вóлчий, вóлчья, вóлчье (wilczy, —cza, —cze) od вóлк; птичий, птичья, птичье (ptasi, —sia, —sie) od птица; рыбий, рыбья, рыбье (rybi, —bia, —bie) od рыба; пёсий, пёсья, пёсье (psi, psia, psie) od пёс i t. p. odmieniają się w sposób następujący:

liczba pojedyncza (единственное число).

- | | | |
|------------------------------|--------------|---------------------------|
| 1. человек | человéч-я | человéч-е |
| 2. человек-его ¹⁾ | человéч-ей | человéч-его ¹⁾ |
| 3. человек-ему | человéч-ей | человéч-ему |
| 4. человек | человéч-ю | человéч-е |
| 5. человек-им | человéч-ей | человéч-им |
| 6. о человек-ем | о человек-ей | о человек-ем |

liczba mnoga (множественное число)

- | | |
|-----------------|-----------------------|
| 1. человек-и | |
| 2. человек-их | |
| 3. человек-им | dla wszystkich trzech |
| 4. человек-и | rodzajów. |
| 5. человек-ими | |
| 6. о человек-их | |

Tak samo odmienia się liczebnik трéтий — trzeci (ż. трéтья, n. трéтье).

4. Końcówki akcentowane przymiotników.

Przymiotniki z akcentem na końcówce mają w mianowniku liczby pojedynczej rodzaju męskiego końcówkę — ёй zamiast — ыї; npr.:

Wymowa: 1) ciełowięczjewa.

1. p. молод-ый (młody), молод-ая, молод-ое;
хром-ый (kulawy), хром-ая, хром-ое;
слеп-ый (słepy), слеп-ая, слеп-ое;
сед-ый (siwy), сед-ая, сед-ое i t. p.
1. mn.: молод-ые, слеп-ые, сед-ые i t. p.

5. Uwagi dotyczące końcówek odmiany przynimotnikowej.

Po spółgłoskach *k*, *g*, *x* oraz *u*, *u*, *ж*, *и* występuje w końcówkach *u* zamiast *ы* (przyczem po *ж*, *и* końcowkowe *u* brzmi twarde):

1. p. дíк-ий (dziki), -ая, -ое; 1. mn. дíк-ие
„ „ дóлг-ий (dług), -ая, -ое; 1. mn. дóлг-ие
„ „ тíх-ий (cichy), -ая, -ое; 1. mn. тíх-ие
„ „ могúч-ий (potężny), -ая, -ее; 1. mn. могúч-ие końów-
„ „ настóящ-ий (prawidłowy), -ая, -ее; 1. mn. ka rodza-
настóящ-ие ju nija-
„ „ свéж-ий (świeży), -ая, -ее; 1. mn. свéж-ие kiego -ee
„ „ хорóш-ий (dobry), -ая, -ее; 1. mn. хорóш-ие
(o końcówkach po *ч*, *и*, *ж*, *и* patrz w odpowiednich ustępach, dotyczących odmiany rzeczowników).

Akcentacja jest stałą.

6. Formy określone i nieokreślone.

a) Oprócz wyżej wymienionych form przynimotników — t. zw. określonych, używanych przeważnie w funkcji przydawek (określeń przyrzecznikowych), istnieją formy nieokreślone, używane zwykle jako orzeczniki:

Ясно пóле, вéсел лýг, Дáтел нóсом тuk да тuk,
Лес проснýлся и шумýт. Пtýца вéсело кричýт.

W mowie poetyckiej ludowej istnieją formy nieokreślone, które nie są używane jako orzeczniki; np. сíне móре, ясно сóлнце, добр конь i t. p.

Ясн-ый, ясн-ая, ясн-ое; ясн-ые — Ясен, ясн-á, ясн-о; ясн-ý.

Весёл-ый, весёл-ая, весёл-ое; весёл-ые — Вéсел, ве-
сел-á, вéсел-о; весел-ý.

Син-ий, син-яя, син-ее; син-ие — Синь, син-ý (albo
син-я), син-é (albo син-е); син-и.

b) W formach nieokreślonych przymiotników z końcówkami w rodzaju męskim *-uń*, *-uń akcent* najczęściej pozostaje na temacie w rodzaju męskim, zaś w rodzaju żeńskim i w liczbie mnogiej przesuwa się na końówkę (patrz wyżej). W szeregu wypadków **akcent** w rodzaju męskim i nijakim oraz w liczbie mnogiej cofa się na początkową zgłoskę, zaś w rodzaju żeńskim akcentowana jest końówka; npz.: голódn-ый (głodny), -ая, -ое; -ые — **ale:** голоден, голодн-á, голодн-о; голодн-ы; холódn-ый (zimny), -ая, -ое; -ые — **ale:** холоден, холодн-á, холодн-о; холодн-ы i t. p.

W formach nieokreślonych przymiotników z końówką w rodzaju męskim — *óń akcent* w rodzaju męskim i nijakim oraz w liczbie mnogiej cofa się na początkową zgłoskę, zaś w rodzaju żeńskim pozostaje na końówce; npz.: дорог-ый (drogi), -ая, -ое; -ые — **ale:** дорог, дорог-á, дорог-о; дóрог-и; молод-ый (młody), -ая, -ое; -ые — **ale:** мólод, мóлод-о; мólод-ы; мólод-ы i t. p.

c) W niektórych przymiotnikach nieokreślonych występuje **wymiana** (oboczność) samogłosek *o* lub *e* (w rodzaju męskim) z brakiem samogłoski (zero fonet.):

o — —: (przed końówką *ń*): лóвок (zręczny), ловк-á, лóвк-о, ловк-ý; кóроток (krótki), коротк-á, кóротк-о, коротк-ý i t. p.

o — —: зол (zły) зл-а, зл-о, зл-ы; резóв (rzeźwy), резв-á, рéзв-о, резв-ý; дóлог (długi), долг-á, долг-о, долг-ý; пóлон (pełny), полн-á, полн-о, полн-ý i t. p.

- o (po spółgłoskach miękkich pod akcentem) — — : силён (silny), сильн-á, сильн-ó, сильн-ý; остёр (ostry), остр-á, остр-ó, остр-ý; умён (rozumny), умн-á, умн-ó, умн-ý i t. p.
- e — —: вéрен (wierny), верн-á, верн-ó, верн-ý i t. p.
- e — —: (pozostaje j, które w pisowni rosyjskiej zostaje oznaczone przez — ü): спокóен (spokojny), спокóйн-а, спокóйн-о, спокóйн-ы i t. p.

Natomiast pozostają bez samogłoski we wszystkich formach: мéртв (martwy), кругл (okrągły), чéрств (suchy, czerstwy), тускл (zamglony) i t. p. мертв-á, мертв-ó, мертв-ý; кругл-á, кругл-ó, кругл-ý; черств-á, черств-ó, черств-ý; тускл-á, тускл-ó, тускл-ý.

7. Przymiotniki dzierżawcze (określające przynależność).

Przymiotniki utworzone od rzeczowników za pomocą przyrostków: 1) -ин (-ина, -ино, -ины), albo po spółgłosce twardej) -ын (-ына, -ыно, -ыны); 2) об (-ова, -ово, -овы); 3) -ёв (-ёва, -ёво, -ёвы); 4) -ев (-ева, -ево, -евы), oznaczają przynależność; npz.:

мáм-ин (-ина, -ино, -ины) od мама (mama) — należący do mamusi (mamin)

лисиц-ын (-ына, -ыно, -ыны) od лисица (lis) — należący do lisa (lisi)

петр-óв (-óва, -óво, -óвы) od Пётр (Piotr) — należący do Piotra (Piotrów)

цар-ёв (-ёва, -ёво, -ёвы) od царь (cesarz) — należący do cesarza

григорь-ев (-ева, -ево, -евы) od Григорий (Grzegorz) — należący do Grzegorza i t. p.

Przymiotniki na -ин, -ын, -об, -ёв, -ев odmieniają się według wzoru:

1. p.	1. mámin	mámin-a	mámin-o
	2. mámin-a	mámin-oj	mámin-a
	3. mámin-u	mámin-oj	mámin-u
	4. mámin, mámin-a	mámin-u	mámin-o
	5. mámin-ym	mámin-oj	mámin-ym
	6. o mámin-om	o mámin-oj	o mámin-om.
1. mn.	1. mámin-ys	4. mámin-ys, mámin-yx	
	2. mámin-yx	5. mámin-ymi	
	3. mámin-ym	6. o mámin-yx	

Na tej samej zasadzie oparta jest budowa **nazwisk** rosyjskich, npzr.:

Пúшкин, Пúшкина; Репníн, Репнина.

Ивáнов, Ивáнова; Петрóв, Петрóва.

Тургéнев, Тургéнева; Рублëв, Рублëва.

Арсéньев, Арсéньева; Соловьëв, Соловьëва.

Po glosce twardziej, oznaczanej literą *ü*, zamiast końcówek *-in*, pisze się *-yn* (por. лисíцын); npzr.:

r. m. Пти́цын, r. ž. Пти́цына,

„ Спíцын, „ Спíцына.

Jednakże, po gloskach, też twardych, oznaczanych literami *ж*, *ш*, pisze się *-in* (choćież brzmi *-yn*) npzr.:

r. m. Кóжин, r. ž. Кóжина,

„ Лёвшин, „ Лёвшина.

Wszystkie te typy nazwisk rosyjskich odmieniają się według wzoru:

1. p.	1. Пúшкин	Пúшкин-a	1. mn.	1. Пúшкин-ys
	2. Пúшкин-a	Пúшкин-oj		2. Пúшкин-yx
	3. Пúшкин-u	Пúшкин-oj		3. Пúшкин-ym
	4. Пúшкин-a	Пúшкин-u		4. Пúшкин-yx
	5. Пúшкин-ym	Пúшкин-oj		5. Пúшкин-ymi
	6. o Пúшкиn-e	o Пúшкиn-oj.		6. o Пúшкиn-yx.

Nazwiska na *-ский* (Достоевск-ий, -ая; -ие) i na *-цкий* (Новицк-ий, -ая; -ие) odmieniają się według wzoru: дíкий (patrz: § 5), zaś nazwiska na *-скóй* (Ланск-óй, -áя; -ýе) oraz na *-цкóй* (Трубецк-óй, -áя; -ýе) — według wzoru: молодóй z uwzględnieniem tematów na *κ* (patrz: §§ 4 i 5).

Przy odmianie akcentacji nazwisk jest **stała**.

b) W obcowaniu z Rosjanami trzeba pamiętać imię własne (chrzestne) danej osoby oraz imię jej ojca, t. zw. «*отчество*» (patronimicum); „otczestwo” tworzy się:

I. od imion na spółgłoskę (nprz., Пётр) za pomocą przyrostków: r. m. *-ович*, g. ż. *-овна*: Ивáн Петróвич, Анна Петróвна i t. p.

II. od imion na *-уй* (nprz., Николáй) za pomocą przyrostków: r. m. *-евич*, g. ż. *-овна*: Евгéний Николáевич, Евгéния Николáевна i t. p.

III. od imion na *-ий* (nprz., Евгéний) za pomocą przyrostków: r. m. *-евич*, g. ż. *-евна*: Николáй Евгéньевич, Марíя Евгéньевна i t. p.

IV. od imion na *-ья* (nprz., Илья) za pomocą przymiotników: r. m. *-ич*, g. ż. *-ичина*: Лев Ильич, Ирина Ильинична i t. p.

Otczestwa odmieniają się według wzoru deklinacji rzeczownikowej.

Na adresach imiona i nazwiska piszą się zawsze w słowniku; nprz.: Ивáну Петróвичу Ивáнову, Ирíне Ильиничне Арсéньевой i t. p.

Ćwiczenie. (Упражнение).

Na podstawie czytanki «Утро в деревне» ułożyć piśmiennie zdania, w którychby występowały przymiotniki zależne od rzeczowników: мóре, сόлнце, поле, луг, лес, вéчер, пóлдень, ночь.

X.

СТАРЫЙ ЗАМОК.

С холо́дного¹⁾ се́вера и жа́ркого²⁾ ю́га городо́к огра́жда́лся широ́кими водяными гла́дями. Пруды́ год от го́да мелéли, и высóкие, густые камыши волновáлись, как мóре, на громáдных болóтах.

Посреди́не одногó³⁾ из прудо́в находи́лся о́стров. На о́строве стоя́л стáрый зáмок. Я помню, с каки́м стрáхом смотрéл на это величáвое здáние. О нём ходíли предáния однó друго́го⁴⁾ страшнéе.

«На костя́х человéческих стойт стáрый зáмок. Он стáрше всех здáний кругóм. Сáмый стáрый человéк не помнит ужé всей егó⁵⁾ истóрии». Так говорíли старики. Вýше и гúще бы́ли дерéвья вокrúг, ши́ре открывáлись в óкнах пространства, как-бúдто, высочáйшиe дерéвья мо-гли закрыть стéну. Широчáйшиe пространства хранили развáлины от людéй. Страшнéйший, чем все скáзки, оста́лся зáмок в моéй памяти навсегдá. Но страшнéе всегó⁶⁾ был он в я́сные, лéтние дни, когда́ голосá птиц раздавáлись в зéлени и когда́ сáмая высóкая стенá, сáмое густóе дéрево смотрéли в синее нéбо. Чéрез сáмую ширóкую часть óзера подплывáли мы к нему́ на лóдке. Сáмый стáрый обывáтель тогó⁷⁾ местéчка отвозíл нас на другúю стóрону. Он был для нас сáмым страшным из людéй.

В пустых зáлах зáмка ходíл тайи́ственный шóрох, кáменки и штука́турка пáдали пóд ноги, и нам казáлось, что кто-то бежít за нáми. Сíнее нéбо было синéе, звóнкие голосá птиц бы́ли звóнче. Но мы бежáли и бежáли к лóдке. Синéйший кúпол нéба дремáл над водóй, сáмые

Wymowa: ¹⁾ chałodnowa, ²⁾ żárkowa, ³⁾ adnawó, ⁴⁾ drugów, ⁵⁾ jewów, ⁶⁾ wsiewów, ⁷⁾ tawów.

звонкие голоса птиц летели далеко от берега. А мы плыли назад, только бы доехать до дома, где нас ждали знакомые лица родных.

Pytania. (Вопросы).

Ułożyć ustnie i piśmienne pytania w języku rosyjskim do czytanki «Стáрый зáмок.»

Odpowiedzi piśmienne.

(Отвёты письменно).

Zjawiska językowe.

Stopniowanie przymiotników.

(Степени сравнения имён прилагательных).

1. Stopień równy.

(Положительная степень).

Przykładem mogą służyć przymiotniki z czytanki «Стáрый зáмок»:

стáр-ый (stary), стáр-ая, стáр-ое, стáр-ые,

широк-ий (szeroki), широк-ая, широк-ое, широк-ие,

высок-ий (wysoki), высок-ая, высок-ое, высок-ие,

густ-ый (gęsty), густ-ая, густ-ое, густ-ые,

страшн-ый (straszny), страшн-ая, страшн-ое, страшн-ые,

син-ий (siny, modry, granatowy), син-ая, син-ое,

син-ие i t. p.

2. Stopień wyższy.

(Сравнительная степень).

a) Przymiotniki stopnia wyższego używają się jako orzeczniki w formie nieodmiennie dla wszystkich trzech rodzajów (mają one znaczenie przysłówkowe).

b) Stopień wyższy przymiotników tworzy się przy pomocy przysłówka -е (-eū); npz.:

страшн-ый (straszny) — страшн-ée (-éй),
слаб-ый (słaby) — слаб-ée (-éй),
поздн-ий (pózny) — поздн-ée (-éй),
син-ий (modry, błękitny) — син-ée (-éй),
прям-о́й (prosty) — прям-ée (-éй) i t. p.

Jeżeli przymiotnik jest dwuzgłoskowy, **akcent** w stopniu wyższym pada na przyrostek, zaś jeżeli przymiotnik jest wielozgłoskowy **akcentacja** w stopniu wyższym odpowiada akcentacji w stopniu równym (przyczem przyrostek *-ee* nie ulega skróceniu w *-eū*); nprz.:

красív-ый (ładny) — красív-ее,

неуклюж-ий (niezgrabny) — неуклюж-ее i t. p.

c) Stopień wyższy przymiotników ze spółgłoskami tematowemi *κ*, *ε*, *x*; *λ*, *τ*, tworzy się przy pomocy przyrostka *-e*, przyczem występuje oboczność spółgłosek tematowych (akcent pada na temat):

κ-η: лёгк-ий (łekki) — лёгч-е; рéзк-ий (przenikliwy) — рéзч-е; звónк-ий (dźwięczny) — звónч-е;

ε-η: стрóг-ий (surowy) — стрóж-е; дорог-о́й (drogi) — дорóж-е;

x-η: тíх-ий (cichy) — тíш-е;

λ-η: молод-о́й (młody) — молóж-е; ale: худ-о́й (chudy, lichy) — худ-ее;

τ-η: богáт-ый (bogaty) — богáч-е; чáст-ый (częsty) — чáщ-е; чýст-ый (czysty) — чýщ-е; прост-о́й (prosty) — прóщ-е; густ-о́й (gęsty) — гýщ-е; ale: пуст-о́й (pusty) — пуст-ее.

d) Należy wymienić kilka grup przymiotników, których stopień drugi tworzy się na innych zasadach:

I. szereg przymiotników na *-кий*, *-окий* traci przy tworzeniu się stopnia wyższego *-кий*, *-окий*, przyczem *λ* zminia się na *ж*, *з* — na *ж*, *с* — na *ш* (przyrostek *e*); nprz.: широк-ий (szeroki) — шир-е;

λ-η: рéдк-ий (rzadki) — рéж-е; слáдк-ий (słodki) —

слáж-e (oraz слáщ-e); гáдк-ий (zły, lichy) —
гáж-e; глáдк-ий (gładki) — глáж-e;
з—ж: нíзк-ий (niski) — нíж-e; бли́зк-ий (bliski) —
блíж-e; ѿзк-ий (wąski) — ѿж-e;
с—ш: высóк-ий (wysoki) — выш-e;
ale: глубóк-ий (głęboki) — глубж-e; корóтк-ий
(krótki) — корóч-e.

II. Stopień wyższy przymiotników na -и́тий, -и́стый tworzy się przy pomocy przyrostka -еe(-еi), przyczem т nie ulega zamianie na ү; npz.:

знаменít-ый (znamy, sławny) — знаменít-ее(-еi),
сердít-ый (gniewny) — сердít-ее(-еi),
душíст-ый (wonny) — душíст-ее (-еi),
ветвíст-ый (rozgałęziony) — ветвíст-ее (-еi) i t. p.

III. Stopień wyższy przymiotnika дешёв-ый (tani) formuje się tak: дешéвл-е (obocznośc: ө-вл).

e) Stopień wyższy szeregu przymiotników tworzy się przy pomocy przyrostka -ие:

стáр-ый (stary) — стáр-ше,
дóлг-ий (długi) — доль-ше,

тóнк-ий (cięński) — тóнь-ше (w stopniu drugim przymiotników o temacie miękkim, ta miękkość na piśmie zostaje oznaczana przez ү).

f) Stopień wyższy **od innego tematu** przy pomocy wyżej wskazanego przyrostka formuje się od przymiotników:

мáл-ый (mały) — мénь-ше,
плох-óй (zły, zły) — хўж-e (zam. хýд-ше),
хорóш-ий (dobry) — лúч-ше.

g) Podwójne formy stopnia wyższego tworzą się od przymiotników:

больш-óй (duży) — бóльш-e oraz бól-ее,

мáл-ый (mały) — мénь-ше oraz мén-ее,

далёк-ий (daleki) — дáль-ше oraz дál-ее.

Wyrazy bólee i t. p. są używane w wytażeniach opiso-

wych, jak бóлее ѹли мéнее (więcej lub mniej), тем бóлее (tem bardziej), тем мéнее (tem mniej), и так dáлее (i tak dálej) i t. p.

Obok form stopnia drugiego, mających znaczenie orzeczników, istnieją formy, mające znaczenie przymiotnikowe:

бóльш-ий — мéныш-ий,
стáрш-ий — млáдш-ий,
высш-ий — нíсш-ий,
лúчш-ий — хýдш-ий,
дóльш-ий oraz дáльш-ий.

h) Oprócz tego stopień wyższy może być utworzony **opisowo** (opisatello) przez połączenie formy stopnia równego z przysłówkami: бóлее (więcej), мéнее (mniej); npz.: бóлее стáрый, мéнее высóкий.

Formy opisowe stopnia wyższego mogą być połączone z przysłówkami: горáздо (znacznie), значítельно (znacznie), далекó (daleko, znacznie), немнóго (trochę), по возможности (możliwie) oraz z przedrostkiem *no*; npz.: горáздо стáрше, значítельно молóже i t. d. oraz по-бóльше, по-вýше i t. p.

3. Stopień najwyższy.

(Превосхóдная стéпень).

a) Stopień najwyższy przymiotników tworzy się przy pomocy przyrostków: 1. p. -eїший, -eїшая, -eїшее; 1. mn. -eїшие; npz.:

страшн-ый (straszny) страшн-éйш-ий, -ая, -ее; -ие,
сín-ий (modry, błękitny) — син-éйш-ий, -ая, -ее; -ие,
красíв-ый (ładny) — красíв-еїш-ий, -ая, -ее; -ие
i t. p. (por. § 2-b).

Jeżeli przymiotnik jest dwuzgłoskowy, **akcent** w stopniu najwyższym pada na przyrostek, zaś jeżeli przymiotnik jest wielozgłoskowy, **akcentacja** w stopniu najwyższym odpowia-

da akcentacji w stopniu równym; wyjątek stanowi trzech-zgłoskowy przymiotnik bogát-ый (bogaty), który w stopniu najwyższym jest akcentowany na przyrostku: bogat-éйш-ий.

Tym sposobem tworzy się stopień najwyższy wszystkich przymiotników, mających w stopniu równym końcówkę -ee(-eū) oraz przymiotników ze spółgłoską tematową *t*; nprz.:

прям-óй (prosty) — прям-éйш-ий (por. § 2-b),

прост-óй (prosty) — прост-éйш-ий (por. § 2-c),

пуст-óй (pusty) — пуст-éйш-ий, (por. § 2-c),

сердít-ый (gniewny) — сердít-éйш-ий (por. § 2-d-II),

душíст-ый (wonny) — душíст-éйш-ий „ „

b) Stopień najwyższy przymiotników ze spółgłoskami tematowymi *k*, *g*, *x* tworzy się przy pomocy przyrostków: l. p. -áйший, -áйшая, -áйшее, l. mn. -áйшие (przyczem akcentowany jest przyrostek); tematowe *k*, zmienia się na *ч*, *г* — na *ж*, *х* — na *ш* (obyczność); nprz.:

лётк-ий (lekker) легч-áйш-ий (por. § 2-c),

стрóг-ий (surowy) — строж-áйш-ий „ „

тíх-ий (cichy) — тиш-áйш-ий „ „

ширóк-ий (szeroki) — широч-áйш-ий (por. § 2-d-I),

рédк-ий (rzadki) — редч-áйш-ий „ „

высóк-ий (wysoki) — высоч-áйш-ий „ „

глубóк-ий (głęboki) — глубоч-áйш-ий „ „

ale: корótk-ий (krótki) — кратч-áйш-ий. „ „

Stopień najwyższy przymiotników z tematowemi *зк* formuje się od tematów stopnia wyższego (por. § 2-d-I); nprz.:

ни́зк-ий (nizki) — ниж-е — ниж-áйш-ий,

блíзк-ий (blizki) — близ-е — близ-áйш-ий.

c) Co się tyczy stopnia najwyższego przymiotników, których stopień wyższy tworzy się przy pomocy przyrostku -ше, należy zwrócić uwagę na następujące formy prawidłowe (por. § 2-e, f):

стáр-ый (stary) — стар-éйш-ий,

тóнк-ий (cienki) — тонч-áйш-ий (oboczność: *к*—*ч*),
мáл-ый (mały) — мал-éйш-ий.

Stopień najwyższy innych przymiotników tej grupy tworzy się przez dodanie do form przymiotnikowych albo orzecznikowych stopnia wyższego (por. § 2-g) przedrostku *nau-*; nprz.:

наи-больш-ий, наи-мéньш-ий, наи-стáрш-ий i t. d.
наи-больше, наи-мéньше, наи-стáрше i t. d.

Przez połączenie przedrostka *nau* — z formami stopnia wyższego, tworzą się formy orzecznikowe stopnia najwyższego wielu przymiotników; nprz.: наи-слабéе, наи-лéгче, наи-шире, наи-глúбже i t. p.

d) Stopień najwyższy przymiotników może być utworzony **opisowo** (opisatelno) przez połączenie przymiotnika w stopniu równym z przysłówkami: наибóлее (najwięcej), наимéнее (najmniej), замечáтельно (nadzwyczajnie), óчень (bardzo) i t. p., oraz z zaimkiem сáм-ый, -ая, -ое, (l. mn. -ые); nprz.: наибóлее стáрый, наимéнее сíльный, замечáтельно хráбрый, óчень высóкий oraz: сáмый стáрый, сáмая сíльная i t. p.

Zamiast wyżej wymienionych sposobów można otrzymać stopień najwyższy przez połączenie formy stopnia wyższego z wyrazami всегó¹⁾ (wszystkiego) i всех (wszystkich); nprz.: сильnéе всегó; вýше всех i t. p.

Przymiotniki w stopniu najwyższym utworzone opisowo są używane jako orzeczniki.

Ćwiczenie. (Упражнение).

(Najjaśniejszy) рассвét не ворожйт (jasnego dnia). Улицы (w mieście są szersze) и (lepsze), чем улицы (we wsi). (Najwyższy budynek) в свéте (jest wyższy) облакóв. Лéтние дни (są dłuższe), чем зíмние. (Najstarszy) человéк в мíре прóжил сто трíдцать лет. Осенью погóда станóвится (zimniejsza). (Wysokie drzewa) не могли

Wymowa: ¹⁾ wsiewó.

закрыть стен (starego zamku). Летом ночки (są jaśniesze), чем осенью, но (najjaśniejsze) ночки бывают зимой в (silny) мороз. В (życiu) прямая дорога часто (jest trudniejsza), но (krótsza). Мой брат (jest młodszy), чем я. Ты (jesteś bogatszy), чем твой отец.

XI.

ДВА ТОВАРИЩА.

Шли в лесу два товарища и выскочило на них три зайца. Один товарищ говорит: «Хорошо, если четыре зайца выскочило, пять тоже хорошо, шесть — лучше, семь... восемь... девять... десять...» Принялся он считать: «одиннадцать, двенадцать, тринадцать, четырнадцать, пятнадцать, шестнадцать, семнадцать, восемнадцать, девятнадцать, двадцать!» А досчитал до двадцати — зайцы давно убежали. Кругом посмотрел — никого¹⁾. И пошел домой, считая: «Тридцать, сорок, пятьдесят, шестьдесят, семьдесят, восемьдесят, девяносто, сто...».

Дома его²⁾ ждал другой товарищ: «Считай двести, триста, четыреста, пятьсот, шестьсот, семьсот, восемьсот, девятьсот, тысяча!...» Тогда сказал ему первый: «Две тысячи, три тысячи, четыре тысячи, пять тысяч, шесть тысяч, и так далее, пока не дойдешь до миллиона...» И с этими словами положил одного³⁾ убитого⁴⁾ зайца на стол: «Вот у меня один, а у тебя нуль!».

Pytania. (Вопросы).

Где шли два товарища? Что сказал один из них, когда выскочили зайцы? Сколько зайцев насчитал первый товарищ? Куда он пошел и что делал по дороге? Кого⁵⁾ он увидел дома? Что сказал первому второму товарищу? Что сделал второй и почему он умнее, чем первый?

Odpowiedzi piśmienne.

(Ответы письменно).

Wymowa: ¹⁾ nikawó, ²⁾ jiewó, ³⁾ adnawó, ⁴⁾ ubitowa, ⁵⁾ kawó.

Zjawiska językowe.

Liczebniki główne.

(Имена числительные количественные).

1. Odmiana liczebników głównych:

I. p. 1. оди́н (jeden)	одн-á (jedna)	одн-ó (jedno)
2. одн-огó ¹⁾	одн-óй	одн-огó ¹⁾
3. одн-омý	одн-óй	одн-омý
4. оди́н, одн-óго	одн-ú	одн-ó
5. одн-íм	одн-óй	одн-íм
6. об одн-óм	об одн-óй	об одн-óм
I. mn. 1. одн-í (jedni, jedne)		4. одн-í, одн-íх
2. одн-íх		5. одн-íми
3. одн-íм		6. об одн-íх.
1. дв-а (dwa)	дв-е (dwie)	дв-а (dwa)
2. дв-ух	дв-ух	дв-ух
3. дв-ум	дв-ум	дв-ум
4. дв-а, дв-ух	дв-е, дв-ух	дв-а
5. дв-умá	дв-умá	дв-умá
6. о дв-ух	о дв-ух	о дв-ух
1. тр-и (trzy)	четыр-е (cztery)	пять (pięć)
2. тр-ëх	четыр-ëх	пят-í
3. тр-ëм	четыр-ëм	пят-í.
4. тр-и, тр-ëх	четыр-е, четыр-ëх	пять
5. тр-емá	четыр-мá	пять-ó
6. о тр-ëх	о четыр-ëх	о пят-í.

Na wzór пять odmieniają się liczebniki od шесть (sześć) do двадцать (dwadzieścia) oraz trzydcać (trzydzięści). Ale: восьмь (osiem) — dop. восьм-í.

1. сорок (czterdzieści)	пятьдесят (pięćdziesiąt)
2. сорок-á	пятидесят-и

Wymowa: ¹⁾ adnawó.

- | | |
|-----------------------|-----------------|
| 3. сорок-ám | пятнадесят-й |
| 4. сорок | пятьдесят |
| 5. сорок-áми, сорок-á | пятьдесят-ю |
| 6. о сорок-á | о пятнадесят-и. |

Na wzór пятьдесят odmieniają się liczebniki od шестьдесят (sześćdziesiąt) do восьмидесят (osiemdziesiąt).

- | | | |
|----------------------------------|-------------|--------------------|
| 1. девяност-o (dziewięćdziesiąt) | ст-o (sto) | двéст-i (dwieście) |
| 2. девяност-a | ст-a, сот | двухсót |
| 3. девяност-u | ст-u, ст-am | двумст-ám |
| 4. девяност-o | ст-o | двéст-i |
| 5. девяност-ами | ст-áми | двумаст-áми |
| 6. о девяност-a | о ст-ах | о двухст-áх. |

Dalej: триста, четыреста, пятьсот i t. d. (odmieniają się obie części).

Dalej:

- | | |
|---------------------------|------------------------|
| 1. p. 1. тýсяч-a (tysiąc) | 1. mn. 1. дв-e тýсяч-и |
| 2. тýсяч-и | 2. дв-ух тýсяч |
| 3. тýсяч-и | 3. дв-ум тýсяч-ам |
| 4. тýсяч-u | 4. дв-e тýсяч-и |
| 5. тýсяч-ю | 5. дв-умá тýсяч-ами |
| 6. о тýсяч-и | 6. о дв-ух тýсяч-ах. |

(Litera *у* oznacza dźwięk miękki; końcówki w niektórych przypadkach nie odpowiadają brzmieniu).

- | | |
|---------------------------|--------------------|
| 1. p. 1. миллиón (miljon) | 1. mn. 1. миллиónы |
| 2. миллиón-a | 2. миллиón-ов |
| 3. миллиón-u | 3. миллиón-ам |
| 4. миллиón | 4. миллиónы |
| 5. миллиón-ом | 5. миллиón-ами |
| 6. о миллиón-e | 6. о миллиón-ах |
| 1. p. 1. нуль (zero) | 1. mn. 1. нул-ý |
| 2. нул-á | 2. нул-éй |
| 3. нул-ю | 3. нул-ýм |
| 4. нуль | 4. нул-ý |

5. нул-ём
6. о нул-é

5. нул-ýми
6. о нул-ýх.

2. Odmiana liczebników głównych złożonych.

Liczebniki główne złożone, jak nprz.: двáдцать одíн (dwadzieścia jeden) albo сóрок пять (czterdzieści pięć) i t. d. odmieniają się w sposób następujący:

1. двáдцать одíн
 2. двадцат-ý одн-огó¹⁾
 3. двадцат-ý одн-ому́
 4. двáдцать одíн (albo двáдцать одн-ógo)
 5. двадцать-ю одн-ýм
 6. о двадцат-ý одн-óм
-
1. двáдцать одн-á
 2. двадцат-ý одн-óй
 3. двадцат-ý одн-óй
 4. двáдцать одн-ú
 5. двадцать-ю одн-óй
 6. о двадцат-ý одн-óй
(por. двéсти).
-
1. двáдцать одн-ó
 2. двадцат-ý одн-óго¹⁾
 3. двадцат-ý одн-óму
 4. двáдцать одн-ó
 5. двадцать-ю одн-ýм
 6. о двадцат-ý одн-óм.

3. Liczebniki w połączeniu z rzeczownikami.

Jeżeli rzeczownik w połączeniu z liczebnikiem *два*, *три* lub *четыре* ma być podmiotem w zdaniu, to formę mianownika otrzymuje tylko liczebnik, sam rzeczownik zaś występuje w formie zależnego odeń dopełniacza liczby pojedyńczej; nprz.: три брата (три стола) stójli w kómnatę.

Natomiast we wszystkich innych funkcjach zdaniowych jako człon nadzędny występuje rzeczownik, w odpowiednim przypadku, a liczebnik uzgadnia się z nim pod tym względem; nprz.: отéц дал трём братьям три яблока.

Wymowa: 1) adnawó.

Przytem — jeżeli rzeczownik jest **nieżywotny**, to w funkcji biernika cała grupa ma postać taką samą, jak wyżej w funkcji podmiotu; nprz.: я вижу три стола.

Jeśli rzeczownik jest **żywotny**, to w funkcji biernika grupa ma postać równą grupie dopełniaczowej; nprz.: я вижу трёх братьев. Przy liczebnikach od pięciu wzwyż w funkcji podmiotu — mianownika i przedmiotu — biernika jako człon nadzędnej grupy występuje liczebnik w formie mianownika (= biernika), pięć, a rzeczownik przy nim — jako uporządkowany dopełniacz liczby mnogiej; nprz.: пять братьев, пять столов.

We wszystkich innych funkcjach składniowych nadzędnym członem grupy jest rzeczownik w odpowiednim przypadku, a liczebnik uogólnia się z nim w przypadku; nprz.: с пятю братьями, с пятю столами. Jest przytem rzeczą obojętną, czy rzeczownik jest żywotny — czy nieżywotny.

Одн, однá, однó — l. mn. однý, przy rzeczownikach odmieniają się na wzór przysłówków.

4. Uwagi dotyczące liczebników głównych.

a) zamiast: można powiedzieć w znaczeniu osobowem:

два	двóе
три	трóе
четыре	чéтверо
пять	пáтеро
шесть	шéстеро
семь	сéмеро
восемь	вóсьмеро
девять	дéвятеро
десять	дéсятеро.

Odmiana:

1. двó-e трó-e чéтвер-o

2. дво-ых	тро-ых	четвер-ых
3. дво-ым	тро-ым	четвер-ым
4. дво-е, дво-ых	трó-е, тро-ых	чéтвер-о, четвер-ых
5. дво-ыми	тро-ыми	четвер-ыми
6. о дво-ых	о тро-ых	о четвер-ых.

(Według wzoru чéтверо odmieniają się пáтеро i t. d.; rzeczowniki w połączeniu z temi liczebnikami odmieniają się w sposób, wskazany wyżej).

b) Liczebnik óba (обај) odmienia się w sposób następujący:

1. óб-а	nprz.: брát-а	óб-е	nprz.: сестр-ý
2. об-óих	брáть-ев	об-éих	сестёр
3. об-óим	брáть-ям	об-éим	сёстр-ам
4. об-óих	брáть-ев	об-éих	сестёр
5. об-óими	брáть-ями	об-éими	сёстр-ами
6. об об-óих	брáть-ях	об об-éих	сёстр-ах

1. óб-а	nprz.:	окн-á
2. об-óих		óкон
3. об-óим		óкн-ам
4. óб-а		окн-á
5. об-óими		óкн-ами
6. об об-óих		óкн-ах.

Przy rzeczownikach nie żywotnych rodzaju męskiego i żeńskiego forma biernika odpowiada formie mianownika.

c) Дóжина (tuzin) odmienia się prawidłowo jako rzeczownik rodzaju żeńskiego o temacie twardym.

Деся́ток (dziesiątek) odmienia się prawidłowo jako rzeczownik rodzaju męskiego o temacie twardym (dopełniacz: деся́тк-а).

Сóтня (setka) — odmienia się jako rzeczownik rodzaju żeńskiego o temacie miękkim (l. mn.: сóтн-и, сóтен, сóтн-ям i t. d.).

5. Określenie czasu.

a) Dla określenia czasu używają się wyrazy (tak samo, jak i w języku polskim): век (wiek) — rzecz. rodz. męsk. teim. tw. — dlop. вék-a; l. mn. niam. вék-á;

столéти-e (stulecie), tysiąceléti-e (tysiąclecie) — rzecz. rodz. nijak. (odmieniają się jako rzecz. воскресéние, имéние i t. p.).

b) Одíн год (jeden rok) — odmienia się we wszystkich przypadkach na wzór odmiany wyżej wskazanej (оди-огó рód-a i t. d.).

1. два гóд-a	пять лет
2. двух лет	пятí лет
3. двум год-ám	пятí год-ám
4. два гóд-a	пять лет
5. двумя год-ámi	пятью год-ámi
6. о двух год-áx.	о пятí год-áx.

(tak samo odmieniają się: (tak samo odmieniają się:
три гóда, четыре гóда). шесть лет, семь лет i. t. d.)

6. Przymiotniki złożone z liczebnikami.

Przymiotniki, złożone z liczebnikami tworzą się następującymi: двухколёсный (dwukołowy), двухглáвый (dwugłowy), двухмéстный (dwuosobowy), двухэтáжный (dwupiętrowy), i t. d.; tak samo: трёхколёсный (trzykołowy), четырёхглáвый (czterogłowy), пятимéстный (pięcioosobowy), шестиэтáжный (sześciopiętrowy) i t. d. (odmiana normalna przymiotników).

7. Odmiana liczebników złożonych.

W liczebnikach złożonych, jak: 5845 — пять тýсяч восемьсот сорок пять; 732 — семьсот тридцать два i t. p. odmienia się każdy wyraz (liczebnik) osobno.

Ćwiczenie. (Упражнение).

Przepisać i uzupełnić po rosyjsku następujące zdania:

(Jeden) um — хорошо, а (dwa lepiej). (Za dwoma) (zajacam) погонишиесь — ни (jednego) не поимаешь (= złapiesz). Есть много (ludzi), которые живут по (sześćdziesiąt) и (siedemdziesiąt) лет, а другие доживают до (osiemdziesięciu), (dziewięćdziesięciu) и (stu) лет. В нашем классе меньше (pięćdziesięciu dwóch) учеников. Мир существует (= istnieje) много (milionów) лет. У моего брата (trzy brata) и (pięć sióstr). (Siedmioro) одного не ждут (= nie czekają). (Obaj) брата твоего приятеля известны (= są znani), как (inżynierowie). Я купил (tuzin) ножей и вилок. У него был (dwupiętrowy) дом.

XII.

ЖАР - ПТИЦА.

Давно - давно в одном царстве был Царь Выслав. У него¹⁾ было три сына: первый — Димитрий, второй — Василий, третий — Иван.

Был у царя сад большо́й, а в саду — много дерёвьев с плодами и без плодов. Прилетала к царю в сад Жар-Птица, перья — золотые, глаза — огненные. Садилась на яблоню с золотыми яблоками, срывала яблоки и улетала. Царь Выслав жалел яблок и ничего²⁾ не мог сделать, чтобы помочь беде. Выслал он сыновей сторожить. Первый сын пошёл, когда наступила первая ночь. Ничего не видал, только спал. Второй сын пошёл, когда наступила вторая ночь. Считал, чтобы не заснуть: первый, второй, третий, четвёртый, пятый, шестой, седьмой, восьмой, девятый, десятый, одиннадцатый и так далее до двадцатого и заснул. Третий сын пошёл, когда наступила третья ночь и подумал, что будет считать дальше, где кончил второго брата; сел он под яблоней и начал: тридцá-

Wymowa: ¹⁾ niewó, ²⁾ niecziewó.

тый, сороково́й, пятидеся́тый, шестидеся́тый, семидеся́тый, восьмидеся́тый, девяно́стый, сόтый, двухсо́тый, трёхсо́тый, четырёхсо́тый, пятисо́тый, шестисо́тый, семисо́тый, восьмисо́тый, девятисо́тый, ты́сячный, двухты́сячный и так далее. А как дошёл до миллио́нны́й, так сон, кото́рый клони́л егó¹⁾ внача́ле, прошёл сам собо́й. Протёр Ива́н глаза́ и ви́дит, что на восто́ке плáмя, а до восхóда сóлнца далеко. Освети́ло то плáмя жárкий юг, да́же да́лекий зáпад и холо́дный сéвер. Стáло светло́ как днём. Прилетéла пти́ца в золотых перьях, чтобы красть я́блоки. А Ива́н схвати́л её за шéю и не пуска́ет отлетéть. Тут пти́ца стáла проси́ть Ива́на отпусти́ть её домо́й, но Ива́н не хотéл никáк послúшаться²⁾.

Так и полетéла Жар-Пти́ца к себé за мóре, а Ива́н на ней, покá не прилетéли онí в зáмок, серебряный с золотыми ворótами и óкнами, в котóрых свети́лись звёзды. Влетéла Пти́ца в зáлу дворцá, удáрилась о зéмлю и стáла деви́цей, тако́й красы, како́й нигдé не бывáло. Тут и отéц Жар-Деви́цы сидéл на трóне: «Ежели ты её мог взять, так тебé онá и под стать», сказа́л отéц деви́цы, царь. Дал он Ива́ну конéй, золота, серебrá, дорожих камнéй и жену́ в придачу, отпусти́л к Царю Выслáву по́сле обéда, на котóром гóсти вы́пили мнóго винá, мёду и пíва. А к вéчеру Ива́н с женой бы́ли ужé у царя Выслáва. И стáли жить — не тужи́ть и добrá наживáть.

Pytania. (Вопрóсы).

Ułożyć ustnie i piśmiennie pytania w języku rosyjskim do czystanki «Жар-Пти́ца».

Odpowiedzi piśmienne.
(Отвéты пíсьменно).

Zjawiska językowe.

Liczebniki porządkowe. (Имена числительные порядковые).

1. Odmiana liczebników porządkowych.

Liczebniki porządkowe odmieniają się na wzór przyimotników; nprz.:

- l. p. пéрв-ый пéрв-ая пéрв-ое; l. mn. пéрв-ые
„ пят-ый пят-ая пят-ое; „ пят-ые i t. p.
(według wzoru я́сн-ый, -ая, -ое, -ые).
„ трéт-ий трéть-я трéть-е; l. mn. трéть-и
(według wzoru вóлчий, вóлч-я, вóлч-е, вóлч-и).
„ втор-óй втор-áя втор-óе; l. mn. втор-ые
„ шест-óй шест-áя шест-óе; „ шест-ые
„ седьм-óй седьм-áя седьм-óе; „ седьм-ые i t.p.
(według wzoru больш-ый, -ая, -ое, -ие albo худ-ый, -ая,
-ое, -ие).

Tak samo: нулев-ый (od нуль — zero), нулев-ая, нулев-ое; l. mn. — ые.

2. Liczebniki porządkowe złożone.

W liczebnikach porządkowych złożonych odmienia się jedynie ostatni członek grupy, ponieważ poprzednie są użyte w postaci liczebników głównych; nprz.: 21-szy — двáдцать пéрв-ый; 195-ty — сто девяносто пят-ый; 1837-my — тысяча восемьсот тридцать седьм-ый i t. d.

3. Określenie dat.

- a) Przy określaniu dat na pytanie «какóе сего́дня чи-
слó?» (którego dziś mamy?) odpowiedź brzmi:
сего́дня (dziś) пéрвое января (1-go stycznia)
вчера́ (wczoraj) бы́ло (было) пятое февраля (5-go lutego),
трéтьего дня (onegdaj) бы́ло седьмое марта (7-go marca),
зáвтра (jutro) бу́дет (będzie) деся́тое апрéля (10 kwietnia),

послезáвтра (pojutrze) бўдеть двадцатое маý (20-go maja),
в понедéльник бы́ло/бўдеть четвёртое иþоя (4 czerwca),
во втóрник бы́ло/бўдеть пятнáдцатое иþоля (15 lipca),
в срéду бы́ло/бўдеть двáдцать восьмое áвгуста (28 sierpnia),
в четвéрг бы́ло/бўдеть тридцатое сентября (30 września),
в пátницу бы́ло/бўдеть двенáдцатое октября (12 października),
в суббóту бы́ло/бўдеть вторóе ноября (2 listopada),
в воскресéнье бы́ло/бўдеть двáдцать седьмое декабря (27 grudnia) i t. p.

b) W korespondencji polskiemu „w dniu“ odpowiada po rosyjsku «дня», przy którym stoi liczebnik w dopełniaczku; nprz.: пятого ¹⁾ иþоля, двáдцать пéрвого ²⁾ иþоя, i t. p.

c) Rok określamy stosownie do § b; nprz.: r. 1936 — ты́сяча девятьсот трíдцать шестógo ³⁾ góda; r. 1855 — ты́сяча восемьсот пятьдесят пátого góda i t. p.

(Na zapytanie «в какóм годý?» — „w którym roku“? — odpowieď brzmi: в ты́сяча девятьсот трíдцать шестóm годý; в ты́сяча восемьсот пятьдесят пátom годý i t. p.).

4. Określenie czasu.

Przy określaniu godziny, polskie wyrażenia „pierwsza“ „druga“ i t. d. (liczebniki porządkowe) odpowiadają rosyjskim: «час», «два» albo «два часá» i t. d. (liczebniki główne); polskie wyrażenia: „pół do pierwszej“, „pół do drugiej“ i t. d. odpowiadają rosyjskiemu: «полови́на пéрвого», «полови́на вторóго»⁴⁾ i t. d.; polskie wyrażenie: „dziesięć po dwunastej“ i t. d. odpowiadają rosyjskiemu: «дéсять (минúт) пéрвого» i t. d.; poczymając od „pół do...“, to zn., za (tyle a tyle) minut (taka to) godzina“ — czas określa się w sposób następujący: «без (столькýх-то) минúт (такóй-то) час», t. zn., nprz.: «без двадцатí (минúт) два (часá)» i t. d.; „kwadrans

Wymowa: ¹⁾ piátowa, ²⁾ piérwowa, ³⁾ szestowa, ⁴⁾ wtarowa.

na trzecią" — «чeтвeрть трéтьего»¹⁾; „trzy kwadrancé na szóstą" — «три чeтвeрти шестóго»²⁾ i t. d.

5. Ułamki.

Ułamki (дрóбы) w języku rosyjskim tworzą się podobnie jak w języku polskim; nprz.:

$\frac{1}{2}$ — половína albo пол (пóлдень, пóлночь; пол-мéтра, пол-лýтра, пол-гóда, пол-часá i t. p.);

$\frac{1}{3}$ — треть ($\frac{2}{3}$ — две трéти, $\frac{5}{3}$ — пять третéй i t. p.; odmianę patrz: o liczebnikach głównych);

$\frac{1}{4}$ — чeтвeрть ($\frac{3}{4}$ — три чeтвeрти, $\frac{6}{4}$ — шесть четвертей; odmianę patrz: o liczebn. główn.);

$2\frac{1}{2}$, $3\frac{1}{2}$, $4\frac{1}{4}$ — два с половíной, три с половíной, че-tyre s чeтвeртью i t. p.;

$1\frac{3}{4}$ — одíн и три чeтвeрти i t. p.

$1\frac{1}{2}$ — полторá (мéтра), $1\frac{1}{2}$ — полторы (бутылки) i t. p.

Te dwa ostatnie wyrażenia odmieniają się w sposób na-stępujący:

1. полторá мéтр-а	полторы бутылк-и
2. полу́тора мéтр-ов	полу́тора бутылок
3. полу́тора мéтр-ам	полу́тора бутылк-ам
4. полу́торá мéтр-а	полторы бутылк-и
5. полу́тора мéтр-ами	полу́тора бутылк-ами
6. о полу́тора мéтр-ах	о полу́тора бутылк-ах.

W wyrazach złożonych z пол — bardzo często używa się formy полу — zam. пол —; nprz.: полу́шáрие (półkula), полу́мráк (półmrok), полу́годовóй (półroczny) i t. p.

Ułamki: $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{7}$, $\frac{1}{10}$ i t. p. brzmią w języku rosyjskim: одна пятая, одна седьмáя, одна десятая i t. p.; $\frac{2}{5}$, $\frac{3}{7}$, $\frac{6}{10}$ i t. p. — две пятых, три седьмых, шесть десяtych i t. p.

Wymowa: ¹⁾ трéтjewa, ²⁾ szestówka.

Ćwiczenie. (Упражнение).

Przetłumaczyć piśmiennie na język rosyjski zdania następujące:

Dziś mamy dwudziestego piątego stycznia. W dniu 29 maja 1799 roku urodził się w Moskwie (в Москвѣ) rosyjski (рѣсский) poeta (поэт) Aleksander Siergiejewicz Puszkin. Książę Józef Poniatowski umarł w 1813 roku. Dziś mamy 1 października. Która godzina? — Dwadzieścia po pierwszej. Moja siostra kupiła półtora metra jedwabiu (шёлка). Wczoraj było bardzo (очень) gorąco (жарко); wypiłem półtorej butelki wody sodowej (содовой). Która godzina na zegarku u Pana (у вас)? Mój zegarek wskazuje (показывает) za pięć minut dziewiątą.

XIII.

ПИСЬМО.

Мýлый друг Сáша!

Ты проси́живаешь все каникулы в гóроде, а я давнó живу́ в дерéвне. От стáнции желéзной дорóги двáдцать вёрст и́ли киломéтров по шоссé и по грунтовой дорóге.

Мы приéхали в маé. Как тебé извéстно, рабóты крестьян продолжаются¹⁾ круглый год. Вы, городскé жýтели, не представляете себé, что земледéльческие машины рабóтают всё врéмя: осеню и зимóй молóтят на молотильке хлеб и мélot zernó на мукý на мéльнице; веснóй пáшут плúгом и́ли сохóй, борону́ют боронóй и сéют сéялкой; лéтом кóсят траву́ косóй и́ли сенокосíлкой, убираю́т сéно вýлами и гráблями, жнут серпóм и́ли жátkой хлебá; осеню тóже пáшут и борону́ют, сéют хлебá озýмые (веснóй сéют яровýe).

Крестьянину всегdá mnógo рабóty; он málo отdykháet. Но рожь, пшеница, ячménъ, овёс, гречíха, прóso, лён, конопля, кукуру́за, клéвер, горóх, картóфель — всё это плоды егó²⁾ трудóv. Ты móжешь всегdá вíдеть эти дары

Wymowa: ¹⁾ pradołžájusca, ²⁾ jewó,

землі; оні́ пе́ред тобо́й. Мой гла́зá устáли смотрéть на лугá и полá. Твой приéзд очень приýтен мне. Вспóмни наáши бесéды зимóй: скúчно сидéть на мéсте! Ваш гóрод лéтом жárкий и пыльный. Берí свой чéмодáн и приезжай.

Обнимáю и целóю тебе́я.

Твой Вáня.

ОТВЕТ НА ПИСЬМО.

Дорогóй Вáня!

Приýтель всегда желáет приýтелю добрá. Я тебе́ по-нимáю: вы, сéльские жýтели, нас не понимáете: наш гóрод лúчше вáшней дерéвни. Онá далекó, надо ехать мне на вокзál, постоýть в очéреди у кáссы, взять билéт, сдать сундúк в багáж, бежáть по перрónу, отыскивая свой поезд и вагóн, занять мéсто в трéтьем клáссе. Всё это не так приýтно. Кондукторá спрóсяят: «Ваш билéт!», как бúдто я его¹⁾ потерял, мой билéт! Ищу по кармáнам...

«Нет у менá билéта, еду зáйцем», хочу сказáть ему́. Их вопросы всегда назóйливы: кудá едete? отку́да? Не всé-ли равнó кудá? Удовóльствие мáлое; онó всегда испóрчено: то плéд свой забúдешь, то не те башмакí на-дéл, а вмéсто спорти́вного костýома уложíл штáны от чёрного²⁾ пиджакá в полóску, то жилéт забыл. Железнодо-рóжный путь не всегда испáрен. Поезд сойдёт с рельс, чтóбы погулять по шпáлам или свалíться³⁾ с нáсыпи, с мостá. Паровóз кричит вагóнам: «Ух, боóсь, ух, боóсь!», а вагóны отвечáют: «Как-нибúдь, как-нибúдь!». Довé-рить жизнь машинíсту и кочегáру, которые горáздо мéньше знаóт, чем я, и стрéличнику или начáльнику стáнции, не окончившим университéта!!.. нет, по-моему

Wymowa: 1) jewó, 2) cziórhawa, 3) swalicca.

это не совсém прόсто. Путешéствие приятно, а всё-же онó бываёт опасным, если случáется¹⁾ крушéние.

Покá жму крéпко рýку.

Прéданный тебé Cáша.

Вопрóсы.

Что написáл Кóля в письмé к Сáше? Где жил Кóля? Как проéхать в дерéвню? Что дéлают крестьяне? Какие бываются деревéнские рабóты? Что дéлают крестьяне зимой, весной, лéтом, осенью? Что растёт на поле? Почему Кóля зовёт Сáшу в дерéвню?

Что отвéтил Сáша? Почему в дерéвню трúдно поéхать? Как едут по желéзной дорóге? Отчего²⁾ трúдно собраться в дорóгу? Кто работает на желéзной дорóге? Какие опасности на желéзной дорóге мóгут быть?

(Отвéты пíсьменно).

Zjawiska językowe.

1. Zaimki osobowe. (Местоимéния лíчные).

1. p. 1. я (ja) ты (ty) он (on) онá (ona) онó (ono)

2. меня́ тебя́ егó³⁾ её́ егó³⁾

3. мне тебé емý ей емý

4. меня́ тебя́ егó её́ егó

5. мной тобóй им ей им

6. обо мнé о тебе́ онéм о ней о нéм.

1. mn. 1. мы (my) вы (wy) онí (oni, one)

2. нас вас их

3. нам вам им

4. нас вас их

5. нами вами ими

6. о нас о вас о них.

2. Zaimki dzierżawcze. (Местоимéния притяжáтельные).

1. p. 1. мой (mój) мо-я мо-ë

Wymowa: ¹⁾ s̄luczájeca, ²⁾ atcziewó, ³⁾ jewó.

2. мо-егó ¹⁾	МО-ЕЙ	МО-ЕГО
3. мо-емý	МО-ЕЙ	МО-ЕМУ
4. мой, мо-егó	МО-Ю	МО-Ё
5. мо-им	МО-ЕЙ	МО-ИМ
6. о мо-ём	О МО-ЕЙ	О МО-ЁМ.

1. твой (twój)	ТВО-Я	ТВО-Ё
2. тво-егó ²⁾	ТВО-ЕЙ	ТВО-ЕГО
3. тво-емý	ТВО-ЕЙ	ТВО-ЕМУ
4. твой, тво-егó	ТВО-Ю	ТВО-Ё
5. тво-им	ТВО-ЕЙ	ТВО-ИМ
6. о тво-ём	О ТВО-ЕЙ	О ТВО-ЁМ.

1. наш (nasz)	НАШ-А	НАШ-Е
2. наш-его ³⁾	НАШ-ЕЙ	НАШ-ЕГО
3. наш-ему	НАШ-ЕЙ	НАШ-ЕМУ
4. наш, наш-его	НАШ-У	НАШ-Е
5. наш-им	НАШ-ЕЙ	НАШ-ИМ
6. о наш-ем	О НАШ-ЕЙ	О НАШ-ЕМ.

Ваш (wasz), wáš-a, wáš-e odmieniają się jak: **наш, náš-a, náš-e.**

1. mn. 1. мо-й	1. наш-и
2. мо-их	2. наш-их
3. мо-им	3. наш-им
4. мо-й, мо-ых	4. наш-и, наш-их
5. мо-ими	5. наш-ими
6. о мо-их	6. о наш-их

(tak samo odmienia się: (tak samo odmienia się:
тво-й). вáш-и).

Oprócz tego znaczenie dzierżawcze mają dopełniacze od zaimka он, он-á, он-ó: jego—егó⁴⁾, ich—их, jej—еë.

Wymowa: ¹⁾ majewó, ²⁾ twajewó, ³⁾ nászewa, ⁴⁾ jewó.

3. **Zaimek zwrotny.** (Местоимение возвратное).

- | | |
|-------------------|------------|
| 1. — | 4. себя́ |
| 2. себя́ (siebie) | 5. собо́й |
| 3. себе́ | 6. о себé. |

4. **Zaimek dzierżawczo-zwrotny.** (Местоимение притяжательно-возвратное).

Свой (swój), сво-й, сво-ё, сво-ý odmieniają się jak мой, мо-я́, мо-ё i мо-й.

Упражнение.

Ułożyć list w języku rosyjskim o życiu na wsi; pisze Kóla do swego przyjaciela, któremu na imię Petya.

XIV.

ВСТРЕЧА.

Идú я по єлице и встречаю Пáвлова. «Ты кудá идёшь, Петрóв?», спрашивает он менé. Знаю какóй он хýтрый человéк, а потому и отвечáю: «Вíдишь, та єлица и на углú то большóе здáние? Так за той єлицей, за тем углóм, за тем здáнием есть сéрый дом».

«Какóй дом?», Пáвлов любопытный человéк.

«Эта єлица», говорю, «идёт прáмо, а я идú вправо и влéво».

«А дáльше?»

«Такóй ты любопытный?»

«Да, у менé всегдá такáя привычка: кто знает, а мóжет-быть человéк самоубийство задумал, или грабёж!»

«Ну, на такóе дéло я не способен, Пáвлов, мáло ты менé зиáешь!», воскликнул я.

Сам чéрт не разберёт, что ему от менé надо. Пáвлов как начнёт разгово́р — так самá скýка пришлá: час на однóм мéсте дéржит.

«Ну», думаю: «нет, ты от меня́ отстанешь!» Вот и говорю, что я — безработный; значит, надо искать работу. А Павлов мне и говорит: «Само государство помогает гражданам в таком случае».

«Нет», отвечаю ему: «я ищу службы и иду в контору, где требуется¹⁾ по объявлению бухгалтер, потому что я умею вести конторские и счетоводные книги, знаю торговую, то-есть коммерческую, корреспонденцию, а также и стенографию».

«Видишь, какой ты образованный, Петров», отвечает мне Павлов: «а я как раз тоже безработный».

Тут он сорвался с места и бросился от меня прочь. Я — за ним. Так бежали мы до углa, за угол и разом добежали до конторы. Оба вошли в двери и вместе стояли искать директора. Нам швейцар указал на него²⁾. Друзья всегда остаются³⁾ друзьями, даже в беде; вот мы и тут один другого⁴⁾ не покинули, подошли вместе к плотному господину в очках и сказали: «Я пришёл по объявлению, на должность бухгалтера, умею всё, даже владею иностранными языками». Директор посмотрел на нас и только сказал: «Место уже занято».

Так мы и остались с носом, имея каждый по носу.

Вопросы.

Кого⁵⁾ я встретил? Какой был у меня разговор с Павловым? Куда я шёл? Как я объяснил Павлову, куда иду? Что Павлов хотел знать? Какой характер у Павлова? Как он узнал, куда я иду? Что Павлов узнал от меня? Что мы делали потом? Как мы пришли в контору и нашли директора? Что мы сказали директору? Что нам ответил директор?

(Ответы письменно).

Wymowa: ¹⁾ triébujecca, ²⁾ niewó, ³⁾ astajúcca, ⁴⁾ drugówka,
⁵⁾ kawó.

Zjawiska językowe.

Zaimki wskazujące. (Местоимéния указáтельные).

1. p. 1. т-от (tamten)	т-а	т-о
2. т-огó ¹⁾	т-ой	т-огó ¹⁾
3. т-омý	т-ой	т-омý
4. т-от, т-огó ¹⁾	т-у	т-о
5. т-ем	т-ой	т-ем
6. о т-ом	о т-ой	о т-ом
1. mn. 1. т-е	4. т-е, т-ex	
2. т-ex	5. т-éми	
3. т-ем	6. о т-ex.	

Według tego wzoru odmieniają się zaimki wskazujące:

эт-от (ten) — -а, -о, -и,

так-ый (takí) — -ая, -ое, -ие,

такóв (taki) — таков-á, -ó, -ý,

таков-ый (takí) — -ая, -ое, -ие,

тót-же (tenże), тот сáмый (ten sam) i t. p.

друг-ый (inný) — -ая, -ое, -ие.

Упражнение.

Ułożyć list w języku rosyjskim od Ивáна Васíльевича Петróva do Петrá Nikoláevica Григóрьева o spotkaniu z Пáвловым; wyzyskać dla tego listu «Отвéт на письмо» (z poprzedniej czytanki). O żywiu w mieście i o trudnościach podróży na wieś.

XV.

РАССЕЯННОСТЬ.

Кто хóчет познакóмиться ²⁾ с рассéянным человéком, тот пусть разыщет Ивáна Петróвича Грóмова. Что это за смешной человéк! Прéжде всегó ³⁾, никогда не знаёт,

Wymowa: ¹⁾ tawó, ²⁾ paznakómicca, ³⁾ wsiewó.

котóрый час и какáя погóда. Кáждый раз, когда нáдо чтó-нибудь купить, всегдá не то принесёт: вмéсто муки́— крупу́, вмéсто сáла — мáсло, вмéсто ветчины — колбасу́, вмéсто бúлки — хléба. Нерáз случáлось ему́ покупáть фрукты: непремéнно накýпит яблóк, груш, вишнёй, слив, апельси́н, лимо́нов, дынь и арбу́зов, чтóбы не забыть че-гó¹⁾-нибúдь. А глáвное всегдá забúдет. Если-бы ему́ поручíть покúпку автомобíля или мотоциклéта, он-бы навéрное купíл велосипéд или радиоаппарат с нау́шни-ками и громкоговорíтелем.

Однáжды он выходíл из своéй квартиры, а егó²⁾ на порóге спросíли: «Чья это квартира? Не живёт-ли тут господи́н Грóмов?» — «Нет», отвечáл Грóмов, «я живу́ на Торгóвой улице, дом нóмер сто второ́й, квартира — пять». — «Да это и есть ваш áдрес!» Грóмову оставáлось только удивíться³⁾.

Произошёл с ним и совсéм неприятный слúчай. Кáкто раз пéред Рождеством дéлал он покúпки, обдúмывал подárки на ёлку и рассылáл поздравлéния и к Рождеству, и к Нóвому Гóду. Пошёл на телегráф и приготовил на блáнках телегráммы. Затéм отпра́вился на почту, купíл ма́рок для простых и заказных пíсем, а тákже для визítных карточек. Роднá у Грóмова была большáя: сестра и брат, двою́родные сёстры и двою́родные брáтья, племян-ницы и племянники. Вот он написáл сестré:

«Дорогáя Жéня! Сердéчно поздравляю тебя с прáздниками Рождества и Нового Гóда. Надéюсь, что мы свíдимся всkóре; покá крéпко целу́ю тебя. Твой Вáня Грóмов».

А своему́ знакóмому, с котóрым служíл в министéрстве, написáл тóже:

Wymowa: ¹⁾ cziewó, ²⁾ jewó, ³⁾ udiwicca.

«Глубокоуважаемый Серге́й Ива́нович! Шлю Вам поздравления к Рождеству и наилучшие пожелания к Новому Году. Когда вернёtes из деревни, я позволью себе зайти к Вам. Примите уверения в совершенном почтении и прёданности. Ива́н Грóмов».

Перепутав конверты, он послал письма. На беду жене́ егó¹⁾ знакомого²⁾ была Евгения Григорьевна. Знакомый получил письмо и подумал: Грóмов пишет моей жене, а перепутал и адресовал мне. Когда бедный Грóмов явился с визитом к Евгении Григорьевне, вышел к нему её муж, грозно посмотрел на несчастного и закричал: «Что это вы, Милостивый Государь, моей жене пишете? Разве вы не знаете, что стоит мне сказать о вашей рассеянности начальнику отделения или самому министру, чтобы вы лишились службы?» Не обращая внимания на слова Грóмова, егó¹⁾ вытолкали за дверь. Хорошо ещё, что вскоре всё выяснилось, и он остался по старому чиновником.

Вопросы.

Кто разыщет Грóмова? Как его имя и отчество? Почему он смешной человек? Чего³⁾ не знает никогда Грóмов? Что он принесёт и вместо чего? Какие фрукты он покупал? Что он-бы купил вместо автомобиля или мотоцикла? Как Грóмов говорил с человеком, который спросил, где он живёт? Какой случай с ним произошёл? Что он делал и куда отправился перед Рождеством? Какая у Грóмова была родня? Что писал Грóмов сестре? Что он написал знакомому? Как он послал письма? Что подумал знакомый Грóмова, когда получил его письмо? Что было с Грóмовым, когда он явился с визитом? Как выяснилась рассеянность Грóмова?

(Ответы письменно).

Wymowa: 1) jewó, 2) znakómawa, 3) cziewó.

Zjawiska językowe.

Zaimki pytajne i względne. (Местоимения
вопросительные и относительные).

1. p. 1. кто (kto)		что (co)		
2. к-огó ¹⁾		ч-егó ²⁾		
3. к-омý		ч-емý		
4. к-огó		что		
5. к-ем		ч-ем		
6. о к-ом		о ч-ём.		
l. p. 1. как-óй (jaki)	как-áя	как-óе		
2. как-óго ³⁾	как-óй	как-óго ⁴⁾		
3. как-óму	как-óй	как-óму		
4. как-óй, как-óго	как-úю	как-óе		
5. как-íм	как-óй	как-íм		
6. о как-óм	о как-óй	о как-óм.		
l. mn. 1. как-íе	Według tego wzoru odmienia- ja się: котóр-ый (który), ко- тóр-ая, котóр-ое, котóр-ые;			
2. как-íх	какóв (jaki), каков-á, како- в-ó, каков-ý.			
3. как-íм				
4. как-íе, как-íх				
5. как-íми				
6. о как-íх.				
l. p. 1. чей (czyj)	ч-я	ч-ё	l. mn. 1. чь-и	
2. чь-егó ⁴⁾	ч-ей	ч-егó	2. чь-их	
3. чь-емý	ч-ей	ч-емý	3. чь-им	
4. чей, чь-егó	ч-ю	ч-ё	4. чь-и, чь-их	
5. чь-им	ч-ей	ч-им	5. чь-ими	
6. о чь-ём	о ч-ей	о ч-ём	6. о чь-их.	

Zaimki nieokreślone tworzą się przez dodanie do zaim-

Wymowa: ¹⁾ kawó, ²⁾ cziewó, ³⁾ kakówka, ⁴⁾ czjewó.

ków względno-pytajnych częstek: -нибúдь, -то, -ли́бо; nprz.: какóй-нибúдь, чтó-то, ктó-ли́бо i t. p.

Упражнение.

Na podstawie materiału z czytanek: «Поездка в город» (№ III), «Рассеянность» (№ XV), «Возвращение из города» (№ V) ułożyć w języku rosyjskim opowiadanie na temat:

Pojechałem w zimie ze wsi do miasta, gdzie załatwilem różne sprawy, kupiłem podarki i napisałem listy z powodu świąt Bożego Narodzenia; powróciłem do swego dworu, zmyliłem drogę z powodu zamieci śnieżnej.

XVI.

ЗУБНАЯ ЩЕТКА¹⁾.

Всему приходит конец. Пришёл он и моей зубной щётке: вся она вытерлась, весь волос вылез. В аптеке, аптечном складе или щёточном магазине можно было найти другую и лучше, но эта мне служила целый год, а все старые вещи приятнее новых. Трудно думать о мелочах, но человек сам себе слуга. Пошёл я в аптеку; на прилавке было много лекарств с приклёеннымными рецептами и товарами под стеклом: всякие мыла, порошки, пасты, патентованные средства вроде аспирина, хинина, магнезии, пирамидона в лепёшках.

«Дайте мне, пожалуйста, зубную щётку», сказал я провизору.

«Вам подороже или подешевле?», спросил тот с любезной улыбкой.

«Всё равнó, только бы хорошая была щетина», отвётил я. Но щётки не понравились мне.

Wymowa: 1) szcziótka.

«Где тут поблизости аптéчный склад?», спросил я провíзора.

«Вот, как повернёте из наших дверей напрáво, так сейчас трéтий магазíн с однíм вы́ставочным окнóм», отвéтил мне провíзор.

«Такóй небольшóй?».

«Да, он сáмый и есть».

Склад я нашёл, купíл щётку и ещё одеколон, мыло для бритья и безопасную брýтву с пол-дóжиной ножéй.

Тут самá судьбá напрáвила по моему путí двух друзéй.

«Да, вот он где!», воскликнул мой друг детства Ильин.

«Господá», горячо обратíлся к нам егó¹⁾ спútник, литерáтор Птицын: «будь я не писáтель, не поэт, а простóй смéртный, я-бы вас пригласíл на завтрак или на обéд в ресторáн, но при слúчае...»

«Да ты кудá идёшь? Самó нéбо послáло тебея нам!», перебíл егó Ильин, который выражался поэтически, хотя был инженéром.

«Я купíл зубнóю щётку», сказал я скрóмно.

«Ха-ха, вот и непráвда! Зубнóю щётку! Нет, ты на-вérное купíл себé костýмов, башмакóв, шляп, пальто и белья, и неизвéстно ещё чегó²⁾. А по этому слúчаю... выпьем винá!».

По асфáльту троттуáра мы отпáвились пить винó.

«Как, пить винó среди бéла дня?», говорíл я им: «сáми платить бúдете господá!».

«День — сáмая и есть порá для тогó³⁾, чтобы распíть бутылочку бургúндского или венгéрского», уговаривал менé Птицын.

Wymowa: ¹⁾ jewó, ²⁾ cziewó, ³⁾ tawó.

«Мне кáждая минúта дорогá», говорíл я. Но мы ужé перешлý чéрез ýлицу и оказáлись в ресторáне.

«Какóе винó выберете?», спросíл лакéй в отвéт на вопрос о винé, подавáя карту вин.

«Дáйте какóе лúчше — белое и красное», сказáли разом Птицын с Ильиным: «кáждое хорошó!».

Кончилось тем, что мы спросíли меню и плóтно позáвтракали. Но друзья нé были довольны. «Всáкий раз не выберешь то, чегó¹⁾ хóчется²⁾», говорíли онí, а мне пришлóсь платить по счёту. На чай дáли онý.

«Всáкое винó хорошó, а когда́ платит друг...», засмеялся Птицын.

«Ну, бúдет вам от менá; инóй раз на приятелей попадёшь, так и не рад бúдешь», сказál я им, недовольный шутками.

«Инóе дéло твой кошелёк, а инóе дéло мой бумáжник», острýл Ильин: «и не говорí, накупил на сто рублéй...».

«Не имéй сто рублéй, а имéй сто друзéй», перебýл его послóвицей Птицын. Так мы и разошлýсь — кáждый в инóю сторону. Пришёл я домóй, лёг на дивáн отдохнуть...

«А где мой зубnáя щётка?», вспóмнил я: «принёс ведь я пакéт!» Вот он! Развернúл — всё есть: мыло для бритья, безопасная брýтва, одеколон... а где-же щётка? Искáл я, искал — уложить её забыли.

Так и позáвтракали мы в честь зубnóй щётки, котóрую я и домóй не принёс.

Вопрóсы.

Почемú пришёл конéц моей зубnóй щётке? Где мóжно купить другýю щётку? Кудá я пошёл и что я увидел в аптéке? Почему

Wymowa: ¹⁾ cziewó, ²⁾ chócziecka.

я пошёл в алтéчный склад? Что я купил в склáде? Кого¹⁾ я встрéтил на улице? Какой был у нас разговóр? Что хотéли от меня друзья? Кудá мы должны были пойти и почемý? Как мы отпра́вились в ресторáн? Что мы дéлали в ресторáне? Кто заплатíл за завтрак и кто дал на чай? Как шутили друзья и что я им говорил? Что было, когда я пришёл домóй? Где была моя зубная щётка?

(Отвéты пíсьменно).

Zjawiska językowe.

Zaimki określone. (Местоимéния определительные).

l. p. 1. весь (wszystek)	вс-я	вс-ё	l. mn. 1. вс-е
2. вс-егó ²⁾	вс-ей	вс-егó ²⁾	2. вс-ex
3. вс-емý	вс-ей	вс-емý	3. вс-ем
4. весь, вс-егó ²⁾	вс-ю	вс-ё	4. вс-е, вс-ex
5. вс-ем	вс-ей	вс-ем	5. вс-éми
6. обо вс-ём	о вс-ей	обо вс-ём	6. о вс-ex.

Według tego wzoru odmieniają się:

l. p. сам (sam), dop. сам-огó ³⁾ ;	l. mn. сám-и, dop. сам-íх.
сам-á	, сам-óй
сам-ó	, сам-огó
сám-ый (ten sam), dop. сám-ого ⁴⁾	l. mn. сám-ые, dop. сám-ых.
сám-ая ,	сám-ой
сám-ое ,	сám-ого.
кáжд-ый (każdy), dop. káжд-ого ⁵⁾	l. mn. káжд-ые, dop. káжд-ых.
кáжд-ая ,	кáжд-ой
кáжд-ое ,	кáжд-ого.

Wymowa: ¹⁾ kawó, ²⁾ wsiewó, ³⁾ samawó, ⁴⁾ sámowa, ⁵⁾ kázdawa.

всѧк-ий (każdy, wszelki), l. mn. всѧк-ие, dop. всѧк-их.

dop. всѧк-ого¹⁾)

всѧк-ая „ всѧк-ой

всѧк-ое „ всѧк-ого.

ин-óй (innny) dop. ин-óго²⁾; l. mn. ин-ые, dop. ин-ых.

ин-áя „ ин-óй

ин-óе „ ин-ого.

так-óй (taki), dop. так-óго³⁾; l. mn. так-ые, dop. так-ых.

так-áя „ так-óй

так-óе „ так-ого.

Упражнение.

Ułożyć w języku rosyjskim list: Peterów pisze do Aleksandra Semeónowicza Páwłowa o tem, jak on z Cerpéevym otaz Nikoláevym poszedł do restauracji, pił tam wino i zjadł śniadanie (závtrák, pозá-vtrákatъ, позáвтракалъ) albo obiad (обéд: пообéдать, пообéдалъ) albo kolację (újin: поúжинать, поúжиналъ).

XVII.

Г О Р Ы.

Никако́й вид не мόжет быть прекраснее, чем тот, ко́тóryй откры́вается⁴⁾ в швейцáрских Альпах. На огромных массивах растут внизу лиственны́е леса, выше — хвойные; еще выше начинаются⁵⁾ альпийские луга, на ко́торых трáвы и цветы бываю́т пышне́е, нежели в долинах. Там пасу́тся⁶⁾ стада коз, овéц, корóв. Еще выше голые

Wymowa: ¹⁾ wsiákowa, ²⁾ inówa, ³⁾ takówka, ⁴⁾ atkrywájewca,

⁵⁾ naczinájewca, ⁶⁾ pasúewca.

скáлы с обры́вами и пропастя́ми закрыва́ют дóступ че-
ловéку. Никакáя пти́ца не моглá долетéть до вéчных сне-
гóв, до ледникóв, лежáщих деся́тки тысячелéтий. Из-под
ледникóв текут бы́стрые реки. Никакóе живóе существó
не мóжет дóлго остава́ться ¹⁾ на этих высотах. Проводни́к
хóдят с тури́стами вездé, альпинисты стремя́тся ²⁾ поко-
рить вершины, как, напримéр, Монблáн в Альпах, Эль-
борýс и Казбéк на Кавка́зе, но на сáмой высокой верши-
не в мíре — Гауризанкáре и́ли, как называ́ют егó ³⁾ анг-
личáне, Эверéсте, никóто ещé не был и ничтó, кро́ме аэро-
плáнов и цеппелíнов, не приближáлось к сáмым недося-
гáемым горам. Тóлько пилóты möгут наблюда́ть эти вер-
шины, а пропéллеры шумом нарушáют тишину.

Вопрóсы.

Ułożyć ustnie i piśmiennie pytania w języku rosyjskim do czytanki «Гóры».

(Отвéты пíсьменно).

Zjawiska językowe.

Zaimki przeczące i nieokreślone. (Местоимéния отрицáтельные и неопределённые).

1) Do zaimków przeczących należą:

- | | | |
|------------------------------|----------|-------------------------|
| a) I. p. 1. никак-óй (żaden) | никак-áя | никак-óе |
| 2. никак-óго ⁴⁾ | никак-óй | никак-óго ⁴⁾ |
| 3. никак-óму | никак-óй | никак-óму |
| 4. никак-óго ⁴⁾ | никак-ýю | никак-óе |

Wymowa: ¹⁾ astawácea, ²⁾ striemiácea, ³⁾ jewó, ⁴⁾ nikakówa.

5. никак-ым	никак-ый	никак-ым
6. ни о как-ом	ни о как-ый	ни о как-ом
(рор. как-ый, -ая, -ое).		

1. mn. 1. никак-ье	4. никак-ых
2. никак-ых	5. никак-ыми
3. никак-ым	6. ни о как-ых
(рор. как-ие).	

b) 1. p. 1. никтó (nikt)	ничтó (nic)
2. ник-огó ¹⁾	нич-егó ²⁾
3. ник-омý	нич-емý
4. ник-огó ¹⁾	нич-егó ²⁾
5. ник-éм	нич-éм
6. ни о ком	ни о чём.

2) Do zaimków **nieokreślonych** należą:
 héskol'k-o (kilka) — dop. héskol'k-ix i t. d.;
 hékotor-ый (niektóry), -ая, -ое; l. mn. -ые,
 oraz zaimki względne, użyte w znaczeniu nieokreślonym.

Упражнение.

Ułożyć piśmiennie opowiadanie na temat: :Где я был прошлым (zeszłego) летом?» Materiał: czytanka «Экскурсия на море» (№ VI) oraz «Горы» (№ XVII).

Plan: Byłem z wycieczką nad Bałtykiem (на Балтийском море) widziałem tam różne okręty (суда) wojenne i handlowe; podczas tej wycieczki kąpałem się (купался) z moim przyjacielem i ledwie (едва) nie utonąłem (не утонул) w morzu. Stałam (оттуда) pojechałem w Tatry (в Татры); wysokie góry, ich wygląd; brak (отсутствие) w Tatrach lodowców. Powróciłem (я вернулся) do domu (домой) wypoczęty (отдохнувшим) i zabrałem się (взялся) do pracy (за работу).

Wymowa: ¹⁾ nikawó, ²⁾ niczewó.

Ćwiczenie w czytaniu (Упражнение в чтении)

Wiersze. (Стихи).

System wiersza rosyjskiego różni się od polskiego, ponieważ jest oparty nie na równej ilości sylab, lecz na równoległości akcentów. To też trudności, jakie napotyka cudzoziemiec w prawidłowym akcentowaniu wyrazów, mogą być do pewnego stopnia pokonane przez przyzwyczajenie się do prawidłowego czytania wierszy. Każdy wiersz dzieli się na odcinki, t. zw. stopy; każdy odcinek zawiera jedną sylabę akcentowaną, oraz jedną lub dwie — nieakcentowane. Zasadniczo istnieje pięć rodzajów stóp (ilość stóp w wierszu bywa rozmaita):

jamb	v — v — v —
chorej	— v — v — v
anapest	v v — v v —
daktyl	— v v — v v
amfibrach	v — v v — v

Trzeba mieć na uwadze, że akcentacja poszczególnych wyrazów w wierszu nie zawsze odpowiada ich akcentacji normalnej (w żywej mowie); to też bardzo często się zdarza, że jedne akcenty w wierszu odgrywają rolę pierwszorzędną inne zaś powinny być opuszczone.

1. «ПЕСНЯ ПАХАРЯ»

стихотворение Алексея Кольцова (1808—1842).

„Pieśń rataja“, wiersz Aleksego Kolcowa,
przekład Wł. Słobodnika.

Czytać według wzoru: chorej, to znaczy, że pierwsza sylaba jest akcentowana, druga zaś — nieakcentowana.

Hý, тащися, сівка,
Пáшией — дéсятйой!
Вýбелім желéзо
О сырóу зéмлю .

Krácasvíца — зóрька
В нéбе загорéлась,
Из большóго лéса
Сólнышкó выхóдит.

Béceló на пáшне!
Hý, тащися, сівка!
Я сам—дрýт с тобóю
Слúта и хóзайн.

Béceló я láжу
Бóронý и сóху,
Télegý gotóвлю,
Зёрна насыпáю.

Béceló гляжý я
Há гумнó, на скýрды,
Móлочý и вéю...
Hý, тащися, сівка!

Páшенкý мы ráно
С сíвкоí распáшем,
Зёрнышкý стотóвим
Kóлыбéль святýю.

Dalej, koniu siwy!
Idź po ornem polu!
Wrywaj się żelazem
W ziemię urodzajną.

Piękna młódka — zorza
W niebie się już jarzy
I z wielkiego lasu
Słoneczko wychodzi.

Jakże tu radośnie!
Dalej, koniu siwy!
Ja za tobą idę,
Sługa i gospodarz.

Wesoło szykuję
Bronę swą i sochę
I wóz oporządzam,
I ziarno już sieje.

Wesoło spoglądam
Na szerokie pole,
Młócę, jak należy...
Dalej, koniu siwy.

Z tobą, koniu siwy,
Będziem orać pole,
Zgotujemy ziarnu
Kolebeczkę świętą.

Его вспоит, вскормит
Мáть — земля сырáя.
Выйдет в поле трáвка...
Hý, тащíся, сíвка!

Выйдет в поле трáвка,
Вырастéт и кóлос,
Стáнет спéть, рядíться
В золотые ткáни.

Зáблестít наш cérp здесь,
Зáзвенят здесь кóсы,
Слáдок бýдет óтдых
Há снопáх тяжёлых.

Hý, тащíся, сíвка,
Нáкормлю до сýта,
Нáпою водóю,
Bódой ключевóю.

С тихою молítвой
Я вспашу, посéю;
Уродí мне, Бóже,
Хléб, моё богатство!

Przepoi je sobą
Mokra matka — ziemia
I wyrośnie trawka...
Dalej, koniu siwy!

I wyrośnie trawka,
I wyrosną kłosy,
Zaczna się przystrajać
W złotem szyte szaty.

I zabłyszczy sierp nasz,
I zadzwonią kosy,
I na cięzkich snopach
Odpocznijemy potem.

Dalej, koniu siwy!
Nakarmię dosyta
I napoję wodą,
Rzeźwiącą, kryniczną.

Z modlitwą na ustach
Będę orał glebę;
Urodź mi, o Boże,
Chleb, bogactwo moje!

2. «ПЛОВЕЦ»

стихотворение Николая Языкова (1803—1846).

„Żeglarz“, wiersz Mikołaja Jazykowa,
przekład Konst. Ild. Gałczyńskiego.

Czytać według wzoru: chorej, to znaczy, że pierwsza sylaba jest akcentowana, druga zaś — nieakcentowana.

Нéлюдимо нáше móре.
Дéнь и нóчь шумít онó.
В рóковóм егó простóре
Mnógo бéд погrébenó.

Nasze morze — martwe dale,
Tylko szumy w noc i dzień
I fatalne kryją fale
Wiele nieszczęść, wiele śnień.

Смéло, бráтья! Bétrом pól-
ný

Párus mój naprávил á.

Póletít na skóльзки bólny
Býstrokrýláj ladtáj.

Облакá begút nad mórem,
Krépnet véter, zýbъ черnéj...
Býdet býria. My pospórim
I pobóremся my c néj!

Смéло bráťja! Týcha gránet,
Zákipít gromáda vód,
Výše val serdítý vstánet,

Glúbjke bézdná ýpadéť!

Tám za dálju hépogódy,
Есть блажénnaya straná:
Hé temnéout héba svódy,
Hé prohódit tíshiná.

Hó tудá vyňosyat bólny
Tóлько síl'nygó dushóy...
Smélo, bráťja! Býrey pól-
ný

Práym i krépok párus mój. Ale prosty żagięt mój.

3. «ВЫХОЖУ ОДИН Я НА ДОРОГУ»...

стихотворение Михаíла Lérmontova (1814—1841).

„Idę sam. Przede mną biała droga“... wiersz Michała Lermontowa, przekład Wł. Słobodnika.

Czytać według wzoru: chorej, to znaczy, że pierwsza sylaba jest akcentowana, druga zaś — nieakcentowana.

Выхожу оди́н я на́ дорóгу;
Сквóзь тумáн кремníсты́й путь́ блестйт;

Smielej, bracia! Wiatru pełnym

Zaglem będą wody próć: —
Wyfrunie na śliskie weły
Chyżoskrzydła moja łódź.

W górze chmury, jak olbrzymy
Rośnie wicher, tryska il.
Będzie burza, zatańczymy,
Sprobujemy z burzą sił.

Smielej, bracia! Piorun gruchnie
Zagotuje morski muł,
Wyżej bałwan gniewny buch-
nie,

Niżej głębia spadnie wdół.

Hen, za burzą, za zawieją
Jest błogosławiony ląd:
Tu niebiosa nie ciemnieją,
Wielka cisza płynie stąd.

Tylko dla tych kraj ten, którzy
Wieść potrafią ciągły bój...
Smielej, bracia! pełen burzy,

ны

Práym i krépok párus mój. Ale prosty żagięt mój.

Нóчь тихá, пустыня внéмлет Бóгу,
И звездá с звездóю гóворйт.

В нéбесáх торжéственнó и чúдно!
Спít землá в сиáны гóлубóм...
Чтó-же мнé так бóльно и так трúдно?
Ждý-ль чегó? Жалéю-лý о чём?

Уж не ждý от жíзни нíчегó я,
И не жáль мне прóшлогóничútъ;
Я ищú свободы и покóя,
Я-б хотéл забыться и заснúть...

Нó не тém холóдным снóм могíлы —
Я-б желáл навéки тák заснúть,
Чтóб в грудí дремáли жíзни сíлы,
Чтóб, дышá, вздымáлась тýхо грúдь;

Чтóб, всю нóчь, весь дéнь мой слúх лелéя,
Прó любóбъ мне слáдкий гóлос пéл;
Нáдо мнóй чтоб, вéчно зéленéя,
Тéмный дýб склонялся и шумéл.

Idę sam. Przede mną biała droga.
Poprzez mgłę krzemiemi płynie blask.
Cicha noc, pustynia słucha Boga,
I chór gwiazd rozmawia z chórem gwiazd.

W jasnym niebie uroczyscie, pięknie,
Ziemia śpi, błękitna drzemie dal —
Czemuż mi tak ciężko i tak smętnie?
Na cóż czekam? Czegoż mi tak żal?

Już nie czekam na nic, i przeszłości
Nie żałuję, jedno tylko wiem:
Szukam tylko ciszy i wolności,
Pragnę zasnąć wiekuistym snem.

Lecz nie zimnym, twardym snem mogły —
Pragnę zasnąć mocno, ale tak,
Aby w piersi wrzały życia siły,
Abym czuł się wolny, jako ptak;

By mi słodki, młody, głos natchniony
O miłości śpiewał cały dzień,
By nademną dąb wiecznie zielony
Chylił się i rzucał na mnie cień.

Preparacje (Подготóвка)

I. КОТ И МЫШИ.

кот — kot

мыши — myszy

стáло — zaczęło być

плóхо — źle

живы́ — żyć

что-ни день — codzień

двух — dwie

трёх — trzy

заéст — pożre

емý — jemu, mu

воробьёв — wróblí

сошлýсь — zeszły się

раз — pewnego razu

окнá — okna

стáли — zaczęły

судýть — sądzić (tu: rozwažać,
wzgl. rozmyślać)

как — jak

им — im

от смéрти — od śmierci

котá...; коты́, котóв...

мышь, мы́ши, мы́ши, мышь, мы́шью, о мы́ши; мышéй, мышáм, мышéй, мышáми, о мышáх.

стáну, стáнешь... стáнут; стал, стáла, стáло; стáли.

живу́, живёшь... живу́т; жил, жи́ла, жи́ло; жи́ли.

день, дня, дню...; дни, дней, дням...
два, две, два.

три.

заéсть; заéм, заéшь, заéст, заéдýм, заедíте, заедýт; заéл.

он, онá, онó; онý.

воробéй, воробья...; воробýй, во-
робьёв...

сойтýсь; сойдúсь, сойдёшься...
сойдúтся; сошёлся, сошлáсь, со-
шлóсь.

раз, ráza...; разý, раз, разám...

окнó, окнá...; óкна, óкон...

стать; стáну, стáнешь... стáнут;
стал.

сужу́, сúдишь... сýдят; судýл.

онý.

смерть (por. odmianę: мышь).

спастись — uratować się	спасаться, спасёшься... спасутся: спа́сся, спасла́сь, спасло́сь; спас- ли́сь.
ничего — nic могли — mogły	мочь; могу́, мόжешь... мόгут; мог, моглá, моглó.
придумать — wymyślić	придумáю, придумаешь... придум- ают; придумал.
вот — oto	оди́н, однá, однó; одни.
одна — jedna, pewna	мы́шки...; мы́шки, мы́шек, мы́ши- кам...
мышька — myszka	сказáть; скажу́, скажешь... скá- жут; сказál.
сказала — powiedziała	весь — przecież
потому... что — z tego powodu...	потому... что — z tego powodu...
że...	że...
и — i (tu: właśnie)	и — i (tu: właśnie)
знаем — wiemy	знаю, знаешь... знают; знал.
когда — kiedy	идти — idź
к — do	идти — idź
идёт — idzie	идти — idź
надо — trzeba	идти — idź
на шёю — na szyję	шéя, шéи, шéе...: шéи, шéй, шéям...
звонок — dzwonek	звонок — dzwonek
надёть — włożyć	надёну, надёнешь... надёнут; на- дёл.
чтобы — aby	надёну, надёнешь... надёнут; на- дёл.
он гремел — grzmiał	громить; громлю́, громи́шь... гре- мят; гремéл.
тогда — wtedy	всéкий, всéкая, всéкое; всéкие.
всéкий — każdy	быть; бýду, бýдешь... бýдут; был,
будет — będzie	былá, было; были.
мы услышим — usłyszymy	услы́шать; услы́шу, услы́шишь... услы́шат; услы́шал.
уйдём — uciekniemy, umknie- my	уйти; уйдú, уйдёшь... уйдút; ушёл, ушлá, ушлó; ушлý.

это — то	
хорошо — dobrze	
старая — stara	стáрый, стáрая, стáрое; стáрые.
да надо кому нибудь — ale trzeba, żeby ktokolwiek	ктó-нибúдь, чтó-нибúдь; когó-ни- бúдь... чегó-нибúдь...
кому-нибудь — komu níbaď	
ты придумала — wymyśliłaś	придúмать; приидúмаю, приидúма- ешь... приидúмают; приидúмал.
навязы — przywiąż	навязáть; навязý, навязéшъ- навязýт; навязáл.
тебé — tobie	
спасибо скажем — podziękuję- my; спасибо — dziękuję	ты, тебá, тебé, тебá, тебóй, о тебé.
тут — tu	
появился — zjawił się	
стены — ścianie	появиться; появлюсь, пойвишь- ся... появятся; появился.
укрылись — ukryły się; scho- wały się	стенá, стены...; стéны, стен, стé- нам...
в норé — w norze	укрыться; укрóюсь, укрóбешься... укрóются: укрылся.
ушлý — poszły, uciekły, um- knęły	норý...; нбрý, нор...
в поблe — w pole	уйти; уйдý, уйдёшь... уйдут;
лúчше — lepiej	ушёл, ушлá, ушлó.
в дерéвне — we wsi, (tu: na wsi)	пóле пóля...; полá, полéй...
чем — niż	дерéвня, дерéвни...; дерéвни, де- ревéнь, деревнáм...
в гóроде — w mieście	гóрод; гóрода...; городá, городóв...
сильнéе—silniejszego (dod. od)	
звéря — zwierzęcia	зверь, звéря...; звéри, зверéй...
нет — niema	

Słówka do pytań i zjawisk językowych:

a) pytania do czytanki:

почемý — z jakiego powodu
гýбнут — giną
правильно-ли — czy prawi-
dłowo

предложéние — propozycja
né было приýнято — nie zostało
przyjęte (tu ż.).

b) pytania na przypadki:

óčenъ — bardzo	с извѣстью — z wapnem
преслѣдовал — prześladował	ограждáется — jest ogrodzony
бойтсѧ — boją się	сад — ogród
издалека — zdaleka	кáменщик — murarz
испўгани — są przestraszone	кóмнате — pokoju
ещё — jeszcze	должнó — powinno
долго — d³ugo	всегдá — zawsze
дéржит — trzyma	мéсто — miejsce
крышу — dach	чáсто — często
нельзя́ — nie można	открывáем — otwieramy
пробйт — przebić	освежáется — przewietra się;
лбом — czołem	о́свіеża się
прóчный — trwały	помнить — pamiętać
склáдывать — składać	стрóят — budują.

II. КРЕСТЬЯНИН И ВОЛЧИЦА.

крестъя́нин — wieśniak, wło- ścianin, chłop	крестъя́нина, крестъя́нину...; кре- стьяне, крестья́н, крестья́нам...
волчица — wilczyca	волчíцы...; волчíцы, волчíц...
бáсня — bajka	бáсни...; бáсни, бáсен, бáсням..
все — wszyscy	весь, вся, все.
говорят — mówią	говорíть; говорю, говорíшь... го- ворят; говорил.
что — że	
волкóв — wilków	волк, вóлка...; вóлки, волкóв...
обычай — zwyczaj	обычая, обычаю...; обычай, обы- чаев...
íздавна — oddawna	
такóв — taki (tu: jest taki)	такóв, таковá, таково; таковý.
что — co.	
плохо — źle.	
лежít — leży (tu: jest scho- wanie)	лежать; лежú, лежíшь... лежát; лежál.
украść — ukraść	украдý, украдёшь... украдút; у- кrál.
открывáть — otwierać, rozwie- rać	открывáю, открывáешь... откры- вают; открывál.
пошире — szerzej	

пасть — paszczę

никогдá — nigdy
будéт — będącę

тóлку — sensu

просíть — prosić

о мíре — o pokoju (tu: o ro-
kój)

вéдь — przecież

зúбы — zęby

для тогó — na to

данý — (sa) dane

чтоб — aby

всем — wszystkim; dla wszyst-
kich.

были — były

страшны — straszne

онí приходáт — przychodzą

чáсто — często

в гóсти — w gościnę

жрут — pożerają

мáсо — mięso

разгрызáют — rozgryzają

кóсти — kości

судьбá — los

шлёт — śle

дарý — dary

долгождáнные — długooczekи-
wane

пирý — uczty

однáжды — pewnego razu

ночью — w nocy

пасть, пáсти...; пáсти, пастéй...
(por. odmianę: мышь, смерть).

быть; бýду, бýдешь... бýдут; был,
былá, было; были.
толк, тóлка (толку), тóлку...;
тóлки, тóлков...
прошú, прошишь... просят; про-
сил.
мир, мíра...

зуб, зýба..., зýбы, зубóв...

дан, данá, данó (imiesł. od дать).
весь, вся, всë; все.

быть.
страшen, страшná, strášno.
приходить; прихожý, прихó-
дишь... приходáт; приходíł.

жрат; жру, жрёшь... жрут;
жрал, жралá, жралó; жráli.
мáсо, мýса...
разгрызáть; разгрызáю, разгры-
зáешь... разгрызáют; разгрызáл.
кость, кóсти...; кóсти, костéй...

(por. odmianę: мышь, смерть).
судьбы, судьбé...; сúдьбы, судéb,
судьbám...

слать; шлю, шлёшь... шлют;
слáл, слáла, слáло; слáли.
дар, дáра...; дарý, дарóв...
долгожdánný, долгожdánnaya,
долгожdánnoe.
пир, пýра...; пирý, пирóв...

у огњи — koło ognia (ogniska)	огњи, огњи...; огњи, огњеј...
пас — pasł	пасті; пасу, пасёшь... пасути; пас, пасла, пасло; пасли.
в лесу — w lesie	лес, леса, лесу... о лесе (лесу); леса, лесоб...
коня — konia	конь, коня...; кони, конеј...
боятся — boją się	бояться; боюсь, бойшься... боятся; боялся.
нечего — niema co	
тут — tu	
удивляться — dziwić się	удивляюсь, удивляешься... удивляются; удивлялся.
но — ale	
летом — latem	
не видать — nie widać	видяю, видашь... видают; видал.
хочет — chce	хотеть; хочу, хбчешь, хочет, хотим, хотите, хотят; хотел.
сытый — syty	сытый, сыта, сытое; сытые.
нападать — napadać	нападаю, нападаешь... нападают; нападал.
всё-же — jednakże	
может — może	мочь; могу, можешь.. могут; мог,
грех — grzech	могла, могло; могли.
случиться — zdarzyć się	греха...; грехи, грехов...
пришла — przyszła	
голодающая — głodna	
несмотря — nie zważając	прийти; прийду, прийдёшь...
коński — koński	прийдуть; пришёл, пришла, пришёл; пришли.
храп — chrapanie	голодный, голодающая, голодное; голодные.
со всех пустылась лап к — (tu:)	
całyim pędem pobiegła do...	
к — do	
пустылась — puściła się, ro-	пуститься; пущусь, пустишься..
предзла	пустятся; пустылся.
лап — łap	лапа, лапы...; лапы, лап...
тоже — też	

герои — bohater	героя, гербю...; герёи, гербев...
известен — jest znany (tu: n.)	извёстен, известна, известно; известны.
волчий — wilczy (tu: n.)	вóлчий, вóлчья, вóлчье; вóлчи.
вой — wycie	вóя, вóю...
взяв — wzięwszy	взять.
с собой — ze sobą	себя, себé, себá, собой, о себé.
и — i (tu: nawet)	
ножа — noża	нож, ножá...; ножý, ножéй, ножáм...
в ночные сторожа — na nocne- go stróża	
ночные — nocni	ночной, ночная, ночнбе; ночные.
сторожа — stróże	стóрож, стóрожа...; сторожá, сто- рожéй, сторожам...
пьяный — pijany	пьяный, пьяная, пьяное; пьяные.
через край — nad miarę	
чéрез — przez, ponad	
край — brzeg	края...; кра́й, краёв, кра́ям...
господский — pański (tu: ż.)	госпóдский, госпóдская, госпóд- ское; господскíе.
сторожил — pilnował	торожить; сторожу, сторожи́шь... сторожат; сторожи́л.
сарая — szopę	сарáй, сарáя, сарáю...; сарáи, са- рáев, сарáям...
теперь — teraz	
со страху — ze strachu	страх, стрáха (стрáху), стрáху...; стрáхи, стрáхов...
замиря — zamierając, mdle- jąc	замирать.
он отогнал — odpędził	отогнáть; отгоню, отбнишь... от- гонят; отогнáл, отогналá, отогнá- ло; отогнáли.
ружьи — strzelby	ружьё, ружьи...; ружья, ружей, ружьям...
не имел — nie miał	иметь; имéю, имéешь... имéют; имéл.
головней — głownia	головнá, головнý...; гловни, го- ловней, головнýм...
огрел — ogrzał (tu: uderzył)	огреть; огréю, огréешь... огréют; огрél.

покинув — porzuciwszy	покинуть.
место — miejsce (tu: plac)	место, места...; местá, мест, ме-стáм.
боя — boju, bitwy	бой, бóя, бóю...; бой, боёв, бойм...
бежала — uciekla	бежать; бегу, бежи́шь... бегут; бе-жáл.
тотчас — od razu, natychmiast	
сказать — powiedzieć	скажу, скáжешь... скáжут; сказа́л.
товарищам — towarzyszom	товарищ, товарища...; товарищи, товарищей, товарищам...
цел — (jest) cały	цел, целá, цéло; целы.
невредим — nieuszkodzony, nie- tknięty	невредим, невреди́ма, невреди́мо; невреди́мы.
прийдёт — przyjdzie	прийтí; прийду, прийдёшь... прийдут; пришёл.
беда — bieda	беды...; бéды, бед, бéдам...
иная — czasem	
никогда — nigdy	
верим — wierzymy	вéрить; вéрю, вéришь... вéрят; вéрил.
остался — pozostał (tu: n.)	остáться; останусь, остане́шься... останутся; остался.
но — ale	
есть — jest	
каждого — každego	кáждый, кáждая, кáждое; кáж- дые.
из — z	
нас — nas	нас, нам, нас, нáми, о нас.
про-запáć — na wszelki wypadek.	

Słówka do pytań i ćwiczenia:

a) pytania:

какой — jaki	дéлали — robili
куда — dokąd	сделала — zrobiła
что — co	почему — z jakiego powodu.

b) ćwiczenie:

wśród — среди	pedzi — скáchet
bywa — бываёт	do — к

dużo — мнóго
los — судьбá
jest ciężkim — тяжелá
ziemi — землí
są niezliczone — неисчислýмы
boi się — бóйтся

przysługuje — надлежít
chwała — слáва
miasta — городá
są kulturalne — культúрны
bardzo — óчень.

III. ПОЕЗДКА В ГОРОД.

поездка — przejazdka

поéзdkи...; поéзdkи, поéзdk, поéзdkam...

в город — do miasta

гóрод, гóрода..., городá, городóв...
этот, эта, это; эти.

в этом — w tym

году — roku

год, гóда... о гóде (году); годá
огаz гóды, годóv...

было — było

быть; бýду, бýдешь... бýдут; был,
былá, было; были.

мнóго — dużo

снег, снéга (снéгу)...; снегá, сне-
гóв...

снéгу — śniegu

лаг, лýта... о лýте (лагу); лугá,
лагóv...

на лагу — na lące

берег, берега...; берегá, берегóv...
рекá, рекí, рекé, réku, рекóй, о

рекé; реки, рек, рекам...

речéй, ручьá...; ручý, ручёв...
высокий, высóкая, высóкое; вы-

сóкие

шáлки, шáлки...; шáлки, шáлок,
шáлкам...

шáлki — czapki (tu: sterty)

стог, стóга...; стогá, стогóv...
был занесён, былá занесенá, бы-
ло занесено.

были занесены — były zawiane

один, одná, однó; одни.

стороны — strony

сторонá, стороны, сторонé, стóро-
ну, сторонóй, о сторонé; стóро-
ны, сторón, сторонám...

толстый — gruby (tu: ż.)

толстая, тóлстое; тóлстые.

слой — warstwa

слóя...; слой, слоёв, слоям...

льда — lodu

льд, льда...; льды, льдов...

покрыва́л — pokrywał (tu: ż.)

покрыва́ть; покрыва́ю, покрыва́-

еши... покрыва́ют; покрыва́л.

канáвы — гowy	канáва, канáвы...; канáвы, ка- нáв...
я выéхал — wyjechałem	выéхать; выéду, выéдешь... выé- едут; выéхал.
пéред — przed	
обéдом — obiadem	обéд, обéда...; обéды, обéдов...
на́до — trzeba	
заéхать — zajechać, wstąpić	заéду, заéдешь... заéдут; заéхал.
к кузнecу — do kowala	кузнéц, кузнецá...; кузнецы, куз- нечбов...
чтóбы — aby	
подковáть — podkuć	подкую, подкуёшь... подкуёт;
конá — konia	подковáл.
чáю — herbaty	конь, коня...; кóни, конéй..
сáхару — cukru	чай, чáя (чáю), чáи...
табакú — tytoniu	сáхар, сáхара (сáхару), сáхару...
как тóлько — jak tylko, za- ledwie	табák, табакá (табакú), табакú...
на дорóгу — na drogę	
моí — mój	дорóга, дорóги...; дорóги, дорóг...
испугáлся — spłoszył się, zlekł się	моí, моë; мой.
увидáв — zobaczywszy	испугáться; испугáюсь, испугá- ешься... испугáются; испугáлся.
зáйца — zajaca	увидáть.
перебегáвшего — który przebie- gał przez	зáяц, зáйца, зáйцу...; зáйцы, зáй- цев, зáйцам...
путь — drogę	перебегáвший, перебегáвшая, пе- ребегáвшее; перебегáвшие (imiesłów od перебегáть).
не к добrý — nie na dobre	путь, путí, путí, путь, путём, о
(tu: bêdzie złe)	путí; путí, путéй, путám...
я подýмал — pomyślałem	добрó, добрá...
одýн — sam jeden	
отогnáv — odpędziwszy	подýмать; подýмаю, подýмаешь...
домбý — do domu	подýмают; подýмал.
бежáвшего — biegającego	однá, однó; однý.
за мнóй — za mną	отогнáть.
	бежáвшиi, бежáвшая, бежáвшее;
	бежáвшие (imiesłów od бежáть).
	мнój, мне, менá, мнóй, обо мнé.

пса — psa	ძ, լսա...; լսы, լսօվ...
холодно — zimno	պարա...; պարի, պարօվ..
пар — para	վալիլ; վալու, վալիշь... վալյատ.
валыл — buchał (tu: ż.)	
изо (=из) — z	
рта — ust	րոտ, րտա...; րտы, րտօվ...
серый — szary	սերայ, սերօէ; սերե.
зимний — zimowy	զիմնյա, զիմնե; զիմնիւ.
день — dzień	դնյա...; դնի, դնեյ...
ворожил — wróżył	վորոջիլ; վորոջյ, վորոջյիշь... վո- րոջատ; վորոջիլ.
бури — burzy	բուրի...; բուրի, բուր...
скоро — prędko, wkrótce	
дом — dom	դոմա...; դոմա, դոմօվ...
пропал — zginął	պրոպած; պրոպած, պրոպածշ...
из виду — z widoku (tu: z oczu)	պրոպածդ; պրոպածդ, պրոպածդշ...
очень — bardzo	
край — strony	կրայ, կրայ...; կրայ, կրայք, կրայմ...
пустынныe — (sa) bezludne	պուտիննի, պուտիննայ, պուտին- նոէ; պուտիննե.
ехать — jechać	եճու, եճշի... եճուտ; եխալ.
несколько — kilka	
часов — godzin	չաս, չասա...; չասի, չասօվ...
чтобы — aby	
встретить — spotkać, (tu: na- trafić na...)	վտրետի; վտրեչու, վտրետիշ... վտրետյատ; վտրետիլ.
я живу — żyję (tu: mieszkam)	ժիտ; ժիվշի... ժիվուտ; ժիլ, ժի- լա, ժիլօ; ժիլի.
занес — zawiął	զանեստի; զանեսչ, զանեսշի... զա- նեսչու; զանես, զանեսլա, զանեսլօ; զա- նեսլի.
все — wszystkie	վես, վսի, վսէ.
далекие — dalekie	դալէկիյ, դալէկայ, դալէկօ.
леса — lasy	լես, լեսա...; լեսա, լեսօվ...
стояли — stały	ստոյատ; ստոյ, ստոյիշ... ստոյատ;
за туманом — za mgłą	տուման, տումանա...; տումանы, տումա- նօվ...
только — tylko, jedynie	

изредка —	zrzadka	попада́ться; попада́юсь, попада́- ешься... попада́ются; попада́лся.
попада́лись —	trafiały się	большо́й, большая, большо́е; боль- шие.
больши́е —	duże	сук, сукá...; сúчья, сúчье, су́- чьям... огaz сукí, сукóв, сукám... вóткнутые — wetknięte
сúчья —	séki (tu: gałęzie)	вóткнутый, вóткнутая, вóткну- тое; вóткнутые (imiesłów od воткнúть).
укáзыва́ть —	wskazywać	укáзыва́ваю, укáзыва́ваешь... укáзы- вают; укáзывал.
тýчи —	chmury	тýча, тýчи...; тýчи, туч, тýчам... стелí́лись —
стелí́лись —	ścieliły się (tu: ukládały się)	стелí́ться; стelióсь, стéлешься... стéлится; стelióлся.
веерáми —	wachlarzami	вéер, вéера...; веерá, веерóв... по нéбу —
по нéбу —	po niebie	нéбо, нéба...; небесá, небéс... виднéлись —
виднéлись —	widniały	виднéться; виднéюсь, виднéешь- ся... виднéются; виднéлся.
следы́ —	ślady	след, слéда...; следы́, следóв... от санéй —
от санéй —	od sań	сáни, санéй, саним... вéтром —
вéтром —	wiatrem	вéтер, вéтра...; вéтры, ветрóв... мéлкий —
мéлкий —	drobny	мéлкая, мéлкое; мéлкие. бил —
бил —	bil	бить; бью, бъёшь... бьют; бил. в лицó —
в лицó —	w twarz	лицó, лицá...; ли́ца, лиц, ли́цам... я купíл —
я купíл —	kupiłem	купíть; куплó, кúпишь... кúпят; купíл.
что —	co	чегó, чемý, что, чем, о чём. повидáлся —
повидáлся —	zobaczyłem się	повидáться; повидáюсь, повидá- ешься... повидáются; повидáлся.
с друзья́ми —	z przyjaciólnmi	друг, дру́га...; друзýй, друзéй, друзýям...
при этом —	przytem	
докторá —	lekarze	дóктор, дóктора...; докторá, док- торóв...
говорíли —	mówili	говорíть; говорó, говорíшь... го- ворáт; говорíл.
что —	że	
в такýю —	przy takiej	такóй, такáя, такóе; такíе. погóду —
погóду —	pogodę (tu: pogodzie)	погóда, погóды...

я могу — mogę

мочь; могу, можешь... могут; мог,
могла, могло; могли.
заболею, заболеешь... заболеют;
заболеял.

заболеть — zachorować

затем — potem, pozatem
обратно — z powrotem
тем временем — tymczasem

поднялась — podniosła się (tu:
zaczęła się, zerwała się)

вре́мя, вре́мени, вре́мени...; вре́-
мена́, времён, временá...

вы́юга — zamieć śnieżna
последние — ostatnie
уже — juž
исчезли — znikły

подняться; подниму́сь, подни-
мешься... подни́мутся; поднял-
ся.

вы́юги...; вы́юги, вы́юг, вы́югам...
последний, последняя, последнее.

срáзу — odrazu
темнее — ciemniej
кругом — dookoła
тут — tu
я подумал — pomyślałem

исчéзнуть; исчéзну, исчéзнешь...
исчéзнут; исчéз, исчéзла, исчé-
ло; исчéзли.

перебежáвшем — który prze-
biegł przez

темнó.

тёплом — ciepłem
угlé — kącie
сне — śnie
дýмать — myśleć
нéчего (было) — nie warto by-
ło, nie było co

подумать; подумаю, подумаешь...
подумают; подумал.

перебежáвший, перебежáвшая, пе-
ребежáвшее; перебежáвшие (i-
miesłów od перебежáть).

тёплый, тёплая, тёплое; тёплые.
угол, углá...; углы́, углов...
сон, сна...; сны, снов...
дýмаю, дýмаешь... дýмают; дýмал.

брáтья — bracia
недáром — nie naprzóźno
совéтовали — radzili

брат, бráта...; брáтья, брáтьев...

дáже — nawet
отцá — ojca
я послýшал — posłuchałem
надéясь — mając nadzieję

совéтовать; совéтую, совéтуешь...
совéтуют; совéтовал.

отéц, отцá...; отцы́, отцóв...
послýшать; послýшаю, послýша-
ешь... послýшают; послýшал.
надéяться.

останови́ться — zatrzymać się	остановлюсь, останови́вшись... оста- новятся; останови́лся.
сосéдей — sąsiadów	сосéд, сосéда...; сосéди, сосéдей...
и́ли — albo, lub	
когó-нибúдь — kogokolwiek	кто́-нибудь, что́-нибудь; когó-ни- будь, чегó-нибудь...
дворáн — szlachty	дворянин, дворянина...; дворáне, дворáн, дворáнам...
нашего — naszego	наш, на́ша, на́ше; на́ши.
округа — okręgu (tu: okolicy)	округ, округа...; округá огaz округ- ги, округоб...
удáрил — uderzyłem	удáрить; удáрю, удáришь... удá- рят; удáрил.
смéло — śmiało	

Słówka do pytán:

как — jak	у нас — mamy (jest u nas)
что — co	почемý — z jakiego powodu
кудá — dokąd	произошлó — się stało
зачéм — w jakim celu	на обратном — na powrotnym
мнóго-ли — czy dużo	(tu: ż.).

IV. ЗИМНИЙ ПУТЬ.

зýмний — zimowy (tu: ž.)	зýмняя, зýмнее; зýмние
и́з года в год — z roku na rok	
засыпáет — zasypuje	засыпáть; засыпáю, засыпáешь... засыпáют; засыпáл.
одевáет — ubiera	одевáть; одевáю, одевáешь... оде- вáют; одевáл.
бéлье — białe	бéлый, бéлая, бéлос; бéлье.
мехá — futra	мех, мéха...; мехá, мехóв...
зéмлю — ziemię	землí, землí, землé, зéмлю, зем- лëй, о землë; зéмли, земéль, зéмлям...
развеváют — rozwiewają	развеváть; развеváю, развеváешь... развеváют; развеváл.
пóлосы — smugi	полосá, полосы, полосé, пóлосу, полосóй, о полосé; пóлосы, по- лос, полосáм...

веснóй — na wiosnę

растýт — rosną (tu: l. p.)

хлебá — zboże

на мостý — na moście

тóже — też

много — dużo.

дáже — nawet

кáмни — kamienie

шоссé — szosy

покрýвáются — zostają pokryte

так, что — tak, że

не вíдно — nie widać

рвов — rowów

все — wszystkie

скрýвáются — zostają zakryte

когдá — gdy

станóвится — staje się, (tu:
tworzy się, robi się)

сáнный путь — sanna

я знаю — znam

лúчшей — lepszej

порý — pory

охóты — połowania, łowów

чёткие — wyraźne

следы — ślady

лежáт — leżą (tu: widnieją)

местáм — miejscem (tu: miej-
scach)

кусты — krzaki

растý; растý, растéшь... растý;
рос, раслá, раслó; раслý.

хлеб, хлéба...; хлебá, хлебóв...

мост, мостá... о мостé (мостý); мо-
стý, мостóв...

кáмень, кáмnia...; кáмни, камнéй...
nie odmienia się

покрýвáться; покрýвáюсь, по-
крýвáешься... покрýвáются; по-
крýвáлся.

вíден, видná, вíдно; видný,
(imiesłów od вíдеть).

ров, рва...; рвы, рвов...

весь, вся, всë.

скрýвáться; скрýвáюсь, скрýвá-
ешься.., скрýвáются; скрýвáл-
ся.

становýться; становlóсь, станó-
вишься... становýтся; станов-
ýлся.

сáнный, сáнная, сáнное; сáнныe.
знать; знаю, знаéшь... знают;
знал.

лúчший, лúчшая, лúчшее; лúч-
шиe (stopień wyższy od хорó-
ший).

порá, порý..

охóta, охóты...; охóty, охót..

чёткий, чёткая, чёткое..

след, следá...; следы, следóв..

лежáт; лежú, лежíshь... лежáт;
лежál.

мéсто, мéста...; местá, мест...

куст, кустá...; кусты, кустóв...

стойт — stoją	стóять; стóй, стóйшь...; стóйл.
мéлких — drobnych (tu: ma- łych)	мéлкий, мéлкая, мéлкое; мéлкие.
кóмьях — kępkach	комóк, комká...; кóмья, кóмьеv...
говорйт — powiadają, mówią	говорю, говори́шь...; говори́л.
это — to	
игráют — grają	игráть; игрáю, игрáешь...; игрál.
в снéжкý — śnieżki	снeжкý, снeжкóв...
но — ale	
этых — tych	этот, эта, это; эти.
тóлках — gawédach	тóлки, тóлков..
нет — niema	
тóлку — sensu	толк, тóлка (тóлку)...
снéжkók — drobny śnieg, śnie- żek	снeжká...
выезжáют — wyjezdzą	выезжáть; выезжáю, выезжáешь... выезжáют; выезжál.
любят — lubią	любíть; любljo, любишь...; любíл.
их — ich	он, онá, онó; онí.
спрáшивают — pytają	спрáшивать; спрáшиваю, спрáши- ваешь... спрáшивают; спрáши- вал.
скóлько — ile	
онí убивáют — zabijają	убивáть; убивáю, убивáешь...; убивál.
пéрвая — pierwsza	пéрвый, пéрвое; пérvые.
радость -- radość, przyjemność	ráдости, ráдости, ráдость...; pá- дости, páдостей...
зимы — zimy	зимá, зимы...; зíмы, зим, зíмам...
в дерéвне — na wsi	
пútник — podrózny, wędrowiec	пútника...; пútники, пútников...
ночью — w nocý	
скóлько — ile	
злóбного -- złośliwego	злóбный, злóбная, злóбное; злóб- ные.
смéху — śmiechu	смéх, смéха (смéху), смéху...
такóй — takiej	такáй, такáя, такбе; такиé.
ночнóй — nocnej	ночнáй, ночnáя, ночнóе; ночныé.
как — jak	
легкó — łatwo	
мóжно — možna	

заблудиться — zabłąkać się

заблужусь, заблуди́шся... заблú-
дáтсѧ; заблуди́лся.

замёрзнуть — zamarznąć

замёрзну, замёрзишь... замёра-
нут; замёрз, замёрзла, замёра-
ло; замёрали.

Słówka do pytań i ćwiczenia:

a) pytania:

kiedy — когда

ко — что

gdzie — где

робят — дёлают

jest dużo — много

о чём — о чём.

jaka — какая

b) ćwiczenie:

drzemie — дрёмлет

jadą — едут

rośnie — растёт

(ja) mam — у меня есть

zboże — хлеба

几千 — несолько

zamykam — закрываю

которые — которые

pograjam się — погружáюсь

ze mną — со мной

na drzewach — на деревьях

полую — охотятся.

sterczą — торчат

V. ВОЗВРАЩЕНИЕ ИЗ ГОРОДА.

возвращение — powrót

возвращéния...; возвращéния, воз-
вращéний...

домой — do domu.

глаз, глаза...; глаза, глаз, глазам..
набегать; набегаю, набегаешь...
набегают; набега́л.

на глаза — na oczy
набегали — napływały

слеза, слезы...; слёзы, слёз, сле-
зám...

слёзы — łzy

бить; бью, бьёшь... бьют.
жужжать; жужжу, жужжий...
жужжат; жужжáл.

бил — bił

жужжал — brzęczał

ухо, уха...; уши, ушёй, ушáм...

вокруг — dookoła

ушéй — uszy

точно — jakby

реé — roje

рой, рóя...; рoí, рoëв...

пчёл — pszczół

и́ли — albo

пúли — kule

проноси́лись — przelatywały

зарí — zorzy

я вíдел — widziałem

ни — ani

усáдеб — dworów

в такóй — w taki (tu: podczas takiego)

только — tylko, jedynie

рýки — ręce

нóги — nogi

но — ale, nawet

дýшу — duszę

как-бýдто — jakby

пробива́ет — przebiją, przeszwy-
wa

насквóзь — nawskroś, nawyłot.

сыпало — sypało

всю́ду — wszędzie

я чýзвировал — odczuwałem,
czułem

хотý — chociaż

теплó — ciepło

был одéт — byłem ubrany

тысячи — tysiące

йгол — igiel

колбli — kłobły

пчелá, пчелы...; ичёлы, пчёл,
пчёлам...

пúля, пúли...; пúли, пуль, пúлям...
проносíться; проношусь, проно-
сишся... проношится; проно-
сишся.

зарý, зарý, зарé, збрю, зарёй, о
зарé; збри, збрь, збрям...
вýдеть; вýжу, вýдишь... вýдят;
вýдел.

усáдьба, усадьбы...; усадьбы, уса-
деб, усадьbam...

такóй, такáя, такóе; такíе.

рукá, рукý, рукé, rýku, рукóй, о
рукé; рýки, рук, рукám...
ногá (patrz odmianę рукá).

душá, душý, душé, дýшу, душóй,
о душé; дýши, душ, дýшам...

пробивáть; пробивáю, пробивá-
ешь... пробивáют; пробивáл.

сыпáть; сыплю, сыпéшь... сыпят;
сыпал.

чýзвовать; чýзвую, чýзву-
ешь... чýзвают; чýзвовал.

одéть; был одéт, быlá одéта, бы-
ло одéто; были одéты.

тысяча, тысячи...; тысячи, тысяч,
тысячам...

иглá, иглы...; йглы, йгол, йглам...
колбóть; колió, колешь... колят;
колбл.

растáяв — topniejący, roztopiw-	растáять.
szý się	повисáть; повисáю, повисáешь...
повисáли — wisiały, zwisały	повисáют; повисáл.
кáплями — kroplami	кáпля, кáпли...; кáпли, кáпель, кáплями...
на бородé — na brodzie	бородá, бороды, бородé, бороду, бородóй, о бородé; бороды, бородá, бородам...
усах — wásach	ус, усá...; усы, усóв...
я сбýлся с дорóги — zmyliłem drogę	сбýться; сбóйся, сбóйшся... сбóйтся; сбýлся.
наконéц — w końcu	пустýть; пущú, пустiши... пýстят; пустýл.
я пустýл — puściłem	вéтер, вéтра...; вéтры, ветрóв..
по вéтру — za wiatrem	имéть.
имéя — mając	надéжда; надéжды...; надéжды, надéжд...
надéжду — nadzieję	довезýти; довезú, довезóишь... довезóут; довéз, довезлá, довезлó; довезлý.
довезёт — dowiezie	я, менá, мне, менá, мной, обо мнé.
меня — mnie	какóй-нибúдь, какáя-нибúдь, какóе-нибúдь; какíе-нибúдь.
какóй-нибúдь — jakiejkolwiek.	отвернúться.
отвернúвшись — odwróciwszy się	спинá, спинý, спинé, спíшну, спиной, о спинé; спíны, спин, спíнам...
спинóй — plecami	вýдеть; вýжу, вýдиши.. вýдят; вýдел.
ничегó — nic	погрузýться; погружусь, погрузíшся... погрузýтся; погрузíлся.
я вýдел — widzialem	разбудýти; разбужú, разбúдишь... разбудýят; разбудýл.
кругóм — dookola	лáя, лáю...
погрузýлся — pograżylem się (tu: zapadłem).	этот, эта, это; эти.
разбудýл — zbudził	
лай — szczekanie	
это — to	

котóрый — który	котóрая, котóрое; котóрые.
сыновьями — synami	сын, сына...; сыновьá, сыновéй, сыновьям...
дочерьмí — córkaami	дочь, дочери, дочерéй, дочерям...
жил — żył, mieszkał	жить; живý, живёшь... живёт; жил
нéскольких — kilku	нéсколько, нéскольких, нéсколь- ким...
верстáх — wiorstach (tu: wiorst)	верстá, версты...; вёrstы, вёrstам...
тёплой — ciepłej (tu: m.)	тёплый, тёплая, тёплое; тёплые...
кóмнате — pokoju	кóмната, кóмнаты...; кóмнаты, кóмнат...
я почúвствовáл — poczułem	почúвствовать; почúвствую, но- чувствуешь... почúвствуют; но- чувствовал
как — jak	
в раи́ — w raju	рай, ráя, ráю, ráii, ráem, o ráe (raío).
а тó-бы ... inaczej byn	
пропáл-бы — przepadł, zginął	пропасть; пропаду́, пропадёшь... пропаду́т; пропáл.
ни за копéйку — nie za kopiej-kopéйка, копéйки...; копéйки, ко- кé (jak grosz, marnie)	копéйка, копéйки...; копéйки, ко- пéек, копéйкам...
Кóля — Kola (pieszczotliwie od Николáй)	Кóли, Кóле...
Пéтя — Piotrus (pieszczotliwie од Пéтр)	Пéти, Пéте...
Мáрия — Marja	Марíи, Марíи...
Лíдия — Lidja	Лíдии, Лíдии...
встрéтили — spotkali (tu: przy- jeli)	встрéтить; встрéчу, встрéтишь... встрéтят; встрéтил.
как — jak	
брáта — brata	брат, бráта...; бráтья, бráтьев, брáтьям...
средí — wśród	
юношей — młodzieńców, chłop- ców	юноша, юноши...; юноши...
дéвшек — panienek	дéвшка, дéвшушки...; дéвшушки, дéвшек, дéвшкам...

я пónял — zrozumiałem
лёжа — leżąc
в кровáти — w łózku
я слýшал — słyszałem
в степí — w stepie
гуляла — hulała
бúря — burzo
легкó — lekko (tu: ze wzru-
szeniem)
дýмалось — myślało się
о любвí — o miłości
к человéку — do człowieka
(tu: do bliźniego)

понять; поймý, поймёшь... пой-
мýт; пónял, понялá, поняло;
пónяли.
лежать.
кровáть, кровáти, кровáти, кро-
вáть, кровáтью, о кровáти; кро-
вáти, кровáтей, кровáтям...
слýшать; слýшу, слýшишь ...
слýшат; слýшал.
степь, стéпи, стéпи, степь, стéпью,
о стéпи; стéпи, стéпей...
гулять; гуляю, гуляешь... гу-
ляют; гулял.
бúри...; бúри, бурь...
дýмать; дýмаю, дýмаешь... дýма-
ют; дýмал.
любóвь, любвí, любвí, любóвь, лю-
бóвью, о любвí.
человéк, человéка...; люди, людéй,
людям, людéй, людьми, о лю-
дях.

Słówka do pytań i ćwiczenia:

a) pytania:

что — co
чегó — czego
как — jak
я чýвствовал себя — czułem się

в бýрю — podczas burzy
я сдéлал — zrobiłem
кудá — dokąd
со мнóй — ze mną.

b) ćwiczenie:

leciał — летéл
białych — белых
ptaków — птиц
ponieważ — потому что
zasypywał — засыпал
wszystko — всё
pojechałem — я поéхал

aby — чтобы
jeden z naszych — оди́н из на́ших
znajduje — находит
latem — лéтом
wszędzie — везде
dużo — мнóго
pozywienia — пýци.

VI. ЭКСКУРСИЯ НА МОРЕ.

прóшлым —	zeszlym (tu: ze- szlego)	прóшлый, прóшлая, прóшлое;
лéтом —	latem (tu: lata)	лéто, лéта...; летá, лет, летáм...
морскóм —	morskiem	морскóй, морскáя, морскóе; мор- скíе.
на берегý —	na brzegu, wy- brzežu	béreг, бérега...; берегá, берегóв...
в экскúрсии —	w wycieczce	экскúрсия, экскúрсии...; экскúр- сии, экскúрсий...
пáпа —	tatuš	páпы, pápe...
дал —	dał	дать; дам, дашь, даст, дадíм, да- дите, дадýт; дал.
дéнег —	pieniędzy	деньгá, деньгý...; дéньги, дéнег, деньгáм...
я поéхал —	pojechałem	поéхать; поéду, поéдешь... по- éдут; побéхал.
в поéздке —	w podróży	поéздка, поéздки...; поéздки, по- éзда, поéздкам...
принимáло —	brało	принимáть; принимáю, принимá- ешь... принимáют; принимál.
учáстие —	udział	учáстие, учáстия...
нéсколько —	kilka (kilku)	нéскольких, нéскольким...
студéントов —	studentów, aka- demików	студéнт, студéнта...; студéнты, студéнтов...
студéнток —	studentek, aka- demiczek	студéнтка, студéнтки ..; студéн- ти, студéнток, студéнткам...
много —	dużo	
гимназíстов —	uczniów gím- nazjum	гимназíст, гимназíста.. ; гимна- зисты...
гимназíсток —	uczenic gím- nazjum	гимназíстка, гимназíстки...; гим- назистки...
о том —	o tem	tot, ta, то; те.
какóй —	jaki	какáя, какбе; какиे.
спорт —	sport	спóрта...
интереснее —	(jest) bardziej interesujący, ciekawy	интересный, интересная, интерес- ное; интересные.
в Амéрике —	w Ameryce	Амéрика, Амéрики...
гимнастíческие —	gimnastycz- ne	гимнастíческий, гимнастíческая, гимнастíческое; гимнастíчес- кие.

стадионы — boiska, stadjony
гимнастику — gimnastykę
одинаково — jednakowo
в университете — na uniwersytecie
в гимназии — w gimnazjum
в народной — ludowej, roszszechnej
школе — szkole
забыли — zapomnieli
о своих — o swoich
профессорах — profesorach
учителях — nauczycielach
учительницах — nauczycielkach
потому что — ponieważ
аудитории — sale, audytorja
классы — klasy
порядочно — bardzo
надоели — dokuczyły
когда же — gdy
мы увидели — zobaczyliśmy
сейчас — bieżąco
море — morze
волны — fale
чай — mawy
даже — nawet
о родных — o krewnych
знакомых — znajomych
которым — którym (tu: do których)

стадион, стадиона...
гимнастика, гимнастики ..
университет, университета...; университёты, университетов...
гимназия, гимназии...; гимназии, гимназий..
народный, народная, народное;
народные.
школа, школы...; школы, школ...
забыть; забуду, забудешь... забудут; забыл.
свой, свой, своё; свой,
профессор, профессора...; профессор, профессоров...
учитель, учитель...; учитель, учитель...
учительница, учительницы...; учительницы...
аудитория, аудитории...; аудитории, аудиторий..
класс, класс...; классы, классов...
надоест; надоём, надоешь, надоест, надоедим, надоедите, надоедят; надоёл.
увидеть; увижу, увидишь... увидят; увидел.
сейчас, синяя, сейчас; синие.
море, моря...; моря, морей...
волна, волны...; волны, волн...
чайка, чайки...; чайки, чай, чайкам...
родной, родная, роднебе; родные.
знакомый, знакомая, знакомое; знакомые.
который, которая, которое; которые.

собирáлись — zbieraliśmy się	собирáться; собирáюсь, собирá- ешся... собирáются; собирáлся.
mieliśmy zamiar	пишú, пишешь... пишут; писáл.
писáть — pisać	откры́тка, откры́тки...; откры́тки, откры́ток, откры́ткам...
откры́тки — pocztówki	посмотрéть.
посмотрите — popatrzenie	корáбль, корабля́...; корабли́, ко- раблéй...
корáбль — okręt	Политéхникума — Politechniki
Политéхникума — Politechniki	Политéхнику- мы...
в Австрáлии — w Australji	Австрáлия, Австрáлии...
в Японии — w Japonji	Япония, Японии...
нет — nie	перебíть; перебью, перебьёшь... перебьют; перебýл.
я перебíл — przerwałem	горáздо — znacznie
горáздо — znacznie	лúчше — lepiej
лúчше — lepiej	идtí — iść (tu: jechać)
идtí — iść (tu: jechać)	на пáруснике — na żaglowcu
на пáруснике — na żaglowcu	на парохóде — na parostatku
на парохóде — na parostatku	шхýна — szkuner
шхýна — szkuner	Фрегáт — fregata
Фрегáт — fregata	сто — sto
сто — sto	наэáд — wstecz (tu: temu)
наэáд — wstecz (tu: temu)	ни — ani
ни — ani	дреднáутов — drednautów
дреднáутов — drednautów	крейсеров — krążowników
крейсеров — krążowników	минонóсцев — miotaczy min
минонóсцев — miotaczy min	но — ale
но — ale	показáть — pokazać
показáть — pokazać	что — że
что — że	знаю — wiem
знаю — wiem	бывáют — bywają
бывáют — bywają	знать; знаю, знаешь... знают; знал.
	бывáть; бывáю, бывáешь... бы- вáют; бывáл.

судá — okręty, statki
воéные — wojskowe
крóме — oprócz
торгóвых — handlowych

друг — przyjaciel
Пéтя — Piotruś
позвáл — zawałał

купáться — kąpać się

ты умéешь-ли — czy umiesz

плáвать — pływać

он спросíл — zapytał

раздéлся — rozebrał się

надéл — włożył

купáльный — kąpielowy

костýом — kostjum

поплы́л — popłynął

я сдéлал — zrobiłem

тó-же — to

сáмое — samo

мы отплы́ли — odpłynęliśmy

далекó — daleko

закричáли — krzyknęli, zwo-
lali

стóй — stój

кудá — dokąd

плывёшь — płyniesz

сúдно, сúдна...; судá, судóв...
воéнный, воéнная, воéнное.

торгóвый, торгóвая, торгóвое; тор-
говые.

дрúга...; друzья, друзéй, друзýм...
Пéти...

позвáть; позвóу, позвоёшь... позво-
вýт; позвáл, позвалá, позвáло;
позвáли.

купáюсь, купáешься... купáются;
купáлся.

умéть; умéю, умéешь... умéют;
умéл.

плáваю, плáваешь... плáвают; плá-
вал.

спросíть; спрошóу, спрóсишь...
спрóсят; спросíл.

раздéться; раздéнусь, раздéнешь-
ся... раздéнутся; раздéлся.

надéть; надéну, надéнешь... надé-
нут; надéл.

купáльный, купáльная, купáль-
ное; купáльные.

костýом, костýома...; костýомы, ко-
стýомов...

поплы́ть; поплы́у, поплы́вёшь...
поплы́вýт; поплы́л, поплы́ла,
поплы́lo; поплы́li.

сдéлать; сдéлаю, сдéлаешь... сдé-
лают; сдéлал.

сáмый, сáмая, сáмое; сáмые.
отплы́ть, (patrz wyżej): поплы́ТЬ).

закричáть; закричóу, закричишь...
закричáт; закричáл.

стóять.

плыть; плывóу, плывёшь... плы-
вýт; плыл, плылá, плылó; плы-
ли.

глубóкое — głębokie	глубóкий, глубóкая, глубóкое; глубóкое.
мéсто — miejsce	мéсто, мéста...; местá, мест, мес- тám...
мóкрые — mokre	мóкий, мóкрая, мóкroe.
ку́ры — kury	ку́рица, ку́рицы...; ку́ры, кур, ку́рам...
крýкнул — krzyknął	крýкнуть; крýкну, крýкнешь...
тováriщ — towarzysz	тováriща...; тováriщи, тovári- щей...
успéли — zdążyliśmy	успéть; успéю, успéешь... успé- ют; успéл.
оглянúться — obejrzeć się	оглянúсь, оглянèшься... оглянут- ся; оглянúлся.
как — jak	
попáли — wpadliśmy	попáсть; попадý, попадёшь... по- падýt; попáл.
тут — tu, oto	
мы подýмали — pomyśleliśmy	подýмать; подýмаю, подýмаешь... подýмают; подýмал.
что — że	
лýчше — lepiej	
быть — być	
на мелí — na mieliźnie	мелль, мéли...; мéли, мелéй, мé- лям...
íли — albo	
скóлько — ile	
секýнд — sekund	секýnda, секýndы...; секýndы, се- кýнд...
минýт — minut	минýta, минýты...; минýты, ми- нýт...
часóв — godzin	час, чáса...; часý, часóв...
прошлó — przeszło	пройtí; пройдý, пройдёшь... прой- дýt; прошёл, прошлá, прошлó; прошлý.
я очнúлся — ocknałem się, oprzytomniałem	очнúться; очнúсь, очнёшься... оч- нýтся; очнúлся.
ужé — już	
где — gdzie	
вокrýg — dookoła	

стоáли — stali	стóять; стóй, стóйшь... стóйт;
какóй-то — jakiś	стóйл.
коллéга — kolega	какáя-то, какóе-то; какíе-то.
из — z	коллéги...; коллéги, коллéг..
Коммérческого — komercyjne-	коммérческий, коммérческая,
го, handlowego	коммérческое; коммérческие.
Инститúта — Instytutu	инститúт, инститúты...; инститú- ты, инститúтов..
Коммérческого Инститúта —	
Wyższej Szkoły Handlowej	
котóрого — którego	
я прозвáл — przezwalaem	котóрый, котóрая, котóрое; котó- рые.
в шýтку — zartobliwie, zartem	прозвáть; прозвóу, прозвовéшь...
коммерсáнтом — handlowcem,	прозвовýt; прозвáл, прозвалá,
komersantem	прозвалó; прозвáли.
спас — uratował	шýтка, шýтки...; шýтки, шýток, шýткам..
тепéрь — teraz, obecnie	коммерсáнт, коммерсáнта..; ком- мерсáнты...
сам — sam	спастí; спасóу, спасёшь... спасút;
смеýлся — śmiał się	спас, спаслá, спаслó; спаслý.
бот — oto	
я напишу — napisze	смеýться; смеýсь, смеёшься...
вáшим — waszym (tu: do wa- szych)	смеýтся; смеýлся.
матерáм — matkom (tu: matek)	
вáс — was	написáть; напишóу, напишишь...
вýпороть — wypruć (tu: wybić, zbić, sprać)	напишишут; написáл.
мóгут — mogą	
я помогóу — pomogę	вáш, вáша, вáше; вáши.
к нам — do nas	
	мать, мáтери, мáтери...; мáтери, матерéй...
	вы, вас, вам, вás, вáми, о вás.
	вýпорю, вýпорешь... вýпорят; вýпорол.
	мочь; могóу, можешь... мóгут; мог,
	моглá, моглó; моглý.
	помóчь, (patrz odmianę: мочь).
	мы, нас, нам, нас, нáми, о нас.

подошёл — podszedł, zblíżył się	подойти; подойдёт, подойдёшь... подойдут; подошёл, подошла, подошло; подошли.
полицейский — policjant	полицейского...; полицейские, по- лицейских...
как — jak	
фамилии — nazwiska	фамилия, фамилии...; фамилии, фамилий...
имена — imiona	имя, имена, имена, имя, именем, об имени; имена, имён, име- нам...
составить — sporządzić	составлю, составишь... составят; составил.
протокол — protokół	протокол, протокола...; протоко- лы...
потом — potem	
к старосте — do starosty	староста, старосты...; старости, старост...
к воеводе — do wojewody	воевода (paźrz odmianę: стáро- ста).
под суд — do sądu	суд, суда...; суды, судов...
грозил — groził	грозить; грожу, грозишь... грозят; грозил.
чтобы — aby	
слышались — słuchali	слышаться; слышаюсь, слышаешь- ся.. слышаются; слышался.
старших — starszych	старший, старшая, старшее; стáр- шие.
разве — czyż	
младшие — młodsi	младший, младшая, младшее.
мы обиделись — obraziliśmy się	обидеться; обижусь, обидишься.. обидятся; обиделся.
живыми — żywymi (tu: żywi)	живой, живая, живое; живые.
ушли — wyszliście	йті; уйдёт, уйдёшь.. уйдёт; у- шёл, ушёл, ушёло; ушли.
хуже — gorzej	
про — o	
рекорд — rekord (tu: miejsco- wnik)	рекорд, рекорда...; рекорды...
узнали — dowiedziały się	узнать; узнаю, узнаешь... узнают; узнал.

спортсмénами — sportsmenami; sportowcami	спортсмén, спортсмéна...; спортсмéны, спортсмéнов...
сáми — same	самá, самó.
спортсмénки — sportsmenki	спортсмénка, спортсмéнки...; спортсмénки, спортсмéнок...
тóлько — jedynie, tylko	
умéете — umiecie	умéть; умéю, умéешь... умéют; умéл.
в тéнниc — w tenisa	тéнниc, тéнниса...
игráть — grać	
дíски — dyski	диск, дíска...; дíски...
метáть — miotać	мечý, мéчешь... мéчат; метáл.
а вот — ale oto	
ворóta — bramę (tu: bramki)	ворóта, ворót...
в футбóлле — w footbalu, w grze w piłkę nożną	футбóлл, футбóлла...
защищáли-бы — broniliwyście	защищáть; защищáю, защищáеш... защищáют; защищáл.
фехтовáли-бы — zajmowali- byście się szermierką	фехтовáть; фехтúю, фехтúешь... фехтúют; фехтовáл.
бóксом — boksem	бокс, бóкса...
занялýсь — zajmowaliście	заняться; зайдýсь, зайдéшься... зайдýтся; занялýся, занялáсь, занялóсь.
мы говорýли — mówiliśmy	говорýть; говорó, говорýши... говорáт; говорýл.
в отвéт — w odpowiedzi	отвéт, отвéта...; отвéты...
так — tak	
kóńczyć się — zakończyć się	kóńczusь, kóńchiшься... kóńчатся; kóńczyłся.

VII. КАРАСЬ И ЕРШ.

каráсь — karaś	карасý...; карасý, карасéй...
ëрш — jazgarz	ершá...; ершý, ершéй...
бáсня — bajka	бáсни...; бáсни, бáсен, бáсням...
раз — pewnego razu	ráza...; разý, раз, разám...
сцепíлись — szczepiły się, zwarły się z sobą	сцепíться; сцеплóсь, сцéнишься... сцéняться; сцепíлся.
дóлго, кóротко-ли — długο czy krótko	

бýлись — býły się	бýться; бýось, бýшься... бýются; бýлся.
знаю — wiem	знать; знаю, знаешь... знают; знал.
но — ale	
о дрáке — o bójce	дрáка, дráки...; дráки, драк...
расскажý — opowiem	рассказáть; рассказжý, рассказá- жешь.. рассказáжут; рассказаl.
пýли — píły, pili	пить; пью, пьёшь.. пьют; пил, пилá, пýло; пýли.
óба — oba	обóих, оббим, обóих (óba), обó- ими, об обóих.
té-же — te same	тóт-же, тá-же, тó-же; té-же.
вýна — wina	винó, винá...; вýна, вин, вýнам..
рассkáзывать — opowiadać	рассkáзываю, рассkáзываешь...; рассkáзывают; рассkáзывал.
тут — tu	
длýнно — za dñugo	
не при чём — nie ma nic wspólnego	
стáрым — starym	стáрый, стáрая, стáрое; стáрые.
палачéм — katem	палáч, палачá...; палачí, пала- чéй...
боýлся — bał się	боýться; боýсь, бойшься... бойтся; боýлся.
остриáми — ostrzami	остриë, острíй...; острíй, острíй, остриáм...
бóльно — boleśnie	
дрáлся — bił się	дрáться; дерýсь, дерёшься... дер- рýтся; дрáлся, дралáсь, дра- лóсь, дралíсь.
головá — głowa	головý, головé, гóлову...; гóловы, голóв, головáм...
брóсил — rzucił	
пóдлы — podłe	
словá — słowa	брóшу, брóсишь.. брóсят; брóсил. пóдлый, пóдлая, пóдлое; пóдлы. слóво, слóва...; словá, слов, словá- м...
жаль — szkoda	
нет — niema	
у рыбы — u rybý	рыбá...; рыбы, рыб, рыбам...

вёсел — wiosel	веслó, вёслá...; вёсла, вёсел, вёс- лам...
я бы подбрóсиł — bym podbrzucił	подбрóсить; подбрóшу, подбрó- сишь... подбрóсят; подбрóсиł.
кухárke — kucharee	кухáрка, кухáрки...; кухáрки, ку- хáрок, кухáркам...
он-бы грóхнулся — upadłby, runałby, grzmotnałby	грóхнуться; грóхнусь, грóхнешь- ся... грóхнутся; грóхнулся.
давнó — dawno	
умnéе — rozumniejszy, mądrzejszy	úмный, úмная, úмное; úмные.
сильнéе — silniejszy	сíльный, сíльная, сíльное; сíль- ные.
потомý — z tego powodu	
от бед — od kłęsk	бедá, беды...; бéды, бед, бéдам...
зол — nieprzyjemności, przy- krości	зло, зла...; зла, зол, злам...
домóй — do domu	
обвязáлся — obwiązał się	обвязáться; обвязjúсь, обвяжéш- ся... обвяжутся; обвязáлся.
как — jak	
младéнец — niemowlę	младéнца...; младéнцы, младéн- цев...
сótней — setka	сótня, сótни...; сótни, сótен, сó- тням...
полотéнец — ręczników	полотéнце, полотéнца...; полотéн- ца, полотéнец, полотéнцам...
много — duzo, wiele	
кýшаньев — dań	кýшанье, кýшанья...; кýшанья...
сожrál — pożarł, zżarł	сожrать; сожrý, сожrёшь... со- жrút; сожrál, сожrалá, сожра- лó; сожráли.
нейстово — okropnie	
opál — krzyczał, darł się	орáть; опý, опёшь... опýт; опál.
понесите — nieście	понестý; понесý, понесёшь... по- несýт; понёс, понесlá, понеслó; понеслý.
на кладбíще — na cmentarz	кладбíще (ógaz клáдбище), клад- бíща (клáдбища)...; кладбíща (клáдбища), кладбíщ (клáд- бищ)...

последнее — ostatnie
жилище — pomieszkanie
нет — niema

глаз — oczu
ушéй — uszy
плеч — ramion

остаётся — pozostaje

только — jedynie
речь — mowa
буду жить — będę żył
тепéрь — teraz, obecnie
я потерял — zgubiłem, straci-
łem
дáже — nawet
пéрья — pióra (tu: luskę)
до тогó — do takiego stopnia
кричáл — krzyczał

гурьбá — gromada
детéй — dzieci

взялáсь — zebrała się

мíлые — małe
ребáта — dzieci, dzieciaki

внучáта — wnuczki

дáже — nawet
рыбы — rybie
племенá — plemiona

поднялýсь — podniosły się

тогда — wtedy
мгновéнно — w mgnieniu oka
ожил — ożył

последний, последняя; последние.
(patrz odmianę: кладбище)

глаз, глáза...; глазá, глаз, глазáм...
úxo, úxa...; úши, ушéй, ушáм...
плечó, плечá...; плéчи, плеч (oraz
плечéй), плечám...
оставáться; остаóсь, остаёшься...
остаóтся; оставáлся.

речь, réchi...; réchi, речéй, речám..

потеря́ть; потери́ю, потери́ешь...
потеря́ют; потери́л.

перó, перá...; пéрья, пéрьев...

кричáть; кричú, кричíшь... кри-
чáт; кричáл.

гурьбý...
дéти, детéй, дéтям, детéй, детъм,
о дéтях.

взяться; возьмúсь, возмёшься...
возьмúтся; взялý.

мíлый, мíлая, мíлое.

ребёнок, ребёнка...; ребáта, ребáйт,
ребáтам..

внук, внúка...; внúки, внúков...
oraz внучáта, внучáт..

рыбий, рыбáя, рыбье.

плéмя, плéмени...; племená, пле-
мён, племенáм..

подня́ться; поднимúсь, подни-
мешься... поднимутся; под-
нялý.

ожи́ть; ожи́вú, ожи́вёшь... ожи-
вúг; бжил, ожила, бжило; бжили

ты встревожил — zaniepokoileś	встревожить; встревожу, встрево- жишь... встревожат; встрево- жил.	
глúпым пустякóм — głupstwem	глúпый, глúпая, глúпое; глúпые.	
глúпым — głupim (tu: ż.)	пустякóк, пустякá...; пустякý, пус- тякóв...	
пустякóм — błąhostką	подúмав — pomyślawszy	подúмать.
ни о ком — o nikim	никтó, никого...; ничтó, ничего... запошít; запошlo, запошíшь... за- вопят; запоíл.	
запошíли — zakrzyczeli	кáждый — každy (tu: eo)	кáждая, кáждое; кáждые.
стережéм — ochraniamy	стережéч; стерегóу, стережéшь... сте- регút; стерёг, стереглá, стере- глó; стереглý.	
такáя — taka	такáя — taka	
мýка — měka	мýки...; мýки, мук...	
но — ale	плывéт — pływie	плыть; плывóу, плывéшь... плы- вут; плыл, плылá, плыло; плыли.
навстрéчу — na przeciw, na	навстрéчу — na przeciw, na	
spotkanie	щýка — szczupak	щýки...; щýки, щук...
понатýжившись — wytężywszy	понатýжившись — wytężywszy	
się, wysiłowawszy się	понатýжиться.	
онá проглотíла — połknęła (tu: m.)	проглотíть; проглочóу, прогло- тишь... проглотят; проглотíл.	
крикунá — krzykacza	крикунá, крикунá...; крикунý, кри- кунóв...	
лýчше — lepszej	лýчший, лýчшая, лýчшее; лýч- шиe (хорóший, хорбшая, хо- рóшее; хорошие).	
пýщи — strawy, pożywienia	пýща.	
навéк — nazawsze	исчéануть; исчéзну, исчéзнишь... исчéзнут; исчéз, исчéзла, ис- чéзло; исчéзли.	
исчéз — zginął	натворíв — narobiwszy	
такíх — takich	натворíть.	
чудéс — cudów	такóй, такáя, такбе; такié. чýдо, чýда...; чудесá, чудéс, чуде- сáм...	

Słówka do pytań:

кем — kim
что — co
кудá — dokąd

как — jak
о чём — o czem
сделали — zrobili.

VIII. ЗИМА В ГОРОДЕ.

зимá — zima

в гóроде — w mieście
вы́пал — wypadł, spadł

пéрвый — pierwszy
ещё — jeszcze
нéсколько — kilka
наzád — wstecz, temu
кузнéц — kowal
испра́вил — naprawił

са́ни — sanie
мы смотрéли — patrzyliśmy

как — jak
захватíв — chwyciwszy
в щицы — w obęgi
кусóк — kawałek
желéза — żelaza
положíл — położył

горн — ognisko
вы́нув — wyjęwszy
красным — czerwonym

огнí — ognia
дóлго — dugo
ковáл — kuł

на наковáльне — na kowadle

зимý, зимé, зíму, зимóй, о зимé;
зýмы, зим, зýмам...
гóрод, гóрода...; городá, городóв...
вýпасть; вýпаду, вýпадешь...
вýпадут.
пéрвая, пéрвое; пéрвые.

кузнецá...; кузнецý, кузнецóв...
испра́вить; испра́влю, испра́вишь...
испра́вят.
са́ни, санéй, саним...
смотрéть; смотрó, смóтишь...
смóтрят; смотрéл.

захватíть.
щипцы — щипцóв...
кусóк, кусká...; кусký, кусkóv...
желéзо.
положíть; положú, положиш..
положат; положíл.
горн, гóрна...; гóрны, гóрнов...
вýнуть.
красный, красная, красное; крас-
ные.
огонь, огнá, огнó...; огнí, огнéй...
ковáть; кую, куёшь... куйт; ко-
вáл.
наковáльня, наковáльни...; нако-
вáльни, наковáлен, наковáль-
ния...

мóлотом — młotem

затéм — potem

взяv — wziawszy

клéщи — kleszcze

вýвинтил — wykręcił

болт — sworzeń

прилáдил — dorobił

нóвый — nowy

ку́чер — stangret

обещáл — obiecał

посадíть — posadzić

рáдом — obok siebie

с собóй — z sobą (tu: siebie)

я сел — usiadłem

на кóзлы — na koźle

я смотрéл — patrzyłem

на дýшlo — na dyszel

конéц — koniec

был окóван — był okuty

блестя́щeй — lśniącą, blyscząq-
ca

мéдью — miedzią

по обéим — po obu

сторонáм — stronach

былá впряженá — była wprze-
żona, zaprzejona

пáра — para

róсlых — rosłych

конéй — koni

взял — wziął

мóлот, мóлota...; мóлоты, мóло-
тов...

взять.

клéщeй, клéщám...

вýвинтить; вýвинчу, вýвин-
тиш... вýвинят; вýвинтил.

болtá...; болты, болtób...

прилáдить; прилáжу, прилá-
diш... прилáдят; прилáдил.

нóвая, нóвое; нóвые.

ку́чera...; кучerá, кучeróв...

обещáть; обещáю, обещáешь...
обещáют; обещáл.

посажú, посадишь... посадáят; по-
садíл.

себá, себé, себá, собóй... о себé.

сесть; сáду, сáдешь... сáдут.

кózлы, kózel, kózlam...

смотрéть; смотрó, смóтришь...
смóтрят.

дýшlo, дýшla...; дýшила, дýшел...

концá...; концы, концóв...

был окóван, былá окóвана, было
окóвано; были окóваны.

блестя́щий, блестя́щая, блестя́щее;
блестя́щие (imiesłów od блес-
теть).

медь, мédi...

óба, óbe, óba.

сторонá, сторона́, сторонé, стó-
рону, сторонóй, о сторонé; стó-
роны, сторón, сторонáм...

впрягáть; был впряжéн, было
впряженó; были впряженý.

пáры...; páry, par...

róсlый, róслая, róслое; róслые.

конь, конý...; kóni, konéй...

взять; возьмú, возьмёшь... возь-
мут; взял, взялá, взялó; взáли.

вóжжи — lejce	вожжá, вожжý...; вóжжи, вож- жéй...
откры́лись — otworzyły się	открýться; откроюсь, откроешь- ся... открóются; откры́лся.
ворóта — wrota	ворót, воротám...
троттуáров — chodników	троттуáр, троттуáра...; троттуáры...
стоíли — stáły	стóять; стóю, стóйши... стóйт; стóйл.
домíща — duże domy, domo- stwa	домíще, домíща...; домíщи, до- мíш...
дóмики — domki	дóмик, дóмика...; дóмики, дóми- ков...
вспúгнутые — spłoszone	вспúгнутый, вспúгнута, вспúгну- тое; (imiesłów od вспутнýть).
ворóбышки — wróbelki	ворóбышек, ворóбышка...; ворó- бышки, ворóбышков...
разлетáлись — rozlatywaly się	разлетáться; разлетáюсь, разле- тáешься... разлетáются; разле- тáлся.
из-под — z pod	лошадéй — koni
кричáл — krzyczał	кричáть; кричú, кричишь... кри- чат; кричáл.
протáжно — przeciągle	шиróкий, ширóкая, ширóкое.
«падí!» — na bok!	круп, крúпа...; крúпы, крúпов...
широкие — szerokie	воронóй, воронáя, воронóе; во- ронóе.
крýпы — zady (końskie)	колыхáться; колýшусь, колý- шешься... колыхáтесь; колы- хáлся.
воронýх — karych (komi)	шлéй, шлéй...; шлéи, шлей...
колыхáлись — kołysały się	сдvíнуться; сдvíнусь, сдvíнешь- ся... сдvíнутся; сдvíнулся.
шлéи — szleje	полóзьев...
сдvíнулись — zsunęły się	réзать; réжу, réжеши... réжут; réзал.
на бок — na bok	стáлью, стáли, стáли..
полóзья — płoży sanek	мáгкий, мáгкала, мáгкое; мáгкие.
rézáli — cięły	
стáлью — stalą	
мáгкий — miękki	

скрипéли — zgrzytały	скрипéТЬ; скриплю, скрипíшь...
по мостово́й — po bruku	мостово́я, мостово́й...; мостово́е, мостово́ых...
нáдо — trzeba	
зáвтра — jutro	
осмотрéТЬ — opatrzyć	осмотрó, осмотрíшь... осмотрят; осмотрéл.
брччики — orczyki	брччик, брчика...; брччики, брчи- ков...
пострóмки — postronki	пострóмка, пострóмки...; пострóм- ки, пострóмок, пострóмкам...
да и — oraz	
сбрóю — uprząż	
оглядéТЬ — obejrzeć	сбрóя, сбрóи...; сбрóи, сбрóй... огляжú, оглядíшь... оглядáт; оглядéл.
быстро — prędko	
мы понесли́сь — popędziliśmy	понестíсь; понесúсь, понесéшь- ся... понесúтся; понéсся, поне- слáсь, понеслóсь; понесли́сь.
гóрку — górkę	góрка, гóрки...; гóрки, гóрок...
тáял — topniał	тáять; тáю, тáешь... тáют; тáял.
ручейкí — strumyki	ручéёк, ручейká...; ручейкí, ру- чейkóв...
сóлнышко — słoneczko	сóлнышка...
жárко — gorąco	
свétit — świeci	светíТЬ; свечú, свéтишь... свéтят; светíл.
вот — oto	
тáет — topnieje	тáять; тáю, тáешь... тáют; тáял.
я замéтил — zauważylem, zwró- ciłem uwagę	замéтить; замéчу, замéтишь... за- мéтят; замéтил.
Степáн — Stefan (tu: wolacz)	Степáна...
éдем — jedziemy (jeździmy)	éхать; éду, éдешь... éдут; éхал.
домо́й — do domu	
сзáди нас — z tyłu, za nami	
чéрез — przez	
плóщадь — plac	плóщадь, плóщади...; плóщади, площадéй.
пáмятником — pomnikiem	пáмятник, пáмятника ..; пáмятни- ки, пáмятников..

возвращаться — powracać	возвращаюсь, возвращаешься... возвращаются; возвращался.
ничего — nic	
утешал — pocieszał	утешать; утешаю, утешаешь... утешают; утешал.
завтра — jutro	
заложу — zaprzęgnę konia	заложить; заложу, заложишь.. зalожат; заложил.
в одиничку — w pojedynkę	одиничка, одинички...; одинички. одиничек, одиничкам..
в оглобли — do hołobli	оглобля, оглобли...; оглобли, оглоб- ель...
только — jedynie	
хомут — chomąt	хомут, хомута...; хомуты, хому- тóв...
дугу — długę (kabłak)	дуга, дуги...; дуги, дуг, дýгам...
осмотрю — opatrzę	осмотреть; осмотрю, осмотришь... осмотрят; осмотрéл.
тогда — wtedy	
поездим — będziemy jeździli, роjeździmy	поéздить; поéзжу, поéзишь... поéздят; поéздили.
дольше — dłużej	
а то — bo, przecież	
мало — mało, zamało	
тройкой — trójką	трóйка, трóйki...; трóйки, трóек, трóйкам..
прокатиться-бы — przejechać się	прокачусь, прокатишься... прокá- тятся; прокатился.
раскрасневшиеся — zarumie- nieni	раскраснёвшийся, раскраснёвшая- ся, раскраснёвшееся.
весёлые — weseli	весёлыи, весёлая, весёлое; ве- сёлые.
мы вернулись — powróciliśmy	вернуться, вернусь, вернёшься... вернúтся; вернúлся...

IX. У Т Р О В Д Е Р Е В Н Е.

утро — poranek	утрá...; утра, утрám...
короткая — krótka	корóткий, корóткое; корóткие.
ясная — jasna	јасный, јасное; јасные.
летняя — letnia	лётний, лётнее; лётние.

ночь — noc	ночи...; ночи, ночь...
день — dzień	дня..; дни, дней..
начинался — zaczynał się	начинаться; начинаясь, начиняешься..; начинаются; начинялся.
рассвётом — świtem (tu: po-rankiem)	рассвёт, рассвёта...; рассвёты, рассвётов..
солнце — słońce	солнце, солнца...; солница, солнц...
ещё — jeszeze	
показалось — pokazało się	показаться; показа́усь, покажешься... покажутся; показался.
в селё — w siole, we wsi	село, селá...; сёла, сёл, сёлам...
уже — już	
дымились — dymili się	дымиться; дымлóсь, дыми́шься..
трубы — kominy	дымится; дымился.
скрипели — skrzypiały	трубá, трубы...; трубы, труб, трубам...
раздавались — rozlegały się	скрипеть; скриплю, скрипíшь..
голосá — głosy	скрипít; скрипél.
животных — zwierząt	раздаваться; раздаёсь, раздаёшься.. раздаются; раздавался.
у однóй — koło (przy jednej)	голос, голоса...; голосá, голосóв...
крайних — ostatnich	животное, животного...; животные..
изб — izb, chat	оди́н, одна́, однó; одинй.
отвори́лась — otworzyła się	крайний, крайняя, крайнее; крайние.
калитка — furtka	избá, избы...; избы..
широкую — szeroką	отвори́ться; отворю́сь, отвóришься... отвóрятся; отвори́лся.
улицу — ulicę	калитки...; калитки, калиток, калиткам...
вышел — wyszedł	широкий, широкá, широкое; широкие.
худо́й — chudy	улица, улицы...; улицы, улиц...
высóкий — wysoki	выйти; выйду, выйдешь... выйдут;
старик — starzec	вышёл, вышла, вышло; вышли.
	худáя, худóе; худые.
	высокая, высóкое; высóкие.
	старикá...; старикý, стариkóв...

загорéлое — opalone (tu: ż.)	загорéлый, загорéлая; загорéлье.
лицó — twarz	лицá...; ли́ца, лиц...
было покрыто — było (tu: ż.) pokryte (tu: ż.)	покрыть; был покрыт, былá покрыта, было покрыто; были покрыты.
глубóкими — głębokimi	глубóкий, глубóкая, глубóкое; глубóкие.
морщíнами — zmarszczkami	морщíна, морщíны...; морщíны...
на головé — na głowie	головá, головы́...; гóловы, голóвам...
блестéла — błyszczała	блестéть; блещу́, блестíшь... блестáт; блестéл.
огróмная — olbrzymia	огрóмный, огрóмное; огрóмные.
лысина — lysina	лысины...; лысины...
впáлую — zapadnięta	впáлый, впáлая, впáлое; впáлые.
грудь — pierś	грудь, грúди...; грúди, грудéй...
спуска́лась — spadała	спуска́ться; спуска́юсь, спуска́ешся... спуска́ются; спуска́лся.
длíнная — długa	длíнный, длíнное; длíнны.
пожелtéлая — pożółkla	пожелтéлый, пожелtéлая, пожелтéлое; пожелтéлы.
как — jak	
лён — len	льна...; льны, лньов ..
нéсколько раз — kilka razy	
перекрестíлся — przeżegnał się	перекрестíться; перекрещúсь, перекрестишся... перекрестья; перекрестíлся.
на цéрковь — w kierunku ceg- kwi (— kościoła)	цéрковь, цéркви, цéркви, цéрковь, цéрковью, о цéркви; цéркви, цéрквей...
внимáтельno — uważnie	
посмотрéл — popatrzył	посмотрéть; посмотриó, посмót- ришь... посмótрят; посмотréл.
в ту — w tę	
стóрону — stronę	сторонá, стороныý, сторонé, стóро- ну, сторонбý, о сторонé; стóро- ны, сторón, сторонám..
отку́да — skąd	
хотéло — chciało (tu: miało)	хотéть; хочу́, хочешь, хóчет; хо- ти́м, хотйтe, хотйт; хотéл..,
показáться — pokazać się	

сейчас — zaraz

взойдёт — wzejdzie

пора — pora

выгонять — wypędzać

скот — bydło

проговорил — powiedział

тихо — pocichu

с этими — z temi

словами — słowy

скрылся — schował się, zniknął

через — przez (tu: po)

несколько — kilka, paru

снова — znowu

старом — starym

сёром — szarym

кафтание — kaftanie

шляпе — kapeluszu

пастушим — pastuszym

кнутом — batem

на плече — na ramieniu

длинным — długim

рёгом — rogiem

в руках — w rękach

приложил — przyłożył

к губам — do ust (dosł.: do warg)

вдоль — wzduż

понеслись — rozległy się

резкие — przenikliwe

звёки — dźwięki

взойти; взойдёу, взойдёшь... взойдуть; взошёл, взошлá, взошлó; взошлý.

скот, скотá...

проговорить; проговорю, проговори́шь... проговорят; проговори́л.

этот, эта, это; эти.

слово, слово...; словá, слово...

скряться; скроюсь, скрещусь... скроются; скрылся.

стáрый, стáрая, стáрое; стáрые.

сéрый, сéрая, сéрое; сéрые.

кафтáн, кафтáна...; кафтáны...

шляпа, шляпы...; шляпы...

пастúший, пастúшья, пастúшье; пастúши.

кнут, кнутá...; кнутý, кнутóв...

плечó, плечá...; плéчи, плеч, плéчáм...

длínный, длínная, длínne; длínные.

рог, рóга...; рогá, рогóв...

рукá, рукí, рукé, rýku, рукóй, o рукé; rýki, рук, рукám..

приложítъ; приложý, приложи́шь... приложат; приложíл.

губá, губы...; гýбы, губ, губáм...

понестíсь; понесúсь, понесёшься...

понесúтся; понёсся, понеслáсь,

понеслóсь; понеслýсь.

резкий, рéзкая, réзкое.

звук, звýка...; зvýki, зvýkov..

крестъи́не — włościanie, chłopi, wieśniacy	крестъи́нин, крестъи́нина...; кресть- йи́нс, крестьи́н...
тут — tu	
выходи́ли — wychodzili	выходи́ть; выхожу́, выхóдишь... выходи́ят; выходи́л.
на рабо́ту — do pracy	рабо́та, рабо́ты...; рабо́ты...

X. СТАРЫЙ ЗАМОК.

стáрый — stary	стáрая, стáрое; стáрые.
зámок — zamek	зámка...; зámки, зámков...
с — od	
холóдного — zimnego (tu: ż.)	холóдный, холóдная, холóдное; холóдные.
сéвера — pólnocy	сéвер.
жárкого — gorącego	жárкий, жárкая, жárкое; жárкие.
íóga — południa	юг.
городóк — miasteczko	городкá...; городкý, городкóв...
огражда́лся — był opasany (tu: n.)	огражда́ться; огражда́юсь, ограж- даешься... огражда́ются; ограж- да́лся.
широ́кими — szerokiemi	широ́кий, широ́кая, широ́кое; ши- ро́кие.
водяны́ми — wodnemi	водянóй, водянáя, водянóе; водя- ные.
глáдями — przestrzeniami	гладь, глáди...; глáди, глáдей...
пруды́ — stawy	пруд, прудá...; пруды́, прудóв...
год от гóда — z roku na rok	
мелéли — stawały się płytze	мелéть; мелéю, мелéешь... мелéют; мелéл.
густые — gęste	густóй, густáя, густóе; густые.
камышí — szuwary	камы́ш, камышá...; камышí, ка- мышéй...
волновáлись — falowały	волновáться; волну́юсь, волну́ешь- ся... волну́ются; волновáлся.
как — jak	
громáдных — olbrzymich	громáдный, громáдная, громáд- ное; громáдные.
болóтах — błot	болóто, болóта...; болóта...
посреди́не — pośrodku	
одногó — jednego	оди́н, одиá, одио; оди́й.

находíлся — znajdował się (tu: znajdowała się)	находиться; находжусь, находишься... находятся; находился.
óстров — wyspa	острова...; островá, островóв...
пóмню — pamiętam	пóмнить; пóмню, пóмнишь... пóмнят; пóмнил.
какýм — jakim	какóй, какáя, какóе; какéе.
стráхом — lękiem	страх, стрáха...; стрáхи, стрáхов...
я смотрéл — patrzyłem	смотрéть; смотрó, смотринш.. смотрят; смотрéл.
это — to (tu: ž.)	этот, эта, это; эти.
величáвое — wspaniałe (tu: ž.)	величáвый, величáвая, величáвое; величáвые.
здáние — budynek, gmach	здáние, здáния...; здáния, здáний...
о нём — o nim (tu: ž.)	он, онá, онó; онí.
ходíли — chodziły, krázyły	ходить; хожу́, хóдишь... хóдит; ходíл.
предáния — legendy, podania	предáние, предáния...; предáния, предáний...
другóго — drugiego (tu: od drugiej)	другóй, другáя, другóе; другáе.
страшиé — straszniejsze	страшный, страшная, страшное; страшные.
на костáх — na kościach	кость, кóсти, кóсти, кость, кóстью, о кóсти; кóсти, костéй...
человéческих — ludzkich	человéческий, человéческая, человéческое; человéческие.
стоít — stoi	стóять; стою, стойшь... стóйт; стоя́л.
стáрше — on jest starszy	стáрый.
всех — wszystkich	весь, вся, всë; все.
кругóм — dookoła	
cáмый стáрый — najstarszy	
пóмнит — pamięta	пóмнить; пóмню, пóмнишь... пóмнят; пóмнил.
ужé — już	
истóрии — historji	истóрия...; истории, историй ..
говорíли — opowiadali	говорить; говорó, говори́шь... говорйт; говорíл.
вы́ше — wyzsze	высóкий.
в моéй — w mojej	моý, мой, моë; моí.

памяти — pamięci	память, памяти...
навсегдá — nazawsze	
страшнéе всегó — najstraszniej-	страшный.
szy	
когда — gdy	
птиц — ptaków	птица, птицы...; птицы...
раздавáлись — tozlegały się	раздаваться; раздаёсь, раздаёшь- ся... раздаются; раздавался.
в зéлени — w zieleni	зéлень, зéлени...
сáмая высóкая — najwyższa	высóкий.
сáмое густóе — najgęstsze	густóй.
сíнее — błękitne, modre	сíний.
нéбо — niebo	нéбо, нéба...; небесá, нéбес, небе- сám...
чéрез — przez	
сáмую ширóкую — najszerzą	широкий.
часть — częśc	(patrz wyżej odmianę: кость).
óзера — jeziora	óзеро...; озёра, озёр.
мы подплывáли — podpływaliś- my	подплывать; подплывú, подпły- вёшь... подплывút; подплыл, подплылá, подплылó; подплылý.
на лóдке — na łódce, łódką	лóдка, лóдки...; лóдки, лóдок, лóд- кам...
сáмый стáрый — najstarszy	стáрый.
обывáтель — obywateł	обывáтеля...; обывáтели, обывá- телей...
того — tego	тот, та, то; те.
местéчка — miasteczka	местéчко...; местéчки, местéчек, местéчкам...
отвозíл — odwoził	отвозíть; отвожу́, отвозишь... от- возят; отвозíл.
нас — nas	мы, нас, нам, насы, на́ми, о нас.
другóю — drugą	другóй, другáя, другóе; другíе.
стóрону — stronę	сторонá, сторонý, сторонé, стóро- ну, сторонóй, о сторонé; стóро- ны, сторón, сторонám...
сáмым страшным — najstrasz- niejszy	страшный.
пустых — pustych	пустóй, пустáя, пустóе; пустые.
záлах — salach	zála, zály...; zály...

ходíл — chodzil	ходи́ть; хожу́, ходи́шь... ходят; ходи́л.
таинственныи — tajemniczy	таинственныи, таинственная, таинственное; таинственные.
шóрох — szmer	шóроха...; шóрохи, шóрохов...
кáмешки — kamyczki	кáмешек, кáмешка...
штукатúрка — tynk	штукатúрки...
пáдали — spadały	пáдать; пáдаю, пáдаешь... пáдают; пáдал.
казáлось — zdawało się	казаться; кажу́сь, кáжешься... кáжутся; казáлся.
ктó-то — ktoś	когó-то, комý-то...
бéжйт — biegnie	бежáть; бегу́, бежи́шь... бегут; бежáл.
синéе — błękitniejsze	сíний.
звóнкие — dźwięczne	звóнкий, звóнкая, звóнкое; звóнкие.
звóнче — dźwięczniejsze	звóнкий.
синéший — najbłękitniejszy (tu: ż.)	сíний.
купол — kopuła	ку́пала...; куполá, куполóв...
дремáл — drzemał (tu: ż.)	дремáть; дремлю́, дрémлеши...
над водóй — nad wodą	дрéмлют; дремáл.
сáмые звóнкие — najdźwięcz- niejsze	водá, воды́, водé, воду, водóй, о водé; воды, вод, водам... звóнкий.
летéли — leciały	летéть; лечу́, лети́шь... летáт; ле- тél.
далекó — daleko	плыть; плыvú, плыvёшь... плы- вýт; плыл, плылá, плылó; плы- ли.
плыли — płyneli	доéду, доéдешь... доéдут; доéхал.
назáд — z powrotem	ждать; жду, ждёшь... ждут; ждал.
только-бы — byleby	знакомый, знакомая, знакомое;
доéхать — dojechać	знакомые.
дó-дому — do domu	роднóй, роднáя, роднóе; родные.
ждáли — czekały	
знакомые — znajome	
родных — krewnych	

XI. Д В А Т О В А Р И Щ А.

два товáрища —	dwóch towa-	двух товáрищей, двум товáрищам...
rzyszy, dwaj towarzysze		
шли — szli		идти albo итти; идти, идёшь..
в лесу — lasem		идут; шёл, шла, шло; шли.
вы́скочило — wyskoczyło (wy-		лес, леса...; леса, лесов..
skoczyły)		вы́скочить; вы́скочу, вы́скочишь...
три зáйца — trzy zajace		вы́скочат; вы́скочил.
оди́н — jeden		трёх зáйцев, трём зáйцам...
говорит — powiada		одна, одно; один.
хорошо — dobrze		говорить; говорю, говоришь... говори,
если — jeżeli		рят; говорил.
четыре — cztery		
пять — pięć		четыре...
тоже — też		пятый...
шесть — sześć		шестой...
лучше — lepiej		
семь — siedem		семь...
восемь — osiem		восьм...
девять — dziewięć		девятый...
десять — dziesięć		десятый...
принялся — zaczął		приняться; примусь, прымешься...
считать — liczyć		примутся; принялся, принялась,
		принялесь; принялись.
одиннадцать — jedenaście		считаю, считаешь... считают; счи-
двенадцать — dwanaście		тали.
тринадцать — trzynaście		одиннадцати...
четырнадцать — czternaście		двенадцати...
пятнадцать — piętnaście		тринадцати...
шестнадцать — szesnasta		четырнадцати...
семнадцать — siedemnaście		пятнадцати...
восемнадцать — osiemnaście		шестнадцати...
девятнадцать — dziewiętnaście		семнадцати...
двадцать — dwadzieścia		восемнадцати...
досчитал — doliczył		девятнадцати...
давно — dawno		двадцати..
		patrz: считать.

убежáли — ueiekły

убежáть; убегу́, убежи́шь... убегу́т;
убежа́л.

кругом — dookoła

посмотрéл — popatrzył

посмотрéть; посмотрю́, посмό-
тришь .. посмотрят; посмотрéл.

никогó — nikogo (niema)

пошёл — poszedł

пойти́; пойдú, пойдёшь... пойдут;
пошёл, пошлá, пошлó; пошли.

домо́й — do domu

тридцатí..

трýдцать — trzydzieścia

сорокá...

пятьдесят — pięćdziesiąt

пятыйдесяты...

шестьдесят — sześćdziesiąt

шестийдесяты...

сéмьдесят — siedemdziesiąt

семийдесяты...

вóсемьдесят — osiemdziesiąt

восьмийдесяты...

девяно́сто — dziewięćdziesiąt

девяно́бста...

сто — sto

ста...

ждал — oczekiwał

ждать; жду, ждёшь .. ждут; ждал.

друго́й — drugi

другая, другбе; другие.

двóсти — dwieście

двухсóт...

трíста — trzysta

трёхсóт...

четы́реста — czterysta

четырёхсóт...

пятьсóт — pięćset

пятисóт...

шестьсóт — sześćset

шестисóт...

семьсóт — siedemset

семисóт...

вóсемьсóт — osiemset

восьмисóт...

девятьсóт — dziewięćset

девятисóт...

тысяча — tysiąc

тысячи...

тогда́ — wtedy

сказáть; скажу́, скáжешь.. скá-
жут; сказа́л.

сказáл — powiedział

пéрвая, пéрвое; пéрвые.

пéрвый — pierwszy

двух ты́сячи..

две ты́сячи — dwa tysiące

трёх ты́сяч..

три ты́сячи — trzy tysiące

четы́ре ты́сячи — cztery tysiące

четы́ре ты́сячи — cztery tysiące

пять ты́сяч — pięć tysięcy

шесть ты́сяч — sześć tysięcy

пятый ты́сяч...

и так dáлее — i tak dalej

шестý ты́сяч...

покá не — dopóki nie

дойти́; дойдú, дойдёшь... дойдут;

доjdëшь — dojdiesz

дошёл, дошлá, дошлó; дошли.

миллио́на — miljona
словáми — słowy ..

положíл — położył

одногó — jednego
убýтого — zabitego

на стол — na stół

вот — oto

у менá — u mnie

у тебá — u ciebie

нуль — zero

миллио́н, миллио́на...; миллио́ны...
слово, слова...; слова, слов, словá...

положíть; положí, положиши...
положат; положíл.

оди́н, однá, однó; одни.

убýтый, убýтая, убýтое; убýтые
(imiesłów od убýть).

стол ,столá...; столы, столóв ..

я, менá, мне, мной, обо мнé.

ты, тебá, тебé, тобóй, о тебé.

нуль, нулю...; нулы, нулéй...

XII. ЖАР-ПТИЦА.

Жар-Пти́ца — Żar-Ptak (rajski ptak bajek rosyjskich)

давнó-давнó — bardzo dawno

в однóм — w pewnym

цárстве — cesarstwie, państwie,
królestwie

царь — cesarz

Выслáв — Wysław

у него было — on miał

три сына — trzech synów

пéрвый — pierwszy

Димитрий — Dymitr

вторóй — drugi

Васíлий — Bazyli

трéтий — trzeci

Ивáн — Jan

сад — ogród

большóй — duży

много — dużo

дерéвьев — drzew

плодáми — owocami

прилетáла — przylatywała

к — do

в — do

Жар-Пти́цы, Жар-Птице...; Жар-
Пти́цы, Жар-Птиц..

оди́н, однá, однó; одни.

цárство, цárства...; цárства,
царств...

царý...; царý, царéй...

Выслáва ..

три сына, трёх сыновéй...

пéрвая, пéрвое; пéрвые.

Димитрия...

вторáя, вторóе; вторýе.

Васíлия...

трéтья, трéтье; трéтьи.

Ивáна...

сад, сáда...; сады, садóв ..

большáя, большóе; большíе.

дерéво, дерéва...; дерéвья...

плод, плодá...; плоды, плодóв..

прилетáть; прилетáю, прилетá-
ешь... прилетáют; прилетáл.

пéрья — pióra	перó, перá...; пéрья, пéрьев...
золотые — złote	золотоý, золотáя, золотбé.
глазá — oczy	глаз, глáза...; глазá. глаз...
огненные — ogniste	огненный, огненная, огненное.
садíлась — siadała	садиться; сажúсь, садíшься... садáтся; садíлся.
на яблоню — na jabłoń	яблоня, яблони...; яблони, яблоней...
яблоками — jabłkami	яблоко, яблока...; яблоки, яблок, яблокам...
срывáла — zrywała	срывáть; срывáю, срывáешь... срывáют; срывáл.
улетáла — odlatywała	улетáть; улетáю, улетáешь... улетáют; улетáл.
жалéл — żałował	жалéть; жалéю, жалéешь... жалéют; жалéл.
ничегó — nic	мочь; могý, мόжешь... мόгут; мог,
мог — mógł	моглá, моглó; могли.
сдéлать — zrobíć	сдéлаю, сдéлаешь... сдéлают; сдéлал.
чтóбы — aby	
помóчь бедé — dopomóć biedzie (tu: zaradzić zlemu)	помогý, поможешь... помогут; по- мог, помоглá, помоглó; помоглý.
вы́слал — wysłał	бедá, беды...; бéды, бед, бéдам...
сыновéй — synów	вы́слать; вы́шлю, вы́шлешь... вы́- шлют; вы́слал.
сторожíть — ochraniać, pilno- wać	сын, сына...; сыновýя, сыновéй, сыновýм...
пошёл — poszedł	сторожý, сторожíшь.. сторожáт; сторожíл.
когда — gdy	пойтý; пойдý, пойдёшь... пойдút;
наступíла — nastąpiła, nastala, przyszła	пошёл, пошлá, пошлó; пошли.
ночь — noc	наступíть; наступлó, настúпиш.. настúпят; наступíл.
видáл — widział, zobaczył	ночи...; нóчи, ночéй, ночám..
только — tylko	видáть; видáю, видáешь... видáют; видáл.

спал — spał

заснүть — zasnąć

четвёртый — czwarty

пятый — piąty

шестой — szósty

седьмой — siódmy

восьмой — ósmy

девятый — dziewiąty

десятый — dziesiąty

оди́ннадцатый — jedenasty

и так далее — i tak dalej

двадцатый — dwudziesty

подумал — pomyślał

что — że

будет считать — będzie liczył

кончил — skończył

сел — usiadł

начал — zaczął

тридцатый — trzydziesty

сороковой — czterdziesty

пятидесятый — pięćdziesiąty

шестидесятый — sześćdziesiąty

семидесятый — siedemdziesiąty

восьмидесятый — osiemdziesiąty

девяностый — dziewięćdziesiąty

сóтый — setny

двухсóтый — dwóchsetny

трехсóтый — trzechsetny

четырехсóтый — czterechsetny

спать; сплю, спиши... спят; спал,

спалá, спáło; спáли

заснý, заснéши... заснýt; заснýl.

четвёртая, четвёртое; четвёртые.

пятая, пятое; пятыe.

шестáя, шестóе; шестýe.

седьmáя, седьmóе; седьmýe.

восьmáя, восьmóе; восьmýe.

девятáя, девятóе; девятýe.

десятáя, десятóе; десятýe.

оди́ннадцатая, оди́ннадцатое; оди́ннадцатые.

двадцатая, двадцатое; двадцатые.

подумать; подумáю, подумáеш...

подумают; подумáл.

считáть; считáю, считáеш.. счи-
тают; считáл.

кончить; кончáю, кончáеш.. кон-
чают; кончáл.

сесть; сáду, сáдешь.. сáдут; сел.

начáть; начný, начnëши.. начnút;

начáл, начáло, начáла;

тридцатая, тридцатое; тридцатые.

сороковая, сороковé; сороковé.

пятидесятая, пятидесятое; пятиде-
сятые.

шестидесятая, шестидесятое; ше-
стидесятые

семидесятая, семидесятое; семиде-
сятые.

восьмидесятая, восьмидесятое;
восьмидесятые.

девяностая, девяностое; девяно-
стые.

сóтая, сóтое; сóты.

двухсóтая, двухсóтое; двухсóтые.

трехсóтая, трехсóтое; трехсóтые.

четырёхсóтая, четырёхсóтое; че-
тырёхсóтые.

пятисóтый — pięćsetny
шестисóтый — sześćsetny

семисóтый — siedemsetny
восьмисóтый — osiemsetny

девятисóтый — dziewięćsetny

тысячный — tysięczny
двухтысячный — dwutysięczny

миллионный — miljonowy

котóрый — który

клонíł — morzył

вначáле — na poczátku
прошёл — przeszedł, znikł

сам собóй — sam przez się
протёр — przetarł

вýдит — widzi

на востóке — na wschodzie
плáмя — płomień (dod.: ukazuje się się)

восхóда — wschodu

сóлнца — słońca

далекó — daleko

осветíло — oświecilo

жárкий — gorący (tu: gorące)

юг — południe

дáже — nawet

далёкий — daleki

зáпад — zachód

холбóдный — zimny (tu: ź.)

сéвер — północ

пятисóтая, пятисóтое; пятисóтые.
шестисóтая, шестисóтое; шестисóтые.

семисóтая, семисóтое; семисóтые.
восьмисóтая, восьмисóтое; восьмисóтые.

девятисóтая, девятисóтое; девятисóтые.

тысячна, тысячное; тысячи
двухтысячна, двухтысячное;
двухтысячные.

миллионна, миллионное;
миллионные.

котóрая, котóрое; котóрые.

клонíть; клонío, клóniши... клóнят; клонíł.

пройtí; пройdú, пройdëš.. прой-
дút; прошёл, прошлá, прошлó;
прошлý.

протерéть; протrú, protréš..
протrút; protér.

вýдеть; вýжу, вýдиши... вýдят;
вýдел.

востóк, востóка...

плáмени...; плáменá, плáмён...

восхóд...; восхóды, восхóдов ..
сóлнце, сóлнца...; сóлница, солнц...

осветíть; освещú, осветíши.. осве-
тát; осветíл.

жárкая, жárкое; жárкие.

юг, юга..

далёкий, далёкая, далёкое; да-
лёкие.

зáпад, зáпада...

холбóдная, холбóдное; холбóдные.

сéвер, сéвера ..

стáло — zrobilo się	стать; стáну, стáнешь... стáнут;
светлó — jasno	стал, стáла, стáло; стáли.
как — jak	
днём — w dzień	
прилетéла — przyleciała (tu: przyleciał)	прилетéть; прилечу́, прилетíшь.. прилетáт; прилетéл.
чтóбы — aby	
красть — kraść	
схватíл — chwycił	краду́, крадёшь... крадут; крал, крáла, крáло; крáли.
за шéю — za szyję	схвати́ть; схвачу́, схватиши... схва- тят; схвати́л.
пускáет — puszcza (tu: pozwala)	шéя, шéи.. ; шéи, шéй... пускáть; пускáю, пускáешь... пускáют; пускáл. (patrz odmianę: прилетéла).
отлетéть — odlecieć	
тут — tu	
просить — prosić	
отпустíть — puścić	прошу́, пребсиши... прósят; проси́л.
но — ale	отпушу́, отпúстиши... отпúсят.
хотéл — chciał	хотéть; хочу́, хóчешь, хóчет, хо- тýм, хотите, хотáт; хотéл.
никák — w żaden sposób	
послúшаться — usłuchać	послúшаюсь, послúшаешься..., по- слúшаются; послúшался.
покá — póki	
серéбряный — srebrny	серéбранный, серéбряная, серéбря- ное; серéбряные.
золотýми — złotemi	
которых — których	золотóй, золотáя, золотóе; золотые. котóрый, котóрая, котóрое; котó- рые.
светíлись — świeciły się, błyszcz- czyły	светíться; свечу́сь, свéтишься... свéтятся; светíлся.
звёзды — gwiazdy	
влетéла — wleciała	звездá, звезды... влетéть; влечу́, влетíшь... влетáт; влетéл.
в зáлу — do sali	
дворцá — pałacu	
удáрилась — uderzyła się (ru- nela, padla)	zála, зáлы...; зáлы... дворéц...; дворцы, дворцóв... удáриться; удáрюсь, удáришься... удáрятся; удáрился.

о зéмлю — o ziemię (tu: o po-sadzce)

стáла — stala się
девíцей — dziewczyna
такóй — takiej
красý — urody
какóй — jakiej
нигдé — nigdzie

бывáло — bywało (tu: widziano)

сидéл — siedział

на трóне — na tronie

éжели — jeżeli

взять — wzięć

тебé под стать — jest dla ciebie
odpowiednią

дал — dał

конéй — konie

зóлota — złota

серебrá — srebra

дорогíх — drogich

камнéй — kamieni

женý — żone

в придачу — na dodatek

пóсле — po

обéда — obiadu (tu: obiedzie)

гóсти — goście

вы́пили — wypili

винá — wina

мёда — miodu

пíва — piwa

земла, земли, земле, зéмлю, зем-
лой, о земле; зéмли, земель, зéм-
лям...

девíца, девíцы...; девíцы...
такóй, такая, таке; таке.
краса...; krásy, крас, красам...
какóй, какая, каке; каке.

бывать; бываю, бываешь... быва-
ют; бывál.

сидеть; сижу, сидишь... сидат;
сидél.

трон, трóna...; трóny, трóнов..

возьму, возьмешь... возьмут; взял,
взялá, взло (albo взялo); взли.

дать; дам, дашь, даст, дадим, да-
дите, дадут; дал, далá, дло;
дáli.

конь, кони...; koni, koney..

злото..

серебр..

дорогый, дорогая, дороге; доро-
гие.

камень, камня...; kamni, kamey..

женá, жены...; жены, жен, же-
нам .. (albo: жоны, жон, жо-
нам...).

обд, обда...; обды, обдов ..

гость, гостя...; гости, гостей, го-
стым ..

выпить; выпью, выпьешь... вы-
пьют; выпил.

винo..; вина, вин, внам...

мед...; меды, медов...

пива.

к вέчери — przed wieczorem
уже — już
жить — żyć

тужи́ть — troskać się
добра — dobra
нажи́вáть — dorabiać się

вéчер, вéчера...; вечерá, вечерóв...

живу́, живёшь... живу́т; жил, жи-
лá, жи́ло; жи́ли.

тужу́, тужиши... тужат; тужи́л.
добрó.

нажи́вáю, нажи́вáешь... нажи́вá-
ют; нажи́вáл.

XIII. ПИСЬМО.

письмо — list

письмá...; пíсьма, пíсем, пíсь-
мам...

мíлый — miły (tu: wołacz)
друг — przyjaciel (tu: wołacz)
Сáша — Sasza (zdrobniały od
Aleksander), (tu: wołacz)

мíлая, мíлое; мíлые...
дру́га...; дру́зья, дру́зей, дру́зья́м...
Сáши.

прожи́вáешь — spędzasz, (ba-
wisz)

прожи́вáть; прожи́вáю, прожи́вá-
ешь... прожи́вáют; прожи́вáл.

все — wszystkie, całe
каникулы — wakacje
в гóроде — w mieście
давно — dawno

весь, вся, всë.

я живу́ — żyję; mieszkam

канíкулы, канíкул...

в дерéвне — na wsi

гóрод, гóрода...; городá, городóв ..

от стáнции — od stacji

живу́; живу́, живёшь... живу́т;

желéзной дорóги — kolej

жил, жилá, жи́ло; жи́ли.

двáдцать — dwadzieścia

дерéвня, дерéвни...; дерéвни, де-
ревéнь, деревня́м...

вёрст — wiorst

стáнция, стáнции ..; стáнции,
стáнций...

или — albo

желéзный, желéзная, желéзное;

киломéтров — kilometrów

желéзные; дорóga, дорógi..; до-
рógi, дорógi..

по шоссé — po szosie, szosą

два́дцати.

по грунтовóй — po polnej, polną

верстá, версты.; вёрсты, вёрст...

киломéтр, киломéтра...; кило-
мétry...

nie odmienia się.

грунтовóй, грунтовáя, грунтовбе;

грунтовые (albo грунтóвый, грун-
товая, грунтóвое; грунтовые).

мы приехали — przyjechaliśmy

в мае — w maju

как — jak

известно — wiadomo

работы — prace

продолжаются — trwają

круглый — okrągły (tu: cały)

год — rok

городские — miejscy (tu: mia-sta)

жители — mieszkańcy

не представляете — nie wyobrażacie

себя — sobie

что — że

земледельческие — rolnicze

машины — maszyny

работают — pracują

время — czas

осенью — na jesieni

зимой — w zimie

молотят — młócają

на молотилке — na młóckarni

хлеб — chleb

мельют — mielą

зерно — ziarno

на муку — na mąkę

на мельнице — w młynie

приехать; приеду, приедешь...

приедут; приехал

май, ма́я...

известен, известна, известно;
известны.

работа, работы.. ; работы, работ...
продолжаться; продолжаясь, про-
должаешься... продолжается;
продолжался.

круглая, круглое; круглые.

года...; гόды oraz годá, годóв...

городской, городская, городское.

житель, жителя...

представлять; представляю, пред-
ставляешь.. ; представляют;
представлял.

себя, себе, себя́, собой...

земледельческий, земледельческая,
земледельческое.

машина, машины...; машины...

работать; работаю, работаешь..
работают; работал.

времени...; времена́, времён, време-
нам..

молотить; молочу́, молотиши...
молотят; молоти́л.

молотилка, молотилки.. ; моло-
тилки, молотилок, молотилкам...

хлеб, хléба...; хлебá, хлебóв ..

молоть; мелю́, мélешь.. мельют;
молóбл.

зерно, зернá.. ; зёрна, зёрен, зёр-
нам...

мука, муки..

мельница, мельницы...; мельни-
цы, мельниц...

веснóй — na wiosnę
пáшут — orzą

плúгом — plugiem
и́ли — albo
сохóй — sochą

боронýют — bronują

боронóй — broną

сéют — sieją
сéялкой — siewnikiem

лéтом — latem
кóсят — koszą

травý — trawę
косóй — kosą
сенокосíлкой — kosiarką

убирáют — zbierają

сéно — siano
вýлами — widłami
грáблями — grabiami
жнут — żną
серпóм — sierpem
жáткой — żniwiarką

тóже — też
озýмые — ozimina
яровýе — jare
всегdá — zawsze
мнóго — dużo
рабóты — pracy
мáло — mało
он отдыkháет — odpoczywa
но — ale

пахáть; пашý, пáшешь... пáшут;
пахáл.

плуг, плúга...; плугí, плугóв...

сохá, сохí, сохé, sóxy, сохóй, о сохé;
сóхи, сох, сóхам...

бороновáть; боронýю, боронéш...
боронýют; бороновáл.

боронá...; бороны, борóн, боро-
нám...

сéять; сéю, сéшь... сéют; сéял.
сéялка, сéялки...; сéялки, сéялок,
сéялкам...

косíть; кошý, кóсишь... кóсят;
косíл.

травá, травы́...; трáвы, трав...
косá, косý...; кóсы, кос, кóсам...
сенокосíлка, сенокосíлки...; сено-
косíлки, сенокосíлок, сеноко-
сíлкам...

убирáть; убиráю, убиráеш... уби-
ráют; убиráл.

сéно, сéна...

вýлы, вил...

грáбли, грáблей, грáблям...

жать; жну, жнёшь... жнут; жал.

серп, серпá...; серпý, серпóв...

жáтка, жáтки...; жáтки, жáток,
жáткам...

озýмый, озýмая, озýмое; озýмые.
яровóй, яровáя, яровóе.

рабóта, рабóты...; рабóты, рабóт...

отдыkháть; отдыkháю, отдыkháеш...
отдыkháют; отдыkháл.

рожь —	żyto	ржи, ржи, рожь, рóжью, о ржи.
пшеница —	pszenica	пшеницы...
ячмéнь —	jęczmień	ячменй...
овёс —	owies	овсá...
гречиха —	gryka	гречихи...
прóсо —	proso	прóса...
лён —	len	льна...
коноплý —	konopie	коноплý...
кукурúза —	kukurydza	кукурúзы...
клéвер —	koniczyna	клéвера...
горóх —	groch	горóха...
картóфель —	kartofle, ziemniaki	картóфеля...
это —	to	этот, эта; эти.
плоды —	owoce	плод, плодá...
трудóв —	trudów (tu: pracy)	труд, трудá...; труды...
ты мóжешь —	możesz	мочь; могу́, мóжешь... могут; мог,
		моглá, моглó; моглý.
всегдá —	zawsze	
вíдеть —	zobaczyć	вíжу, вíдишь... вíдят; вíдел.
дарý —	dary	дар, дáра...; дарý, дарóв...
землý —	ziemi	землý, землý, земlé, зéмлю, зем-
		лëй, о земlé; зéмли, земéль,
		зéмлям...
нéред —	przed	
моí —	moje	моí, моý, моë.
глазá —	oczy	глаз, глáза...; глазá, глаз, глазáм...
устáли —	zmęczyły się	устáть; устáну, устáнешь... устá-
		нут; устáл.
смотрéть —	patrzyć	смотрó, сmóтришь... смóтрят; смо-
		трéл.
на лугá —	na ląki	луг, лúга...; лугá, лугóв..
полá —	pola	по́ле, по́ля.. ; полá, полéй...
твоíй —	twój	твоý, твоë; твоý.
приéзд —	przyjazd	приéзда...; приéзды, приéзов ..
óчень —	bardzo	
приýтен —	przyjemny, miły	приýтна, приýтно; приýтны.
(tu: jest miły)		
вспóмни —	przypomnij	вспóмнить.
на́ши —	nasze	наш, на́ша, на́ше; на́ши.
скúчно —	nudno	
сидéть —	siedzieć	

на ме́сте — na miejscu

ва́ш — wasz

жáркий — gorący

пыльный — zakurzony

берíй — bierz

свой — swój

чемодáн — walizę

приезжáй — przyjeżdżaj

обнимáю — obejmuję (tu: ścis-
skam)

целúю — całuję

Вáня — Janek

ме́сто; ме́ста .., местá, мест, ме-
стám...

вáша, вáше; вáши.

жáркая, жáркое; жáркие.

пыльная, пыльное; пыльные.

брать.

свой, свой, своё; свой.

чемодáн, чемодáна...; чемодáны..

приезжáть.

обнимáть; обнимáю, обнимáешь ..
обнимáют; обнимál.

целовáть; целúю, целúешь... це-
лýют; целовáл.

Вáни...

ОТВЕТ НА ПИСЬМО.

отвéт — odpowiedź

отвéта...; отвéты...

дорогóй — drogi (tu: wołacz)

дорогáя, дорогбé; дорогиé.

приятель — przyjaciel (tu: wo-
łacz)

прия́теля...; прия́тели, прия́телей...

всегдá — zawsze

желáть; желáю, желáешь.. же-
лáют; желáл.

взять — wziąć (tu: kupić)	возьмú, возьмёшь... возьмút; взял, взялá, взяло; взяли
билéт — bilet	билéт...; билéты, билéтов...
сдать — oddać	сдам, сдашь, сдаст, стадíм, сда- дýте, сдадúт; сдал, сдалá, сдá- ло; сдали.
сундúк — kufer	сундúк, сундукá...; сундуки, сун- дукóв...
в багáж — na bagaż	багáж, багажá ..
бежáть — biec	бегú, бежíшь... бегút; бежáл,
по перрónу — po peronie	перрón, перрónа...; перрónы, пер- рónов...
оты́скивая — poszukując, szu- kając	оты́скивать.
свой — swój	свой, свой, своё; свой.
пóезд — pociąg	пóезд, пóезда...; поездá, поездóв...
вагóн — wagon	вагóн, вагóна...; вагóны, вагóнов...
занýть — zająć	займú, займёшь..; займút; зáнял, занялá, заняло; зáняли.
мéсто — miejsce	мéсто, мéста..; местá, мест, ме- стáм...
в трéтьем — w trzecim (tu ż.)	трéтий, трéтья, трéтье; трéтьи.
klássce — klasie	класс, клáсса...; клáссы, клáссов..
так — tak	приятно — przyjemno (tu: jest przyjemne)
кондукторá — konduktorzy	приятен, приятна, приятно; при- ятны.
спрóсяят — zapytają	кондуктор, кондуктора...; кондук- торá...
как-бýдто — jakby	спросít; спрошú, спрóсишь...
я потерáл — zgubiłem	спрóсяят; спросíл.
ищý — szukam	потерáть; потерáю, потерáешь... потерáют; потерáл.
по кармáнам — po kieszeniach	искáть; ищý, ищешь... ищут;
нет — niema	искáл.
éду — jadę	кармáн, кармáна...; кармáны...
зáйцем — zajacem (to zn. bez biletu, fuksem, „na gapę“)	éхать; éду, éдешь... éдут; éхал. зáяц, зáйца...; зáйцы, зáйцев...

хочу́ — chce	хотеть; хочу́, хóчешь, хóчет, хоти́м, хоти́те, хоти́т; хотéл.
сказа́ть — powiedzieć	скажу́, скáжешь... скáжут; сказа́л.
назóйливы — (są) natrętne	назóйлив, назóйлива, назóйливо.
кудá — dokąd	
откúда — skąd	
не всё-ли равнó — czy to nie	
wszystko jedno —	
удовóльствие — przyjemność	удовóльствия...; удовóльствия, удовóльствий...
мáлое — małe (tu: ż.)	мáлый, мáлая, мáлое; мáлые.
испóрчено — (jest) zepsute	испóрчен, испóрчена; испóрчены.
то-то — albo albo	
плéд — pled, koc	плéд, плéда...; плéды, плéдов...
забúдешь — zapomnisz	забýть; забúду, забúдешь... забу́дут; забыл.
те — te	тот, та, то; те.
башмакý — buciki	башмák, башмакá...; башмакý, башмакóв...
надéл — włożyłem	надéть; надéну, надéнешь... надéнут; надéл.
вмéсто — zamiast	
спортíвного — sportowego	спорти́вный, спорти́вная, спорти́вное; спорти́вные.
костýма — ubrania	костýм...; костýмы...
уложíл — zapakowałem	уложи́ть; уложíку, улбжишь... улбжат; уложíл.
штаны — spodnie	штаны, штанóв...
от чёрного—od czarnego (tu: ż.)	чёрный, чёрная, чёрное; чёрные.
пиджакá — marynarki	пиджák...; пиджакý, пиджакóв...
в полóску — w paski (tu: l. mn.)	полóска, полóски...; полóски, по- лóсок, полóскам...
жилéт — kamizelkę	жилéт, жилéта...; жилéты...
железнодорожный — kolejowy	железнодорожная, железнодорож- ное; железнодорожные.
путь — tor	путí, путí, путь, путём, о путь; путí, путéй...
испráвен — jest w porządku	испрáвна, испрáвно; испрáвны.
сойдёт с рельс — wykolei się	
сойдёт — zejdzie	сойтí; сойдú, сойдёшь.. сойдút; сошёл, сошлá, сошлó; сошлý.

с рельс — z szyn	рельса, рельсы...; рельсы, рельс...
чтобы — aby	
погулять — pospacerować	погуляю, погуляешь... погуляют; погулял.
по шпалам — po podkładach	шпала, шпалы...; шпалы, шпал...
или — albo	
евалиться — spaść, zwalić się, runąć	свались, свалившись.. свалится;
с насыпи — z nasypu	насыпь...; насыпи, насыпей...
с моста — z mostu	мост...; мосты...
паровоз — parowóz, lokomoty- wa	паровоз ..; паровозы, паровозов..
кричит — krzyczy	кричать; кричу, кричишь... кри- чат; кричал.
ух! — ach!	
боюсь — boję się	бояться; боюсь, бойшься.. боятся; боялся.
отвечают — odpowiadają	отвечать; отвечаю, отвечаешь... отвечают; отвеча́л,
какнибудь — jakkolwiek, byle jak	
доверить — powierzyć	доверю, доверишь .. доверят; до- верил.
жизнь — życie	жизнь, жизни...; жизни, жизней..
машинисту — maszynistę	машинист, машиниста...; машиний- сты...
кочегару — palaczowi	кочегар, кочегара...; кочегары...
которые — którzy	котрый, котрая, котрое.
гораздо — znacznie	
меньше — mniej	
знают — wiedzą	знать; знаю, знаешь... знают; знал.
чем — niż	
стрелочнику — zwrotniczemu	стрёлочник, стрёлочника...; стрё- лочники, стрёлочников...
или — albo	
начальнику — zawiadowcę	начальник, начальника...; началь- ники...
окончившим — ukończywszym	окончивший, окончившая, окон- чившее (imiesłów od окон- чить).

университета — uniwersytety
нет — nie

по-мбему — mojem zdaniem
не совсём — nie zupełnie
просто — (jest) proste
путешествие — podróż

приятно — (jest) przyjemnie
(tu: ż.)
а всё-же — ale bądź co bądź
бываёт — bywa

опасным — niebezpieczne (tu: ż.)
если — jeżeli
случается — zdarza się
крушение — katastrofa

покá — narazie
жму — ścisjam

крепко — silnie, mocno
рýку — ręce

прéданный — oddany

я идý — idę

по улице — po ulicy
встречáю — spotykam

Пáвлова — Pawłowa
кудá — dokąd
Петрóв — Pietrow
он спрáшивает — zapytuje

энáю — znam, wiem
какóй — jaki

университét...; университéты...

прост, простá, прóсто; просты...
путешéствия...; путешéствия, путешéствий...
приятей, приятна, приятно; приятны.

бывáть; бывáю, бывáешь... бывáют; бывál.

опáсен, опáсна, опáсно; опáсны.

bezosobowo.

крушéние, крушéния...; крушéния,
крушéний...

жать; жму, жмёшь... жмут; жал,
жáла, жáло; жáли.

рукá, рукý, рукé, rýku, рукój, o
рукé; rýki, рук, рукám...

прéданная, прéданное; прéданные.
(imiesłów od предáть).

XIV. В О Т Р Е Ч А.

идти albo итти; идý, идёшь... идút;
шёл, шла, шло; шли.

улицы...; улицы, улиц...
встречáть; встречáю, встречáешь...
встречáют.

Пáвлов, Пáвлова...

Петрóва...

спрáшивать; спрáшиваю, спрáши-
ваешь... спрáшивают; спрáши-
вал.

знать; знáю, знáешь... знáют; знал.
какóй, какáя, какбе; какié.

хýтрый — przebiegły
человéк — człowiek

потомý — z tego powodu
отвечаю — odpowiadam

ви́дишь — widzisz

та — tamta
на углý — na rogu
большóе — duże (tu: m.)
здáние — budynek
так — tak
есть — jest

сéрый — szary
любоpытный — ciekawy

говорю — mówię

прáмо — prosto
впráво — naprawo
влéво — nalewo
дáльше — dalej
такóй — taki
да — tak
привýчка — przymyczajenie

знает — wie
может-быть — być może
самоубийство — samobójstwo
задýмал — zamierzył, uplanował
воровствó — kradzież
грабёж — rabunek, grabież

ну — no

дéло — sprawę, rzecz
я неспособен — nie (jestem)
zdolny

хýтрая, хýтroe; хýтрые.
человéка...; люди, людéй, людям,
людéй, людъмí, о людях.

отвеча́ть; отвеча́ю, отвеча́ешь...
отвеча́ют; отвеча́л.
видеть; ви́жу, видиши... видят;
видел.

тот, то; те.
угол, углá..; углы, углóв..
большóй, большáя; большие.
здáние, здáния...; здáния, здáний...

do czasownika быть; бýду, бý-
дешь... бýдут; был, былá, бýло;
бýли.
сéрая, сéроe; сéрые.
любоpытная, любопытное; любо-
пытные.
говорить; говорю, говориши... го-
ворят; говорил.

такáя, такóе; такíе.

привýчки...; привýчки, привýчек,
привýчкам.
знать; знаю, знаешь... знают; знал.

самоубийство, самоубийства,,; са-
моубийства, самоубийств..

воровствó, воровствá...
грабёж, грабежá.. ; грабежí, грабе-
жéй...

дéло, дéла..; делá, дел...
неспособна, неспособно; неспособ-
ны.

я восклíкнул — zawałałem	восклíкнуть; восклíкну, восклíкнешь.., восклíкнут.
сам — sam	самá, самó; сáми.
чёрт — czart, djabel	чёрта.; чéти, чертéй, чертýм..
не разберёт — nie zrozumie	разобрать; разберу́, разберёш.., разберут; разбрáл.
что емý от меня́ надо — czego он chce odemnie	нача́ть; начи́у, начи́шь... начи́ут;
как — jak	на́чал, нача́лá, на́чало, на́чали.
начиёт — zacznie	разговóр, разговбра...; разговбрá...
разговóр — rozmowę	скúки...
так — tak, to	прийтí; прииду́, приидёшь... приий- дуть; пришёл, пришлá, пришлó; пришли.
скýка — nuda	час, ча́са...; часы.. .
пришлá — przyszła	мéсто, мéста.. ; местá, мест...
час — godzinę	держáть; держу́, дéржипшь... дéр- жат; держал.
мéсте — miejscu	дýмат; дýмаю, дýмаеш .. дýмают; дýмал.
дéржит — trzyma	отстáть; отстáну, отстáнешь... от- стáнут, отстáл.
дýмаю — myśle	безрабóтны, безрабóтное; безрабóтные.
нет — nie	ищу́, ищешь .. ищут; иска́л.
ты отстáнешь — odczepisz się	госудáрства...; госудáрства, госу- дарств...
вот — oto	помогáть; помогáю, помогáешь... помогáют; помогáл.
что — że	слýчай, слýчая...; слýчи, слýчаев..
я безрабóтный — (jestem) bez- robotny	гражданíй, гражданина...; грáждан- ие, грáждан..
знáчит — to znaczy, z tego wy- nika	
нáдо — trzeba	
искáть — szukać	
госудárство — państwo	
помогáет — pomaga	
слýчае — wypadku, razie	
грáжданам — obywateлом	

нет — nie	отвечáю; отвéчу, отвéтишь... отвéтят; отвечáл.
я ищý — szukam	искáть; ищý, ищешь..., ищут; искáл.
слúжбы — posady	слúжба, слúжбы..
в контóру — do biura	контóра, контóры...; контóры...
где — gdzie	
трéбуется — jest poszukiwany	bezosobowo.
по объявлéнию — zgodnie (według) z ogłoszeniem	объявленie, объявленia...; объявленie, объявлений...
бухгáльтер — buchalter	бухгáльтера...; бухгáльтеры, бухгáльтеров...
потому́ что — ponieważ	умéть; умéю, умéешь... умéют;
я умéю — umiem	умéл.
контóрские — biurowe	контóрский, контóрская, контóрское.
счетовóдные — rachunkowe	счетовóдный, счетовóдная, счетово́дное.
книги — księgi	книга, кни́ги...; кни́ги, книг.
вестí — prowadzie	ведú, ведёшь... ведút; вёл, велá, велó; вели.
торгóвую — handlową	торгóвый, торгóвая, торгóвое; торгóвые.
тó-есть — to znaczy	
коммérческую — komercyjną	коммérческий, коммérческая, коммérческое; коммérческие.
корреспондéнцию — korespondencję	корреспондéнция, корреспондéнции. .
а тákже — oraz	
стеногráфию — stenografię	стеногráфия, стеногráфии..
ты образóванный — (jesteś) wykształcony	образованная, образованное; образóванные (imiesł. od образовать).
отвéтил — odpowiedział	отвéтить; отвéчу, отвéтишь .. отвéтят; отвéтил.
как pás — akurat, właśnie	
тóже — też	
он сорвался — zerwał się	сорвáться; сорвúсь, сорвёшься... сорвúтся; сорвался.

брóсился прочь — uciekl	брóситься; бróшусь, бróсишся .. .
мы бежáли — bieglimy	брóсятся; бросился.
рзом — razem, jednoczenie	бежть; бегу, бежшь.. . бегт; бе-
добежли — dobieglimy	жл.
ба — obaj	
мы вошли — weszlimy	
в дври — w drzwi	patrz odmian: бежть.
вмсте — razem	
мы стли — zaczelimy	
дирктора — dyrektora	войт; войду, войдшь.. . войдт;
швейцр — portjer	вошл, вошa, вошlo; вошli.
указл — wskazal	дверь, дври.. .; дври, дверy.. .
остаются — pozostaj	
в бед — w biedzie, w niedoli	
бот — oto	
другбо — drugiego	стт; стну, стнeshь.. . стнут;
мы не покнули — nie porzu-	стал.
cielimy	
подошл — podeszlimy	дирктор, дирктора .. ; директora.
к плтному — do tegiego	диркторb.. .
господну — rana	швейцa.. ; швейцy, швейцa-
в очkах — w okularach	ров.. .
на длжность — stanowisko	указать; укажу, укажшь.. . ука-
владю — wladam	жут; указл.
инострnnymi — obcemi	оставтться; остась, осташься.. .
языkами — jzykami	остатся; оставлся.
посмбрел — popatrzy	бед, бед.. .; бды, бед, бдам.. .
	другй, другя, другб.. . друге.
	покнуть; покну, покнeshь.. . по-
	кннут; покнul.
	подойт; подойдu, подойдшь.. .
	подойдt.
	плтный, плтная, плтное; плт-
	ные.
	господn, господna.. ; господ,
	господd, господm.. .
	очки, очk.. .
	длжность, длжности.. ; длжно-
	сти, длжностй.. .
	владт; владю, владшь.. . вла-
	дют; владl.
	инострnniy, иностранная, ино-
	стрnnoe; инострnnые.
	языk, языk.. ; языk, языkb.. .
	patrz odmian: смотрть.

только — tylko, jedynie	
уже — już	занят, занятá; заняты (imiesłów od запасть).
занято — (jest) zajęte	
мы остались — pozostaliśmy	остаться; останусь, останешься... останутся; остался.
с носом — z nosem (tu: z ni-czem)	нос, носа...; носы, носов..
имя — mając	иметь
каждый — każdy	каждая, каждое; каждые.

XV. РАССЕЯННОСТЬ.

рассеянность — roztargnienie	рассеянности...
кто — kto	
хочет — chce	хотéть; хочу́, хóчешь, хóчет, хо- тýм, хотíте, хотáт; хотéл.
познакомиться — zapoznać się	познакóмлюсь, познакóмишься .. познакóмляться; познакóмился.
с рассеянным — z roztargnio- nym	рассеянный, рассеянная, рассеян- ное; рассеянные, (imiesłów od рассéять).
тот — ten	та, то; те.
пусть — niech	
разыщет — odnajdzie	разыскáть; разыщу́, разыщешь... разыщут; разыскál.
Ивáна — Jana	Ивáн...
Петróвича — Piotrowicza	Петróвич...
Грóмова — Gromowa	Грóмов...
что — co	чегó, чему́, что, чём, о чём.
это — to	этот, эта; эти.
за — za	
смешной — śmieszny	смешnáя, смешnóе; смешnýе.
прéжде всегó — przedewszystkiem	
никогдá — nigdy	
знаёт — wie	знать; знáю, знáешь... знáют; знал.
погóда — pogoda	погóды, погóде...
каждый раз — za každym ga- zem, zawsze	
когда — gdy	
нáдо — trzeba	

что-нибудь — соś	что-нибудь, чего-нибудь ..
купить — kupić	куплю, купиши... купят; купил.
всегда — zawsze	
принесёт — przyniesie	принести; принесу, принесёшь..
	принесут; принесёс, принесла, принесло; принесли.
вместо — zamiast	
муки — mąki	мука.
крупый — kaszę	крупá, крупы..
сала — słoniny	сáло..
масло — masło	мáсло, мáсла ..
ветчинный — szynki	ветчинá...
колбасы — kiełbasę	колбасá, колбасы.. ; колбáсы..
булки — bułki	бу́лка...; булки, булок, булкам...
хлеба — chleba	хлеб...; хлéбы, хлеббв...
нераз — kilkakrotnie, nieraz	
случалось — zdarzało się	безособово.
покупать — kupować, nabuwać	покупáю, покупáешь... покупают; покупáл.
фрукты — owoce	Фрукт, фрукта...; фрукты ..
непременно — bezwzględnie,	
конечно	
накупить — nakupi	накупить; накуплю, накупиши.. накупят; накупил.
яблок — jabłek	яблоко, яблока...; яблоки..
груш — gruszek	грúша, грúши...; грúши..
вишень — wiśni	вишня, вишни...; вишни...
слив — śliwek	слива, сливы...; сливы..
апельсин — pomarańczy	апельси́н, апельси́на...; апельси́ны...
лимонов — cytryn	лимбон, лимона...; лимоны...
дынь — melonów	дýня, дýни...; дýни..
арбузов — arbuzów	арбúз, арбúза...; арбúзы..
чтобы — aby	
не забыть — nie zapomnieć o	забúду, забúдешь... забúдут; забýл.
главное — główne (tu: najważniejszem)	главный, глáвная; глáвные.
если-бы — jeżeliby	
поручить — polecić	поручý, поручиши... поручат; по- ручíл.

покупку — kupno	покупка, покупки...; покупки, покупок, покупкам...
автомобиля — samochodu	автомобиль...; автомобили, автомобилей...
или — albo	
мотоцикleta — motocyklu	мотоциклет...; мотоциклеты, мотоциклетов...
он купил-бы — on by kupił	купить; купил-бы, купила-бы, купило-бы; купили-бы.
велосипед — rower	велосипед, велосипеда...; велосипеды, велосипедов...
радиоаппарат — aparat radiowy	радиоаппарат, радиоаппараты...;
с наушниками — ze słuchawkami	наушник, наушника ..; наушники..
громкоговорителем — głośnikiem	громкоговоритель, громкоговорители.. ; громкоговорители..
однажды — pewnego razu	
он выходил — on wychodził	выходить; выхожу, выходишь..
из своей — z swej (tu: n.)	выходят; выходят; выходил.
квартиры — mieszkania	свой, свой, своё; свой.
на пороге — na progu	квартира, квартиры...; квартиры...
спросили — zapytali (zapytano)	порог, порога...; пороги, порогов...
чья — czyja (tu: n.)	спросить; спрошуй, спросишь..
не живёт-ли — czy nie mieszka	спросят; спросил.
тут — tu	чай, чьё; чьи.
господин — pan	живу, живёшь.., живут; жил.
нет — nie	
отвечал — odpowiedział	господина...; господá, господ, господám...
на Торговой — na Targowej	
номер — numer	отвечать; отвечáю, отвечáешь...
сто второ́й — sto drugi	отвечáют.
пять — pięć	Торговая..
да — tak, ależ	нóмера...; номерá, номерóв ..
адрес — adres	сто вторáя, сто вторóе.
оставалось — pozostawało	пятí...
	áдреса ..; адресá, адресóв...
	оставаться; остаюсь, остаёшься...,
	остаётся; оставáлся,

удиви́ться — zdziwić się	удиви́лось, удиви́вшись.. удиви́тся;
произошёл — zdarzył się	произойті; произойдú, произой- дёшь... произойдұт; произошёл, произошлá, произошлó; произо- шли.
совсéм — zupełnie	
неприятный — nieprzyjemny	
слу́чай — wypadek	слу́чая...; слу́чаи, слу́чаев..
как-то раз — pewnego razu	ráza.; разы, раз, разам..
пред — przed	
Рождеством — Bożem Narodze- niem	Рождество, Рождествá...
он дёлал — on robił	дёлать; дёлаю, дёлаешь.. дёлают; дёлал.
поку́пки — zakupy	поку́пка, поку́пки..; поку́пки, по- ку́пок..
обдúмывал — obmyślał	обдúмывать; обдúмываю, обдúмы- ваешь.. обдúмывают; обдúмы- вал.
подárки — prezenty, podarki	подáрок, подárka...; подárки, по- дáрков...
на ёлку — na choinkę, na gwiazdkę	ёлка, ёлки...; ёлки, ёлок, ёлкам...
рассыпал — rozsyłał	рассылать; рассылаю, рассыла- ешь.. рассылают; рассылал.
поздравле́ния — powinszowania	поздравле́ние, поздравлени...; по- здравле́ния, поздравлений..
к Рождеству — na święta	
к новому гóду — na nowy rok	
пошёл — poszedł	но́вый, но́вая, но́вое; но́вые. пойті; пойдú, пойдёшь.. пойдұт; пошёл, пошлá; пошли.
на телегráф — do telegrafu	телегráф, телегráфа ..; телегráфы..
приготóвил — przygotował	приготóвить; приготóвлю, приго- тóвишь.. приготóвят; приготó- вил.
на блánках — na blankietach	бланк, блánка..; блánки, блánков..
телегráммы — telegramy	телегráмма, телегráммы...; телегráммы..
затéм — potem	

отпра́вился — udał się	отпра́виться; отпра́влюсь, отпра́вишься... отпра́вятся; отпра́вил-ся.
на почту — na pocztę	почта, почты ..; почты...
купил — kupił	купить; куплю, ку́пишь... ку́пят; купи́л.
марок — znaczków pocztowych	марка, марки...; марки, марок, маркам..
для — dla	
простых — zwykłych	простой, простая, простое; про- стые.
заказных — poleconych	заказной, заказная, заказное; за- казные.
письем — listów	письмо, письма...; письма, писем, письмам..
а также — oraz	
визитных — wizytowych	визитный, визитная, визитное; визитные.
карточек — kartek (tu: biletów)	карточка, карточки...; карточки, карточек, карточкам..
родня — rodzeństwo, krewni	родни..
была — była (tu: miał)	быть; буду, будешь... будут; был, было; были.
большая — liczna	большой, большое; большие.
сестра — siostra	сестры...; сёстры, сестёр, сёстрам...
брат — brat	брата...; братья, братьев...
двоюродные — stryjeczni, cioteczni; stryjeczne, cioteczne	двоюродные сёстры — кузинки, двоюродные братья — кузини
двоюродные — stryjeczni, cioteczni; stryjeczne, cioteczne	двоюродный, двоюродная, двою- родное.
племянницы — bratanice, sio- strzenice	племянница, племянницы...; пле- мённицы...
племянники — bratanki, sio- strzeńcy	племянник, племянника...
вот — oto	
он написал — napisał	написать; напишү, напишеш.. напишут; написал.
дорогая — droga	дорогой, дороге; дорогие.
Женя — Genia (tu: wołacz)	Жени..,
сердечно — serdecznie	

поздравляю — winszuję, składam życzenia, powinszowania

с праздником — ze świętem, (tu: wesołych świąt)

надеюсь — mam nadzieję

мы свидимся — zobaczymy się

вскоро — wkrótce

покá — narazie

крепко — mocno

целýю — całuję

твой — twój

Вáня — Janek

своемý — swemu (tu: do swego)

знакомому — znajomemu (tu: znajomego)

служíл — służył

в министéрстве — w ministerstwie

тóже — też, także

глубокоуважáемый — wielce szanowny

Сергéйт — Sergiusz (tu: wolacz)

Ивáнович — Iwanowicz (tu: wolacz)

шлю — zasyłam (tu: składam)

Вам — Wam (tu: Panu)

поздравléния — powinszowania

наилúчшиe — najlepsze

пожелáния — życzenia

когда — gdy

вернёtescь — powrócie (tu: Pan, Państwo)

поздравлять; поздравляю, поздравляешь... поздравляют; поздравляй.

пráздник, прáздника...; прáздники..

надéяться; надéюсь, надéешься... надéются; надéялся.

сви́деться; сви́жусь, сви́дишься .. сви́дятся; сви́делся.

целовáть; целу́ю, целу́ешь .. це- лу́ют; целовál.

твоя, твоë; твой.

Вáни..

свой, свой, своë; свой.

знакомýй, знакóмая, знакóмое; знакóмые.

служítъ; служý, слúжишь... слú- жат; служýл.

министéрство, министéрства...; ми- нистéрства, министéрств...

глубокоуважáемая, глубокоуважá- емое; глубокоуважáемые.

Сергéя ..

Ивáновича...

слать; шлю, шлëшь.. шлют; слá. слалá, слáло; слáли.

поздравléние, поздравléния..; поз- дравléния, поздравléний..

наилúчший, наилúчшая, наилúч- шее

пожелáние, пожелáния...; пожелá- ния, пожелáний..

вернúться; вернúсь, вернëшься... вернúтся; вернúлся,

из дерéвни — ze wsi	дерéвня...; дерéвни, деревéнъ, дереви́ям...
я позвóлю — pozwolę	позвóлить; позвóлю, позвóлишь...
зайtí — zajść, wstąpić	позвóлят; позвóлил.
к Вам — do was (tu: do Państwa)	зайду́, зайдёшь .. зайдут; зашёл, зашлá, зашлó, зашлý.
примíте — przyjmijcie (tu: proszę przyjąć)	принять.
уверéния — zapewnienia	уверéние, уверéния...; уверéния, уверéний ..
в совершéнном — całkowitem, zupełnem (tu: prawdziwego)	совершéнный, совершéнная, совершéнное; совершéнные.
прéданности — oddaniu (tu: oddania)	прéданность, прéданности..,
перепúтав — poplątawszy (tu: zamieniwszy, pomyliwszy)	перепúтать.
конвéрты — koperty	конвéрт, конвéрта ..; конвéрты...
он послáл — on posłał	послать; пошлó, пошлёшь... по- шлóт.
на бедý — na nieszczęście	бедá, беды..; бéды, бед, бéдам...
женá — żona	женý...; жónы, жон, жbnам..
Евгéния — Eugenja	Евгéния..
Григорьевна — Grigorjewna	Григорьевны..
получíл — otrzymał	получить; получу́, полу́чишь.. полу́чат; полу́чил.
подýмал — pomyślał	подýмать, подýмаю, подýмаешь... подýмают; подýмал
пишет — pisze	писа́ть; пишу́, пишешь... пишут; писа́л.
моéй — mojéj (tu: do mojej)	моí, моá, моë; моí.
адресовáл — zaadresował	адресо́вать; адресу́ю, адресу́ешь..
мне — mnie (tu: do mnie)	адресу́ют; адресовáл.
бéдный — biedny	бéдная, бéдное; бéдные.
явíлся — zjawił się	явíться; явлю́сь, явишся.. явят- ся; явíлся.
с визíтом — z wizytą	визít, визítа.. ; визíты..,
к — do	

выйшёл — wyszedł

муж — mąż

грозно — groźnie

посмотрел — popatrzył

на несчастного — na nieszczęśnika

закричал — krzyknął

что это — cóż to

милостивый — łaskawy (tu: szanowny)

государь — Pan (tu: wołacz)

нежные — czułe

пишете — piszecie (tu: Pan pisze)

праве — czyż by

вы не знаете — nie wiecie (tu: czyżby Pan nie wiedział)

стоит — kosztuje, jest wart
(tu: wystarczy)

сказать — powiedzieć

начальнику — naczelnikowi

отделения — wydziału

или — albo

самом — samemu

министру — ministrowi

чтобы — aby

вы лишились — byliście rozbawieni (tu: żeby Pan stracił)

не обращая — nie zwracając

внимания — uwagi

слов — słowy

вытолкали — wypchnali, wyrzucili

выйти; выйду, выйдешь.. выйдут; вышёл, вышла, вышло; вышли.

мужа...; мужья, мужей ..

посмотреть; посмотрю, посмотришь.. посмотрят; посмотрели.

несчастный, несчастная, несчастное, несчастные.

закричать; закричы, закричишь..

закричат; закричали.

милостивая, милостивое; милостивые.

государя.; государи, государей...

нежный, нежная, нежное.

писать; пишы, пишешь... пишут; писал.

знаю, знаешь... знают; знал.

tu: bezosobowo; стоить; стояю, стояишь.. стоят; стоял.

скажу, скажешь.. скажут; сказал.

начальник, начальника...; начальники..

отделение...; отделения, отделений...

сам, сама, само; сами.

министр, министра...; министры...

лишиться; лишусь, лишился...
лишатся; лишился.

обращать.

внимание...

слово, слова...; слов, словам...

вытолкать; вытолкаю, вытолкаешь.. вытолкают; вытолкал.

хорошо — dobrze
ещё — jeszcze

выяснилось — wyjaśniło się

он остался — on pozostał

по старому — po dawnemu,
jok poprzednio

чиновником — urzędnikiem

bezosobowo; выясниться; выяс-
нююсь, выяснившись... выясняться,
выяснился.

остаться; останусь, останешься...
останутся; остался.

чиновник, чиновника...; чиновни-
ки...

XVI. ЗУБНАЯЩЕТКА.

зубная — do zębów
щётка — szczotka
всем — wszystkiemu, dla
всystkiego

приходит — przychodzi (tu:
wszystko ma swój koniec)
она вытерлась — wytarła się

волос — włos

вылез — wylaził

в аптеке — w aptece
аптечном — w aptecznym

складе — składzie

или — albo

щеточном магазине — w skła-
dzie szczotek, sklepie ze
szczotkami

магазине — sklepie

можно — można

найти — znaleźć

зубной, зубные; зубные.
щётки..; щётки, щёток, щёткам...
весь, вся, всё; все.

приходить; прихожу, приход-
дишь... приходят; приходил.
вытереться; вытрусь, вытрешься...
вытрутся; вытерся, вытерлась,
вытерлось; вытерлись.

волоса...; волосы albo волоса, во-
лос, волосам...
вылезти; вылезу, вылезешь... вы-
лезут; вылез, вылезла, вылезло;
вылезли.

аптека, аптеки...; аптеки...
аптечный, аптечная, аптечное; ап-
течные.

склад, склада...; склады, скла-
дов...

щеточный, щеточная, щеточное;
щеточные.

магазин, магазина...; магазины ..

найду, найдёшь.. найдут; нашёл,
нашла, нашлб; нашли.

другúю — inną	другóй, другáя, другóе; другíе.
лúчше — lepszą	хорóший, хорóшая, хорóшее; хо- рóшие.
но — ale	
служíла — służyła	служíть; служý, слúжишь.. слú- жат; служíл.
цéлый — cały	цéлая, цéлое; цéлые.
год — rok	
стáрые — stare	стáрый, стáрая, стáрое.
вéщи — rzeczy	вещы, вéщи.. ; вéщи, вещéй..
приятнее — (są) przyjemniejsze	приятный, приятная, приятное; приятные.
нóвых — nowych	нóвый; нóвая, нóвое; нóвые.
трúдно — (jest) trudno	
дýмать — myśleć	дýмаю, дýмаешь... дýмают; дýмал.
о мелочáх — drobiazgach	мелочь, мéлочи...; мéлочи, мело- чéй, мелочáм...
слугá — służą (tu: jest służą)	слугí...; слúги, слуг, слúгам...
на прилáвке — na ladzie	прилáвок, прилáвка...; прилáвки...
мнóго — duzo	
лекárств — medykamentów, le- karstw	лекárство, лекárства...; лекárства..
с приклéеннымыи — z naklejo- nemi	приклéенный, приклéенная, при- клéенное; приклéенные.
рецéптами — receptami	рецéпт, рецéпта...; рецéпты...
тováру — towarū	тováр, товáра...; товáры..
под стеклóм — pod (za) szkłem	стеклó, стеклá...; стёкла, стёкол, стéклам...
всýкие — rózne	всýкий, всýкая, всýкое.
мылá — mydla	мыло, мылá...; мылá..
порошкí — proszki	порошóк, порошкá...
пáсты — pasty	пáста, пáсты...
патентóванные — patentowane	патентóванный, патентóванная, па- тентóванное.
срéдства — środki	срéдство, срéдства...
вróde — w rodzaju	
аспíрина — aspiryny	аспири́н...
хинíна — china	хинíн...
магнéзии — magneszji	магнéзия...
пирамидóна — piramidonu	пирамидóн..

в лепёшках — w tabletkach	лепёшка, лепёшки...; лепёшки, ле- пёшк, лепёшкам...
дáйте — dajcie (tu: dać)	дать.
пожáуйста — proszę	
проводору — do prowizora	проводор, проводора...; проводоры...
вам — wam (tu: dla Pana)	
подороже — drożej (tu: droższą)	дорогой, дорогая, дорогое; дорогие.
или — albo	
подешéвле — taniej	дешёвый, дешёвая, дешёвое; де- шёвые.
спросил — zapytał	спросить; спрошу, спросишь... спросят; спросил.
тот — tamten	та, то; те.
с любéзной — uprzejmą (tu: m)	любезный, любезная, любезное; любезные.
улыбкой — uśmiechem	улыбка, улыбки...; улыбки, улы- бок; улыбкам...
всё равнó — wszystko jedno	
только-бы — aby tylko	
хорóшая — dobra	хороший, хорошее; хорошие.
щетýна — szczecina	щетины...
я отвéтил — odpowiedziałem	ответить; отвечу, отвётишь... отвé- тят; отвётил.
но — ale	
понráвились — podobały mi się	понравиться; понравлюсь, понра- вишься... понравятся; понрав- ился.
нобли́гости — w poblíżu (jest)	
вот — oto	
как — jak	
повернёте — skręcicie (tu: Pan skręci)	повернуть; повернү, повернёшь... повернүт; повернүл.
из — z	
дверéй — drzwi	дверь, двéри...; двéри...
напráво — na prawo	
так — tak, to	
сейчáс — od razu	
вы́ставочным — wystawowem	вы́ставочный, вы́ставочная, вы́- ставочное; вы́ставочные.
небольшóй — niewielki	небольшая, небольшое; небольшие.
да — tak	

он сáмый есть — on jest ten sam (tu: to właściwie ten).	сáмая, сáмое; сáмые.
купíл — kupiłem	купíл; куплó, кúпишь... кúпят; купíл.
ещё — jeszcze	
одеколón — wodę kolońską	одеколón, одеколónа...
брить́я — golenia	бритьё.
безопáсную — bezpieczną	безопáсный, безопáсная, безопáсное; безопáсные.
брýту — brzytwę	брýтва, брýты...; брýты, брítв...
с пол-дýжиной — z pól tuzinem	пол-дýжины, полу-дýжины...
ножéй — nożyków	нож, ножá...; ножí...
судъbá — los	судьbý...; сúдьбы, судéб, сúдьbam...
напráвила — skierowała (tu: skierował)	напráвить; напráвлю, напráвишь... напráвят; напráвили.
по моемý путí — na moją drogę	
да — ależ*	
вот — oto	
восклíкнул — zawałał	восклíкнуть; восклíкну, восклíкнешь... восклíкнут.
дéтства — dzieciństwa	дéтство.
Ильín — Iljín	Ильинá...
господá — panowie	господíн, господíна...; господá, госпóд...
горячó — gorąco	
обратíлся — zwrócił się	обратíться; обращусь, обратíшься... обратíтесь.
спútник — towarzysz (podróžny)	спútника...; спútники, спútников...
литерáтор — literat	литерáтора...; литерáторы...
Птицын — Pticyn	Птицына...
будь — bądź (tu: gdybym ja)	
писáтель — pisarz	писáтеля...; писáтели...
поэт — poeta (tu: poetą)	поэта...; поэты...
а — tylko, lecz	
простóй — zwykły	простáя, простóе; простые.
смéртныи — śmiertelnik (tu: śmiertelnikiem)	смéртная, смéртное; смéртные.
пригласíл-бы — zaprosiłbym	пригласíТЬ; приглашú, приглашáшь... пригласíт; пригласíл.

зáвтрак — śniadanie	závtrok, závtroka...; závtroki...
обéд — obiad	obéd, obéda...; obédy...
в ресторáн — do restauracií	ресторáн, ресторána...; ресторány...
при слúчае — przy okazji	слúчай, слúчая...; слúчай, слúчаев...
да — ale	
кудá — dokąd	
послáло — poslalo	послать; пошлó, пошлёшь... пошлót; послál.
перебýл — przerwał	перебить; перебью, перебьёшь... перебьют.
выражáлся — wyrażał się, wy- sławiał się	выражаться; выражáюсь, выражáешься... выражáются.
поэтически — poetycznie	
хотá — chociaż	
инженéром — inżynierem	инженéр, инженéра..; инженéры..;
скрómно — skromnie	
навéрное — napewno	
костýмов — kostjumów, ubrań, garniturów	костýм, костýма...; костýмы...
башмакóв — bucików	башмák, башмакá...; башмакý...
шляп — kapeluszy	шлáпа, шлáпы...; шлáпы...
пальто — palt	nie odmienia się.
белýй — bielizny	бельё...
неизвéстно — niewiadomo	
ещé — jeszcze	
по этому слúчаю — z tej racji,	этот, эта, это; эти.
z tej okazji	слúчай, слúчая...; слúчай...
выйпьем — napijemy się, lub napijmy się	выйпить; выйплю, выйпешь... вый- пют; выйпил.
вина — wina	вино...; вýна, вин, вýнам..
по асфáльту — po asfalte	асфáльт, асфáльта...
троттуáра — chodnika	троттуáр...; троттуáры...
мы отpráвились — skierowa- liśmy się, poszliśmy	отпрáвиться; отпрáвлюсь, отпрá- вишься... отпрáвятся; отпрá- вился.
пить — pić	пью, пьёшь... пьют; пил, пилá, пýло; пýли.

как — jak

среди — wśród

бела — białego

платить — płacić

самая и есть пора — to jest
влаśnie рота

чтобы — aby

распить — wypić

бутылочку — buteleczkę

бургундского — burgundskiego,
burgunda

венгерского — węgierskiego,
węgrzyna

уговаривал — namawiał, per-
swadował

дорога — (jest) droga

мы перешли — przeszliśmy

чрез — przez

улицу — ulicę

оказались — znaleźli się

какое — jakie

выберете — wybierzecie (tu:
Panowie wybiorą)

лакей — lokaj, kelner

в ответ — w odpowiedzi

подавая — podając

карту — kartę

даите — dajcie (tu: proszę
dać)

лучше — lepsze

белое — białe

бел, белá, белó; белý.

плачú, plátišť... plátят; пла-
тил.

самый, сáмое; сáмые.

пора, поры...

разопьё, разопьёшь... разопьёт;
рబспил, распилá, рбспило; рбс-
пили.

бутылочка, бутылочки...; буты-
локи, бутылочек, бутылочкам.

бургундский, бургундская, бур-
гундское; бургундские.

венгерский, венгерская, венгер-
ское; венгерские.

уговаривать; уговариваю, уговá-
риваешь.. уговаривают; уговá-
ривал.

дорог, дорогá, дóрого; дóроги.

перейти; переиду, переидёшь..
перейдут; перешёл, перешла,
перешло; перешли.

улица, улицы...; улицы, улиц...
оказаться; окажусь, окажешься...
окажутся; оказался.

какоń, какáя; какíе.

выбрать; выберу, выберешь...
выберут; выбрал.

лакéя...; лакéи, лакéев...

ответ, отвéта...; отвéты...

подавáть.

карта, карты...; карты...

дать.

хороший.

белый, белая, белое; белые.

kráčnoe — czerwone

rázom — razem, jednocześnie
хорошо — dobrze (tu: dobre)
кóнчилось — skończyło się
тем — na tem
мы спросíли — zapytaliśmy

меню — menu

плótnio — szczelnie (tu: obficie)

позáвтракали — zjedliśmy śniadanie

довóльны — zadowoleni
всáкий раз — za każdym razem

вы́берешь — wybierzesz

хóчется — chce się
пришлóсь — wypadło
по счёту — według rachunku
на чай — na herbatę (to samo,
ко: на piwo, napiwek)

они́ дáли — dali omi

когда́ — gdy

засмея́лся — roześmiał się

ну — no

бýдет — będąc (dostaniecie)

от — od, ode

иаóй раз — innym razem, kiedyindziej

на приýтелей — na przyjacíol
попадéшь — natrafisz

рад — rad

kráčnyj, kráčnaya, kráčnoe; kráčnye.

bezosobowo (kónchitysja).

тот, та, то; те.

спросить; спрошú, спрóшиш...
спрóсяят; спросíл.

nie odmienia się.

позáвтракать; позáвтракаю, по-
зáвтракаешь... позáвтракают;
позáвтракал.

довólen, довóльна, довóльно.
всáкая, всáкое; всáкие.

вы́брать; вы́беру, вы́берешь...
вы́берут; вы́брали.

bezosobowo.

bezosobowo (priytijsja).

счёт, счёта...; счетá, счетов...

дать; дам, дашь, даст, дадíм, да-
дите, дадýт; дал, далá, дáло;
дáли.

засмеяться; засмеёсь, засмеёш-
ся... засмеётся; засмеялся.

bezosobowo (быть).

инáя, инбе; иные.

приýтель, приýтеля...; приýтели..

попáсть; попадý, попадéшь... по-

падýт; попáл.

ráda, rádo; rády.

недовольный — niezadowolony	недовольная, недовольное; недо- вόльные.
шутками — doweipami (tu: z dowcipów)	шутка, шутки...; шутки, шуток, шуткам...
дело — sprawa	дёла...; делá, дел, делам...
кошелёк — portmonetka	кошелькá...; кошелькý, кошель- кóв...
бумажник — portfel	бумажника...; бумажники...
острый — dowcipkował	острый; острó, острýшь... острýт; острýл.
накупил — nakupiłeś (tu: naro- biłeś sprawunków)	
рубли — rubli	рубль, рублý...; рубли...
имей — miej	иметь.
послобвицей — przysłowiem	послóвица, послóвицы...; послó- вицы...
так — tak, takim sposobem	
мы разошлись — rozeszliśmy się	разойтись; разойдусь, разойдёшь- ся... разойдётся; разошёлся, ра- зошлáсь, разошлóсь.
лег — położyłem się	лечь; лягу, ляжешь.. лягут; лèг, леглá, леглó; леглý.
на диван — na kanapę	дивán, дивáна...; дивáны...
отдохнуть — odpocząć	отдохнý, отдохнёшь... отдохнýт; отдохнýл...
я вспомнил — przypomniałem sobie	вспóмнить; вспóмню, вспóмнишь... вспóмнят; вспóмнил.
я принёс — przyniosłem	принестí; принесý, принесёшь... принесýт; принесlá, принеслó; принеслý.
ведь — przecież	
пакет — pakunek	пакéт, пакéta...; пакéты...
развернуть — rozpakowalem (rozwiązałem)	развернýть; развернý, развер- нёшь... развернýт; развернýл.
где-же — gdzież	
я искал — szukałem	искáть; ищú, ищешь... ищут; искáло, иска́ло; иска́ли.
забыли — zapomnieli	забыть; забúду, забúдешь... забú- дut; забýл.
в честь — ku czci	честь, чéсти...

XVII. Г О Р Ы.

горы — góry

никакои — żaden

вид — widok

прекраснее — piękniejszy

чем — niż (tu: od)

тот — ten (tu: tego)

открывается — otwiera się,
ukazuje się (przed oczami)

швейцарских — szwajcarskich

Альпах — Alpach

на огромных — na olbrzymich

массивах — masywach

растут — rosną

внизу — na dole, dołem

лиственные — liściaste

выше — wyżej

хвойные — iglaste

ещё — jeszcze

начинаются — zaczynają się

альпийские — alpejskie

травы — trawy

цветы — kwiaty

пышнее — wspanialszy

в долинах — w dolinach

пасутся — pasą się

стада — trzody

коз — kóz

гора, горы, горе, гору, горой, о горе; горы, гор, горам...

никакая, никакое; никакие.

виды...; виды, видов...

прекрасный, прекрасная, прекрасное; прекрасные.

открываться; открываясь, открываясь... открываются; открывался.

швейцарский, швейцарская, швейцарское; швейцарские.

Альпы, Альп, Альпам...

огромный, огромная, огромное; огромные.

массив, массивы...; массивы...

растут; растут, растешь... растут; рос, расла, расло; расли.

лиственный, лиственная, лиственное.

хвойный, хвойная, хвойное.

начинаются; начинаюсь, начинаешься...; начинался.

альпийский, альпийская, альпийское.

трава, травы...; травы, трав...

цветок, цветка...; цветы, цветы...; пышный, пышная, пышное; пышные.

долина, долины...; долины...

пасутся; пасусь, пасешься... пасутся; пасся, паслася, паслося; паслисся.

стадо, стада...; стада, стад...

козы...; козы..,

овéц — owiec
корóв — krów
гóлые — nagie
скáлы — skały
с обры́вами — z urwiskami
пропастáми — przepaściami
закрыва́ют — zamykają
доступ — dostęp
чтобы — aby
долетéть — dolecieć
вéчных — wiecznych
снегóв — śniegów
ледникóв — lodowców
лежáщих — leżących
деся́тки — dziesiątki
тысячелéтий — tysiącleci
из-под — z pod
теку́т — płyną
бы́стрые — bystre
живбе — żywe (tu: ż.)
существó — istota
длóго — długo
остава́ться — pozostawać
высóтах — wyżynach, wysokoś-
ciach
проводникí — przewodnicy
хóдят — chodzą
с тури́стами — z turystami
вездé — wszędzie
альпинíсты — alpiníści
стремя́тся — pragną, dążą, sta-
rają się

овиá, овцы...; бвцы, овéц, бвцам...
корóва, корóбы...; корóвы...
гóлый, гóлая, гóлое .
скáла, скáлы...; скáлы, скáл...
обры́в, обры́ва...; обры́вы...
прóпасть, прóпости...; прóпости,
пропастéй...
закрыва́ть; закрыва́ешь... закры-
ваю́т; закрыва́л.
дбступа...
долечу́, долети́шь... долета́т; до-
летéл.
вéчный, вéчная, вéчное; вéчные.
снег, снегá...; снегá, снегóв..
ледни́к, ледникá...; ледник..
лежáщий, лежáщая, лежáщее; ле-
жáщие (imiesłów od лежа́ть).
деся́ток, деся́тка...; деся́тки...
тысячелéтие, тысячелéтия...; тыся-
челéтия...
течь; теку́, течёшь... теку́т; тёк,
теклá, теклó; текли.
бы́стрый, бы́страя, бы́строе.
живо́й, живáя; живé.
существá...; существá, существ...
остаю́сь, остаёшься... остаются;
остава́лся.
высотá, высотý...; высоты, высо́т...
проводни́к, проводникá...
ходи́ть; хожу́, ходи́шь...; ходи́л.
тури́ст, тури́ста...; тури́сты...
альпинíст, альпинíста...
стремя́ться; стремлóсь, стреми́шь-
ся...; стреми́лся, стреми́лась,
стреми́лось; стреми́лись.

покори́ть — podbić, (tu: zdobyć, osiągnąć)	покори́о, покори́шь...; покори́т; покори́л.
верши́ны — szczyty	верши́на, верши́ны...; верши́ны...
как — jak	
Монблáн — Mont-Blanc	Монблáна...
Эльборýс — Elbrus	Эльборýса...
Каэбéк — Kazbek	Казбéка...
на Кавкáе — na Kaukazie	Кавкáз, Кавкáза...
но — ale	
на сáмой высóкой — na najwyższej (tu: m.)	высóкий, высóка, высóкое; высóкие.
в мíре — w świecie	мир, мíра...; миры...
Гауризанкáре — Gaurizankarze	Гауризанкáр, Гауризанкáра...
íли — albo	
назыváют — nazywają	назыváть; назыváю, назыváешь...; назыvál.
англичáне — Anglicy	англичáнин, англичáнина...
Эверéсте — Ewreście	Эверéст, Эверéста...
никтó — nikt	никогó...
ничтó — nic	ничегó...
крóме — oprócz	
аэроплáнов — samolotów	аэроплáн, аэроплáна...; аэроплáны...
Цеппелíнов — Zeppelinów	Цеппелíн, Цеппелíна...; Цеппелíны...
не приближáлось — nie zblízało się	приближáться; приближáюсь, приближáешься...; приближáются; приближáлся.
к сáмым недосягáемым — do najbardziej niedosiężnych, niedostępnych	недосягáемый, недосягáемая, недосягáемое; недосягáемые.
наблюда́ть — obserwować	наблюда́ю, наблюда́ешь...; наблюда́ют; наблюда́л.
прошéллеры — śmigła	пропéллер, пропéллера...; пропéллеры...
шýмом — szumem, hałasem, loskotem	шум, шýма...; шýмы...
нарушáют — przerywają	нарушáть; нарушáю, нарушáешь...; нарушáл.
тишинý — ciszę	тишинá, тишинý...

Cwiczenie w czytaniu.

(Упражнение в чтении)

1. ПЕСНЯ ПАХАРЯ.

ну — no, nuże	сóху — sochę
тащíся — ciągnij (тащиться)	телéгу — wóz
сíвка — koń siwy (tu: wołacz)	готóвлю — przygotowuję (готовить)
пáшней — polem ornem	зёрна — ziarna
десятíной — dziesięcinaą	насыпáю — nasypuję (насыпать)
выбелим — wybielimy, wypole- тиjemy (выбелить)	я гляжú — patrzę (глядеть)
желéзо — żelazo	на гумнó — klepisko
сырýю — wilgotną	скíрды — sterty (zboża)
землю — ziemię	молочý — mlösę (молотить)
красáвица — piękna	вéю — wieję (выйти)
збрýка — jutrenka	пáшенку — małe pole orne, pól- ko
в нéбе — niebie	ráno — wcześnie
загорéлась — zapłonęła (заго- реться)	мы распáшем — rozorzemy (рас- пахать)
из большóго — z dużego	зёрнышку — dla ziarnka
лéса — lasu	сготóвим — przygotujemy (сго- товать)
сóлнышко — słoneczko	колыбéль — kolebkę
выхódit — wychodzi (выходить)	святýю — świętą
вéцело — wesoło	вспойт — napoi (вспойть)
сам друг — sam na sam	вскóрмит — nakarmi (вскормлó)
с тобóю — z tobą	мать — matka
слугá — sługa	сырáя — wilgotna
хозáин — gospodarz	выйдет — wyjdzie, wzejdzie, uka- że się (выйти)
лáжу — przygotowuje, oporzą- dza (ладить)	в пóле — na polu
бóрону — bronę	

трапвка — trawka	на снопах — na snopach
вырастет — wyrośnie (вырастти)	тяжёлых — ciężkich
колос — kłos	накормлю — nakarmię (накор- мить)
стáнет — zacznie (стать)	досыта — do syta
спеть — dojrzewać	напою — napoję (напоить)
рядйтся — ubierać się, stroić się	водою — wodą
в золотые — złote	ключевою — kryniczą
ткани — tkaniny	тихою — cichą
заблестйт — zabłysnie (забле- стеть)	молитвой — modlitwą
серп — sierp	я вспашу — zaorgzę (вспахать)
здесь (= тут) — tu	посею — zasieję (посеять)
зазвенят — zadźwięczę (зазве- неть)	уроди — urodź (уродить)
косы — kosy	мне — mi, dla mnie
сладок — słodki	Бóже — Boże
бýдет — będąc (быть)	хлеб — chleb
óтдых — odpoczynek	моë — moje
	богатство — bogactwo.

2. ПЛОВЕЦ.

пловéц — żeglarz	мой — mój
нелюдимо — odludne (dod: jest)	я напрáвил — skierowałem (напрáвить)
нáше — nasze	полетйт — poleci (полететь)
móре — morze	скóльзки — śliskie
день — dzień	вóлны — fale
ночь — noc	быстрокрылая — chyżoskrzydła
шумйт — szumi (шуметь)	ладья — łódź
роковом — fatalnym	облакá — obłoki
простóре — przestworze	бегут — biegną (бежать)
много — dużo	крéпнет — krzepnie, wzmagia się (крепнуть)
бед — nieszczęscie	зыбь — falowanie
погребено — (jest) pogrzebanо (погрестый)	чернéй — (staje się) czarniejsze
смело — śmiało	бýдет — będąc (быть)
брáтья — bracia	бýря — burza
вéтром — wiatrem	мы поспóрим — będącmy się spierali (поспорить)
пóлный — pełny	
пáрус — żagiel	

мы поборемся — będziemy wal- czyli (побороться)	блажённая — błogosławiona (tu: m.)
с ней — z nią	страна — kraj, kraina
тúча — chmura	темнёют — ciemnieją (темнеть)
грáнет — gruchnie (гráнуть)	нéба — nieba
закинíт — zagotuje się (заки- неть)	свóды — sklepienia
громáда — gromada	прохóдит — przechodzi (прохо- дить)
вод — wód	тишинá — cisza
вал — bałwan	но — ale
сердíтыи — gniewny	тудá — tam
встáну — wstanie (встать)	выносят — wynoszą (выносить)
глúбже — głębiej	только — jedynie
бéздна — głębia, otchłań	сильного — silnego
упадёт — spadnie (упасть)	душóй — duszą
за дáлью — za dala	полнý — pełny
непогóды — niepogody	прям — prosty
есть — jest	krépok — mocny.

3. «ВЫХОЖУ ОДИН Я НА ДОРОГУ»...

я выхожу — wychodzę (выхо- дить)	торжéственно — uroczyste
оди́н — sam jeden, samotny	чýдно — dziwnie, cudnie
на дорóгу — na drogę	спíт — śpi (спать)
прéдо мнóй — przedemną	землá — ziemia
кремníстыи — krzemienisty, krzemienny (tu: ż.)	в сиáнии — blasku
путь — droga	голубóм — błękitnym
блестít — błyszczy (блестеть)	что-же — cóż
ночь — noc	мне — mi jest
тихá — jest cicha	бóльно — bolesnie
пустыня — pustynia	тру́дно — ciężko
внéмлет — jest zasłuchana (вни- мáty)	жду-ль — czýzbym czekał na (ждать)
Бóгу — Bogu (tu: w Bogu)	чего — czego (tu: coś)
звездá — gwiazda	жалéю-ли — czýzbym żałował (жалéть)
говорít — rozmawia (говорить)	о чём — o czem (tu: czego)
в небесáx — niebiosach (dod.: jest)	ужé — już
	от жýзни — od życia
	ничégo — nic, niczego

мне не жаль — nie żałuję
пробшлого — minionego, prze-
szłości
ничуть — wcale
свободы — wolności, swobody
покоя — spokoju
я хотéл бы — chciałbym (хотéть)
забыться — zapomnieć się, za-
tracić się
заснуть — zasnąć
не тем — nie tym
холóдным — zimnym
сном — snem
могíлы — mogły, grobu
я желáл бы — pragnąłbym (же-
лать)
навéки — na wieki, nazawsze
чтоб — aby
в грудí — w piersi
дремáли — drzemały (дремáть)
си́лы — siły

дышá — oddychając, dysząc
(дышáть)
вздымáлась — podnosiła się (tu:
l. mn.) (вздымáться)
грудь — pierś
всю — całą
слух — słuch
лелéя — pieszcząc
про любóвь — o miłości
мне — do mnie
слáдкий — słodki
голос — głos
пел — śpiewał (петь)
вéчно — zawsze, wiecznie
зеленéя — zieleniejąc (зеленéть)
тёмный — ciemny
дуб — dąb
склоня́лся — klonił się, schylał
się (склоня́ться)
шумéл — szumiał (шумéть).

Zestawienie wyrazów rosyjskich i polskich brzmiących jednakowo i podobnie a mających inne znaczenie

A.

Акадéмик — członek akademji
Akademik — студéнт.
Акция — papier giełdowy
Akcja — дéйствие.
Арбúз — kawon
Arbuз — ты́ква.
Атáка — szarża
Atak — припáдок.

B.

Бандерóль — wstążka papierowa na paczkach
Banderola — монопóльная на-
клéйка.
Бáня — łaźnia
Bania — ты́ква, какóй- nibúdь вýпуклый сосúд.
Бárki — statki wodne
Barki — плéчи.
Бéглый — deserter, zbieg
Biegły — судéбный экспéрт.
Бeliэнá — białość, biel
Bielizna — бельё.

Бесéда — rozmowa
Biesiada — пир.
Бесpéчный — niedbały
Bezpieczny — надéжный.
Бессмыслéнny — bezsensowpu
Bezmyślny — бессмысленный.
Бесцéнный — nieoceniony, nie-
oszacowany, drogi
Bezcenny —ничегó не стбю-
щий, очень дешéвый.
Бинóкль — lornetka
Binokle — пэнснэ.
Благóй — dobry, miłosierny
Blahy — ничтóжный, пустóй.
Бláха — blacha, listewka
Blacha — листовóе желéзо, ку-
хонный лист для духóвки.
Блуд — nierząd
Bład — опíbka.
Бодáть — bość
Badać — исслéдовать.
Божníца — szafka do obrazów
świętých
Bożnica — синагóга.
Босáк —влóczęga
Bosak — багóр, босонóгий.

Болвán — dureń	Весь — wszystek
Bałwan — волнá, болвán.	Wieś — дерéвня.
Болóто — bagno	Вéче — zebranie narodowe w Ru- si średniowiecznej
Błoto — грязь.	Wiec — схóдка, политíческое собráние.
Ботвíнья — chłodnik, zrobiony na kwasie	Вешь — rzecz
Botwina — свекольник, све- кольконые листья.	Wieszcz — прорóк.
Брак — ślub	Витáть — marzyć
Brak — недостáток, отсúтствие.	Witać — привéтствовать.
Бранíть — lajać, wymyślać	Вéдро — pogoda, czas piękny
Bronié — защищáть, запрещáть	Wiadro — ведро.
Брюки — spodnie	Вláстный — samowładny, pan swojej woli
Bruk — мостовáя.	Własny — сóбственный.
Бýйный — gwałtowny	Вложítъ — wstać
Bujny — обильный, плодорóд- ный.	Włożyć (ubranie) — надéть (плáтье), положítъ.
Бут — gruz, kamienie thucezone	Воз — fura, wóz
But — сапóг.	Wóz — повóзка, телéга, вагóн.
Бýхта — mała zatoka	Возйтъся — szamotać się
Buchta — ломоть (кусóк) хлé- ба, зáводь, небольшой залив.	Wozić się — катáться.
Былýна — pieśń epicka ludowa	Волná — fala
Bylina — былýнка, зéлье.	Wełna — шерсть овéчья или коzьza.
Бюро — biurko	Вóльно — swobodnie
Biuro — контóра.	Wolno — мóжно.

В.

Вáжный — poważny
Ważny — действительный, вáжный.
Взгляд — spojrzenie
Wzglad — внимáние.
Взор — spojrzenie
Wzór — образéц.
Взыывать — wołać
Wzywać — вызывать.
Венéц — korona, promienia oko- lo głów świętych na obrazach
Wieniec — венóк.

Весь — wszystek
Wieś — дерéвня.
Вéче — zebranie narodowe w Ru- si średniowiecznej
Wiec — схóдка, политíческое собráние.
Вешь — rzecz
Wieszcz — прорóк.
Витáть — marzyć
Witać — привéтствовать.
Вéдро — pogoda, czas piękny
Wiadro — ведро.
Вláстный — samowładny, pan swojej woli
Własny — сóбственный.
Вложítъ — wstać
Włożyć (ubranie) — надéть (плáтье), положítъ.
Воз — fura, wóz
Wóz — повóзка, телéга, вагóн.
Возйтъся — szamotać się
Wozić się — катáться.
Волná — fala
Wełna — шерсть овéчья или коzьza.
Вóльно — swobodnie
Wolno — мóжно.
Вонь — smród
Woń — зáпах.
Воровáть — kraść
Warować — укреплáть.
Вор — złodziej
Wóր — мешóк.
Восхóд (солнца) — wschód słoń- ca
Wschód — Востóк.
Выгóдный — korzystny
Wygodny — удобный.
Выдавáть — zdadzać
Wydawać — издавáть.

Вýдел — podział
Wydział — отделéние.
Вымогáть — wyłudzać
Wymagać — трéбовать.
Вымыслить — wyobrazić, skomponować
Wymyślać — ругáть, журýть.
Выстроенный — wybudowany
Wystrojony — нарýженный.
Выточить — wyczelować
Wytoczyć — вýкатать, вýвесть; предъявíть (иск.).
Вычерпанный — wyczerpany
Wyczerpaný — устáлый, исчérпанный (издáние, вопрóс).

Г.

Гадáние — wróżba
Gadanie — болтовня.
Гадáть — wróżyć
Gadać — говорить, болтать.
Гálка — gawron
Гálka — drobne, morskie lub rzeczne kamienie.
Gałka — шáрик, глазнóе яблóко.
Гиль — brednie
Gil — снigíрь.
Глаз — oko
Głaz — камень.
Гной — гора
Gnój — навóз.
Гnýсный — podły, szkaradny
Gnuśny — ленивый, прáздный.
Голосовáть — głosować
Hałasować — шумéть.
Горá — góra
Góra — верх, горá, чердáк для сýушки белья.

Гостýнец — podarunek, gościennic.
Gościniec — тракти́р, торгóвый путь.
Гостýть — przebywać w gościnie
Gościć — окáзыва́ть гостеприимство.
Гранáтовый — zrobiony z granatów
Granatowy — тёмно-сýний.
Гроб — trumna
Grób — моги́ла.
Грозá — burza
Groza — úжас.
Громáда — zgromadzenie
Gromada — толпá.
Громáдный — ogromny, olbrzymi
Gromadny — многочíсленный.
Гrot — grota
Grot — óстрый конéц у копýй.
Грубýть — mówić komu grubiaństwa
Grubieć — толстéть.
Грубы́й — brutalny
Gruby — тóлстый.
Грудá — kupa, stos
Gruda — глыба, ком, кóчка.
Груз — ciężar, ładunek
Gruz — щéбень, мýкор.
Грунт — fundament, ziemia
Grunt — почва, основáние,
Губá — warga
Gęba — мóрда, рóжа.
Губýть — tracić, zaprzepaścić
Gubić — терять.
Гулáть — spacerować, zabawiać się
Hulać — пировáть, вестí распýтную жизнЬ.

Д.

Дáвка — tłok

Dawka — пóрция лекárства.

Двор — podwórze

Dwór — господский дом в усадьбе.

Дворéц — pałac

Dworzec — вокзál.

Дворянин — szlachcic

Dworzanin — придворный.

Дед — dziadek

Dziad — старый нíщий, дед.

Деликатный — dyskretny

Delikatny — нéжный, хрупкий.

Дéло — sprawa

Dzieło — произведéние, сочинéние.

Денни́к — klatka dla koni

Dziennik — ежеди́вная газéта, журна́л (входя́щий и исходя́щий).

Депутáт — reprezentant, poseł na Sejm

Deputat — паёк.

Держáва — mocarstwo, państwo

Dzierżawa — арéнда.

Детíна — drab

Dziecina — деточка.

Дивáн — kanapa

Dywany — ковёр.

Дíвный — zachwycajacy

Dziwny — стрáнный.

Добирáть — docierać

Dobierać — соотвéтствовать друг другу, выискивать себé подобного.

Дóвод — zasada

Dowód — доказательство.

Довольный — zadowolony

Dowolny — произвольный.

Дозóр — patrol

Dozór — присмотр, надзóр.

Доказáывать — udawadniać

Dokazywać — шалить.

Докláд — odczyt

Dokład — приклáд (портнý-жий).

Доконáть — doprowadzić do upadku moralnego lub fizycznego, zamordować

Dokonać — довершить, соверши́ть.

Доложíть — zameldować

Dołożyć — приложи́ть.

Доля — czesc, ułamek, los przeznaczenia

Dola — úчастъ, жréбий.

Доносíть — denuncjować, доносéć

Donosić — доностíй, доносíть.

Дорóжка — ścieżka, drozyna

Dorożka — дрóжки (наёмные).

Досáдный — przykry

Dosadny — соразмéренный, тóчный.

Достáть — otrzymać, dostać

Dostać — имéть, получи́ть.

Достóйный — godny

Dostojny — почтéнный.

Дробь — śrót

Drób — домáшняя птица.

Дrógi — furgon, karawan

Drogi — путь, дорóги.

Другóй — inny

Drugi — вторóй.

Дрúжба — przyjaźń

Družba — шáфер.

Дубíна — pałka

Dębina — молодóй дуб, дубóвое дéрево.

Дýма — myśl, rada, zgromadzenie

Duma — гордость.

Душá — dusza

Dusza — часть утюгá, душá.

Дýня — melon

Dynia — тыква.

Ж.

Жáба — ropucha

Žaba — лягúшка.

Жáдныи — chciwy

Žadny — никакоý.

Жáлоба — skarga

Žaloba — трапур.

Жáловать — obdarzać

Žałować — сожалéть.

Жáль — litość, žal

Žal — обýда, сожалéние, гóресть.

Живóт — brzuch

Żywot — жизнь, житьё.

Живóтный — zwierzęcy.

Żywołny — жизненный, одуванчikowy.

3.

Забóр — płot, pobór (żołnierza)

Zabór — захвát.

Завóд — fabryka

Zawód — ремесло, обмán.

Заводнои — do nakręcania

Zawodny — обмáнчивый.

Загáдывать — zadawać zagadki

Zagadywać — заговáривать.

Загорéлый — opalony.

Zagorzały — пылкий, вспыльчивый.

Загубíть — zmarnować

Zagubić — затерять.

Зажítъ — zaczęć żyć

Zażyć — принять (лекárство).

Закás — obstalunek

Zakaz — запрещéние.

Заказáть — obstałować, zamówić

Zakazać — запретáть.

Закál — zakalec

Zakala — порók, недостáток.

Закlád — zastaw

Zakład — заведéние, склáдка.

Закón — prawo

Zakon — монашеский орден, завéт.

Закры́ть — zamknąć

Zakryć — прикры́ть, утайќ.

Залóг — zastaw

Załoga — комánda, гарнизóн.

Заложíть — zastawić

Założyć — основаќть.

Запáл — otwór dla lontu

Zapał — жар.

Запахнúть — zarzucić jedną połę sukni za drugą

Zapachnąć — запахнуть.

Заплáta — łatka, platek

Zapłata — возмéздие, возна- граждéние.

Заповéдать — nakazywać

Zapowiadać — предскáзывать.

Зáповéдь — przykazanie

Zapowiedź — извещéние; огла- шение.

Запóмнить — zapamiętać

Zapomnieć — забыть.

Запросíть — zapytać

Zaprośić — пригласиќть.

Зapáz — jednocześnie

Zaraz — сейчас.

Засáда — zasadzka
Zasada — прýнцип.
Застáва — rogatka
Zastawa — сервýз,
Zastaw — залóг.
Зáступ — rydel
Zastęp — толпá, вóйско.
Затруднéние — trudność, kłopot
Zatrudnienie — занýтие, дólж-
ность.
Затруднýть — fatygować, utrud-
niać
Zatrudniać — дать рабóту.
Захóд (сóлнца) — zachód, za-
chodzenie
Zachód — зáпад.
Зачинýть — załatać
Zaczynić — растворýть, ме-
сítъ.
Защитýть — obronić
Zaszczycić — удостóить.
Здáние — gmach, budynek
Zdanie — мнéние, предложé-
ние.
Зев — paszcza
Zew — зов.
Зýмний — zimowy
Zimny — холóдный.
Злодéй — złoczyńca
Złodziej — вор.
Знáмá — sztandar
Znamię — знáмение, знак.
Знáчит — to znaczy, ma znacze-
nie
Znaczyć — méтить.
Значкí — odznaki
Znaczki — máрки почтóвые.
Зной — upał
Znój — устáлость, труд.

K.

Кабалá — niewolnictwo
Kabała — гадáние.
Каблúк — obcas
Kabłak — дугá, лук, крючóк.
Казáть — pokazywać
Казáться — zdawać się
Kazać — повелéть, проповéды-
вать.
Камýн — kominek
Komin — трубá.
Кант — wypustka
Kant — обмáн, простýпок.
Каравáн — karawana
Katawan — katafáлк.
Кáрый — piwny (kolor oczu)
Кагу — воронóй.
Катápp — katar kiszek
Katar — násmorek.
Кáчка (корабlá) — kołysanie się
(na wodzie)
Kaczka — ýтка.
Кáша — kasza (ugotowana)
Kasza (surowa) — круpá.
Квартál — dzielnica (miasta)
Kwartał — чéтверть гóда.
Кипéть — gotować się
Kipieć — выкипáть.
Кит — wieloryb
Kit — окbнная замáзка.
Клáдка — układanie
Kładka — перекláдина, мо-
стóк.
Клáсться — nieść jaja
Klaść się — ложýться.
Клáньчить — błagać, prosić uni-
żenie
Klęczeć — стóять на колéнях.
Клáтва — przysięga
Klatwa — проклятие.

- | | |
|---|--|
| Kláča — szkara | Kórystъ — zysk, korzyść |
| Klacz — кобыла. | Korzyść — польза. |
| Kowёр — dywan | Korýto — koryto |
| Kawior — ikrá . | Koryto — ложе (реки). |
| Kógotъ — razur | Kraj — brzeg, kraniec, kraj. |
| Kogut — petýx. | Kraj — рόдина. |
| Kózły — siedzenie stangreta | Kréсло — fotel |
| Kozły — козлы. | Krzesło — стул. |
| Kóžúх — kaptur kominowy, kožuch (barani) | Kristáll — kryształ minerału |
| Kožuch (kožuszek) — pénka
(на молоке), rýска, kóžúх. | Kryształ — сахарный песок,
хрусталь. |
| Kóльца — pierścionki | Krováť — lózko |
| Kolce — шипы, звёны. | Krawat — gáłstuk. |
| Kománda — rozkaz | Króyť — krajać, przykrajać |
| Komenda — штаб (высшая
военная власть), приказ. | Kroić — rózaty. |
| Kómnata — pokój | Krómka — kant sukna |
| Komnata — палата (большая
комната). | Kromka — кусок (ломоть)
хлеба. |
| Komórka — pokoik | Krótki — dobry, łagodny |
| Komórka — сердцевина яблок
и груш, сотовая ячейка, пере-
городка в шкафу. | Krótki — короткий. |
| Kompláňia — towarzystwo | Krótóй — stromy, surowy |
| Kompanja — róta. | Kräty — искривленный, излу-
чистый. |
| Konéčno — rzeczywiście | Krug — krąg, koło |
| Koniecznie — непременно. | Kruk — ворон. |
| Konéčnoscь — kończyna | Kurić — palić, kadzić |
| Konieczność — необходимость. | Kurzyć — пылить. |
| Kónčina — śmierć, zgon |
Л. |
| Kończyna — конечность. | Lávka — sklep, lawka |
| Kopýto — koryto | Lawka — скамейка. |
| Koryto — колодка для сапог. | Ládno — dobrze |
| Korenńiý — zasadniczy, pierwot-
ny | Ladnie — красиво. |
| Korzenny — пряный. | Lázítъ — wdrapuwać się |
| Korýť — wymawiać co komu | Lazić — влечиться. |
| Korzyć — унижать, смирять. | Láznia — deska z dziurami (dra-
bina) |
| Kórka — kromka | Laźnia — бáня. |
| Korek — прόбка. | Lak — lakier |
| | Lak — сургуч. |

Лáкомство — przysmaki
Lakomstwo — обжóрство, лá-
комство.
Лáска — pieszczota
Łaska — мíлость, любéзность.
Лáсковыи — pieszczotliwy
Łaskawy — мíлостивый, лю-
бéзный.
Лáты — pancerz
Łaty — заплáтки.
Лáять — szczekać
Łajać — ругáть, бранíть.
Лéкция — wykład
Lekcja — уrók.
Летáть — fruwać
Latać — бежáть, торопíться.
Лечь — położyć się
Lecz — а, однáко.
Лист — liść z drzewa
List — письмó.
Листопáд — opad liści
Listopad — Ноáбрь.
Лíчность — osobistość
Liczność — многочíсленность.
Лíчный — osobisty
Liczny — многочíсленный.
Лихóй — dziarski, rączy (koń)
Lichy — плохóй.
Лицó — twarz
Lico — щекá, лицó.
Лоб — czoło
Łeb — головá, башкá.
Лудíть (кастриóли) — pobiełać
Łudzić — обольщáть, обмáны-
вать.
Луг — łąka
Ług — щéлок.
Лук — cebula, łuk
Łuk — дутá, лук.
Лунá — księżyc
Luna — зáрево.

Лýжи — narty
Łyżwy — конькý.
Любéзный — uprzemjtu
Lubieżny — похотливý, раз-
вратный.
Любовáться — mieć upodobanie
w czemkolwiek
Lubować się — быть осóбенно
заинтересóванным чéм-нибуль.
Лóлька — kotyska, kolebká
Lulká — курíтельная трúбка.
Лóстра — raják, żyrandol
Lustro — зéркало.
Лóтый — zły
Luty — Феврálъ.

M.
Мáляр — malarz pokojowy
Malarz artysta — живопíсец.
Малóтка — dziecię
Malutki — мáленький.
Márka — znaczek pocztowy
Marka — знак, méтка.
Масть — maść (konia)
Maść — мазь, масть.
Мáтка — samica, macica
Matka — мать.
Мелéть — robić się płytkim (rze-
ka)
Melec — молóть.
Мéсто — miejsce
Miasto — гóрод.
Мешáть — przeszkać
Mieszać — размéшивать.
Мéшкат — zwlekać
Mieszkać — жить, обитáть.
Мáловать — ułaskawiać
Milowáć — pieścić
Miłowac — любíть.

Мілостъ — łaska

Мілошъ — любоўь.

Мімо — obok

Mimo — помі́мо.

Младенецъ — niemowlę

Młodzieńiec — юноша.

Млеть — zdumieć

Mleć — моло́ть

Мозбль — odcisk

Mozoł — труд, забо́та.

Мул — muł

Muł — та́на.

Мылить — mydlić

Mylić — приводи́ть в заблуж-
дение.

Мыльный — mydlany

Mylny — обманчива́й, лож-
ны́й.

H.

Набрать — zebrać

Nafrać — обману́ть.

Наглый — natrętny

Nagiły — неожи́данный, по-
спеши́й, внезáпный.

Надобность — potrzeba

Nadobność — благообрáзие,
прéлесть.

Надевать — wkładać

Nadziewać — начиня́ть, фар-
шировáть.

Наказать — ukazać

Nakazać — велéть, приказáть.

Накрытие — przykrycie

Nakrycie — столóвый прибóр.

Налогъ — podatek

Nałóg — привы́чка.

Намёт — narzut, dach, wierzch
namiotu

Namot — шатёр, палáтка.

Направить — skierować

Naprawić — поправля́ть,
улучшáть.

Наряжаться — stroić się

Narażać się — подвергáть се-
бý опасности.

Нарекать — nazwać

Narzekać — роптáть.

Наряды — stroje, ubiory

Narady — совещáния.

Наследовать — odziedziczyć

Naśladować — подражáть.

Неведомый — nieznany

Niewidomy — слепо́й.

Невеста — narzeczona

Niewiasta — жéнщина.

Неделя — tydzień

Niedziela — воскресéнье.

Необычайный — nadzwyczajny

Nieobyczajny — безнáвствен-
ный.

Ножички — nożyki

Nożyczki — ножницы.

O.

Обеспечение — zabezpieczenie

Ubezpieczenie — страхóвка.

Обличать — oświadczenie

Obliczać — вычисля́ть.

Обирать — zbierać, zrabować

Obierać — чистить óвощи и
фрукты, выбирáть.

Обóз — tabór

Obóz — лáгеръ.

Обróк — czynsz, podatek

Obrok — корм для лошадéй.

Обру́бок — kloc, pień

Obrębek — рубéц, обши́вка.

Обход — обејście	Ocáda — oblężenie
Obchod — патруль, праzdнинование.	Osada — opráva, párnka, поселение.
Обходить — обејść	Osadíť — obliežuć
Obchodzi (co to mnie obchodzi) — какоё мне дёло.	Osadziť — посадить под арест.
Объявленie — ogłoszenie	Ocádka — osad (czego)
Objawienie — откровение.	Osadka — мáлое поселение.
Овод — giez	Oswieżać — przewietrzać
Owad — насекомое.	Odświeżać — ремонтировать.
Овоши — jarzyny	Oselók — kamień do ostrzenia
Owoce — фрукты.	Osiołek — óslik.
Оглашение — zapowiedź	Ostry — naostrzony
Ogłoszenie — объявленie.	Ostry — rézkiy, óstryj.
Оголить — obnażyć	Отбыть — odjechać, oddalić się
Ogolić — обрýть.	Odbyć — исполнить, отделять ся.
Огónь — ogień	Отвéдать — skosztować
Ogon — хвост.	Odwiedzić — посетить.
Огорóд — ogród warzywny	Отвéт — odpowiedź
Ogród — сад.	Odwet — возвращение убытка, награда, возмездие.
Оклáд — uposażenie	Отдыхáть — odpoczywać
Okład — компресс.	Oddychać — дышать.
Олово — супа	Отжíть — skończyć życie
Ołów — свинец.	Odżyć — ожить.
Опáл — opal	Отзыv — opinja
Opał — топливо.	Odezwa — провозглашение, обращение в суд.
Опасáться — obawiać się	Отméна — zmiana, uchylenie
Opasać się — опойтисься.	Odmiana — склонение, перемéна.
Опáска — obawa	Отмénniy — szczególny, wyśmienity
Opaska — перевязь, бандероль.	Odmienny — отличáющийся от других.
Оплáta — wypłata, uiszczenie	Отповéдь (дать) — dać odprawę
Opłata — плата, уплата.	Odpowiedź — отвéт.
Оплót — obrona	Оттиск — odbitka
Opłot — изгородь.	Odcisk — мозоль, оттиск.
Опустíть — zniżyć	Отчéт — sprawozdanie
Opuścić — оставить, опустить.	Odczyt — doklád.
Оráć — паҳáть.	
Ордер — nakaz płatniczy	
Order — брден.	

Очки — okulary
Oczki — глáзки.
Охота — polowanie
Ochota — желáние.
Охотник — myśliwy
Ochotnik — добровóлец.

П.

Палач — kat
Palaez — истопник.
Палка — laska, kij
Pałka — дуби́на.
Палить — strzelać z działem
Palić — жечь, курить, топить
(печь).
Палуба — pokład okrątowy
Paluba — чехол на экипаж.
Памятник — pomnik
Pamiętnik — дневник.
Пара — dwa
Para — пар.
Паства — stado
Pastwa — добыча, жéртва.
Пастораль — sielanka
Pastorałka — рождественская
песня.
Пасты — paszcza
Paść — капкán.
Пáчка — paczka, wiązka
Paczka — свéрток.
Пéкло — upał
Piekło — ад.
Пéнсия — emerytura
Pensja — жáлование; жénский
пансион.
Перебýть — przetłuc, przerwać
Przebić — пробить.
Перекреститься — przeżegnać się
Przechrzcić się — вы́крестится.

Песок — piasek
Piesek — собáчка.
Пéчень — wątroba
Pieczeń — жаркое.
Пирожки — paszteciki
Pierozki — варéники.
Писарь — kancelista
Pisarz — писáтель.
Писк — piszczenie, pisk
Pysk — лицо.
Письмо — list
Pismo — газéта, пíсьменное
отношéние, характер пíсьмá.
Платóк — chustka
Platek (kwiatu) — лепестóк.
Плáхта — spódnica
Płachta — холщёое покрыва́ло.
Плащ — palto
Płaszcz — накíдка.
Плéнныи — jeniec
Plenny — плодородный.
Плеть — bat, wąsy u ogórków
Pleć — téло, плоть.
Плéчи — ramiona
Pleczy — спинá.
Плётки — biczyki
Plotki — сплétñi.
Плитá — kamień ciosowy; płytа
przy blasze kuchennej
Płyta — пластíнка (грамофон-
ная).
Плот — tratwa
Plot — забóр.
Плохóй — zły, lichy
Płochy — рóбкий, легко-
мысленный.
Побирáться — żebrać
Pobierać się — жениться.

Повéстка — zawiadomienie, wezwanie
Powiatka — небольшáя побéсть.
Пбóвóд — przyczyna, leje, powód
Powód — истéć, винóвник.
Погреб — piwnica
Pogrzeb — похороны.
Подмéтный — podrzucony
Podmiotowy — предметный.
Подбóбтися — być podobnym
Podobać się — прáвиться.
Пбóдле — koło
Podle — мéлко, пбóдло.
Подлóг — oszustwo
Podłoga — пол.
Подстáва — zmiana koni
Podstawa — оснóва, подстáва.
Подходíть — pasować, być stosownym, zbliżać się
Podchodzić — приближáться.
Пбóезд — pociąg
Pojazd — экипáж, запрýжка (вýезд).
Пожáловать — obdarzyć, nadać
Pożałować — пожалéть.
Пожýтки — rzeczy
Pożytek — пбльза, взятка (пчёл).
Поздравлéние — powinszowanie
Pozdrowienie — привéт.
Позиция — sytuacja, pozycja
Pozycja — предмét (в торгóвом счёте), позиция (войска).
Позóр — hańba
Pozór — вид, предлóг.
Позбрýный — hańbiący
Pozornu — повéрхностный, кáжущийся,

Покóй — spokój
Pokój — кóмната, мíрный до-говóр.
Покушéние — zamach
Pokuszenie — искушéние.
Полáти — pryczka, górnka w izbach
przytwierdzona do pułapu
Połacie — области.
Пблóг — zasłona и lóžka
Połóg — рбды, разрешéние от брémени.
Поливáть — polewać
Polować — охóтится.
Пблóночь — pólnoc
Pólnoc — сéвер, пблóночь.
Половýща — deska z podłogi
Połowica — «половíна» (же-ná).
Положýться — być pewnym
Położyć się — лечь.
Поносítъ — oñmawiać
Ponosić — нестí.
Попирáть — deptać
Popierać — поддérживать, теснить.
Попólnить — uzupełnić
Popełnić — совершítъ.
Порвáть — rozedrzęć
Porwać — похýтить, разорвáть.
Посáд — przedmieście
Posada — място, слúжба.
Посвятíть — dedykować, ofiaro-wać
Poświadczyć — засвидéтельствować.
Посláние — wysłanie, list
Posłanie — подстíлка.
Посóл — ambasador
Poseł — депутат сéйма.
Пострадáть — ucierpieć
Postradać — потеря́ть.

Потéха — zabawa, rozrywka	Прислýга — usługa, słužba
Pociecha — отráda, успокоéние.	Przysługa — одолжéние.
Потráва — szkoda wyrządzona w pólū	Пристрóенный — przybudowany
Potrawa — кúшание, вторóй укóс.	Przystrojony — приукрашен- ный, приготóвленный.
Почéм — ile kosztuje	Прóбка — korek
Po czem — по́сле чегó.	Próbka — обра́зчик.
Почéт — szacunek	Прóсто — skromnie; nadzwyczaj
Poczet — рассчóт.	Prosto — прямо.
Починíть — zreperować	Протíвный — przystojny
Poczyńcie — сде́лать, учинить.	Przeciwny — противополож- ный, протíвный.
Похóд — marsz, pochód	Пруд — staw
Pochód — процéсия.	Prąd — ток, течéние.
Походíть — być podobnym	Пшóбный — jaglany
Pochodzić — происходíть.	Pszenny — пшеничный.
Похóдныи — marszowy, polowy	Пыл — płomienność
Pochodny — произвóдный.	Rył — пыль.
Похождéние — przygoda, przymar- dek	Пытáть — torturować
Pochodzenie — происхождéние.	Pytać — спра́шивать.
Правдíвый — prawdomówny	Пытáться — próbować
Prawdziwy — настóящий.	Pytać się — спра́шивать.
Прекратíть — skończyć, uto- rzyc	Пýтка — tortura
Przekroczyć — нарушить, не- решагнúть.	Pytka — жгут.
Прибрóр — naczynie stołowe, apa- rat techniczny	Пýтный — napuszony
Przybór — наведнéние.	Pyszny — великолéпный, на- дúтый.
Пríбранный — sprzątnięty	Пúшка — armata
Przybrany — подбранный, приёмный.	Puszka — жестянáя корóбка.
Приkás — rozkaz	P.
Przekaz — дéнежный перевóд.	Разbáвить — rozcieńczyć
Приказáние — rozkaz	Rozbawić — развлéчь.
Przykazanie — заповéдь.	Различáть — rozróżniać
Приклáд — kolba	Rozliczać — рассчítывать.
Przykład — примéр.	Рассkás — opowiadanie
Припáдок — atak	Rozkaz — приказáние.
Przypadek — падéж.	Разобрáть — rozłożyć
	Rozebrać — раздéть, разобрáть по частям.

Разорвáться — rozedrzeć się
Rozerwać się — забавляться
(рассéяться).
Páno — wcześnie
Rano — ýtrom.
Распинáться — wstawiać się za
kimś
Rozpinać się — расстéгиваться
Распráва — porachunek
Rozprawa — судéбное разбиrá-
тельство, исслéдовanie.
Рассадíть — rozsadzić, przesa-
dzić
Rozsadzić — разрывáть, рас-
торгáть.
Рассóл — kwas kapuściany, wo-
da solą nasyciona
Rosól — бульбн.
Рáтовать (за что) — stawać (za
czem)
Ratować — спасáть.
Рачítель — starający się o eo
Ręczyciel — поручíтель.
Резníй — rzeź
Rzeźnia — скотобóйня.
Реставráция — odnawianie sta-
tego
Restauracja — ресторáń.
Речь — mowa
Rzec — вещь.
Рýза — ornat
Rysa — трéщина.
Por — róg
Róg — ýgół, rog.
Рóдина — ojczyzna
Rodzina — семéйство.
Родíть — urodzić
Radzić — совéтовать.
Рóжа — morda
Róza — róza.

Pok — los
Rok — год.
Ромáns — pieśń, romansa
Romans — ромáń.
Роскóшный — pyszny
Rozkoszny — слáдостный,
весьма приятный.
Рóta — kompanja
Rota — присáга.
Рýшить — wywrócić.
Ruszyć — трóнуть, шевельнúть.
Рýлец — rydel, łopatka
Rylec — резéц.
Рýхлый — pulchny
Rychły — скóрый.

C.

Сад — ogród
Sad — плодóвый сад.
Сам — sam jeden
Sam — одиń.
Сбавлять — zmniejszać, ustępo-
wać
Zbawiać — спасáть, избавлять,
искупáть.
Сбрóя — uprzążć
Zbroja — вооружéние.
Свет — światło
Świat — мир.
Свистók — gwizdawka
Świstek — лоскутóк бумági.
Сдавáться — poddawać się
Zdawać się — казáться.
Сéлánka — wieśniaczka, potrawa
zrobiona z kapusty kwaśnej
Sielanka — пасторáль.
Сýний — błękitny
Siny — сýзыи.

Сказáние — podanie	Smútne — niewyraźnie
Skazanie — приговор, присуждение .	Smutno — grústno.
Сказáть — powiedzieć	Colenína — mięso marynowane
Skazać — осудить.	Słonina — cálo.
Скарб — majątek	Costábić — składać, zrobić
Skarb — сокровище, казна, клад.	Zastawić — заложить.
Скачёк — skok	Cléwka — próba chóru
Skoczek — скакун.	Śpiewka — péсенка.
Скýнуть — zrzucić, zdjąć	Spinka — grzbiet krzesła albo fotelu
Skinąć — кинуть.	Spinka — záponka.
Склáдка — fałda	Spisok — lista
Składka — денежный сбор.	Spisek — zágovor.
Склеп — grób	Spóсоб — środek
Sklep — лавка, погреб.	Sposób —возможность.
Скóро — prędko	C способность — zdolność
Skoto — как только.	Sposobność — удобный случай.
Скрутить — skręcić	C способный — zdolny
Skrócić — сократить.	Sposobny — удобный.
Слать — posyłać	Spotykać się — idać, zawadzić o coś nogą; potykać się
Slać — постилать, посыпать.	Spotykać się — встречаться.
С्लíвки — śmietanka	Cрок — termin
Sliwki — слывы.	Sroka — сорока.
Слóвно — jakoby	Cруб — zrąb
Słownie — словесно.	Šruba — винт.
Сломка — burzenie (domu)	Стан — kibić, obóz
Słomka — соломинка.	Stan — положение, сословие.
Слонíться — waleśać się	Cтáнция — stacja
Słaniać się — пошатываться.	Stancja — квартирा.
Слой — warstwa	Стáраться — wysilać się
Słój — бáнка, слой (в дереве).	Starać się — добиваться, хлопотать.
Слúжба — msza; służba	Стать — zrobić się
Służba — прислуга, должность.	Stać — стоять.
Смаковáть — kosztować	Ctegáty — chlastać, bić
Smakować — быть вкусным.	Ścigać — преследовать.
Смысл — sens	Ctesnýť — krępować się
Zmysły — чу́ства.	Ścieśniać się — тесниться.
Смутíть — zmieszać	Cтираć — prać
Smucić — печálить.	Ścierać — вытирать.

Стíрка — pranie
 Šcierka — трáпка.
 Стопá — ryza; stopa
 Stopa — ступни, фут.
 Странá — kraj
 Strona — страница, сторона.
 Стрельбá — strzelanina
 Strzelba — охотничье ружьё.
 Стрóй — szyk
 Strój — наряд.
 Стрóйный — wysmukły
 Strojny — нарядный.
 Стрóить — budować
 Stroić — наряжать.
 Стрúжка — struganie, heblowina,
 wiór
 Stróżka — сторожиха.
 Стул — krzesło
 Stół — стол.
 Сумá — torba
 Suma — поздняя обедня.
 Сурьмá — gatunek farby
 Surma — рожок, музыкальная
 труба.
 Сурóвый — suogi
 Surowy — сырой, суровый.
 Сýша — ląd
 Susza — сушь.

T.

Табlíца — tabela, spis
 Tablica — доска.
 Так — tak
 Tak — да, так.
 Твердýть — powtarzać
 Twierdzić — утверждать.
 Терпéние — cierpliwość
 Cierpienie — страдание.
 Тиснéние — drukowanie
 Ciśnienie — давление.

Тлен — zgnilizna
 Tlen — углерод.
 Тóлстый — gruby
 Tłusty — жирный.
 Ток — prąd, klepisko
 Tok — движение.
 Топíть (пéчку) — palić w piecu
 Topić — топить, утопить, плавить.
 Травíть — szczuć
 Trawić — переваривать пищу.
 Трátить — wydawać
 Tracić — губить, казнить.
 Тréба — posługa religijna
 Trzeba — надо.
 Трудно — cięźko
 Trudno — что делать, трудно.
 Трюм — wnętrze statku
 Trumna — гроб.
 Тýча — chmura
 Tęcza — ráдуга.
 Тýша — cała bita sztuka
 Tusza — объем тела.
 Тыл — tył wojska
 Tuł — зад, корма.
 Тъма — ciemność
 Cma — ночная бабочка, мотылек.

У.

Убáвить — zmniejszyć
 Ubawić — утешить, забавить.
 Убегáть — uciekać
 Ubiegać się — стремиться до-
 стичь, стараться получить.
 Убиráть — sprzątać
 Ubierać — одевать, украшать
 (напр.: цветами алтарь).
 Убрóс — tuwalnia (rodzaj ozdoby
 pod obrazem świętym)
 Obrus — скатерть.

Убы́ток — strata, zguba
Ubytek ущéрб, ýбыль.
Уважа́ть — szanować
Uwažać — внимáть.
Увéрить — zapewnić
Uwierzyć — повéрить.
Удава́ться — udać się
Udawać się — направля́ться.
Удéл — los
Udział — учáстие.
Угоди́ть — trafić, dogodzić
Ugodzić — удáрить, порази́ть.
Угости́ть — poczęstować
Ugościć — оказáть гостеприимство.
Узнáть — dowiedzieć się
Uznać — признáть.
Указа́ть — pokazać, wskazać
Ukazać — указа́ть.
Укlád — żelazo hartowane, twarde, warunki życia
Układ — усло́вие, согла́сие сто-
рón.
Укládywać — składać, upakowa-
ćać
Układać — скла́дывать.
Уклón — pochyłość
Ukłon — поклон.
Укрóp — koreg
Ukrop — кипятóк.
Улíки — dowody
Uliki — селёдки.
Уложéние — ustawa
Ułożenie — уклáдка.
Уложи́ть — ułożyć, ustanowić
Ułożyć — сложи́ть.
Уложи́ться — zapakować rzeczy
Ułożyć się — сде́лать усло́вие.
Умори́ть — życia pozbawić
Umorzyć — прекрати́ть (дéло).

Упра́ва — zarząd, naczelnictwo
Uprawa — пахáнье, обрабóтка
по́ля.
Урód — potwór
Uroda — красотá.
Уrók — lekcja
Urok — очаровáние, заклáiтие.
Устáть — zmęczyć się
Ustać — перестáть.
Утéчka — wyciek
Ucieczka — побéг.
Утро — rogalnek
Jutro — зáвтра.
Уходи́ть — odchodzić
Uchodzić — испаря́ться, избе-
гáть, улетúчиваться, скры-
ваться.
Учтíвый — uprzejmy
Uczciwy — чéстныи.

Ф.

Фами́лия — nazwisko
Familja — семéйство (выра-
жéние ботаническое).
Флáга — manierka
Flaga — флаг.
Фóртка — lufcik
Furtka — калитка.
Фронт — czoło wojska
Front — фасáд, перéдняя
часть.

Х.

Характери́зовать — dawać charakterystykę
Charakteryzować — гриими-
ровáть, характеризовáть.
Хлóпок — kosmyk, bawełna
Chłopak — мáльчик.

Холм — pagórek

Hełm — шлем.

Худо́й — zły, niedobry

Chudy — худо́й, тóщий.

Хранить — chronić, chować

Chronić — уберегáть, укрывáть

Ч.

Час — godzina

Czas — врёмя.

Чашка — filiżanka

Czaszka — чéреп.

Чéлюсть — szczęka

Czeluśc — прóпасть.

Чéрвец — gąsienica (owad)

Czerwiec — иóнь.

Чéрвый — suchy

Czerstwy — здорóвый, крепкий, чéрвый.

Чéствоватъ — cześć

Częstować — угощать.

Чин — stopień służbowy

Czyn — постóлок.

Чинить — tworzyć

Czynić — děлать, производить.

Чиха́ть — kichać

Czyhać — подстерегáть.

Чýть — czuć, słyszeć

Czuwać — бóдрствовать.

Ш.

Шалить — dokazywać

Szałec — бесíться, безумствовать.

Шик — elegancja

Szyk — строй, шик.

Шíна — оrona

Szyna — рéльса.

Шкап — szafa

Szkapa — кляча.

Шкúра — skóra zwierzęcia z szerścią

Skóra — кожа.

Шнурóк — sznurowadlo

Sznurek — верёвка, бичёвка.

Шпíлька — szpilka do włosów

Szpilka — булáвка.

Штýка — kawał

Sztuka — искуство.

Шýмный — gwarny

Szumny — широковещательный, громкий.

Щ.

Щека — policzek

Szczęka — чéлюсть.

Щит — tarcza

Szczyt — вершина.



SPIS RZECZY (ОГЛАВЛЕНИЕ)

	str.
Przedmowa	3
Alfabet	5
Wymowa i akcent	7
Pisownia	9
Różnice pomiędzy językiem polskim a rosyjskim	13
Ćwiczenie w pisaniu	22

Nr.	Teksty	Gramatyka	
I	Кот и мыши . . .	Odmiana rzeczowników	29
		1. Przypadki 2. Rodzaj męski 3. Rodzaj żeński 4. Rodzaj nijski 5. O rzeczownikach żywotnych i nieżywotnych 6. O rzeczownikach, które się nie odmieniają	
II	Крестьянин и вол- чийца	1. Typy akcentacji w odmianie rze- czowników rodzaju męskiego . . . 2. Uwagi dotyczące końcówek odmia- ny rzeczowników rodzaju męskiego	34
III	Поездка в гробод . . .	Oboezność samogłosek w odmianie rzeczowników rodzaju męskiego . . .	48
IV	Зимний путь . . .	1. Odmiana nieprawidłowa rzeczoni- ków rodzaju męskiego	52

Nr.	Teksty	G r a m a t y k a
IV	Зімній путь . . .	2. Przymiotniki rodzaju męskiego o znaczeniu rzeczowników
V	Возвращение из губода	1. Typy akcentacji w odmianie rzeczowników rodzaju żeńskiego 59 2. Uwagi dotyczące końcówek odmiany rzeczowników rodzaju żeńskiego
VI	Экскурсия на море	1. Oboczność samogłosek w odmianie rzeczowników rodzaju żeńskiego 67 2. Uwagi dotyczące końcówek odmiany rzeczowników rodzaju żeńskiego 3. Odmiana rzeczowników rodzaju żeńskiego zakończonych w mianowniku l. p. na spółgłoskę 4. Przymiotniki rodzaju żeńskiego o znaczeniu rzeczowników
VII	Капасть и ёрш	1. Typy akcentacji w odmianie rzeczowników rodzaju nijakiego 79 2. Uwagi dotyczące końcówek odmiany rzeczowników rodzaju nijakiego 3. Oboczność samogłosek w odmianie rzeczowników rodzaju nijakiego 4. Odmiana nieprawidłowa rzeczowników rodzaju nijakiego 5. Przymiotniki rodzaju nijakiego o znaczeniu rzeczowników
VIII	Зима в городе	1. Rzeczowniki liczby mnogiej 91 2. Rzeczowniki zgrubiałe, zdrobniawe i pieczętliwe
IX	Утро в деревне	Odmiana przymiotników 95 1. Liczba pojedyńcza 2. Liczba mnoga 3. Przymiotniki dzierżawce (pochodzące od rzeczowników żywotnych)

Nr.	Teksty	Gramatyka	
IX	Утро в деревне	4. Końcówki akcentowane przyimionników 5. Uwagi dotyczące końcówek odmiany przymiotników 6. Formy określone i nieokreślone 7. Przymiotniki dzierżawcze (określające przynależność)	
X	Старый замок	Stopniowanie przymiotników 105 1. Stopień równy 2. Stopień wyższy 3. Stopień najwyższy	
XI	Два товарища	Liczebniki główne 112 1. Odmiana liczebników głównych 2. Odmiana liczebników głównych złożonych 3. Liczebniki w połączeniu z rzeczownikami 4. Uwagi dotyczące liczebników głównych 5. Określenie czasu 6. Przymiotniki złożone z liczebnikami 7. Odmiana liczebników złożonych	
XII	Жар-Птица	Liczebniki porządkowe 119 1. Odmiana liczebników porządkowych 2. Liczebniki porządkowe złożone 3. Określenie dat 4. Określenie czasu 5. Ułamki	
XIII	Письмо и ответ на письмо	1. Zaimki osobowe 2. Zaimki dzierżawcze 124	

Nr.	Teksty	G r a m a t y k a	
XIII	Письмо и отвѣт на письмо	3. Zaimek zwrotny 4. Zaimek dzerżawczo-zwrotny	
XIV	Встрѣча	Zaimki wskazujące	128
XV	Рассеянность	Zaimki pytajne i względne	130
XVI	Зубная щётка	Zaimki przeczące i nieokreślone	134
XVII	Горы	Zaimki określone	138
Ćwiczenie w czytaniu. System wiersza rosyjskiego 141			
«Песня пахаря» А. Кольцова, tłum. Wł. Słobodnika.			
«Пловец» Н. Языкова, tłum. K. I. Gałczyńskiego			
«Выхожу один я на дорогу...» М. Лермонтова, tłum. Wł. Słobodnika.			
Preparacje 147			
Zestawienie wyrazów rosyjskich i polskich brzmiących jednakowo i podobnie a mających inne znaczenie 287			

I 2973



ZAKŁADY GRAFICZNE
E. I. D. RA. K. KOZIAŃSKICH
W WARSZAWIE